BIBLIOTHECA HISTORICA *SUEO-GOTHICA;*

Eller

FÖRTEKNING

Uppå

Så väl trykte, som handſkrifne Böcker, Tractater och Skrifter, hvilka handla om

Svenſka Hiſtorien,

Eller därutinnan kunna gifva Ljus.

Med

Critiſka och *Hiſtoriſka*

ANMÄRKNINGAR:

Af

CARL GUST. WARMHOLTZ,

Hof-Råd.

FÖRSTA DELEN,

Som innehåller de Böcker och Skrifter, hvilka röra

SVERIGES GEOGRAPHIE.

STOCKHOLM,

Trykt hos ANDERS JAC. NORDSTRÖM, 1782.

Quis reprehendet noſtrum Otium, qui in eo non modo nosmet ipſos hebeſcere & languere nolumus, ſed etiam, ut plurimis proſimus, nitimur?

CICERO, Academ. Quæſt. IV: 6.

FÖRFATTARENS
FÖRETAL.

Få Länder och Riken låra finnas i Europa, ſom icke ega et *Hiſtoriſkt Bibliothek*, jag menar någon mer eller mindre utförlig Förtekning på ſådane Böcker och Skrifter, ſom handla om deras Hiſtoria, eller dårutinnan kunna gifva ljus.

Et dylikt Arbete öfver *Danmark* och *Norrige* har Nic. Petr. Sibbern 1) lem-

a nat

1) Slotts-Predikant i Glückſtad. Hans *Bibliotheca Hiſtorica Dano-Norvegica* år tr. i Hamburg 1716, *in 8vo.* *Supplementa & Acceſſiones ad* Ejus *Biblioth. Dano-Norveg.* har Holſtein-Gottorpiſke Cancelleren E. J. von Weſtphalen, efter Författarens Handſkrift, inryckt uti ſin ſtora Samling, kallad *Monumenta inedita Rerum Germanicarum* &c. T. IV, col. 1532 följ.

Källorne til Danſka och Norrſka Hiſtorien upräknar också, tillika med de förnämſte deſſe Folkſlags Hiſtorie-Scribenter, *Pet. Fr.* SUHM,

nat Almänheten i händer; Joh. Moller 2) öfver *Schleſswig* och *Holſtein*; Burch. Ad. Sellius 3) öfver *Ryſsland*; en Anonyme 4) öfver *Liſland;* Sam. Joach. Hoppius 5) och

uti ſine „Tanker om de Vanſkeligheder, ſom „mœde ved at ſkrive den gamle Danſke og „Norſke Hiſtorie"; hvilken Afhandling år tr. uti *Kiœbenhavnſke Selſkabs Skrifter*, IX Del, ſ. 1-50.

2) Rector Scholæ i Flensburg, hvareſt han afled 1725. Han har gjort ſig genom åtſkilliga nyttige Skrifter i den lårda verlden känd. Hit hörer enkannerligen hans *Ifagoge ad Hiſtoriam Cherſoneſi Cimbricæ*, Hamb. 1691, 1692, *in 8:o*, hvartil 1699 lades et nytt Företal, då den, tillika med Bartholini Bok de Scriptis Danorum, och Joh. Schefferi *Svecia Literata*, bägge med Mollers Anmårkningar, gafs ut under Titel: *Bibliotheca Septentrionis eruditi*, 2 Voll. *in 8:o.*

3) *Tondera-Cimbro-Danus, Præc. in Seminario Mandræ S. Alexandri Nevenſis prope Petropolin*, ſom han kallar ſig framföre ſit *Schediaſma liter. de Scriptoribus qui Hiſtoriam politico-eccleſiaſticam Roſſiæ Scriptis illuſtrarunt*, Revaliæ, 1736, *in 8:o.* Hela Förtekningen beſtår allenaſt af 38 ſidor, och fordrar nu mera anſenliga tilökningar.

4) *Abhandlung von Livländiſchen Geſchichtſchreibern*, Riga 1772, *in 8:o.* Boken tilägnas den för ſin Lårdom bekante Borgmåſtaren i Dorpat, *Frider. Conrad* GADEBUSCH. Se *Greifsw. Neue Crit. Nachrichten*, IX B. 1773, p. 63, 64.

5) S. J. Hoppii *Schediaſma de Scriptoribus Hiſto-*

och Dav. Braun 6) öfver *Polen* och *Preuſſen*; Mart. Schmeizel 7) öfver *Ungern, Siebenbürgen* &c. *Tyſka Riket* ſaknar ännu et ſådant almänt Hiſtoriſkt Bibliothek: Mich. Hertius 8) bragte ſin *Biblio-*

riæ Polonicæ tryktes förſta gången, ſåſom en Diſputation, i Dantzig, 1707, *in 4:o*, pp. 136; och andra gången, *cum* Gabr. Groddeckii & Valent. Schlieffii *Annotationibus*, i Leipzig, framför I Tomen af *Joan.* DLUGOSSI, ſ. LONGINI *Hiſtoria Polonica*, 1711, *in fol.* Schlieffii Anmärkningar ſtå framför II Tomen.

6) *De Scriptorum Poloniæ & Prusſiæ Hiſtoricorum, Politicorum & ICtorum, typis impreſſorum & manuſcriptorum, in Bibliotheca* Brauniana *collectorum, virtutibus & vitiis, Catalogus & Judicium.* Coloniæ (Elbingæ) 1723, *in 4:o*, och med et nytt Titelblad, i Dantzig, 1739.

7) *Catalogus Scriptorum, qui res Hungariæ, Tranſilvaniæ, Valachiæ, Moldaviæ, Croatiæ, Dalmatiæ, vicinarumque Regionum & Provinciarum illuſtrant, & in Bibliotheca* Mart. Schmeizelii *aſſervantur.* Halæ 1744, *in 8:o.* Et fullſtändigare Verk i ſamma ämne hade Författaren utarbetat; men det har icke blifvit trykt: ſe *Bibl. Hiſtor. Struvio-Buder.* p. 1475.

8) *Bibliotheca Germanica, ſive Notitia Scriptorum rerum Germanicarum, quatuor partibus abſoluta,* Erf. 1679, *in fol.* Hvarpå följde: *Germaniæ glorioſæ, ſeu Bibliothecæ Germanicæ, editionis repetitæ Sciagraphia, operi ampliori præmiſſa.* Lipſ. 1693, *in 4:o.* Jämnför *Biblioth. Hiſtor. Struvio-Buder.* p. 654 följ.

theca Germanica icke til ſtånd; ämnet var för vidſträkt, och Författaren lemnades utan underſtöd. Samma öde hade Joh. Ge. Eccards 9) och Joh. Henr. Heubels 10) Förſlager; och Chr. Gottl. Buder 11) uti ſin *Bibliotheca Scriptorum rerum Germanicarum* upräknar inga andra Scribenter, än ſådane, ſom i allmänhet handla om Tyſka Rikets Hiſtoria. Dock likväl erſåttes, til en del, denna ſaknad, genom de Hiſtoriſke Bibliotheker öfver åtſkilliga Tyſka Rikets Länder och Städer i ſynnerhet, ſom andre lärde Män utarbetat. Jag nämner här allenaſt Dan. Eberh. Baring 12), Ge. Andr. Sept. von Praun

9) *Unmaſsgeblicher Vorſchlag, wie eine Bibliothec der Teutſchen Geſchicht-Bücher verfertiget werden ſolle, — entworffen von einem aufrichtigen Teutſchen*, 1705, *in* 8:o. Skriften recenſeras vidlyftigt uti W. E. Tentzells *Curieuſe Bibliothec*, 1706, p. 451.

10) Jo. Molleri *Cimbria Literata*, T. I, p. 253.

11) Chr. Gottl. Buderi *Bibliotheca Scriptorum rerum Germanicarum easdem univerſim illuſtrantium* står framför *Burch. Gotth.* STRUVII *Corpus Hiſtor. Germanicæ*, Jenæ, 1730, *in fol.* och intager 154 ſidor, Regiſtret oberäknat.

12) *Succincta Notitia Scriptorum rerum Brunſvicenſium ac Luneburgenſium, quotquot hactenus innotuerunt & in lucem editi ſunt* &c. Hannoveræ, 1729, *in* 8:o. Är allenaſt et Förſök, och följaktligen et ofulkomligt arbete.

Praun 13) och Ant. Ulr. Erath 14) öfver Hertigdömerne *Braunſchweig* och *Lüneburg*; Jo. Heinr. Pratje 15) öfver Hertigdömet *Verden*; Jo. H. Lucanus 16) öfver Förſtend. *Halberſtadt*; Ge. Gottfr. Küſter 17) öfver *Brandenburg*; Chriſt. Rungius 18) öfver *Schleſien*; Ge. Chph.

13) Herr von Praun, Vice-Canceller vid Braunſchw. Wolfenbüttelſka Hofvet, lät för egen räkning, och til enſkilt behof, förſta gången trycka ſin *Bibliotheca Brunsvico-Luneburgenſis*, 1741, *in 8:o*; hvilken Uplaga, efter D. Clements intygande, *Biblioth. de livres rares*, T. V, pag. 277 och 278, är oåndeligen ſåſynt. Andra Upl. gafs ut i Wolfenbüttel 1744, *in 8:o*.

14) A. U. Erath *Bibliotheca Brunsvico-Luneburgenſis* ſtår framför hans *Conſpectus Hiſtor. Brunsvico-Luneburgicæ*, Brunsw. 1745, *in fol.* p. 1-115.

15) Uti *Altes und Neues aus den Herzogth. Bremen u. Verden*, 1 B. p. 81-152, Stade 1769, *in 8:o*.

16) Titeln är: *Hiſtoriſche Bibliothek vom Fürſtenthum Halberſtadt, oder Verzeichniſs der den ältern und neuern Zuſtand dieſes Landes betreffenden Schriften*. 1 Th. Halberſtadt, 1778, *in 8:o*.

17) *Bibliotheca Hiſtorica Brandenburgica, Scriptores rerum Brandenburgicarum, maxime Marchicarum, exhibens, in ſuas Claſſes diſtributa & duplici Indice inſtructa*. Vratislav. 1743, *in 8:o*. Et Supplement ſkal ſedan tilkommit; men det har jag icke ſedt.

18) *Chriſt.* Rungii, Prorectoris quondam & Prof.

Kreiſig 19) och Burch. Gotth. Struve 20) öfver *Sachſiſka* Länderne; Sam. Groſſer 21) och Joh. Bened. Carpzov 22) öfver *Lausnitz*; Joh. Jac. Moſer 23) och Joh.

Gymnaſii M. Magdalenæi, *Notitia Hiſtoricorum, & Hiſtoriæ gentis Sileſiacæ.* Vratislav. 1775, *in* 8:o. Denna Förteckning går ej längre ån til 1747, och omtalas med beröm i *Götting. Anzeig.* 1776, n. 79, p. 668.

19) *Hiſtoriſche Bibliothec von Ober-Sachſen, und einigen angränzenden Ländern, nach allen Theilen der Hiſtorie geſamlet, in gehörige Ordnung gebracht, und mit nöthigen Regiſtern verſehen.* Dresd. u. Leipz. 1732, *in* 8:o. En ny och mycket tilökt Uplaga år tr. Leipz. u. Görlitz, 1749, *in* 8:o.

20) *Bibliotheca Saxonica, Scriptores rerum Saxonicarum, Misnenſium, Thuringicarum & reliquarum Provinciarum exhibens, inſperſis ſcholiis utilibus, accuratisque indicibus illuſtrata.* Halæ Magdeb. 1736, *in* 8:o. Struve låges för mycket hafva nytjat Kreiſigs Arbete.

21) *Nachricht von denen vornehmſten Scribenten zur Ober- und Nieder-Lauſitziſchen Hiſtorie*, låſes uti Företalet til *Sam.* GROSSERS *Lauſitziſche Merkwürdigkeiten*, Leipz. u. Budiſſin, 1714, *in fol.*

22) Se Joh. B. Carpzovs *Ehren-Tempel der Ober-Lauſitz*, Leipz. u. Budiſſin, 1719, *in fol.* pag. 350-380.

23) Bibliotheca Scriptorum de rebus Suevicis: oder *Kurtze Nachricht von mehr als tauſend gedruckten und ungedruckten Schriften, welche* Schwaben *gantz, oder zum Theil, angehen;* ſtår uti

Joh. Reinhard Wegelin 24) öfver *Schwaben*; Joan. Nic. de Vogel 25) öfver *Öſterrikiſke Länderne* i Tyſkland; Ge. Chr. Joannis 26) öfver *Bayern* och *Pfaltz*;

Mart. CRUSII *Schwäbiſche Chronik*, hvilken Bok Moſer låtit trycka i Frankfurt 1733, *in fol.* uti II Tom. p. 1-95.

24) Syndicus i Lindau. Sin Bibliotheca Scriptorum rer. Suevicar. har han ſtyckevis gifvit ut: et Stycke ſtår framför hvart och et Band af hans *Theſaurus rerum Svevicarum*, hvarmed början gjordes 1756. Om af denna Samling flere än IV Volumer *in fol.* utkommit, är mig obekant.

25) Förſta Delen af detta Arbete har följande Titel: „*Joan. Nic.* de VOGEL Specimen Biblio„thecæ Germaniæ Auſtriacæ, ſ. Notitia Scripto„rum rerum Auſtriacarum quotquot Auctori in„notuerunt. Opus poſthumum. Pars I. Geogra„phica. Recenſuit, digeſſit, ſupplementis indici„busque neceſſariis auxit *Leopoldus Gruber* — „curante *Joſepho Wendt de Wendtenthal*, Vien„næ 1779“, *in 8:o maj.* Se Büſching, *Wöchentl. Nachr.* 1780, p. 68, och *Götting. Anzeig.* 1780, n. 38.

26) *Præfatio de Scriptoribus ad Hiſtoriam remque Palatinam noſcendam facientibus*: framför *Dan.* PAREI *Hiſtoria Bavarico-Palatina*, ſom Joannis låtit uplägga i Frankf. 1717, *in 4:o*, p. 1-148. Förbåtringar och Tilökningar har han inrykt uti ſina *Miſcellanea Hiſtor. Palat.* Frfti 1725, *in 4:o*, p. 197-218.

Chr. Schoettgen 27) öfver *Pommern*; Hindr. Nettelbladt 28) öfver *Meklenburg* &c.

Gottl. Em. Haller 29) har man at tacka

27) *Altes und Neues Pommerland*, oder ſamlete Nachrichten von verſchiedenen zur Pommeriſchen Hiſtorie gehörigen Stücken, I-V St. Stargard, 1721-1727, *in* 8:o. Förſta Artikeln i hvardera Stycket innehåller en Förteckning på Skrifter, hörande til Pommerſka Hiſtorien.

Supplementer til detta Arbete meddelar C. J. Dähnert, uti en periodiſk Skrift, *Pommerſche Bibliothek* kallad, ſom utkom i Greifswald 1750-1756, 5 Voll. *in* 4:o, och hvilken innefattar många både artiga och nyttiga Efterrättelſer, rörande i ſynnerhet Svenſka Pommern.

Hit hörer också en Afhandling af *Thom. Hinr.* Gadebusch, med Titel: *über die Geſchichte von Pommern*, Greifsw. 1771, *in* 4:o, och uti hvilken kållorne til Pommerſka Hiſtorien namngifvas och underſökas.

28) *Succincta Notitia Scriptorum, tum editorum, tum anecdotorum Ducatus Megapolitani Hiſtoriam literariam, eccleſiaſticam, politicam, Jusque civile, feudale, eccleſiaſticum & publicum illuſtrantium atque explicantium, ſecundum materiarum argumenta diſpoſita.* Roſtoch. 1745, *in* 4:o.

29) En Son af den ſtore Läkaren Alb. Haller. I Del. af hans *Verſuch eines critiſchen Verzeichniſſes aller Schriften, welche die Schweitz betreffen*, utkom i Bern, 1759, *in* 8:o. II D. följde 1762, III D. 1763, IV D. 1764, V D. 1766, VI D. 1770.

ka för en critiſk Förtekning på Skrifter, ſom röra Hiſtorien af *Schweitzerland*; och uti Jo. Alb. Fabritii *Conſpectus theſauri literarii Italiæ* 30) får man igen Förtekningar på Skrifter, hörande til *Italienſka Hiſtorien*, neml. ſådane, ſom äro uti åtſkilliga ſtora Samlingar ſammantrykte. *Venetianiſke* Håfdateknare i ſynnerhet lårer man känna af det lårda Företal, hvarmed Kejſerl. Hiſtoriographen, Apoſtolo Zeno, beledſagat Samlingen under Titel: *Iſtorici delle coſe Veneziane* 31). *Franſyſka* Hiſtorie-Scribenterne upräkna And. du Cheſne 32) och Jac. le

30) Hamb. 1730, och med et nytt Titelblad, ibid. 1749, *in* 8:o.

31) Tr. i Venedig 1718-1722, X Voll. *in* 4:o.

32) *Bibliotheque des Autheurs, qui ont eſcrit l'Hiſtoire & Topographie de la France, diviſée en deux parties, ſelon l'ordre des tems & des matieres, ſeconde Edition. reveue & augmentée de plus de deux cens Hiſtoriens*, à Paris, 1627, *in* 8:o. Läs om denna Bok D. Clement, *Biblioth. des Livres rares*, T. VII, p. 53.

Jag bör ej heller här förbigå: *And.* Du Cheſne *Series Auctorum omnium, qui de Francorum Hiſtoria & de rebus Francicis, cum eccleſiaſticis, tum ſecularibus, ab exordio Regni ad noſtra usque tempora ſcripſerunt* &c. Pariſ. 1633. *item* 1635 *in fol.* omtr. uti Jo. Alb. Fabricii *Iſagoge in notitiam Scriptor. Hiſtoriæ Gallicæ.* Hamb. 1708, *in* 8:o, n. 1.

Long 33); en del *Nederländſka*, Adr. Pars 34); de *Engelſka*, *Skotſka* och *Irländſka*, Wilh. Nicolſon 35); de *Portugiſiſka*

33) *Bibliotheque Hiſtorique de la France, contenant le Catalogue de tous les Ouvrages, tant imprimés, que manuſcrits, qui traitent de l'Hiſtoire de ce Roiaume, ou qui y ont rapport. Avec des Notes critiques & hiſtoriques.* à Paris, 1719, *in fol.* Om Clement, l. c. p. 54, dåruti har rått: „que la Bibliotheque Hiſtorique du P. le Long eſt un monde au prix de celle d'An„dré du Cheſne", ſå gåller numera ſamma omdöme om ſenare Uplagan af le Longs Arbete, i jämnförelſe med den förſta. Denna nya Uplaga, tilökt med flere tuſende nye Artiklar, utom andra råttelſer och förbåttringar, har Parlaments-Rådet i Dijon, Hr de *Fontette* föranſtaltat och låtit trycka i Paris 1768-71, *in fol.* 4 Voll. Den femte lofvades färdig til d. 1 Jul. 1777. En ſtor ſaknad för mig år, at jag icke haft tilfälle förſkaffa mig denna Uplaga.

34) Index Batavicus, *of Namrol van de Bataviſe en Hollandſe Schryvers, van Jul. Ceſar af, tot deſe Tyden toe.* Met Kopere afbeeldſels. Leiden, 1701, *in 4to.* Närmare underråttelſe om denna Bok, des innehåll och värde, meddelar Proſp. Marchand, Diction. Hiſtorique, Art. *Bibliotheques Belgiques*, Rem. A. T. I, p. 99.

35) Biſkop i Carlisle. Deſſe tre Hiſtoriſke Bibliotheker tryktes förſt hvardera, en eller annan gång, ſårſkilt; de åro ſedermera uplagde tilſammans i et Band, under Titel: *The Engliſh, Scotch and Iriſh Hiſtorical Libraries, giving a*

ſiſka, Telles da Sylva 36) och Franc. Xav. d'Oliveyra 37); de *Spanſka*, Gerh. Ern. von Franckenau 38) o. ſ. v.

I *Sverige* har man hårtils icke varit betänkt på at låta et ſådant Verk i dagsljuſet framträda: man har endera åtnöjt ſig

ſhort View and Character of moſt of our Hiſtorians, either in print or manuſcript. With an Account of our Records, Law-Books, Coins and other Matters, ſerviceable to the Undertakers of a General Hiſtory of England. London, 1736, *in fol.*

Sådane Auctorer i ſynnerhet, ſom beſkrifvit Stora Britannien och Irland, med underliggande Landſkaper, upräknas i en Bok, ſom fått följande Titel: *Anecdotes of Britiſh Topography, or an hiſtorical Account of what has been done for illuſtrating the Topographical Antiquities of Great Britain and Ireland.* Lond. 1768, *in* 4:o. Se, om detta Arbetes beſkaffenhet och värde, *The critical Review*, 1768, Dec. p. 422, 1769, Jan. p. 12.

36) En Förtekning på de förnämſte Portugiſiſke Hiſtorie-Scribenter ſtår framför hans *Hiſtoria da Academia Real da Hiſtoria Portugueza*, Tom. I. Lisboa occid. 1727, *in* 4:o.

37) *Memoires hiſtoriques de Portugal.* à la Haye, 1743, *in* 12:o, 2 Voll. T. I. Chap. XIII, p. 338-384. T. II. Chap. XII. p. 305-384.

38) *Bibliotheca Hiſpanica hiſtorico-genealogico-heraldica*, Lipſ. 1724, *in* 4:o. Författaren hade, för at bevaka Konungens i Danmark angelägenheter, länge viſtats i Spanien.

ſig med det ſom Utlänningar, hvilka författat almänna hiſtoriſka Bibliotheker, förmått åſtadkomma 39), eller hållit til go-

do

39) Såſom Burch. Gotth. Struvius, Lenglet du Fresnoy, Chriſt. Gryphius och Joh. Hübner.

Struvii *Bibliotheca Hiſtorica* tryktes förſta gången 1705 *in* 8:o; nyaſte Uplagan, och hvilken jag åfven nytjat, har följande Titel: *Bibliotheca hiſtorica ſelecta, in ſuas claſſes diſtributa, cujus primas lineas duxit* B. G. Struvius, *emendavit & copioſe locupletavit* Chr. Gottl. Buder. Jenæ 1740 *in* 8:o *maj.* 2 Voll.

Lenglet du Fresnoy gaf ut ſin *Methode pour étudier l'Hiſtoire, — avec un Catalogue des principaux Hiſtoriens*, i Paris 1713, *in* 12:o, 2 Voll. Flere Editioner upräknar M:r Michaut *Memoires pour ſervir à l'Hiſtoire de la Vie de Mr l'A. Lenglet du Fresnoy*, Londres (Paris) 1761, *in* 12:o, ſp. 68-80. Jag har betjent mig af Pariſer-Uplagan, 1735, *in* 4:o, 4 Voll. hvartil 1740 kommit et Supplement, 2 Voll.

Gryphii *Apparatus, ſ. Diſſertatio iſagogica de Scriptoribus Hiſtoriam Seculi XVII illuſtrantibus*, Lipſ. 1710, *in* 8:o, tryktes efter Författarens död, och ſträcker ſig, ſåſom Titeln utviſar, allenaſt til ſådane Scribenter, ſom uplyſa Hiſtorien af XVII Seculum.

Af annan beſkaffenhet är Joh. Hübners *Hamburgiſche Bibliotheca Hiſtorica*, uti X Centurier, Leipz. 1715-1729, *in* 12:o; ty uti den beſkrifvas allehanda åldre och nyare hiſtoriſka Böcker och Skrifter, hvaribland åtſkillige ſom angå Sverige; hvarföre jag den ock, på et och annat ſtälle, uti mit Arbete allegerat.

do, dels med det man kunnat ſamla utur Jo. Schefferi och And. Ant. von Stiernmans Bibliographier 40), dels med några ſmå ſtrödde Förtekningar, ſom hos oſs, vid viſſa tilfällen, utgifvits 41). Om

en

40) Jag menar den förres *Svecia Literata*, och den ſennares *Bibliotheca Sueo-Gothica* och *Aboa Literata*.

41) Af ſådane ſtrödde Förtekningar har jag mig följande bekante:

Scriptores ex gente Sueo-Gothica, qui vel de Regno Sveciæ in genere, vel aliqua ejus provincia, urbe, aut loco memorabili, in ſpecie, vel de antiquitatibus & rebus Sueorum aliqua ediderunt opuſcula. Är et Bihang til (*Rich.* von der HARDT) *Holmia Literata*, II Upl. 1707, *in* 4:o, p. 109-126.

En *Förtekning på Skrifter ang. Lapland, des Invånares Språk, Seder*, m. m. har Amanuenſis Hiſtoriographi, *Sam.* LOENBOM, bifogat den af honom til tryck befordrade *Joh.* TORNÆI *Beſkrifning öfver Torna och Kemi Lappmarker*, Stockh. 1772, *in* 8:o. Et litet Supplement dertil låſes vid ſlutet af Företalet til de *Två Berättelſer om Lapparnes Omvändelſe* &c. ſom ſamma Lœnbom gifvit ut, Stockh. 1773, *in* 8:o.

Af *Nils* Hufvudſon DAL har man en *Anviſning til Böcker och Skrifter, hvarmed* Jo. Loccenii *Antiquitates Sueo-Gothicæ rättas och förökas må*, ſom ſtår vid ſlutet af denna Bokens Öfverſåtning på Svenſka, under Titel: *Svenſka och Göthiſka gamla Handlingar*, Stockh. 1728, *in* 8:o.

en eller annan ålſkare af Fäderneslandets Hiſtoria ſamlat ymnigare Förråd, endera

Samma N. H. Dal har ockſå på Svenſka öfverſat J. SCHEFFERI *Memorabilia Sueticæ Gentis*, och kallat den *Svenſka Folkets Åreminne*, Sthm 1733, *in 8:o*. Uti Inledningen, ſom han tillagt, upräknas några våre förnämſte Hiſtorici. Bägge deſſe Förtekningar åro oredige och otilräcklige.

Sagor, ſom i Sverige åro vordne trykte, förrän BIOERNER gaf ut ſina *Nordiſka Kämpadater*, upräknar han i Företalet til detta Verk, Stockh. 1737, *in fol.* ſ. 31-33.

Åtſkillige Scribenter, ſom beſkrifvit Kon. Guſtaf d. I Regering, namngifver D. *Ol.* CELSIUS, i Företalet til I Tom. af ſin Hiſtoria öfver denne Konung, tr. i Stockh. 1746, *in 8:o*.

En Förtekning på Böcker och Skrifter, hörande til Kon. Eric XIV Hiſtoria, meddelar von STIERNMAN, uti Företalet til Er. Jöransſon TEGELS *Kon. Eric XIV Hiſtoria*, hvilken v. Stiernman til tryck befordrat, Stockh. 1745, *in 4:o*.

Samma methode har han följt, ſå väl uti Företalet til *Ægid.* GIRS's, Kon. Johan III Krönika, Stockh. 1745, *in 4:o*, ſom uti Föreſpråket til *Kon. Sigismunds och Kon. Carl IX Hiſtorier*, ſammanſkrifne af *Jon.* WERWING, och likaledes af v. Stiernman utgifne, *Ibid.* 1746, *in 4:o*, 2 Voll.

Vid *Matrikeln öfver Svea Rikes Ridderſkap och Adel*, den han låt utkomma 1754, 1755, *in 4:o*, finnes en Förtekning, uppå ſå väl hand-

ra til et fullſtändigt Svenſkt Hiſtoriſkt Bibliothek, eller någon del däraf 42), lårer

ſkrifne, ſom trykte Böcker och Skrifter, hvaraf han ſig vid detta Arberets förfärdigande betjent.

En Förtekning på Panegyriſka Tal öfver Drotn. Chriſtina, har Hofrådet ARCKENHOLTZ låtit trycka, *Memoires conc. Chriſtine*, Amſt. 1751, *in 4:o*, T. II emot ſlutet.

Uti Företalet til *Kon. Carl XII Hiſtoria*, namngifver och criticerar D. NORDBERG Auctorer, ſom beſkrifvit denne Konungs Lefverne och Bedrifter.

Document-Samlingar, ſom i Sverige utkommit, upräknar S. LOENBOM, uti I St. af ſit *Hiſtoriſka Archivum*, Sthm. 1774, *in 8:o*.

Af ingen betydenhet är det, ſom en Utlänning, *Zach.* GOETZE, Rector i Osnabrüg, under Titel: *Suecus & Suecia*, infört uti et Programma: *Excerptorum, ſive locorum communium*, Specimen II, Oſnabrugi 1710, *in 4:o*. Deremot förtjenar Paſtor *Joh.* ERICHSON berőm för åtſkillige ſådane Förtekningar, ſom han tid efter annan i Hamb. Lårda Tidningarne låtit inrycka, och åt hvilka jag trotr ej mindre böra lemna et ſtälle uti mit Hiſtor. Bibliotheks V Bok, ibland *Scriptores Hiſtoriæ Literariæ*, ån åt von NETTELBLAS *Conſpectus Scriptorum rerum Svio-Gothicarum*, CEDERHAMNS *Catalog. Diſſertationum* &c.

42) Sådan Samling har Archi-Biſk. D. *Erik* BENZELIUS, haft under händer; och ſkal den ännu vara i behåll hos Sonen, Biſkopen i Strengnäs,

rer åfligten därmed förnämligaſt haſva varit, at fullgöra ſin egen vetgirighet.

Uti D. Carl Jeſper Benzelius; men, efter des död, komma til Bibliotheket i Linköping. Titeln är: *Notitia Auctorum qui ſcripſere Hiſtoriam Sueciæ civilem, eccleſiaſticam, literariam & naturalem*: item: *eorum qui de nummis & genealogicis commentati ſunt* &c.

Et Arbete ſom BIOERNER ſammanſkrifvit och kallat: *Hiſtoria critica Scriptorum Svio-Gothicorum, in quo* Scripta Erici Olai, Jo. Magni, Jo. Meſſenii, Schefferi, Verelii, Oernhielmii, Rudbeckii &c. *recenſentur & dijudicantur*, torde finnas hos hans Arfvingar. Uti Förteckningen på hans Skrifter, ſom åtföljer des Leſvernes-beſkrifning, hos Rathlef, *Geſchichte jetzleb. Gelehrten*, 5 Th. p. 152, ſäges det väl vara trykt 1740, *in 4:o*; men åt det icke ſå förhåller ſig, lårer ej tarfva bevis.

Uti *Sv. Mercur.* 1757, Aug. ſ. 203, berättas, at Prof. J. C. DÅHNERT i Greifswald tagit ſig före at utarbeta et Verk, under namn: *Hiſtoriſch-critiſche Einleitung in die Geſchichtſchreiber der Nordiſchen Reiche, und beſonders Schweden*; hvilket ſkulle tryckas i ſamma format ſom des Tyſka Öfverſättning af von Dalins S. R. Hiſtoria. Om det ſkedt, är mig obekant; men tvifflar derpå.

En väſentelig förluſt för Almänheten vore, om Canc. Rådets *Magni* von CELSE *Bibliotheca Critica Hiſtoricorum Patriæ* icke ſkulle, til hela ſin vidd, och efter den *Conſpectus*, ſom jag deraf ſett, i dagsljuſet framträda. Hvad man der-

Uti lika affigt har ockſå jag begynt, ſamt i många år fortſatt mina Samlingar, til des jag ånteligen hunnit bringa dem i det ſkick, hvaruti de nu finnas. Framför all annan Ordning, har jag trott mig böra välja den *ſyſtematiſka*, ſåſom den redigaſte och til ämnet båſt lämpeliga. Man erhåller därigenom den förmån, at, under ſina viſſa Afdelningar, på et ſtälle finna upräknade alla de Skrifter, ſom öfver hvar och en ſärſkild Materie kommit til Författarens kunſkap. Denna Method har Le Long, uti ſit *Bibliotheque hiſtoriqu· de la France* nytjat; och hans Plan har jag ſökt, ſå mycket det ſig göra låtit, at efterfölja.

Verket är fördelt i *Fem* Böcker, hvaraf den FÖRSTA innefattar viſſa Stycken, dem jag anſett ſåſom *Almänna Förberedelſer* til Svenſka Hiſtorien. Hit höra 1 *Sveriges Geographie*; 2 des *Naturliga*

b *Hiſto-*

af har at förvänta, gifver det Prof nogſamt tilkänna, ſom Gjörwell inrykt uti Förſta St. af *Kgl. Bibliothekets Handlingar*, och lärer ännu närmare ſkönjas, når den Afdelningen, ſom låges nu ſnart ſkola lämna preſſen, utkommer.

Uti trångre gränſor inſkränkte ſig framledne Landshöfdingen, Frih. *Dan.* TILAS; hvilkens *Bibliotheca Topographica Sveciæ*, med några flere des efterlemnade Handſkrifter, efter des död lärer kommit til Kgl. Bibliotheket.

Hiſtoria; och 3 alt det ſom gemenligen plågar inbegripas under namn af *Antiquitates Sueo-Gothicæ*. Uti det, ſom rörer Geographien, har jag följt den af Tuneld vedertagne Ordning; och uti några ſpeciele Delar af Sveriges Natural-Hiſtoria hafva von Linné och Wallerius varit mine Vägledare.

Uti ANDRA Boken upräknas de Skrifter och Handlingar, ſom höra til Svenſka *Kyrko-Hiſtorien*; och uti den TREDJE, de ſom angå den *Politiſke*, det är *Konungarnes och Regenternas Hiſtoria*, alt intil Kon. Adolph Friedrichs död, år 1771. Tidräkningen har jag alleſtädes lagt til grund, ſamt på det nogaſte iakttagit, följandes i den delen Riks-Hiſtoriographen Wilde. För de äldſte Tider i Konunga-Hiſtorien, har jag allenaſt utſat *Seculum*; men ſedermera Årtalen: och på det de ſå mycket bätre måtte falla i ögonen, äro de öfverſt på hvarje ſida, eller i brädden anteknade. Ja, i de nyare Tider, har jag, til at förekomma al oreda, obſerverat ända til Dag och Datum.

FJERDE Boken, ſom handlar om *Sveriges Regering och Stats-Författningar*, har koſtat mig måſta mödan at bringa i en ſtädad Ordning. Alt hvad, ſom utur trykta, med flere dels egna, dels af andra mig benåget meddelda handſkrifna

Sam-

Samlingar, i et ſå vidſträckt ämne kunnat ſammanhåmtas, har jag troget anfört; men ſom jag icke varit ſå lycklig at vinna Tiltråde til Rikſens Archivum, vågar jag ej utgifva denna Delen af mit Arbete för ſå fullſtåndig, ſom de öfrige: den går ej heller längre, ån til år 1771.

FEMTE och ſiſta Boken innefattar *Bokliga Konſters och Lårdoms-Hiſtorien* i Sverige. Et kort Begrep af hela Verkets Innehåll, at på en gång öfverſes, följer på Företalet, och vid ſlutet ſkal et Regiſter bifogas på alla Författares Namn.

Icke allenaſt Svenſka Scribenter, utan ockſå Utlånningar, ſom ſkrifvit om Svenſka Saker, eller uplyſa viſſa Tidhvarf eller Händelſer uti vår Hiſtoria, hafva fått rum i detta Bibliothek. Jag har ej heller dårifrån uteſlutit Diſputationer, Orationer och panegyriſka Tal, ſamt allahanda ſmå Afhandlingar och Anmårkningar, ſom endera blifvit ſårſkilt trykte, eller finnas uti en eller annan Samling intagne: man får eſomoftaſt dår igen någon mårkvårdig omſtåndighet, ſom på annat ſtålle förgåfves ſökes. Utan betånkande har jag ockſå uptagit Deductioner, Berättelſer, Satyriſka, Förſvars- och andra Skrifter, ſom främmande Magter, dels under påſtående Krig emot Sverige, dels vid andra tilfållen, låtit utgå, af or-

ſak, at alt ſådant icke ringa bidrager til Hiſtoriſka Sanningens utletande och bekräftande.

Titlarne på alla de Böcker och Skrifter, ſom kommit mig under ögonen, åro på det nogaſte afſkrifne. Utom Formatet och Årtalet, har jag åfven utſat Ställets och Boktryckarens Namn, jämte Arkens, Bladens eller Sidornes Antal; men vid ſådane Skrifter, ſom jag ſjelf icke haft tilfälle at ſe, har jag alleguerat de Auctorer, eller Bok-Cataloguer, hvarutur Titlarne åro lånte; och ſå ofta det ankommer på handſkrifne Tractater och Handlingar, har jag namngifvit de Ställen, hvareſt de, *in Originali*, elier i Afſkrift, åro förvarade. När någon Bok blifvit ſällſynt, en eller flere gånger omtrykt, eller på annat Språk öfverſatt, har jag det anmärkt, ſamt tillika gifvit vid handen, hvareſt den finnes vara recenſerad. Afvenſå, när någon Controvers ſig yppat, har jag med ſorgfällighet upräknat alla därtil hörande Skrifter, i den ordning de utkommit. Anonymorum och Pſeudonymorum rätta Namn utſättas i görligaſte måtto. Uti mina Omdömen har jag nytjat en anſtändig Frihet; och når jag anför andra lärde Måns Ytranden, ſker det gemenligen med deras egna ord.

An-

Anmärkningarne följa ſtraxt på Titeln af Boken, til hvilken de höra; de åro ſtundom mer, ſtundom mindre vidlyftige, alt ſom ämnet det fordrat. Vid en god del Documenter, publique Handlingar och ſmå Skrifter, har jag intet haft at påminna. Kanſke, at af deſſe ſenare några torde vara anförde, ſom utan kännbar ſaknad hade kunnat uteſlutas, och i den glömſka, i hvilken de hvila, qvarlemnas; men få lårer uti et ſådant Arbete, ſom detta, öfverflöd ſnarare vinna urſägt, än ſparſamhet: man kan ju gå dem förbi, tillika med alt annat, ſom til äfventyrs torde anſes för vara af mindre betydenhet.

Alla Artiklar åro numererade hela Verket igenom; men, ſom ſedan Manuſcriptet 1776 var renſkrifvet, flere nya Artiklar tilkommit, ſå åro de, hvar på ſit ſtälle, under den Numer uptagne, efter hvilken de bordt få ſit ſtälle, om jag förr haft mig dem bekante, med tillägning af en Bokſtaf, ſom utmärker deras rätta ordning. Prof viſar ſig ſtraxt i början af Verket.

Ehuru jag mig ombeflitat, ſamt haft både möda och koſtnad oſparde, för at bringa detta Arbete til den grad af fulkomlighet, ſom det under mina händer kan ernå, tviflar jag likväl icke, at ju

hvarjehanda fel och miſstag ſig inſmygt. Fördenſkul ſkal jag ej underlåta, ſå vida Gud behagar förlåna lif och hålſa, detſamma, ån vidare at ſupplera, öka och förbåtra.

Chriſtineholm, d. 1 Jul. 1782.

CARL GUST. WARMHOLTZ.

KORT BEGREP
af detta
HISTORISKA BIBLIOTHEKS
INNEHÅLL.

FÖRSTA BOKEN.

ALMÄNNA FÖRBEREDELSER TIL SVENSKA HISTORIEN.

I Cap.

Sveriges Geographie.

Sect. I. Åldre och nyare Chartor öfver de Tre Nordiſke Riken i gemen, och öfver Sverige i ſynnerhet.

§. 1. Åldre tiders Chartor öfver de Nordiſke Riken, n. 1-14.
§. 2. Nyare tiders Chartor, n. 15-47.
§. 3. Nyare almänna Chartor öfver Sveriges Rike i ſynnerhet, n. 48-58.

Sect. II. Particuliere Chartor öfver Sveriges Landſkaper.

§. 1. Chartor öfver Sverige för ſig ſjelft, n. 59-95.
§. 2. ——— öfver Göthaland, n. 96-142.
§. 3. ——— öfver Norrland och Lapmarkerne, n. 143-158.
§. 4. ——— öfver Finland, n. 159-177.

Sect. III. Geographiſka Beſkrifningar öfver Sverige.

§. 1. De Nordiſke Länders, i ſynnerhet Sveriges, gamla Geographie, n. 178-185.
§. 2. Sveriges nyare Geographie, n. 186-228.

Sect. IV. Beſkrifningar om Reſor uti Sveriges Rike och des ſärſkilda Landſkaper.

§. 1. Vägviſare genom Sverige, n. 229-237.
§. 2. Beſkrifningar om Reſor uti Sverige, n. 238-260.
§. 3. Beſkrifningar om Reſor uti några Sveriges ſärſkilda Landſkaper, n. 261-290.

Sect. V. Geographiſka, Topographiſka, Hiſtoriſka och Oeconomiſka Beſkrifningar öfver Sveriges Landſkaper och Städer.

(a) Svea Rikes Landſkaper och Städer.

§. 1. Upland, n. 291-366.
§. 2. Södermanland, n. 367-392.
§. 3. Nerike, n. 393-397.
§. 4. Waſtmanland, n. 398-414.
§. 5. Dalarne, n. 415-428.

(b) Götha Rikes Landſkaper och Städer.

§. 1. Öſtergöthland, n. 429-455.
§. 2. Småland, n. 456-495.
§. 3. Öland, n. 496-499.
§. 4. Gothland, n. 500-512.
§. 5. Wäſtergöthland, n. 513-551.
§. 6. Wärmeland, n. 552-559.
§. 7. Dahl, n. 560, 561.
§. 8. Bohus-Län, n. 562-569.
§. 9. Skåne, n. 570-608.
§. 10. Halland, n. 609-612.
§. 11. Blekinge, n. 613-621.

(c) Norrlands Landſkaper och Städer.

§. 1. Norrland i gemen, n. 622-632.
§. 2. Gäſtrikland, n. 633-636.
§. 3. Helſingland, n. 637-657.
§. 4. Medelpad, n. 657 (a)-663.
§. 5. Jämtland, n. 664-672.
§. 6. Härjedalen, n. 673-676.
§. 7. Ångermanland, n. 677-686.
§. 8. Wäſterbotten, n. 687-697.

(d) Svenſka Lapland, n. 698-741.

(e) Finlands Landſkaper och Städer.

§. 1.

§. 1. Finland i gemen, n. 742-779.
§. 2. Åbo-och Björneborgs-Län, n. 780-801.
§. 3. Åland, n. 802-805.
§. 4. Öfterbotten, n. 806-835.
§. 5. Tavaſtland, n. 836-842.
§. 6. Nyland, n. 843-849.
§. 7. Savolax, Kymenegårds-Län och Carelen, n. 850-854.

II Cap.

Sveriges Natural-Hiſtoria.

Sect. I. Om de Nordiſke Länders, och i ſynnerhet Sveriges förmoner, i anſeende til Belägenheten, Climatet, Jordmonen, Inbyggarnes Snille &c. n. 855-901.

Sect. II. Förtekningar och Beſkrifningar öfver Djur, ſom finnas i Sverige, n. 902-921.

Sect. III. Förtekningar och Beſkrifningar öfver Gräs, Örter, Tråd, m. m. ſom växa i Sverige och åtſkillige des Landſkaper, n. 922-980.

Sect. IV. Beſkrifningar öfver Bergarter, Mineralier och Metaller: *item* om Bergverk och Bruk; ſamt om Mineral-vatten och Hälſo-Brunnar i Sverige.

§. 1. Beſkrifningar öfver Bergarter, Mineralier &c. n. 981-1098.
§. 2. ———— öfver Mineral-vatten och Hälſo-Brunnar, n. 1099-1132.

Sect. V. Berättelſer om åtſkilliga phyſicaliſka Händelſer.

§. 1. Om Solens Up- och Nedgång, Norrſken, Åſke-dunder, Jordbäfningar &c. n. 1133-1152.
§. 2. Om Vatnets ſtigande och fallande, ſamt om några märkvärdiga Strömmar och Sjöar, n. 1153-1194.
§. 3. Om Sjukdomar och Peſtilentia, n. 1195-1210.

§. 4. Om Truldom och allahanda Vidſkepélſer, n. 1211-1228.

III Cap.

Om de Nordiſke Länders, i ſynnerhet Sveriges, Ålder, förſta Inbyggare och åtſkilliga Namn.

Sect. I. Om Sveriges Ålder, des förſta Inbyggare, och deras Urſprung, n. 1229-1247.

Sect. II. Om Sveriges åtſkillige Namn.

§. 1. Auctorer, ſom handla i gemen om Sveriges åtſkilliga Namn, n. 1248-1251.
§. 2. *Aslantica*, n. 1252-1259.
§. 3. *Inſula Hyperboreorum*, n. 1260-1263.
§. 4. *Scythia*, n. 1264-1269.
§. 5. *Baſilia* & *Baltbia*, n. 1270, 1271.
§. 6. *Manheimia* & *Gotunheimia*, n. 1272-1280.
§. 7. *Scandia* & *Scandinavia*, n. 1281-1284.
§. 8. *Thule*, n. 1285-1288.
§. 9. *Svecia*, eller Sverige, n. 1289, 1290.

IV Cap.

Om Svea-Göthiſka Folkets Migrationer och nya Säten i främmande Länder.

Sect. I. Om Svea-Göthiſka Folkets Migrationer i gemen, n. 1291-1301.

Sect. II. Om Cimmerierne och Cimbrerne, n. 1302-1308.

Sect. III. Om Amazonerne, n. 1309-1313.

Sect. IV. Om Götherne.

§. 1. Om Göthernes Urſprung och härkomſt, n. 1314-1332.
§. 2. Samlingar af Grækiſka och Latinſka Scribenter, angående Göthernes Bedrifter utrikes, n. 1333-1338.
§. 3. Om Götherne i Dacien, Thracien, Pannonien Moeſien och Italien, n. 1339-1366.

§. 4.

§. 4. Om Gôtherne i Gallien och Spanien, n. 1367-1380.
Sect. V. Om Longobarderne, n. 1381-1392.
Sect. VI. Om Vandalerne, n. 1393-1396.
Sect. VII. Om Hunnerne, n. 1397-1402.
Sect. VIII. Om Norrmännerne, n. 1403-1405.
Sect. IX. Om Varegerne, n. 1406-1412.
Sect. X. Om Aſkmännerne, n. 1413.

V Cap.

Om de Svears och Gôthers Religion, Gudalåra under Hedendomen, Dygder, Seder, Lefnadsſätt, m. m.

Sect. I. Scribenter, ſom handla i gemen om de Svears och Gôthers Religion, Dygder, Seder och Lefnads-ſått, n. 1414-1423.
Sect. II. Om de Svears och Gôthers Religion och Gudalåra.
§. 1. Om deras Religion och Gudalåra, n. 1424-1477.
§. 2. ——— Tideräkning och Feſter, n. 1478-1505.
Sect. III. Om de Svears och Gôthers Dygder, Seder, Lefnads-ſått &c.
§. 1. Om deras Dygder, n. 1506-1510.
§. 2. ——— Vishet och Lärdom. Se B. V. C. III.
§. 3. ——— Lefnads-ſätt och Närings-fång, n. 1511-1564.
§. 4. ——— Krigsväſende, n. 1565-1580.
§. 5. ——— Kläbonad, Prydnader, Prakt, Seder vid Bröllop, Barnsöl, Gäſtebud, Begrafningar, n. 1581-1622.
§. 6. *Monumenta Runica*, n. 1623-1631.

ANDRA BOKEN.

SVENSKA KYRKO-HISTORIEN.

I Cap.

Om den Chriſtna Religionens början, fortplantande och åtſkillige Öden i Sverige, n. 1632-1659.

II Cap.

Om Helgon i Sverige och deras Lefverne.

Sect. I. Scribenter, ſom i almänhet handla om Helgon i Sverige, n. 1660-1663.

Sect. II. Helgons och Martyrers i Sverige Lefvernes-Beſkrifningar i Alphabetiſk Ordning, n. 1664-1740.

III Cap.

Concilier och Synoder i Påfvedömet, n. 1741-1758.

IV Cap.

Antiquitates Eccleſiaſticæ, och Svenſka Kyrko-Handlingar.

Sect. I. Om Kyrko-handlingar i gemen, n. 1759, 1760.

Sect. II. Kyrko-Lagar, Kyrko-Ordningar, num. 1761-1770.

Sect. III. *Libri rituales Eccleſiæ Suecanæ*, n. 1771-1809.

Sect. IV. Enſkilda Kyrko-Handlingar.

§. 1. *De Locis ſacris*, n. 1810-1817.

§. 2. *De Perſonis Eccleſiaſticis, eorumque muniis, dignitatibus* &c. n. 1818-1824.

§. 3. *De Temporibus ſacris*, n. 1825-1835.

§. 4. De *Actibus ſacris*, n. 1836-1859.

V Cap.

V Cap.

Det Andeliga Ståndet, ifrån äldre Tider intil Reformationen gifne Privilegier och Förmoner, n. 1860-1869.

VI Cap.

Stiftens Hiſtoria och deras Biſkopars Chrönikor och Lefvernes-beſkrifningar.

Sect. I. Förtekningar på Svea och Götha Rikers Biſkopar, item Biſkops-Chrönikor, n. 1870-1875.

Sect. II. Upſala Stift.

§. 1. Stiftets Hiſtoria, n. 1876-1880.
§. 2. Kyrkor i Upſala Stift, n. 1881, 1882.
§. 3. Upſala Stifts Biſkops-Längder och Chrönikor, n. 1883-1887.
§. 4. ———— Påfviſka Biſk. och Archi-Biſk. n. 1888-1902.
§. 5. ———— Evangeliſka Archi-Biſkopar, n. 1903-1954.
§. 6. ———— Domproſtar och öfriga Präſterſkap, n. 1955, 1956.

Sect. III. Linköpings Stift.

§. 1. Stiftets Hiſtoria, n. 1957.
§. 2. Kyrkor i Linköp. Stift, n. 1958.
§. 3. Linköp. Stifts Biſkops-Längder och Chrönikor, n. 1959-1961.
§. 4. ———— Påfviſka Biſkopar, n. 1962-1967.
§. 5. ———— Evangeliſka Biſkopar, n. 1968-1988.
§. 6. ———— Domproſtar och öfriga Präſterſkap, n. 1989-1991.

Sect. IV. Scara Stift.

§. 1. Stiftets Hiſtoria, n. 1992-1994.
§. 2. Kyrkor i Scara Stift, n. 1995.
§. 3. Scara Stifts Biſkops-Längder och Chrönikor, 1996, 1997.

§. 4. Scara Stifts Påfviſka Biſkopar, n. 1998-2002.
§. 5. ——— Evangel. Biſkopar, n. 2003-2014.

Sect. V. Strengnäs Stift.

§. 1. Stiftets Hiſtoria, n. 2015-2017.
§. 2. Kyrkor i Strengnäs Stift, n. 2018.
§. 3. Strengnäs Stifts Evangel. Biſkopar, n. 2019-2031.

Sect. VI. Weſterås Stift.

§. 1. Stiftets Hiſtoria, n. 2032.
§. 2. Kyrkor i Weſterås Stift, n. 2033-2037.
§. 3. Biſkops-Längder och Chrönikor, n. 2038.
§. 4. Påfviſka Biſkopar, n. 2039-2041.
§. 5. Evangel. Biſkopar, n. 2042-2062.
§. 6. Domproſtarne och det öfriga Preſterſkapet, n. 2063, 2064.

Sect. VII. Wågſjö Stift.

§. 1. Kyrkor i Wågſjö Stift, n. 2065.
§. 2. Biſkops-Längder och Chrönikor, n. 2066, 2067.
§. 3. Påfviſka Biſkopar, n. 2068.
§. 4. Evangel. Biſkopar, n. 2069-2077.
§. 5. Domproſtarne och det öfriga Preſterſkapet, n. 2078.

Sect. VIII. Åbo Stift.

§. 1. Stiftets Hiſtoria, n. 2079-2083.
§. 2. Kyrkor i Åbo Stift, n. 2084.
§. 3. Biſkops-Längder och Chrönikor, n. 2085-2087.
§. 4. Påfviſka Biſkopar, n. 2088.
§. 5. Evangel. Biſkopar, n. 2089-2099.

Sect. IX. Lunds Stift.

§. 1. Stiftets Hiſtoria, n. 2100-2104.
§. 2. Kyrkor i Lunds Stift, n. 2105-2109.
§. 3. Biſkops-Längder och Chrönikor, n. 2110-2113.
§. 4. Påfviſka Biſkop. och Archi-Biſkopar, n. 2114-2123.
§. 5. Evangel. Biſkopar, n. 2124-2137.

§. 6.

§. 6. Domproſtar och det öfriga Preſterſkapet, n. 2138, 2139.

Sect. X. Wiborgs, nu Borgo Stift.

§. 1. Biſkopar i Wiborg, n. 2140-2147.
§. 2. Biſkopar i Borgo, n. 2148-2151.

Sect. XI. Götheborgs Stift.

§. 1. Superintendenter i Götheborg, n. 2152-2154.
§. 2. Biſkopar *ibid.* n. 2155-2168.

Sect. XII. Calmar Stift.

§. 1. Superintendenter i Calmar, n. 2169 2172.
§. 2. Biſkopar *ibid.* n. 2173 2177.

Sect. XIII. Carlſtads Stift.

§. 1. Stiftets Hiſtoria, n. 2178.
§. 2. Superintend. i Carlſtad, n. 2179-2181.

Sect. XIV. Hernöſands Stift.

Superintendenter, n. 2182-2192.

Sect. XV. Gothlands Stift.

§. 1. Kyrkor på Gothland, n. 2193.
§. 2. Förtekn. på Superintend. n. 2194.
§. 3. Svenſka Superintendenter, n. 2195.

VII Cap.

Kloſter och Kloſter-folk i Sverige.

Sect. I. *Scriptores generales*, n. 2196-2200.

Sect. II. *Scriptores ſpeciales.*

§. 1. Benedictiner, n. 2201, 2202.
§. 2. Cluniacenſer.
§. 3. Ciſtercienſer, n. 2203-2224.
§. 4. Franciſcaner, n. 2225-2231.
§. 5. Dominicaner, n. 2232.
§. 6. *Fratres Ord. S. Johannis Hoſpital. Hieroſolymit.* n. 2233.
§. 7. *Eremitæ S. Antonii.*
§. 8. Carthuſian-Munkar, n. 2234.
§. 9. Carmeliter.
§. 10. Auguſtin-Munkar.

§. 11. *Ordo S. Salvatoris*: Brigittiner - Orden, n. 2235-2264.
§. 12. *Confraternitates*, Gillen, n. 2265, 2266.
Sect. III. Om Testamenten, Gåfvor, Donationer &c. til Kyrkor och Kloster, samt om Klostergodsens Reduction, n. 2267-2270.

VIII Cap.

Om Religionens Reformation i Sverige.

Sect. I. Evangeliska Lårans antagande, n. 2271-2295.
Sect. II. Concilier och Synoder efter Reformat. n. 2296-2317.
Sect. III. Religions-Stadgar, n. 2318, 2319.
Sect. IV. Jubelfester, som i Sverige blifvit firade.
§. 1. Jubelfest til åminnelse af Reformation 1617 och 1717, n. 2320-2322.
§. 2. Jubelfest öfver Evangel. Lårans antagande i Sverige 1621 och 1721, n. 2323-2333.
§. 3. Jubelfest til åminnelse af Concil. Upsal. 1693, n. 2334-2347.
§. 4. Jubelfest öfver Augsburg. Confess. 1730, n. 2348-2352.
Sect. V. Svenska Kyrkors inråttande i frånmande Länder, n. 2353-2363.
Sect. VI. *Historia Controversiarum Ecclesiæ Suecanæ.*
§. 1. Stridigheter med de Påfviske, n. 2364-2380.
§. 2. ———— de Reformerte, n. 2381-2398.
§. 3. ———— Svårmare, Villo-andar, &c. n. 2399-2438.
Sect. VII. Det andeliga Ståndets, efter Reformation, undfångne Privilegier, Förmoner och Rättigheter, n. 2439-2445.

TREDJE BOKEN.

SVERIGES POLITISKA HISTORIA.

I Cap.

Förberedelſer och almänna Inledningar til Svenſka Konunga-Hiſtorien.

Sect. I. Förberedelſer och almänna Inledningar, n. 2446-2462.
Sect. II. Sveriges Konungars Chronologie, n. 2463-2492.

II Cap.

Sveriges Konungars Hiſtoria i gemen, n. 2493-2546.

III Cap.

Sveriges Konungars Hiſtoria i ſynnerhet.

Sect. I. Åttefädernes och Öfver-Drottarnes Hiſtoria af Joruna-Slåkten, före Chr. Föd. n. 2547.
Sect. II. Öfver-Drottarnes och Konungarnes Hiſtoria af Inglingſka Åtten, ifrån Odin til Ingel Illrada, år efter Chriſti Födelſe 650, n. 2548-2582.
Sect. III. Brödraſkipts-Konungarnes Hiſtoria af Ifvarſka och Lodbrokſka Åtten, ifrån Ifvar Vidfarne, Konung i Sverige och Danmark, til Erik Emundſon och Erik Amundſon år 1069, n. 2583-2616.
Sect. IV. Konungarnes Hiſtoria af Stenchilſka Åtten, ifrån Stenchil til Ragvald Knaphöfding, år 1135, n. 2617-2621.
Sect. V. De ömſom regerande Konungars Hiſtoria utaf Sverchers och den Hel. Eriks Ätt, i-

från Svercher Kolsſon til Erik Leſpe, år 1250, n. 2622-2635.

Sect. VI. Regenternes och Konungarnes Hiſtoria af Birgerſka och Folkungſka Åtten, ifrån Birger Jarl, til Håkan Magnusſon, år 1363.

§. 1. Birger Jarl til Bielbo och hans Son, Kon. Waldemar til år 1277, n. 2636-2648.
§. 2. Magnus Birgerſon (Ladulås) til år 1290, n. 2649-2657.
§ 3. Birger Magnusſon, til år 1318, n. 2658-2671.
§. 4. Magnus Smek, med ſina bägge Söner Erik och Håkan, til år 1363, n. 2672-2696.

Sect. VII. De utländſke Konungars i Sverige, ſamt inländſke Regenters Hiſtoria, til Calmare-Unionens uphåfvande, ifrån Albrecht af Meklenburg, til Chriſtiern II, år 1521.

§. 1. Albrecht af Meklenb. til 1389, n. 2697-2711.
§. 2. Margareta, til 1412, n. 2712-2727.
§. 3. Erik af Pommern, til 1439, n. 2728-2754.
§. 4. Carl Knutsſon, Riks-Förſtåndare, 1436 til 1441, n. 2755-2763.
§. 5. Chriſtopher af Bäyern, til 1448, n. 2764-2775.
§. 6. Carl Knutsſon, Konung til 1457, n. 2776-2801.
§. 7. Chriſtiern af Oldenburg, til 1464, n. 2802-2815.
§. 8. Carl Knutsſon, Konung til 1470, n. 2816-2831.
§. 9. Sten Sture Guſtafsſon, Riks-Förſt. til 1497, n. 2832-2882.
§. 10. Johan II, til 1501, n. 2883-2897.
§. 11. Sten Sture Guſtafsſon, Riks-Förſt. til 1503, n. 2898-2904.
§. 12. Svante Sture Nilsſon, Riks-Förſt. til 1512, n. 2905-2929.
§. 13. Sten Sture Svantesſon, Riks-Förſt. til 1520, n. 2930-2943.
§. 14. Chriſtiern II, til 1521, n. 2944-2962.

Sect.

Sect. VIII. Konungarnes Hiſtoria af Waſiſka Huſet, ifrån Guſtaf Eriksſon til Drotn. Chriſtina, år 1654.

§. 1. Guſtaf Eriksſon,* ifrån 1521 til 1560, n. 2963-3054.
§. 2. Erik d. XIV, aflatt 1568, lefde til 1577, n. 3055-3166.
§. 3. Johan III, til 1592, n. 3167-3224.
§. 4. Sigismund, aflatt 1599, lefde til 1632, n. 3225-3305.
§. 5. Carl d. IX, til 1611, n. 3306-3438.
§. 6. Guſtaf Adolph, til 1632, n. 3439-3894.
§. 7. Chriſtina, abdicerade 1654, lefde til 1689, n. 3895-4470.

Sect. IX. Konungarnes Hiſtoria af Pfalziſka Huſet, ifrån Kon. Carl Guſtaf, til Dr. Ulrica Eleonora, år 1720.

§. 1. Carl X Guſtaf, ifrån 1654 til 1660, n. 4471-4844.
§. 2. Carl d. XI, til 1697, n. 4845-5206.
§. 3. Carl d. XII, til 1718, n. 5207-5962.
§. 4. Ulrica Eleonora, til 1720, lefde til 1741, n. 5963-6031.

Sect. X. Kon. Fridrichs Hiſtoria af Heſſiſka Huſet, til 1751, n. 6032-6279.

Sect. XI. Kon. Adolph Fridrichs Hiſtoria af Holſtenſka Huſet, til 1771, n. 6280-6505.

IV Cap.

Åtte-Ldngder för Konunga-Huſen.

(a) *Scriptores generales*, n. 6506-6513.
(b) *Scriptores ſpeciales*, n. 6514-6690.

FJERDE BOKEN.

SVERIGES REGERING OCH STATS-FÖRFATNINGAR, ELLER ALMÄNNA RÄTTS HISTORIA.

I Cap.

Beskrifningar öfver Sveriges Stat, n. 6691-6721.

II Cap.

Sveriges Regerings-sätt; *Konungarnes Rätt til Kronan*, *Magt*, *Myndighet*, *Höghets-Tekn*, m. m.

Sect. I. Om Sveriges Regering, Konunga-Val, Uphöjelse på Thronen, Magt, Myndighet, n. 6722-6746.

Sect. II. Förfäkringar, Arf-Föreningar, Testamenten, Regerings-Former ifrån K. Gustaf d. I Tid, intil 1680, n. 6747-6814.

Sect. III. Om Stats-Förändringen, under K. Carl d. XI, år 1680, n. 6815-6839.

Sect. IV. Om Stats-Förändringen, efter K. Carl d. XII Död, 1719, 1720, n. 6840-6859.

Sect. V. Succeſſions-Handlingar 1742, 1743, 1751, n. 6860-6869.

Sect. VI. Sveriges Konungars Höghets-Tekn.

§. 1. Rikets Vapen, n. 6870-6889.
§. 2. Konunga-Välders Tekn och Inſignier, n. 6890.
§. 3. Konungarnes Titlar, n. 6891-6894.
§. 4. Konungarnes Rang och Företräde framför andra Magter, n. 6895-6897.
§. 5. Kongl. Svenſka Riddare-Orden, n. 6898-6923.
§. 6. Konungarnes Hof-Stat, n. 6924.

Sect. VII. Om Furſtendömen i Sverige, och Furſtelig Råt ighet, n. 6925-6934.

III Cap.

III Cap.

Rikſens Ständers Förpliktelſer, Privilegier och Rättigheter.

Sect. I. Om Rikſens Ständer i gemen, n. 6935, 6936.

Sect. II. Om Svea Rikes Ridderſkap och Adel.

§. 1. Om Svenſka Adelns Uphof och Framgång; ſamt om Jarlar, Herſar, Grefvar, Friherrar, Ridders- och Frälſemän, n. 6937-6958.

§. 2. Ridderſkapets och Adelns Vapen, n. 6959-6965.

§. 3. Matriklar öfver Ridderſkapet och Adeln, ſamt Introduction, Såte m. m. på Riddarhuſet, n. 6966-6987.

§. 4. Greflige, Friherrlige och Adelige Slägters Genealogier och Åttar-Tal.

(a) *Scriptores generales*, n. 6988-6997.

(b) ——— *ſpeciales*, n. 6998-7056.

§. 5. Ridderſkapets och Adelns Privilegier, n. 7057-7062.

§. 6. Om Wadſtena Adeliga Jungfru-Stift, n. 7063-7065.

Sect. III. Om Präſte-Ståndet. Se B. II. C. V; och C. VII. Sect. VII.

Sect. IV. Om Borgare-Ståndet.

Sect. V. Om Bonde-Ståndet, n. 7066.

IV. Cap.

Rikſens Ständers almänna Möten och Sammankomſter.

§. 1. Riksdags-Ordningar och Reglementer angående Riksdagsmäns Val, n. 7067-7083.

§. 2. Landtmarſkalkarnes Hiſtoria, n. 7084, 7085.

§. 3. Inſtructioner för åtſkillige Rikſ. Ständ. Deputationer, n. 7086.

§. 4. Riksdags-Handlingar och Beſlut.

(a) Samlingar af lådane Handlingar, n. 7087-7089.
(b) Riksdags-Handlingar, ifrån 1734 til 1770, n. 7090-7210.

V Cap.

Om Sveriges Rikes Råd, samt Kongl. Maj:s och Rikſens höga Collegier.

Sect. I. Om Sveriges Rikes Råd.

§. 1. Förteckningar på Sv. Rikes Råd, ifrån äldre intil närvarande Tid, n. 7211-7218.
§. 2. Sv. Rikes Råds Perſonalier och Lefvernes-Beſkrifningar i Alphaber. Ordning, n. 7219-7513.

Sect. II. Om Kongl. Maj:s och Rikſens Collegier.

§. 1. Kongl. Hof-Rätterne.
(a) Svea Hof-Rätt, n. 7514-7518.
(b) Götha Hof-Rätt, n. 7519-7522.
(c) Åbo Hof-Rätt, n. 7523-7529.
§. 2. Krigs-Collegium, n. 7530-7540.
§. 3. Amiralitets-Collegium, n. 7541-7545.
§. 4. Cancellie ———— n. 7546-7551.
§. 5. Kammar ———— n. 7552-7606.
§. 6. Stats-Contoiret, n. 7607-7612.
§. 7. Bergs-Collegium, n. 7613-7615.
§. 8. Commerce ——— n. 7616-7648.
§. 9. Kammar-Reviſion, n. 7649, 7650.

Sect. III. Om högre och lägre Ämbetsmän i Riket.

§. 1. Inſtructioner för högre och lägre Ämbetsmän, n. 7651-7662.
§. 2. Förteckningar på högre och lägre Ämbetsmän, n. 7663-7670.
§. 3. Högre och lägre Ämbetsmäns Perſonalier och Lefvernes-Beſkrifningar.
(a) Samlingar af lådane Lefvernes-Beſkrifningar, n. 7671-7674.
(b) Ämbetsmäns Lefvernes-Beſkrifningar, i Alph. Ordning, n. 7675-7884.

VI Cap.

VI Cap.

Om Ceremonialen.

Sect. I. Scribenter ſom i almänhet handla om Ceremonialen, n. 7885-7887.

Sect. II. Skrifter rörande Svenſka Ceremonialen i ſynnerhet.

§. 1. Sv. Konungars Hof- och Cammar-Ceremonial, n. 7888-7889.

§. 2. Reſolutioner, Reglementen och Förordningar angående Rangen, n. 7890-7900.

§. 3. Berättelſer om Konungars och Furſtars ſolenne Intåg, Reception hos främmande Magter, perſonlige Sammankomſter, m. m. n. 7901-7934.

§. 4. Ceremonial vid främmande Miniſtrars bemötande och emottagande, n. 7935-7948.

§. 5. Relationer om Kongl. Svenſke Miniſtrars Reception, publique Intåg, och Audiencer vid främmande Hof, n. 7949-7966.

§. 6. Relationer om det, ſom i anſeende til Ceremonialen vid Congreſſer, ſå ock vid Freds- och andra ſolenne Tractaters underſkrifvande, edeliga bekräftande &c. blifvit i akt tagit, n. 7967-7986.

§. 7. Cancellie-Ceremonialen, n. 7987-7990.

§. 8. Ceremonial vid Riksdagar, n. 7991-7994.

§. 9. ——— vid Förklarande til Thronföljare, Majorennitet, Tillträde af Regementet, eller Nedläggande af Regering, n. 7995-8001.

§. 10. Ceremonial vid Kröningar och Smörjelſe-Acter, n. 8002-8020.

§. 11. ——— vid Hyllningar, n. 8021-8035.

§. 12. Sveriges Konungars Erics-gata, n. 8036, 8037.

§. 13. Ceremonial vid Kongl. Trolofningar, Giftermål och Biläger, n. 8038-8044.

§. 14. ——— vid Kongl. Barndop och Kyrkogång, n. 8045-8047.

§. 15. ——— vid Kongl. Biſättningar och Begrafningar, n. 8048-8076.

§. 16. Ceremonial vid främmande Riddare-Ordens emottagande och återsändande, n. 8077-8084.
§. 17. ——— vid åtskillige Fester, n. 8085-8121.

VII Cap.

Om Sveriges beskrifna Lagar, äldre och nyare.

Sect. I. Historien om Sveriges Lagar, n. 8122-8129.
Sect. II. Sveriges Landskapers Lagar, n. 8130-8144.
Sect. III. Christophorianiske eller Lands-Lagen, n. 8145-8150.
Sect. IV. Stads-Lagen, n. 8151-8158.
Sect. V. Nya Lagen, n. 8159 8165.
Sect. VI. Kyrko-Lagen. Se B. II. C. IV. S. II.
Sect. VII. Krigs-Lagen, n. 8166-8171.
Sect. VIII. Sjö-Lagen, n. 8172-8177.
Sect. IX. Samlingar af Förordningar, Kongl. Bref, Resolutioner m. m. i särskilte mål, n. 8178-8186.
Sect. X. Utdrag utur Placater, Förordningar, Påbud &c. item Register och Förtekningar, n. 8187-8196.

VIII Cap.

Om Sveriges Stats-interesse, i anseende til främmande Magter.

Sect. I. Scribenter, som i almänhet handla om Sveriges Stats-interesse &c. n. 8197-8203.
Sect. II. Negotiationer och Underhandlingar med främmande Magter, n. 8204-8526.
Sect. III. Historien om Freds- Förbunds- och andra Tractater, slutne med främmande Magter, n. 8527-8535.

Sect.

Sect. IV. Samlingar af Stats-Skrifter, Tractater och almänna Handlingar, n. 8536-8550.

Sect. V. Chronologisk Förteckning på Förbunds- Freds- Stillestånds- Handels- och andre Tractater, slutne med främmande Magter, ifrån XVI Sec. intil närvarande Tid.

§. 1. Tractater med Danmark, n. 8551-8601.
§. 2. ——— med Rysland, n. 8602-8629.
§. 3. ——— med Pålen och Curland, n. 8630-8649.
§. 4. ——— med Preussen, n. 8650-8654.
§. 5. ——— med Tyska Riket.
A. ——— med Kejsaren och Tyska Riket, n. 8655-8677.
B. ——— med åtskillige T. R. Chur-Furstar, n. 8678-8710.
C. ——— med åtskillige T. R. Furstar och Ständer *samfält*, n. 8711-8722.
D. ——— med åtskillige T. R. Furstar, Andelige och Verldslige, *särskilt*, n. 8723-8757.
E. ——— med åtskilliga Tyska, Fria-Riks- och andra Städer, n. 8758-8783.
§. 6. ——— med Nederländerne, n. 8784-8809.
§. 7. ——— med Stora Britannien, n. 8810-8831.
§. 8. ——— med Frankrike, n. 8832-8856.
§. 9. ——— med Spanien, n. 8857.
§. 10. ——— med Portugal, n. 8858.
§. 11. ——— med Konungen af Bägge Sicilierne, n. 8859.
§. 12. ——— med Fursten af Siebenbürgen, n. 8860-8863.
§. 13. ——— med Ottomanniska Porten, n. 8864-8865.
§. 14. ——— med Republikerne Alger, Tunis och Tripolis, n. 8866-8868.

IX Cap.

Miſcellanea Hiſtorica: Samlingar af Konunga- och andra Bref, Stadgar, Reſolutioner, Documenter, Handlingar, Anmärkningar &c. äldre och nyare, rörande Svea-Rikes Hiſtoria, eller des Regering och Stats-Förfatningar.

Sect. I. Handſkrifne Samlingar, n. 8869-8884.
Sect. II. Trykte Samlingar, n. 8885-8906.

FEMTE BOKEN.

BÖKLIGA KONSTERS och LÄRDOMS HISTORIA.

I Cap.

Om Svenſka Folkets Snille, Böjelſe och Skicklighet til Bokliga Konſter, n. 8907-8913.

II Cap.

Om Svenſka Språket, des Uphof, Ålder, åtſkilliga Öden, m. m.

Sect. I. Om Göthiſka Språket.

§. 1. Des Uphof, Ålder &c. n. 8914-8922.
§. 2. Om Uiphilaniſka Språket (*Lingua Codic. argentei*), n. 8923-8932.
§. 3. Om Göthiſka Språkets gemenſkap och öfverenskommelſe med åtſkillige andra Språk, n. 8933-8949.
§. 4. Om Göthiſka Språkets förmoner, bruk och nytta, n. 8950-8958.

Sect II. Om Runorne, deras Ålder, Uphof, Bruk och Undergång, n. 8959-8981.
Sect. III. Om nu brukliga Svenſkan, med des Dialecter, ſamt om Finſka och Lapſka Språken.

§. 1.

§. 1. Om nu brukliga Svenſkan, n. 8982-8997.
§. 2. Om Finſka Språket, n. 8998-9003.
§. 3. Om Lapſka Språket, n. 9004-9009.

III Cap.

Om Lärdoms och Vetenſkapers Öden i Sverige.

Sect. I. *Scriptores generales*, n. 9010-9033.
Sect. II. ——— *particulares*, n. 9034-9106.
Sect. III. Lårda Journaler och Månadsſkrifter, n. 9107-9118.

IV Cap.

Scholars, Gymnaſiers och Academiers Hiſtoria i Sverige.

Sect. I. Scholars och Gymnaſiers Hiſtoria, n. 9119-9148.
Sect. II. Academiernas Hiſtoria.
§. 1. Upſala Academie, n. 9149-9212.
§. 2. Åbo ——— n. 9213-9226.
§. 3. Lunds ——— n. 9227-9248.

V Cap.

Om Kongl. Svenſka Vetenſkaps-och Vitterhets-Academierne, m. m.

§. 1. Kongl. Vetenſkaps-Societeten i Upſala, n. 9249, 9250.
§. 2. Kongl. Vetenſkaps Academien i Stockholm, n. 9251-9253.
§. 3. Kongl. Sv. Vitterhets-Academien, n. 9254-9256.
§. 4. Kongl. Målare-och Bildhuggare-Academien, n. 9257.
§. 5. Kongl. Svenſka Patriotiſka Sällſkapet, n. 9258, 9259.

VI Cap.

Om Bibliotheker, Mynt-Cabineter, Naturalie- och Konſt-Kamrar i Sverige.

Sect. I. Bibliotheker, n. 9260-9285.
Sect. II. Mynt-Cabineter, n. 9286-9290.
Sect. III. Naturalie-och Konſt-Kamrar, n. 9291-9299.

VII Cap.

Lärde och berömde Svenſke Mäns och Fruntimers Lefvernes-beſkrifningar.

Sect. I. Samlingar af lärde Svenſke Måns Lefvernes-beſkrifningar, n. 9300-9302.
Sect. II. Lärde Måns Lefvernes-beſkrifningar, i Alphabetiſk Ordning, n. 9303-9702.
Sect. III. Svenſka Lärda Fruntimer.
§. 1. *Scriptores generales*, n. 9703, 9704.
§. 2. Sv. Lärde Fruntimers Lefvernes-beſkrifningar, n. 9705-9712.

VIII Cap.

Boktryckeriets Hiſtoria i Sverige.

Sect. I. Boktryckeriets Hiſtoria, n. 9713-9722.
Sect. II. Om Cenſur-Verket, Tryckfrihet &c. n. 9723-9741.
Sect. III. Om ſällſynte, ſamt i Sverige förbudne Böcker, n. 9742.

UTGIFVARENS FÖRETAL.

Härmedelſt får Underteknad til det Svenſka Almänna öfverlämna Början af et Verk, ſom blifvit des Omſorg updraget, at af Trycket utgifva.

Herr FÖRFATTAREN har tilbragt et lärdt och långvarigt Lugn på ſin Sätesgård *Chriſtineholm*, icke långt ifrån Nyköping och uti Södermanland belägen; har där ſamlat et ſå utvalt och icke mindre talrikt Bibliothek, at få Enſkylte i Sverige kunna upviſa et Bokförråd, ſom öfverträffade det Warmholtzſka, aldeles ingen, enär frågan är om Böcker i Hiſtorien och Critiken; där har ock Herr Hof-Rådet WARMHOLTZ utarbetat en *Hiſtoriſk* och *Critiſk Förtekning* på *alla Skribenter och Handlingar*, ſom *angå* eller *upluſa Svenſka Hiſtorien*, ſamt til hans kännedom kommit. Hr Hof-Rådets Reſor utomlands, ſamt Brefväxling med in- och utländſke Lärde, hafva, i ſamband med förenämnde Bibliothek, ſatt Herr Författaren i den lyckliga Belägenhet, at fulborda nyſnämnde Verk.

Hr Författaren har tagit Pat. JAC. LE LONGS Bibliotheque Hiſtorique de la France til et Mönſter för denna ſin Bibliotheca Hiſtorica Sveo-Gothica. Hvilketdera Verket är det fullſtändigaſte, kan Underteknad icke ſäga; men hvad han med full viſshet kan ſäga, och hvar, ſom behagar jämnföra, måſte erkänna, är det, at Herr Hof-Rådet Warmholtz med mera Granſkning, ſamt med vida ſtörre Omſtändelighet, beſkrifvit Källorna til Svenſka Hiſtorien, än le Long gjort med dem för den Franſyſka. Då detta är ſagt, är tillika medgifvet, at intet Lands Hiſtorie-Skribenter ännu

blif-

blifvit af någon, efter de bäſta critiſka Reglor, få beſkrifne, ſom Sveriges Häfdeteknare och Handlingar nu äro det. Hvad Tid, hvad Möda, hvad Koſtnad ſådant medfört, dömes dock bäſt af en Kännare; äfven ſom Nytran intages lika ofelbart af alla dem, ſom i detta Verk behöfva antingen en Ledſtång vid någon Hiſtorias författande, eller Uplysning i något Svenſka Hiſtorien och Statsförfatningen vidrörande Mål.

Om Verket ſåledes å ena ſidan är at anſe, ſom en förträfflig Bibliotheks-Catalog, ſom en ypperlig Prydnad för alle Bok-Salar, ſom en oumgängelig Hufvudbok för alle Bibliotheks-Samlare i Sverige, ſamt för alle Svenſke Hiſtorie-Skribenter; ſå äger det å andra ſidan icke mindre en ſtor Brukbarhet äfven ſå för Rikets andelige ſom verldslige Collegier ſamt högre Ämbetsmän. När man löper igenom föregående *Innehåll* af detta Bibliothek, ſå inſer man ock utan möda, at i detſamma finnes en den tillförlåteligaſte och omſtändeligaſte Efterrättelſe om SVEA RIKES *Kyrko-Lagar* och *Kyrko-Ordningar*, *Liturgier* och *Kyrko-Böcker*, *Präſte-Stånd* och des *Privilegier*, *Religions-Stadgar*, *Regerings-Sätt*, *Konunga-Magt*, *Konunga-Förſäkringar*, *Arf-Föreningar*, *Riks-Dagar* och *Riks-Ständer*, ſamt Deſſas gemenſama och färſkilta *Privilegier*, *Riksdags-Ordningar*, *Rikets Råd* och *Collegier* med deras *Inſtructioner*, *Ceremonialer* inom Kongl. Hofvet och vid alla offenteliga Tilfällen, *äldre* och *nyare Lagar*, ſå för *Riket i gemen*, ſom *för ſärſkilte Landſkaper*, ſamt för *Städerne*, *Armeen* och *Flottan*, *Freder*, *Stilleſtånd*, *Förbund* och *Handels-Tractater* med främmande Magter: detta alt ifrån de äldſte Tider, dels intil Hans nu varande

de

de Kongl. Majts Anträde til Regeringen år 1771, dels til Regements-Förändringen af år 1772; alt ſtält efter Tiden och Sakernas Beſkaffenhet. Påögnandet af detta Innehåll utviſar därjämte en den förſta Ordning uti Ämnenas Ställning och Fördelning, ſå at man utan ringaſte möda får alt igen, ſom ſökes. Kongl. Hof-Rätter och Collegier, Conſiſtorier, Landshöfdinge-Ämbeten, högre Domſtolar vinna fördenſkul utur detta Verk en icke mindre för dem nyttig Anviſning på de för dem nödige Källorne, än det för Bok-kännaren, Författaren och Granſkaren är aldeles oumbärligt *); äfven ſom Biographen, hvilken finner här öfveralt Efterrättelſer, ledande til Kännedomen af flere 1000 *Svenſke*, dels *Frälſe*- dels *Ofrälſe*-ÄTTER **).

Hela HANDSKRIFTEN är färdig, med ren och prydlig Penna alt igenom fullföljd, och finnes inbunden förvarad uti Upſoſtrings-Sälſkapets

*) En den ypperſte Kännare af Lärdoms-Hiſtorien, ſom någon tid varit til, Hr Abbé RIVE i Paris, har i ſynnerhet yrkat på *Värdet* och *Nyttan* af Bok-kännedomen, äfven i des nyl. eller i Jun. ſiſtl. utgifne Proſpectus (Paris, 12) til des under utgifning varande: *Eſſai ſur l'Art de verifier l'Age des Miniatures*, hvar det ſid. 58 och 59 heter: l'Hiſtoire Bibliographique eſt d'une très grande Importance. Son objet eſt la *Verité*; & elle eſt la moitié du chemin, qui conduit à une *Doctrine parfaite*: hvilket Caſp. THURMANNUS i ſin Bibliotheca Academica (Halle 1700, 4) äfven erkänner, då han ſid. 126 ſäger: Notitia Librorum eſt Dimidium Studiorum; & maxima Eruditionis Pars, exactam Librorum habere Cognitionem.

**) Om han til den ändan rådförer ſig dels med Verkets hela *Innehåll*, dels med *Regiſtren* til hvarje Del; ſå ſkola ock de för honom nödige Tilgångar ſtraxt viſa ſig.

pets Bibliothek, hvars ypperſta Prydnad detta Manuſcript ock ofelbart utgör. Underteknad, ſom, uti en oafbruten Följd af 26 år, haft den för ſig ſå oſkattbara Förmånen af Herr Hof-Rådets Bekantſkap, och tilſkrifver billigtvis ſamme vittre Herre icke allenaſt en ſtor del af ſin Hug för Lärdoms-Hiſtorien, utan ock den Uplyſning och de Reglor af Granſkning och Smak, hvarmed ſamma Vetenſkap bör odlas, har ſåledes ifrån längre Tid tilbaka följt detta Verks Författande, ſamt dymedelſt alt närmare lärt inſe des ſtora Värde och Nytta. Länge hyſte han den Önſkan, at få ſe det af Trycket utgifvet, länge fant han dock des Författare mindre hugad för des Utlämnande i Almänhetens hand; änteligen var han nog lycklig, at härtil erhålla et önſkat Tilſtånd. Det vans äfven i en Tid, då Herr Hof-Rådet bragt ſit Verk til den Fullſtändighet, ſom var för honom möjelig, och hvarom des eget Företal berättar, i en Tid, då ock Underteknad var närmaſt i Belägenhet, at kunna åtaga ſig et ſådant Verks Utgifvande.

Förſta Delen af detta Bibliothek, och ſom handlar om alla de Böcker och Skrifter, ſom angå Sveriges GEOGRAPHIE, lägges nu härmedelſt i det Svenſka Almännas hand. Des Inrättning och Beſkaffenhet utviſar hela Verkets; och när man nu håller denna Verkſtällighet emot Innehållet, ſå upkommer billigtvis, hos hvar Kännare, Lärd och Patriot, den Önſkan, at et dylikt Nationen både upplyſande och hedrande Verk måtte hos oſs fullſtändigt kunna ſe dagen. Sådant önſkar icke mindre

Ut-

Utgifvaren; och då hela Handſkriften nu är i des ägo, ſå ſkal ock icke ifrån hans ſida något ſaknas, ſom kan bidraga til detta Verks utgifvande af Trycket; ockſå ſkal *Andra* Delen, ſom beſkrifver alla utkomna Arbeten, rörande Fäderneslandets NATURAL-HISTORIA, med förſta til Bok-preſſen aflämnas.

Men ehuru man, af Kärlek för det Almänna och Veteníkapen, åtagit ſig *Förlaget* af et ſå ſtort Verk, ſom detta, och ſökt framlägga det i Trycket med en emot des Innehåll ſvarande Värdighet; ſå har man dock ej vågat ſig, i anſeende til Koſtnadens Betydlighet, at af detſamma göra en ſtor Uplaga, utan i det närmaſte inſkränkt denſamma, efter det antal Köpare, man förmodar, ſkola ſig til detta Verks ägande anmäla. Fördenſkul behagade alla de Kännare och Älſkare af Sveriges Hiſtoria och Stats-förfatning, ſom åſtunda detta Arbete, ju förr des häldre antekna ſig ibland *Subſcribenterne*; ty det aflåtes icke Del-vis, för at icke ſkingra Exemplaren af en liten Uplaga, Förlagshuſet til känbaraſte ſkada, och äfven ſjelfve Köparen til ingen förmån, ſom icke kan vara belåten med defecte Delar af et Verk, hvars hela Värde och Brukbarhet beſtår i des Fullſtändighet. Skulle Subſcribenternes antal öfverſkrida de hittils trykte Exemplarens, blir det Utgifvarens både ſtora och kära Plikt, at omtrycka denne Del och öka Uplagan af de följande. De Reſpective Medborgares *Namn*, hvilka medelſt Subſcriptioner befordra detta Verk i dagsljuſet, blifva ock med ſkyldig Erkänſla trykte framför *Andre* och *följande* Delarne af Verket, alt efter ſom de ſig anmäla; och på

det äfven Förſkotts-ſumman icke må blifva på något ſätt betungande, ſå öfverlåtes icke allenaſt hvar färdig Del efter et det billigaſte Prenumerations-pris, eller efter 1 ſs ſpecie Arket, utan ock emottages icke högre Prenumeration på de följande Delarne än med 16 ſs på hvardera. Tilſkottet betalas, efter förenämnde Beräknings-ſätt, då Delen färdig utlämnas. Detta rörer Verkets Bruk och Utgifning för Sverige.

Så ſnart Kungörelſen om detta Verks Innehåll och Utgifning blef genom Tidningarne bekant, yttrade icke allenaſt utländſke Journaliſter *), utan ock ypperlige Kännare af Lärdoms- och Stats-Hiſtorien, genom Bref til Utgifvaren **), en på goda ſkäl grundad Åſtundan, at detta Verk antingen hade af början blifvit utgifvit på et mer almänt Språk, ſåſom Latin eller Franſyſka, eller at det nu efteråt på endera blefve öfverſatt, ſåſom et Verk, hvilket lärer Europa at känna et Rike, ſom i des Öden haft en ſå ſtor del, och hvilket aldrig ſkulle kunna ſaknas uti något offenteligt Bibliotek, men väl med begärlighet anſkaffas i många enſkylta Bokförråder. Då nu ſjelfva Verket ſnart kommer at läggas deſſe och flere vittre Utlänningar under ögonen, fördublas ock ofelbart denna deras Önſkan; och då jag redan emottagit, och

*) Se i ſynnerhet *Hiſtoriſche Litteratur*, Året, 1781, ſ. 574, och Året 1782. ſ. 87.

**) Vil til bevis blott anföra de Bref, jag inhändigat af den på ſin lärda Reſa ſtadde Franſke Antiquarien Hr DE VILLOISON, dat. Weimar d. 4 Jul. 1782; Hof-Rådet och Hiſtor. Profeſſorn Hr MEUSEL i Erlangen, dat. Dårſtädes d. 28 Jun. 1782, hvilken Granſkare nu ock ſom bäſt utgifver Struvii Bibliotheca Hiſtorica; och Hiſt. Profeſſorn ſamt Bibliothecarien Hr KOCH i Strasburg, dat. Dårſt. d. 17 Jun. 1782.

och ſåledes än vidare lärer unſå Mäns Anmärkningar, hvilkas Omdöme jag högeligen ärar, ſå kan jag icke heller dölja den innerliga Åhåga, af hvilken jag drifves, at äfven gagna det Utländſka Almänna med detta Verk, uti et för dem almännare Språk; men hvad jag i dylikt fall kan uträtta, ſtår dock til Framtiden och Omſtändigheterne.

Hvad jag nu vidare har at tillägga, är det, at när Herr Författaren i detta Verk hänviſer Läſaren, vid några Handſkrifters eller Böckers närmare Kännedom, antingen til *Kongl. Antiquitets-Archivum*, eller til *ſina Samlingar*, ſåſom i dem förvarade, ſå bör man, i anſeende til timade Förändringar, ſedan Herr Hof-Rådets Verk var i det närmaſte fullbordat, i förra rumet nu mera tänka på *Kongl. Bibliotheket* och *Riks-Archivum*, hvilka ſedan år 1780 blifvit ägare, det förra af alla fören. Archivs trykta Böcker och ſkrifna Handlingar, ſå vida de rörde Fornåldern och Medeltiden, det ſenare af Acta Publica, Genealogica och Heraldica *); och vid det ſenare föra ſig til minnes, det Underteknad varit ſå lycklig, at äfven år 1780, genom Handel tilvinna ſig hela den Delen af Herr Hof-Rådets Bibliotek, ſom rörde Svenſka Hiſtorien, nämligen tryckta Böcker, Handſkrifter och Kopparſtycken **), en Samling, hvilken är den fullſtändigaſte uti denne Lärdomsgren, ſom än i något vare ſig offentligt eller enſkylt Bokförråd finnes, och nu blifvit förbunden med *Upfoſtrings-Sälſkapets Bibliotek*, hvars förnämſte Del den ock otviſvelagtigt utgör.

Det är ock i detta SÅLSKAPS *Namn*, eller ſå

*) Se *Upfoſtrings-Sälſkapets Tidningar* År 1781, ſ. 3.
**) Se *ſamma Tidningar*, År 1781, ſ. 11.

vida det äfven har *Svenſka Hiſtorien* til ſit Föremål, ſom detta Verk nu utgifves och vidare utgår. Underteknad har, för at upfylla ſin plikt och det Almännas Väntan, gerna åtagit ſig den mödan och koſtnaden at befordra Arbeten i dagsljuſet, ſom utvidga och fäſta vår Kunſkap om Fäderneslandet, och kan viſſerligen icke härå lämna ojäfagtigare Vedermälen af både ypperſta Förtroende å ena ſamt ſkyldigaſte Åtlydnad å den andra ſidan, än då han nu til en början och på en gång framlägger tre hithörande Arbeten under det Svenſka Almännas ögon, nämligen detta Herr Hof-Rådet WARMHOLTZS Hiſtoriſka Bibliotek, et Svenſkt Bullarium af Herr Cancellie-Rådet och Riks-Hiſtoriographen *von* CELSE, och et Hiſtoriſkt Minne öfver Prof. Joh. Schefferus af Hr Prof. FANT, och at han, jämte de begge förſtn. Verkens fortſättande, tillika trycker på Fjerde Delen af Hr Cancellie-Rådet LAGERBRINGS Svea Rikes Hiſtoria, ſtora Verket, och på Sjette, aldeles omarbetade, Uplagan af Herr Aſſeſſoren TUNELDS Geographie öfver Sverige.

Svara mina År, mina Vilkor, emot min innerliga Åſtundan, at vara det Almänna uti Uplysnings-vägen något gagnelig, få ſkal icke jag förtröttas at härmed fortfara. Sälſkapets Föremål är icke ringa; tvärtom det är af högſta Vigt och Nödvändighet: jag har fördenſkul ifrån början anbefalt des Framgång och Beſtånd i Förſynens Hand; jag har gjort en beſtändig Redo för des årliga Göromål inför en Svenſk Almänhet: ſåledes arbetar jag med Förtröſtan och et godt Samvete. Mera har jag intet på detta ſtället, at ſäga. Stockholm, d. 14 Aug. 1782.

CARL CHRISTOFFER GJÖRWELL
Kongl. Bibliothecarie.

BIBLIOTHECA HISTORICA SVEO-GOTHICA.

Förſta Boken.

Almånna Förberedelſer til Svenſka Hiſtorien.

Cap. I.

Sweriges Geographie.

Sect. I.

Äldre och Nyare Chartor öfver de Tre Nordiſke Riken i gemen, och öfver Sverige i ſynnerhet *).

§. 1.

Åldre Tiders Chartor öfver de Tre Nordiſke Riken.

1. Regiones Septentrionales, ad mentem *Claudii* PTOLEMÆI delineatæ. B. I. C. I. Sv. Geogr.

*) De fläſte af deſſe Chartor intaga et Ark, vanligt Atlas-format.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Chartor.*

Claud. Ptolemæus, kallad *Peluſienſis* efter ſin Födelſe-ort, ſamt *Alexandrinus* efter Staden där han viſtades i Egypten, florerade i andra Sec. e. C. F. Til hans Geographiſka Beſkrifning ſkal en, vid namn *Agathodæmon*, ſom ſåges hafva lefvat i femte Sec., hafva förfärdigat Chartor, hvilka likväl icke mera åro til. *Nicol. Donis*, en Benedictiner-Munk, företog ſig ſamma Arbete, vid päfs år 1470, och hans Chartor finnas vid de ålſta Uplagor af Ptolemæi Verk på Latin. Flere lårde Män hafva arbetat i ſamma ämne; men alla deras Nordiſka Chartor ſynas mera vara inråttade efter andras giſsningar, ån efter Ptolemæi. Om den berömde *Gerh. Mercator*, ſom år 1584 (icke 1504, ſom Öf. Dir. Faggot ſåger, i ſit förſta *Tal om Sv. Landtmät. och Geogr.* p. 6) utgaf Ptolemæi Geographie på Latin, dårutinnan var lyckligare, at han inråttade vår Nords Charta nårmare efter Ptolemæi Beſkrifning, ſå går den likväl långt ifrån Ortens ſanſkyldiga ſkapnad.

Gerh. Schöning, ſom, i ſin "Afhandling om de „gamle Grækers og Romeres Kundſkab om de Nor„diſke Lande", uti IX Del. af *Kiöbenhavnſke Selſkabs Skrifter*, åfven förklarar Ptolemæi Beſkrifning öfver deſſe Länder, åberopar ſig p. 311 en, i anledning dåraf, af honom författad Charta, hvilken han för Sälſkapet framlagt. Om den blifvit almån gjord, vet jag ej; åtminſtone finnes hon icke i det exemplar af bem. Sälſkaps Skrifter, ſom jag har för ögonen. Om denna Charta ſåger Författaren ſjelf: "Man ſeer iblandt andet „heraf, hvor meget de Gamles Begreb om vor „Norden har viget af fra Tingenes rette, eller i „det minſte nu værende Beſkaffenhed, og hvor „aldeles de folgelig maa tage Feyl, ſom ville doem-

„me

„me om de Gamles Mening i de Ting, efter den Be- B. I. C. 1.
„liggenhed og Strækning, som Landene nu har" &c. Sv. Geogr.

Om Ptolemæus, och des Geographiſka Arbe- *Charter.*
te, läs J. A. Fabricii *Biblioth. Græca*, L. IV. C. 14, p. 412, men i ſynnerhet *Ge. Mart.* RAIDELII Comment. crit. liter. de Cl. Ptolemæi Geographia, ejusq. Codicibus tam Mſtis, quam typis expreſſis. Norimb. 1737, *in 4:to.*

2. Antiquæ Germaniæ Septentrionalis Deſcriptio, auctore *Philip.* CLUVERIO.

Denna Charta har Cluverius inråttat efter C. C. TACITI Beſkrifning öfver Germanien. Hon ſtår uti hans *Germania antiqua*, Lugd. Bat. 1616, in fol. i början af 3:dje Boken. Ol. Rudbeck menar, *Atlant.* T. I, C. 24, at om Cluverius följt Tacitum åt, ſom han bordt, ſå hade han rått råkat på Sverige och många Land, ſom han ingenſtädes tör ſåtta i ſin Tafla.

Geographiſka Anmärkningar til en Cluverii Charta öfver Europa, ſå vida den angår Nordiſke Länderne, läſes hos Göranſon, *S. R. Kon. Hiſt.* p. 392.

Uti Caſp. Danckwerths *Landes-Beſchreibung der Hertzogthümer Schleſwig u. Holſtein*, 1650, *in fol.* finnes ockſå en Charta, med Titul: *Germania Antiqua Septentrional.* Hon är copierad efter Cluverii, men ſtörre och redigare.

3. Atlantica, ſive Sveonia: auctore *Olao* RUDBECK.

Charta på 2 Ark. Hon ſtår i *Atlantican*, Tomen I, p. 152, och ſkiljer i figuren föga ifrån Burei Charta, hvarom här nedanföre; men är in-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Charter.*

rättad efter Auctorens Satser, så at alla de Folkslag, som finnas upräknade på Atlanticans Titulblad, och åndock flere, hafva på Chartan sina rum.

4. Veteris Orbis Arctoi Typus.

Uti *Suec. Ant. & Hod.* T. I, Tab. 5. Orternes Namn åro påsatte efter Norrska och Islåndska Sagorne.

5. Charta öfver de Nordiske Riken i åldre Tider.

Står uti G. Schönings *Norges Riges Historie*, I D. Soröe, 1771, *in* 4:o. Se *Götting. Anzeig.* 1773, n. 112, p. 961.

5 (a). Facies Trium Regnorum Borealium Europæ, ad normam veterum Scriptorum expressa, a G. SCHÖNING, A. 1777.

Denna Charta hörer til I Del. af Snorre Sturlesons *Heimskringla*, Köpenh. Upl. 1777, *in fol.*

6. La gran Penisola della Scandia, Madre d'innumerabili Esserciti e Regali Famiglie per tutta l'Europa diffuse.

Denna Charta hörer til Gr. *Enan.* THESAURO Bok: *Del Regno d'Italia sotto i Barbari*, Turin 1664, *in fol.* Hon står jämväl i Utdraget af detta Verk, på Svenska, Stockh. 1747, *in fol.* och är vorden här i Sverige omstucken, samt med några Orters och Städers Namn tilökt, som intet stå uti Italienska Uplagan.

7. Ta-

7. Tabula moderna Norbegie & Gottie. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Chartor.*

Hon fås igen uti en sällsynt Uplaga af Ptolemæi Geographie, på Latin, utgifven af *Jac. Eſsler* och *Ge. Ubelin*, samt tr. i Strasburg, hos Jo. Schottus, 1513, *in fol. maj.*

En dylik Charta följer med Uplagorne af Ptolemæi Geographie, tr. i Strasburg 1522 och 1525, samt i Lyon 1535 och 1542.

8. Tabula continens Cherſoneſum Schondiam, Regna autem potiſſima Nordvegiam, Sueciam, Gothiam, Finlandiam, Gentem Lapponas: auctore *Jac.* ZIEGLERO.

Hon hörer til denna Författares *Deſcriptio Schondiæ*, Argent. 1532 och 1536, *in fol.* hvarom mera här nedanföre; och är lika så ofullkomlig, samt äger intet mera liknelse med sjelfva Orten, än den näst föregående.

9. Tabula Septentrionalium Terrarum, auctore *Olao* MAGNO, Gotho Lincopenſi. Venet. 1539.

Om denna Charta heter det hos Simlerus, *Biblioth.* p. 531. "Ol. Magnus, Goth. Lincop., edi„dit Tabulam ampliſſimam ſeptentrional. terrarum „& mirabilium rerum, tum in ipſis, tum in cir„cumjacente Oceano contentarum, cum variis ani„mantium figuris, impreſſam Venetiis, a. 1539, „una cum libello Germanico, in quo duabus chartis „omnia breviter, quæ in Tabula depicta ſunt, ex„plicantur. Nam rerum ipſa Tabula inſcriptiones „Latinæ fere ſunt." Författaren sjelf, emot sluter af Föregående til sin *Hiſt. de Gentib. Septentrional.*,

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Charter.*

kallar henne: "Deſcriptionem ſ. Chartam aquilo-„narium Regionum, quam, Tabulas Ptolemæi am-„pliando, obiter delineaverat." Fören. Tyſka Beſkrifning, öfver denna Charta, ägde framl. Kongl. Danſka Erats-Rådet Langebek; och hon finnes under följande Titul upteknad, *Biblioth. Langebekiana*, Hafn. 1776, *in* 8:o, p. 164. "Auslegung der „neuen Mappen, von den alten Göttenreich und „andern Norlendern, durch *Ol.* MAGNUM. Ve-„ned. 1539, *in* 4:*to*."

Ö. D. Faggot menar, at det är ſamma Charta, ſom, under Titul: *Scandianæ Inſulæ Index*, finnes uti *Joh.* MAGNI *Hiſtoria*, Romæ 1554, *in fol.* och med påſkrift: *Regnor. aquilonar. Deſcriptio*, uti *Olai* MAGNI *Hiſtoria*, Romæ 1555 (icke 1539, ſom Faggot ſåger), *in fol.* Om denna Charta ſåger han: "Man ſkulle hoppas, at en Svenſk, och der-„til en lård Man, ſkulle hafva gifvit ut en Char-„ta öfver ſit Fådernesland, ſom ägde någorlunda „liknelſe med ſjelfva Orten; men om man ſkulle „med upmärkſama ögon, utan inſtrumenter och „måtning, bara reſa vårt Land igenom, och alle-„naſt efter ögne-mått och berättelſer tekna af des „Låge, ſå borde en ſådan aftekning blifva långt „bättre, än berörde Charta."

10. Septentrionales Regiones, auctore *Sebaſt.* MÜNSTERO.

Uti des *Coſmographie*, tr. i Baſel 1544, och ſedan flere gånger. Denna Charta är föga bättre än Olai Magni, ſkönt man budit til, at någorlunda rätta och förbätra henne i de ſenare Uplagor.

11. Re-

11. Regionum Septentrionalium Typus, a *Levino* ALGOET. Antverp. ap. Girard. Judæum. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Charter.*

12. Regiones Septentrionales, a FRANCISCO, Monacho Mechlinenſi. Antverp. ap. Sylveſtr. a Pariſiis.

Bägge Chartorne namngifver Abrah. Ortelius uti *Catalogo auctor. Tabular. geograph.* ſom ſtår framföre hans *Theatr. Orbis Terrar.* Antverp. 1573 *in fol.*

13. Regiones Septentrionales, auctore T. H. W. 1567.

"Denna Charta förvaras på Kgl. Biblioteket „i Upſala. *Circulus arcticus* ſtryker på henne „30 mil vid paſs Norr om Upſala, i ſtället för „det han bör dragas nåſtan 7 mil Norr om Tor„neå. Öſterſjön år på henne alt för ſmal emot „Bothniſka Viken, ſom med jämngående Strån„der drages rått Söder och Norr, ända til 77 „gr. polh." Faggots förſta *Tal*, p. 6. Han lägger til: „At det vore ogjörligit til veta, at „denna Ritning ſkulle afbilda vår Nord, om „icke deräa ſtode några Svenſke namn." Af ſamma beſkaffenhet åro de flåſte hårtils upråknade Chartor.

14. Septentrionalium Regionum Deſcriptio, per *Abrah.* ORTELIUM.

Uti denna Författares *Theatr. Orbis Terrar.* Antverp. 1573 *in fol.* Denſamma med årtal 1579.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. Chartor.

14 (a). Septentrional. Regionum, Svetiæ, Gothiæ, Norvegiæ, Daniæ &c. Tabula, per *Joh.* BUSSEMECHER. Colon. Agrip. 1594.

§. 2.

Nyare Tiders almänna Chartor öfver de Nordiſke Riken.

15. Nativus Sveciæ adjacentiumq. Regnorum Typus, auct. *Adriano Veno* AURELIO. Amſt. ap. Jodoc. Hondium, 1613.

Denna Charta ſtår uti *Gerh.* MERCATORIS *Atlas*, ſom Jodoc. och Henr. Hondius flere gånger uplagt. Hon ſtår ockſå uti *Joh. I.* PONTANI *Hiſt. rer. Danicar.* Amſt. 1631, *in fol.* Faggot menar, at om ej några Svenſka Namn ſtodo på denna Charta, ſå kunde man åndå ſe, at Auctoren hade hår årnat afbilda Sverige, hvad ſjelfva figuren angår.

At en åldre Charta, än denna, af Hondius varit utgifven, ſlutar jag deraf: „at Danſke Com„miſſarierne på Mötet vid Flackebeck, år 1601, „ſig beſvårade öfver et Land-kort, ſom för få „år ſedan var utgånget af en vid namn *Hondius*, „uti hvilket några Städer, ſom ligga i Norrige, „voro målade, ſom de lågo i Sverige; proteſte„rade derföre, at ſådant icke ſkulle komma nå„gon tid Norges Crona til förfång, eller præ„judicio. Hvartil Svenſke Commiſſarierne ſva„rade, at de Landtaflan aldrig tilförene ſedt „hade, eller något viſst utaf, utan ſom Ri„kerne voro med Rå och Rör, ſå ock „gammal håfd, uppå deras egendom afſkil„de, ſå måſte det ock, efter Stetinſka För-

dra-

„draget, dårvid blifva.“ Chartan, ſom hår nåmnes, tror jag vara enahanda med den, ſom, under titul: *Suecia & Norvegia*, finnes uti en Franſyſk Uplaga af Gerh. Mercatoris Atlas, utgifven af Jodocus Hondius, Amſt. 1609, *in fol.* Med Chartan följer en kort Beſkrifning öfver begge deſſe Riken, p. 79, 80. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Charter.*

16. Orbis Arctoi, imprimisque amplisſimi Regni Sveciæ Tabula, auctore *Andr.* Bureo. Holmiæ, Trauthman ſculpſ. & excud. 1626.

Til denna Charta, beſtående af 6 a., låt Bureus trycka en kort geographiſk Beſkrifning, på Latin, at håftas kring ſjelfva Chartan: denna Beſkrifning utgafs jåmvål ſårſkilt. Kopparplåtarne, ſkönt något nötte, voro 1748 ånnu i behåll, hos Fru Cogel, på Kron-Apotheket i Stockholm.

Burei Charta år otaligt många gånger, och i åtſkillig ſtorlek, af Piſcator, Blaeu, Janſonius, de Witt, Dankerts, Buſemecher, Sanſon, Mortier, Allard, Viſcher och flere Geographer vorden afcopierad: ja man kan i ſanning ſåga, at nåſtan alla Chartor, ſom i XVII Sec. öfver Sverige utfårdades, intet annat åro, ån Copier af denna Burei Charta. Jåmnför Faggots förſta *Tal*, p. 11. följ.

Om Andr. Bureus, född 1571, död 1646, ſe Stiernmans *Bibl. Sveo-Goth.* T. II, p. 514 (546) och des *Adels-Matrikel* I D. p. 266.

17. Tabula exactiſſima Regnorum Sueciæ & Norvegiæ, nec non Maris univerſi

B. I. C. r. Sv. Geogr. *Chartor.* orientalis &c. ab *Andr.* BUREO in lucem edita, & Guſtavo Adolpho dedicata a Nic. Johannide Piſcatore. Amſt.

Är en Copia af Burei Charta på 1 a. ſtucken af Abr. Goos 1630. Faggot ſåger, at Piſcator åfven afcopierat Burei Charta, på 6 a., men den har jag eljeſt ingenſtädes funnit citerad.

18. Sueciæ, Daniæ & Norvegiæ Tabula, juxta Archetypum Andr. Burei de Boo.

Append. Catal. Biblioth. M. A. Wilckens. Hamb. 1760 *in* 8:o p. 94.

19. Suecia, Dania, Norvegia. Amſt. Blaeu.

Denna Charta ſtår i Blaeuernes *Atlas* af år 1658. Beſkrifningen, ſom medföljer, är ockſå Burei arbete, dock med några tillägningar utur M. Wexionii *Epitome Deſcript. Sueciæ.*

Eljeſt år at märka, det alla Blaeuernes Svenſka Chartor åro efter Burei Ritningar gjorde, hvilka lemnades dem at införas uti deras ſtora Atlas. Faggot p. 16.

20. Suecia, Norvegia & Dania. Amſt. Jansſonius.

Denna Charta ſtår i I Tom. af Jansſonii *Atlas*, Amſt. 1649, och år vorden afcopierad af Henr. Hondius.

Beſkrifningen vid Jansſonii Svenſka Chartor är et Utdrag af Burei *Deſcript. orbis arctoi.*

21. Scan-

21. Scandinavia, per *Nicol.* SANSON. Paris. 1647. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Chartor.*

Ockſå med Franſyſk Titul 1669.

21 (a). Svecia, Dania & Norvegia, per *Mart.* ZEILERUM. 1656.

Liten Charta, hörande til et af des topograph. Arbeten.

22. Sueciæ, Norvegiæ & Daniæ nova Tabula.

Uti *Moſes* PITT *The Engliſh Atlas.* Lond. 1680. Vol. I.

23. Scandinavia, ex Tabulis Mich. Kåuffer.

Append. Catal. Bibl. M. A. Wilckens, p. 93.

24. Accuratiſſima Regnor. Sueciæ, Daniæ & Norvegiæ Tabula, per Juſt. Danckert. Amſt. 1682.

25. Scandinavia, per G. Valck. Amſt.

25 (a). Exactiſſima totius Scandinaviæ Tabula, per Nic. Viſcher. Amſt.

26. La Scandinavie, par *Guil.* SANSON. Paris. 2 a.

Denna Charta är copierad af Jaillot, i Paris, item af Schenck och Mortier, i Amſt. 1 a. ſamt af Joh. Hoffman i Nürnberg, 2 a.

27. Scan-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. Charrer.

27. Scandinavia ſeptentrionalis & meridionalis. Amſt. *Fr. de* WITT. Lugd. Bat. van der Aa, item Amſt. Covens et Mortier. 2 a.

Ockſå flere gånger omſtucken, på 1 a.

28. Arctoi Orbis Tabula geographica.

Uti *Suec. ant. & hod.* T. I. n. 6. Uti denna Charta blef Rikets ſkepelſe mycket båttrad, genom det underſtöd, ſom Gr. Dahlberg ågde af Svenſka Landtmåteriet.

29. Les Couronnes du Nord, par *Guil. de* L'ISLE. Paris, 1706, 2 a.

Denna Charta år gjord efter en Baron Carl Gripenhielms ritning, hvilken man funnit utvåg at utur Landtmåteri-Contoiret utpracticera, och i Frankrike afcopiera. Faggot p. 34. Hon vardt ſtraxt efterſtucken i Amſterdam af P. Schenck, och år ſedan många gånger å nyo vorden afcopierad.

30. Les Royaumes du Nord, par N. de Fer. Paris.

31. Les Royaumes de Suede & Dannemarc, par J. B. *Nolin*. Paris.

En Charta öfver de tre Nordiſke Riken af de Tillemont & J. B. Nolin, Paris, 1691, har jag funnit upteknad *Biblioth. Daneſchöld.* Hafn. 1732, *in* 4:o, p. 379.

32. Nouvelle Carte de la Scandinavie, ou des Etats du Nord, dreſſée ſur les Obſervations des meilleurs Geographes, avec

avec les Armes des Provinces de la Suede & des Tables très-inſtructives. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Chartor.*

Uti *Atlas hiſtorique*, Amſt 1720 och 1735. Tom. IV.

33. Carte la plus nouvelle de la Scandinavie, augmentée ſuivant *Guil. de* L'ISLE & autres obſervations plus nouvelles. Amſt. Regn. & Joſ. Ottens.

Öfverſt uti ena hörnet ſtår en liten Charta öfver Island.

34. A new Map of Denmark and Sweden, by Herm. Moll. Lond. Charta på 2 a.

Berömmes af Jo. Klefecker, *Curæ Geogr.* p. 130.

35. Sueciæ, Daniæ & Norvegiæ Regnum, per M. Seuter. Aug. Vind.

36. Scandinavia, ex Tabulis J. B. Homanni. Norimb.

Flere gånger omſtucken.

36 (a). Scandinavia, complectens Sueciæ, Daniæ & Norvegiæ regna, ex noviſſimis ſubſidiis delineata, & ad leges projectionis ſtereographicæ legitime reducta ab *Aug. Gottlob* BOEHMIO. Norimb. cura Homannior. Heredum, 1776.

Denna Charta öfvertråffar, i viſſa affeenden, de åldre Chartor öfver Scandinavien; men är intet mindre än fri från fel: et af de väſentelig-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Chartor.*

teligaſte år den oriktiga Gränſeſkilnad emellan Svenſka och Ryſka Finland, i hvilken likväl Åboſka Freds-tractaten åſtadkommit en märkelig förändring. Se mera uti Büſchings *Wöchentl. Nachrichten* 1776, n. 17, p. 144.

37. Charta, ſom viſar Sträckningen ſå väl af Land-ryggen, ſom Fjäll-ryggen, ſamt Riks-gränſen imellan Sverige och Norrige, ifrån deras början tils de alla råkas i Rute- och Skars-Fjällen.

Charta, ſom viſar Sträckningen &c. för den delen, ſom de, ifrån Rute-Fjället til Halde-Fjällen, måſt åro i följe med hvarannan.

Charta, ſom viſar Sträckningen, ſå väl af Land- och Fjällryggarne, ſedan de i Halde-Fjällen ſkiljas åt, ſom norra delen af Riks-Gränſen, imellan Sverige och Norrige, 1771.

Deſſe Chartor, hvardera på 1 a. författade af *Nils* MARELIUS, Prem. Ingenieur vid K. Landtmät. Contoiret, höra til des Afhandling om Gränſen imellan Sverige och Norrige, uti K. *Vet. Acad. Handl.* 1771, 1772.

38. Pas-Caart van de Oſt-Zee, door Wilh. J. Blauw. Amſt. 1622.

39. Tabula Hydrographica Maris Balthici. Amſt. Jansſonius.

Uti Jansſonii *Atlas*, T. V. Amſt. 1650.

40. Pas-Caart van de Oſt-Zee. Amſt. Doncker. 1664.

41. Car-

41. Carte de la Mer Baltique, contenant les bancs, iſles & côtes, compriſes entre l'Iſle de Zelande & l'extremité du Golfe de Finlande. — Carte de la Mer de Dannemarc & des Entrées dans la Mer Baltique. — Carte du Detroit du Sond. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Chartor.*

Desſa tre Chartor, hvardera på 2 a., ſtå uti *le Neptune François*, utgifven förſt i Paris, ſedermera år 1693 i Amſterdam.

42. Generale en verſchyde Speciale Pas-Kaarten van de geheele Ooſt-Zee ende het Schagerrack, — voreerſt uyt de Aenmerkingen van den Vice-Admirael *Werner van* ROSENFELDT, — als mede voorts uyt verſcheyde eigene opgemaekte ſpeciale hydrographiſche Kaarten te ſaemen getrocken — by *Peter* GEDDA, Capit. en Direct. der Stuurlieden en Piloten S. K. M. van Sweden. Amſt. 1694.

Denna Sjö-Atlas beſtår af 10 Chartor.

En Sjö-Atlas öfver Öſter-Sjön, ſammanſat af Svenſka och andra Chartor, 12 til antalet, utgafs på Ryſka, uppå Czar Peter I befalning, i S. Petersb. 1714. En ny Uplaga, tilökt med trenne Chartor, kom ut åfven dårſtådes 1723. År 1738 föranſtaltade Ryſka Ammiralitets-Collegium tredje Uplagan af ſamma Atlas, hvaraf likvål allenaſt 1 Delen, beſtående af 17 Chartor, utkommit. Under Kejſarinnan Eliſabeths Regering, har Vet. Academien i S. Petersburg ſyſſelſatt ſig med et dylikt arbete, hvar-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Chartor.*

hvaraf 26 Chartor voro färdige år 1761, men ännu icke utgifne. *Saml. Ruſſ. Geſchichte*, VI B. p. 50, 64, 79, 103.

43. Pas-Kaert over de geheele Oſt-Zee, door *Chriſtoff.* MIDDAGTEN, Schout by Nagt ter Admiralit. van Friesland. Amſt. Haſebroek. 2 a.

Öfverſt til vänſter ſtår en *Pas-Kaertje van de Noord-Bodem.*

44. Nieuwe Pas-Kaert van de geheele Oſt-Zee en Noortze Schipvaart. Amſt. van Keulen.

45. Nieuwe wasſende Graade Pas-Kaert van de geheele Oſt-Zee, opgeſtelt door Nic. de Vries. Amſt. van Keulen.

Bägge Chartorne berömmer J. Klefecker *Curæ Geogr.* p. 129.

46. Charta öfver Öſter-Sjön och Belt, af *N.* STRÖMCRONA, 1737.

Lots-Direct. Strömcronas Sjö-Kort åga ſtora fel i Orternes Longitud och Latitud. Faggot p. 54. Likväl äro de i S. Petersburg efterſtukne och intagne uti den ſiſta därſtädes utgifne Sjö-Atlas.

47. Grad-Charta öfver Öſter-Sjön, Kattegat och Skagerak, af *Jonas* HAHN. Stockh. (1750) 2 a.

§. 3.

§. 3. B.I. C.1. Sv.Geogr. Chartor.

Nyare, alminna Chartor öfver Sveriges Rike i synnerhet.

48. Regnum Sueciæ. Amſt. Blaeu.

Uti Blaeuernes *Atlas*, af år 1662.

49. Suecia. Amſt. J. Janſonius.

50. Sueciæ Regnum, per *Nic.* SANSON.

51. Regni Sueciæ Tab. generalis, per *Frid. de* WITT.

Å nyo utgifven med en *Index Alphabet.*

52. La Suede; par *Nic.* SANSON. Paris.

53. Regnum Sueciæ. Weigel.

Append. Catal. Bibl. M. A. Wilckens, p. 97.

54. Carte des Etats de la Couronne de Suede, avec des Remarques & des Tables.

Jämte tvenne ſärſkilte Chartor öfver Norra och Södra delen af Sverige, uti *Atlas Hiſtorique*, Amſt. 1720 och 1735, T. IV.

55. Regni Sveciæ Tabula generalis, edita a. J. B. Homanno.

Flere gånger utgifven, ſamt copierad af M. Seuter i Augsburg.

56. Nieuwe Kaart van het Koninckryk Zweden. Amſt. Tirion.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. Charter.

Hon hörer til VII Del. af *De hedendaagſche Hiſtorie, of Staat van alle Volckeren*, Amſt. 1735, *in* 8:o.

56 (a). Wåge-Charta öfver Svea och Göta Riken.

Följer med G. Biurmans *Wägviſare*, Stockh. 1743, 8; ſe n. 231.

57. Svea och Götha Riken, med Finland och Norland. Stockh. 1747.

Denna Charta är af K. Landtmät. Cont. Betjenter utgifven för egen räkning; hvartill de haft lof, efter ſom K. Contoiret icke velat gifva ut en fullſtändigare Charta öfver hela Riket, innan Gränſorna i Öſter och Väſter åro afgjorde. Faggot.

58. Charta, ſom viſar belägenheten af alla Städer uti Sverige och Finland, med Tabell öfver mijltalen. Stockh.

Denna Charta hafva likaledes K. Landtmät. Cont. Betjenter för egen räkning utgifvit.

Sect. II.

Particuliere Chartor öfver Sveriges Landſkaper.

§. 1.

Chartor öfver Sverige för ſig ſjelft.

59. Sueonia. Amſt. Blaeu.

60. Sueo-

60. Sueonia, a *Nic.* SANSON. B. I. C. I. Sv. Geogr. Chartor.
Samma Charta finnes med en Franſyſk Titul och årtal 1666.

61. Sueonia, ſ. Regni Sueciæ propriæ pars meridionalis, emendata per *Fr. de* WITT. Amſt. ap. Covens & Mortier.

J. Klefecker *Curæ Geogr.* p. 137.

62. Uplandia. Amſt. Blaeu.

Efterſtucken af P. Schenck och G. Valck.

63. Uplandia. Amſt. Janſſonius.

64. Ducatus Uplandiæ, cum Weſtmanniæ Sudermanniæque finitimis correcta deſcriptio, per *Fr. de* WITT. Amſt. ap. Covens & Mortier.

J. Klefecker *Curæ geogr.* p. 137.

65. Uplandia. Amſt. ap. Waesberge & M. Pitt.

Append. Catal. Bibl. M. A. Wilckens, p. 96.

66. Upland, med ſina Härader och Soknar.

Denna Charta hörer til J. Peringſkiölds *Monum. Upland.* Stockh. 1710 *in fol.* och år ſtucken efter Baron GRIPENHIELMS Ritning.

67. Charta öfver Upland och Södertörn, utgifven af Kongl. Landtmät. Contoiret. Stockh. (1742).

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Chartor.*

68. Väg-Charta öfver Stockholms-med Svartsjö-Län och Södertörn, utgifven år 1772 af Jac. Joh. Gyllenborg, Gr. Landsh. och Ridd. Sammandragen af *Gabr. Benj.* WESTMAN, Com. Landtm.

Följer med *Wägwisaren genom Stockh:s Höfdinged.* 1772, *in* 4:*to.* Se n. 234.

69. Lacus Meleri inter Stockholmiam & Upsaliam delineatio. Auct. *Ol.* RUDBECK.

Denna sällsynta Charta finnes i några Exemplar af *Hervarar Saga, med* Ol. Verelii *Uttolkning och Noter.* Upsl. 1672 *in fol.* och hörer til sidd. 62, 78, 79, 83 i nämnde Bok.

70. Charta öfver Mälaren, utgifven af K. Landtmät. Cont. igenom *Jac.* NORDENCREUTZ. Stockh. 1739, 1 ½ a.

Denna Charta har fått en oriktig ställning åt wästra ändan af Sjön, emedan man litat på de Gamlas urfatte Pol-högder för Arboga, Köping &c. hwilka woro oriktige. Faggot, p. 61.

71. Charta, som wisar belägenheten af de Öster-Sjöns och Mälarens Wikar, som gå närmast til hwarandra, samt af Landet deremellan och Vattudragen som falla åt hwardera Sjön. ½ a.

Hon hörer til *Nils* MARELII *Tal om Mälarens Utlopp*, Stockh. 1771, *in* 8:*o.*

72. Char-

72. Charte der Upländiſchen Scheeren, mit der Situation und Gegend umb Stockholm: von J. B. Homan. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Chartor.*

73. Delineatio Civitatis Stockholmienſis per *Sigism.* VOGELIUM.] Amſt. ap. Hug. Allardt.

Under Chartan läſes en Beſkrifning öfver Stockholms Stad, med Tit. *Origo & Deſcriptio Civitat. Stockholmienſ.* på Latin och Svenſka. Stiernman, *Bibl.* S. G. T. II. p. 763.

74. Plan de Stockholm, par *Fr. de* WITT. Amſt. 4 a.

75. Svea Rikes Hufvud-Stad Stockholm, med des Situation och Grundritning, förfärdigad 1701.

76. Accurater Grundriſs und Proſpect der Hauptſtadt Stockholm, von J. B. Homan. Nürnberg.

77. Holmia, celeberrima metropolis Regni Sueciæ, per M. Seuter. Aug. Vindel.

78. General-Charta öfver Stockholm, med Malmarne, upſatt af *Petr.* TILLÆUS, Stads-Ingenieur, 1733, 11 ½ a.

79. Charta öfver Stockholms Stads Belägenhet.

Hon är utgifven af Betjenterne vid Kgl. Landtmät. Contoiret.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Charter.*

80. Charta öfver Stockholm, med des Malmar och Förſtäder.

Utgifven 1751 af G. BIURMAN, Betjent vid K. Landtmåt. Cont. På ſidan ſtå Stockholms Brand-ſignaler.

81. Charta öfver Stockholms Stad, tillika med en del af Förſtäderne Norr- och Söder-Malm, utgifven 1771, af *Jon.* BROLIN, Ingenieur i K. Landtmåt. Cont.

Så kallade *Proſpecter* gås här förbi. En Samling af åldre och nyare ſådane Vuer öfver Stockholms Stad, dels ſärſkilt utgifne, dels tagne utur åtſkillige tryckte Böcker, förvaras uti Magiſtratens Bibliothek därſtädes.

82. Charta öfver Poſtvägen emellan Stockholm och Åbo. ½ a.

Uti J. Göranſſons S. R. *Kon. Hiſt. och Ättartal*, p. 252.

83. Celeberrimæ Inſulæ Biörkö geometrica delineatio, per *Carol.* GRIPENHIELM.

Vid *Biörkö-Rätten*, utgifven af J. Hadorph, Stockh. 1687, *in fol.*

84. Delineatio geometrica Inſulæ & Sedis Regiæ veterum Gothorum Biörkö, hodiernam ejus faciem & conſtitutionem exhibens.

Uti *Svec. ant. & hod.* T. I, n. 69.

85. Charta öfver Upſala Stad, utgifven år 1770, af *Jon.* BROLIN.

86. Char-

86. Charta öfver Södermanland, utgifven af K. Landtmåt. Cont. (1743). B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Chartor.*

87. Reſe-Charta öfver Södermanlands Höfdingedöme, utgifven af Gr. Nils Bielke, Landshöfdinge i Södermanland och renoverad af G. WAHLSTRÖM, 1765.

Hon är ſtucken af Åkerman i Upſala, och kunde i ſynnerhet vara af mycken nytta för Lånets Inbyggare, om hon vore mindre felaktig, i anſeende ſå väl til Vågarne, ſom Allmänningarne.

88. Geogr. Charta öfver Sela Ö, uti Södermanland och Selebo Härad, utgifven af E. HUMBLA 1771.

Hon följer med hans Diſput. *de Inſula Sela Suderm.* Upſ. 1771, *in* 4:o.

88 (a). Charta öfver Sjön Hielmaren.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1775, II Quart.

89. Charta öfver Nerike, utgifven af K. Landtmåt. Cont. (1745).

90. Charta öfver Wåſtmanland och Fierdhundra, utgifven af K. Landtmät. Cont. (1742).

91. Dalecarlia & Weſtmannia. Amſt. Blaeu.

Efterſtucken i Amſt. af Jansſonius ſå väl, ſom Schenck och Valck.

92. Dalecarlia, edita a Nic. Viſcher. Amſt.

B. I. C. I. Sv. Geogr. Charter.

93. Geogr. Charta öfver Dalarne, som tillika inbegriper Stora Kopparbergs Höfdingedöme, 1762.

Hon hörer til A. A. Hülphers *Dagbok öfver en Resa igenom de under St. Kopparb. Höfdinged. lydande Ldn.* Westerås 1762, *in* 8:o.

94. Geogr. Charta öfver Tuna Sochn, både ofvan och nedan Bron, belägen uti Kopparbergs Höfdingedöme och Öster-Dalarne, författad 1648.

Hon följer med M. A. Sahlstedts *Stora Tuna Minne*, Stockh. 1743; *in fol.*

94 (a). Charta öfver Folkårna Sokn, afmät år 1652 af framl. Landtmåtaren *Jonas* ARFVIDSON.

Hon hörer til Gust. Christiernins Disput. om denna Sokn, upteknad här nedanföre n. 424.

Samma år 1652 har ock Landtmåtaren *Göran Halstenson* författat en Charta öfver en Del af Grytnäs och Folkårna Soknar, hvaraf et Utdrag, gjort 1757 af Joh. Brandberg, är fogat til J. R. Schulze Disp. *de Pradio Ornäs*; se n. 423.

95. Sjön Silian med Orsa och Åhls Sågarne, samt Kyrkor och Byar derom liggande, uti St. Kopparb. Höfdinged. och Öster-Dalarne belägen: af *Jac.* TORSLUND, 1729.

Liten Charta, hörande til Ol. Siljeströms Disput. *de Lacu Siljan*, Upsal. 1730, *in* 4:o.

§. 2.

§. 2.

Chartor öfver Götha Land.

Bl.. C.r. Sv.Geogr. *Chartor.*

96. Gothia. Amſt. Blaeu.

Copierad af Jansſonius, Juſt. och Corn. Danckert, ſamt P. Schenck, i Amſt.

97. Regnum Gothiæ. Amſt. *Fr. de* WITT.

Å nyo utgifven af Covens & Mortier, i Amſt. J. Klefecker *Curæ geogr.* p 136.

97 (a). Södra Delen af Sverige: af *Nils* MARELIUS, 1778.

Uppå denna Charta åro utſatte, ſå väl Landryggen, hvarifrån Vatnen begynna at falla, antingen åt Öſterſjön, eller åt Veſterhafvet, ſom Sidoryggarne, ſom omſluta de Vatnen, hvilka falla i Målaren, Wenern och Wettern, eller deras Vatn-drag m. m. Hårpå tyckes Büſching icke hafva gifvit akt, *Wöchentl. Nachr.* 1779, n. 7.

98. Oſtrogothia, a *Nic.* SANSON. Paris. Med Franſyſk Titul och Årtalet *1666.*

98 (a). Charta öfver Öſtergöthland, eller Linköpings Höfdingedöme, ſamt de Härader uti Jönköpings och Calmare Höfdingedömen, ſom höra til Linköpings Biſkops-Stift: utgifven år 1779 af *Nils* MARELIUS.

99. Land-Kort öfver Motala Ströms Lopp, alt ifrån Wättern intil Bråviken.

Uti M. G. Blocks *Anmärkn. öfver Motala Ströms ſtadnande*, Stockh. 1708, *in* 4:o; och uti P. W. Lithzenii *Diſſert. de Norcopia*, Upſ. 1742, *in* 4:o.

B. I. C. I. Sv. Geogr. *Chartor.*

100. Charta öfver Upſtaden Linköping, *item* öfver Stapelſtaden Söderköping: af *Jon.* BROLIN, 1769.

101. Charta öfver Sjö- och Stapelſtaden Norrköping: af *Denſamma*, ſ. å.

Copierad af Författaren, på halft ark, til deras tjenſt, ſom 1769 biviſtade Riksdagen i Norrköping.

102. Charta öfver Upſtaden Wadſtena, *item* öfver Upſtaden Skeninge, af *Denſamma*, ſ. å.

103. Charta öfver Halltorps och Woxtorps Socknar uti Calmar Höfdingdöme.

Liten Charta, hörande til Beſkrifningen öfver deſſe Soknar, uti *Kgl. Vet. Academiens Handlingar*, 1767.

104. Utdrag af Geogr. Chartan öfver Tweta Hårad, belägit i Jönköpings Höfdingedöme.

Uti *Kgl. Vet. Acad. Handl.* 1760.

105. Tabula Comitatus Wiſingsburgenſis, a Sigism. Vogelio ſculpta.

Denna Charta innefattas uti Braheſka Stam-Trådet, ſom ſtår uti Örnewinges *Geneal. Brahea*, Holm. 1647, *in fol.*

106. Charta öfver Öland.

Liten: uti C. Linnæi *Öländ. och Gottl. Reſa*, Stockholm 1745, *in* 8:o.

107. Char-

107. Charta öfver Gothland, af J. Husman. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Charror.*

Bibl. Oſieniana, Hafn. 1764, *in* 8:o, p. 360.

108. Charta öfver Gothland.

Liten: uti nyſnämnde C. Linnæi *Reſa.*

109. Weſtrogothia. Amſt. Jansſonius.

110. Weſtrogothia, a *Nic.* SANSON. Paris.

Med Franſyſk Titul och årtalet *1666.*

111. Charta öfver Weners utlopp, med en dehl af Götha Elf, förbi Trollhättan, til Lugnvatnet, inemot Åkerſtröm. 2 a.

Charta öfver Trollhättan i Götha Elf, med des Slusſar. Stockh. 1750.

På denna Chartan är Trollhätte-Strömen föreſtäld i des förra ſå väl, ſom tilärnade ſtånd, och vid det ſenare, med des Slusſar och Fördämningar. Jämnför J. Jennings *Tal om Trollhätta Sluſsbyggnads Öden, hållit för K. Vet. Academien*, Stockh. 1761, *in* 8:o.

112. Charta öfver Götha-Elfs och Trollhättans Belägenhet.

- - öfver Trollhätte-Sluſsverk, efter gamla och nya desſeinen.

- - öfver Slusſarne vid Carlsgraf och Åkerſtröm.

Deſſe tre Chartor höra tilſamman och åro utgifne 1770, af Ingen. *Ol.* ÅRRE.

113. Char-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Chartor.*

113. Charta, ſom viſar Belägenheten af de Siöar och Strömmar, hvilka til Segelfartens inrättande imellan Göteborg vid Veſterhafvet til Norrköping eller Söderköping vid Öſter-Siön äro tjenande, ſom af de förnämſta Vattudrag, hvilka ifrån ſidorna uti dem infalla: författad vid K. Landtmät. Cont. i Stockh. år 1774 af *Nils* MARELIUS.

Til denna Charta hörer en ſärſkilt trykt Beſkrifning, *in* 8:o, 1 a.

114. Charta öfver Sjön Wenern, i ſtöd af Aſtronom. Obſervationer och Måtningar, gjorde på Iſen: författad vid K. Landtmät. Cont. i Stockh. år 1773, af *Nils* MARELIUS.

Medföljer en ſärſkilt Beſkrifning, *in* 8:o, ½ a.

115. De Kuſt van Noorwegen of't Land van Noord Ooſten, van de Lange Sond tot Gottenburg, van Gerh. van Keulen. Amſt.

116. Sjö-Charta öfver Cattegat, af P. ELVIUS.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1748, p. 296.

117. Charta öfver Elfsborgs, eller Wenersborgs Höfdingedöme, utgifven år 1781 af Kgl. Landtmät. Contoiret.

Wenersborgs Höfdingedöme fördelas i 6 Fögderier: 4 af Weſter-Göthland, och 2 på Dahls-Land.

117 (a). Char-

117 (a). Charta öfver Wåhne Härad uti Weſter-Göthland och Elfsborgs Höfdinge-dôme. B. I. C. 1; Sv. Geogr. *Chartor.*

Hon hörer til A. O. Carlanders Diſput. *de Gentis Vanorum priſcis & hodiernis in W. G. ſedibus*, Ab. 1747, *in* 4:o.

118. Charta öfver Skaraborgs eller Marieſtads Höfdingedöme, uti Weſtergöthland. Utgifven år 1780, af *Nils* MARELIUS.

Skaraborgs Höfdingedôme beſtår af Wadsbo, Höjentorps, Wartofta, Skara och Leckö Fögderier.

Alla Öfver-Inſpect. Marelii Chartor förtjena beröm.

118 (a). Utdrag af Chartan öfver Skaraborgs-Län, i ſynnerhet at viſa belägenheten af Hall- och Hunneberg, ſamt Kinne-Kulle.

Liten Charta, uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1768.

119. Charta öfver Kinne-Härad och Kinne-Fierding, 1740.

Hon hörer til S. J. Digelii *Diſſert. de Huſaby*, Upſ. 1740, *in* 4:to.

120. Charta öfver Wadsbo-Härad uti Weſter-Göthland och Skaraborgs Höfdingedôme.

Uti C. F. Bergmans *Oecon. Beſkrifning öfver Wadsbo Hdrad*, Upſ. 1759, *in* 4:o.

121. Char-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Charter.*

121. Charta öfver Städerne Carlſtad, Chriſtinehamn och Philipſtad, af *Jon.* BROLIN, 1770.

122. Carte du Gouvernement de Bahus, par N. SANSON, 1668.

Boendermaaker, *Atlas*, p. 21.

123. Tractus Norvegiæ Svecicus, Præfecturam Bahuſiæ finitimæque Daliæ Provinciæ partem ſiſtens; exhibitus a J. B. Homanno. Norimb. 1729.

124. Caarte van Baahus, Marſtrand en Gottenborg.

På denna Charta åro ockſå Bohus-Slott och Götheborgs Stad i Grundritning aftagne.

125. Delineatio Præfecturæ Bahuſienſis, per N. KNAPE.

Denna Charta hörer til Pr. Oedmans *Bohus-Läns Beſkrifning*, Stockh. 1746, *in* 8:o.

126. Gothia meridionalis, a *Nic.* SANSON.

Lårer vara ſamma Charta, ſom med Titul: „Sud-Gothlande & les Paiis circonvoiſins, par Sanſon, Paris 1656". år upteknad i *Bibl. Daneſtchöld.* Hafn. 1732, *in* 4:o.

127. Scania, Hallandia, Blekingia, a Nic. Viſſcher. Amſt.

128. Sca-

128. Scaniæ, Blekingiæ & Hallandiæ Deſcriptio, per *Fr. de* WITT. Amſt. B. I. C: 1. Sv. Geogr. Charter.

129. Charta öfver Skåne, Halland och Blekingen, af J. Huſman. 1677.

Bibl. Oſtenian. p. 360.

130. Accuratiſſima Delineatio Scaniæ, Hallandiæ & Blekingiæ, una cum adjacent. Regionibus, a. 1716. Hafn. ap. H. E. Pauli.

J. Klefecker *Curæ geogr.* p. 136.

131. Gothia auſtralis, Provincias Scaniam, Hallandiam & Blekingiam complectens, exhibita a J. B. Homanno. Norimb.

Copierad af M. Seuter, i Augspurg.

132. Scania, vulgo *Schoonen.* Amſt. Blaeu.

Denna Charta ſtår i Blaeuernes Atlas af år 1665, och innehåller intet mera ån Skåne-Landet; men Beſkrifningen, ſom medföljer, innefattar både Skåne, Halland och Blekingen, med Öarne i Öſter-Sjön.

Efterſtucken år denna Charta af Jansſonius.

133. Scania, per Corn. Danckert. Amſt.

Copierad af Viſcher, Allardt, Valck och Schenck.

134. Nova & accurata Scaniæ & maximæ partis Zelandiæ Tabula. Amſt. ap. Covens & Mortier.

J. Klefecker *Curæ geograph.* p. 136.

135. Char-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Chartor.*

135. Charta öfver Hertigdömet Skåne.

Liten, uti C. Linnæi *Skånſka Reſa.* Stockh. 1751, *in* 8:o.

136. Charta öfver Skåne, utgifven af K. Landmåt. Contoiret (1752).

137. Charta öfver Malmöhus Höfdingedöme uti Skåne, af J. L. GILLBERG.

Uti des *Beſkrifn. öfver Malmöhus-Lån.* Lund 1765, *in* 8:o.

138. Charta öfver Chriſtianſtads Höfdingedöme uti Skåne, af *Denſamma.*

Uti des *Beſkrifning öfver Chriſtianſtads-Lån.* Lund, 1767, *in* 8:o.

139. Accurate Vorſtellung der berühmten Meer-Enge zwiſchen der Nord- und Oſt-See, der Sund genant, edirt von J. B. Homan.

140. Inſula Hvena, ſeu Venuſia. Amſt. G. Blaeu.

Bibl. Daneſchöld. p. 379.

141. Hallandia, per N. Visſcher. Amſt.

142. Ducatus Hallandiæ Tabula.

Uti Jac. Richardsſons *Hallandia ant. & hod.* Stockh. 1752, *in fol.*

§. 3.

Chartor öfver Norrland och Lappmarkerne.

143. Norlandiæ Regiones. Amſt. Bleau.

144. Nor-

144. Norlandia, ſ. Regni Sueciæ pro-priæ pars Septentrionalis, auct. *Fr. de* WITT. Amſt. ap. Covens & Mortier.

B. I. C. r. Sv. Geo Cha

145. Helſingia, Medelpadia, Angermannia &c. Paris, SANSON, 1666.

Denſamma med Franſyſk Titul.

146. Helſingia, a *Nic.* SANSON.

147. Geogr. Charta öfver Delsbo Sokn, uti Hälſinglands Norra Contract och Weſter-Norrlands Höfdingdöme.

Uti Lenæi *Delsboa illuſtr.* på Svenſka. Stockh. 1764, *in* 8:o.

148. Afritning öfver Jerlsö Sokns Belägenhet (i Helſingland).

Liten Charta, hörande til P. Schiſslers *Beſkrifn. öfver Jerlsö Sokn.* Stockh. 1753, *in* 8:o.

149. Geogr. Charta öfver Weſter-Norrlands Lån, eller Ångermanland, Medelpad och Jemtland, tillika med Åſele Lapmark. Utgifven af P. A. Örnſköld, Frih. Landsh. och Rid. ſamt ſammandragen och författad af *Joh.* TÖRNSTEN, Extraord. Landtmät. 1771.

Den lilla Chartan öfver Ångermanland, ſom följer med 4 St. af A. A. Hülphers *Saml. til en Beſkrifn. öfver Norrland*, Weſterås, 1780, *in* 8:o, har Ingen. *Er.* CALVAGEN af denna ſtörre ſammandragit.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. Charter.

150. Geogr. Charta öfver Medelpad, utgifven af Landshöfdingen P. A. Örnsköld, författad af *Er.* CALWAGEN, 1769.

Denna Charta, af Författaren sammandragen på ½ a. följer med 1 St. af A. A. Hülphers *Saml. til en Beskrifn. öfver Norrland*, Stockh. 1771, *in* 8:o.

Den stora Chartan grundar sig på Astronom. Observationer öfver Ortens Polhögder, samt på gjorde Mätningar, och är ganska accurat. På henne är äfven utlagt en del af de tilgränsande Provincier, Helsingland, Hårjedalen, Jämtland och Ångermanland.

151. Charta öfver Jämtland.

Uti *Kgl. Vet. Acad. Handl.* 1763.

152. Charta öfver Jämtland.

Liten; följer med 2 St. af A. A. Hülphers *Saml. til en Beskrifn. öfver Norrland*, Westerås, 1775, *in* 8:o.

153. Charta öfver en del af Ångermanna-Elfven, med några Fjäll, belägne i Åhsele Lapmark, 1741.

Liten Charta, hörande til A. Ehrenmalms *Resa igenom W. Norrland*, &c. Stockh. 1743, *in* 8:o.

154. Lapponia. Amst. Blaeu.

Efterstucken af Jansonius.

155. Lap-

155. Lapponia orientalis & occidentalis, per *Nic.* SANSON, 1666, 2 a. B. I. C. r. Sv. Geogr. *Chartor.*

Ocklå med Franſ. Titul.

156. Suecicæ Lapponiæ & Norvegicæ Tabula, per *Fr. de* WITT. Amſt. ap. P. Mortier.

Append. Catal. Bibl. M. A. Wilckens, p. 96.

157. Carte de la Lapponie, par le P. A. LUBIN.

Liten: hon hörer til hans Franſ. Öfverſåtning af Joh. Schefferi *Laponia*, Paris 1678, *in* 4:*to*.

158. Carte de la Lapponie Suedoiſe.

Af ſamma ſtorlek, ſom den näſt föregående, uti *Atlas Hiſtorique*, T. IV.

§. 4.

Chartor öfver Finland.

159. Finlandia. Amſt. Blaeu.

Denna Charta, ſtucken efter Burei Ritning, är råtta Originalet, och de ſom Jansſonius, Danckert, Sanſon, Viſcher, Valck & Schenck, med flere, utgifvit, föga annat ån Copier.

160. Finlandia, a *Fr. de* WITT aucta & correcta. Amſt. ap. P. Mortier.

161. Magnus Ducatus Finlandiæ.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Chartor.*

Uti M. PITT *The Britiſh Atlas*, 1680, Vol. 1.

162. Magnus Ducatus Finlandiæ. Aug. Vind. per M. Seuter.

163. Nieuwe Aftekning van de Finlandſche Golf of Bodem, door *Abrah.* MAAS, tot S. Petersb. voorders in't licht gebracht door J. van Keulen. Amſt. 2 a.

164. Charta geogr. continens Limites, qui pacti ſunt inter Imp. Ruſſicum & Regnum Suec. cum, pace Neoſtadienſi.

Hon år utgifven i S. Petersb. 1722. *Saml. Ruſs. Geſchichte*, VI B. p. 62.

165. Magnus Ducatus Finlandiæ. Petropoli.

Denna Charta har Vetenſk. Acad. i S. Petersb. gifvit ut, tillika med åtſkilliga andra Special- och Topographiſke Chartor öfver Finland och Carelen. *Saml. Ruſſ. Geſch.* ib. p. 85.

166. Regiones ad Sinum Finnicum, delineatæ Holmiæ 1742.

Denna Charta år utgifven af Betjenterne vid K. Landtmåt. Contoiret.

166 (a). Wåge-Charta öfver Finland och Norrland.

Hörer til G. Biurmans *Wägviſare* &c. Stockh. 1743, 8. Se n. 231. Omſtucken, med utmärkandet af Gåſtgifvare-gårdarne.

167. Thea-

167. Theatre de la Guerre en Finlande, pour l'intelligence des mouvemens des Troupes Suedoiſes & Moſcovites, par Mr LE ROUGE. Paris, 1742. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Chartor.*

168. Sinus Finnicus, per *Tob.* MAYERUM, curantibus Homannian. hæredibus. Norimb. 1751, 2 a.

Om denna Charta ſe *Saml. Ruſſ. Geſch.* VI B. p. 92. Tobias Mayer var Prof. i Göttingen.

169. Mappa Hydrograph. exhibens Sinum Finnicum: eller Hydrogr. Charta öfver Finſka Viken, ſammandragen och til en Scala reducerad af A. ÅKERMAN. Upſala, 1768, 2 a.

En Ryſk Charta öfver Finſka Viken, efter Adjuncten *Jac.* SCHMIDTS Tekning, har S. Petersb. Academien gifvit ut, på 2 a. Hon kommer i det måſta öfverens med Åkermans Charta, undantagandes at denna år inrättad för Sjöfarande, men den andra en Land-Charta. Se Büſchings *Wöchentl. Nachr.* 1773, 12 St. p. 34.

Uti ſamma lårda Veckoblad, 1780, 1 St. p. 8 beſkrifver Büſching en i S. Petersburg utgifven Sjö-Charta öfver Finſka Viken, med Titul: „Tabula hydrographica Sinus Finnici, „ex mappis excellentiſſimor. virorum *Nogajew* „& *Lubras*, ad normam noviſſimarum obſerva„tionum aſtronomicarum concinnata a *Jac.* „SCHMIDIO. Petrop. 1777". 2 a.

B. I C. 1. Sv. Geogr. *Charter.*

170. Munimenta & Caſtella Sinus Finnici. Norimb. ap. Homan. hæred. 1750.

171. Charta öfver Åland.

Liten; uti C. Tårnſtröms *Diſſ. de Alandia.* Upſ. 1739, *in* 4:*to.*

172. Tabella Geogr. Cajaniæ, Comit. P. Brahe Baronatus.

Liten Charta, ſtucken i förra Seculo.

173. Cajanie, ou Bothnie orientale, par *Nic.* SANSON, 1669.

174. Geogr. Charta öfver Laihela Sochn, uti Öſterbotn och Korſholms Län.

Uti *Kgl. Vet. Acad. Handl.* 1758.

175. Savolax & Kexholm, par *Nic.* SANSON, 1669.

176. La Carelie & l'Ingrie, par SANSON, 1666.

177. Ingria & Carelia.

Denna Charta har Vet. Acad. i S. Petersburg gifvit ut.

177 (a). Ingermanniæ ſ. Ingriæ noviſſima Tabula, Norimb. ap. Homan. hæred. 1734.

Sect. III.

B. I. C. 1. Sv. Geogr.

Geographiſka Beſkrifningar öfver Sverige.

Geogr. Beſkrifn.

§. 1.

De Nordiſka Länders, i ſynnerhet Sveriges gamla Geographie.

178. De Nordiſka Länders åldſta Jord- och Land-Beſkrifning: af *Jac.* WILDE.

Uti des *Förberedelſe til Anmärkningarne* öfver S. v. Pufendorfs *Inledning*, §. 53 följ. Stockh. 1738, *in* 4:o; hvilken Bok ockſå är på Latin öfverſatt, och här nedanföre närmare kommer at beſkrifvas.

Författaren följer väl Rudbeck; men aldenſtund denna, uti ſin *Atlantica*, eller gamla Nordiſka Geographie, måſtendels förbytt vår Svenſka och det gamla ſamt ſtora Swithiod, ſeendes icke ſå noga på Tiden och Förändringarna ſom däruti förelupit; ſå har Wilde, ſom han ſäger, jämkat henne efter Chronologien, och utletat de förnämſte Förändrings-epoquer, ſom kunde tjena til uplysning uti Geographien, enkannerligen uti den egentl. ſå kallade hiſtoriſka och politiſka, angående våra Nordiſka Länders och Rikens bebyggande, ſamt af- och tiltagande.

178 (a). Scandinaviam veterum, Diſſertatione geographica, eruditis ad placidum examen publice præbent Pr. M. *Martin* ROSENFELD & Reſp. Erasm. Pegau, *in quarto.* Wittenb. 1680, 2 a.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Beskrifn.*

En ganska sällsynt Afhandling; men hvilken också rätt väl kan umbäras.

179. *Gerh.* SCHÖNINGS Afhandling om de gamle Grækers og Romeres rette Begreb og Kundskab om de Nordiske Lande, særdeles om den af dem saa kaldte Scandinavia.

Står uti *Kioebenhavnske Selskabs Skrifter*, IX Del. 1765, *in* 4:*to*, p. 151 - 360.

Denna Afhandling är delt i VI Capitel. Det förſta handlar om den Kunſkap, ſom de Græker och Romare ägde om vår Nord, före och vid Chriſti Födelſe; det andra, til och med det femte, om deras Kunſkap om deſſe Länder, efter Chriſti Födelſe, och det til följe af *Pomp. Melæ*, *Plinii*, *Taciti* och *Ptolemæi* Berättelſer. Det ſjette innehåller Anmärkningar öfver några gamle Skribenter, ſom dels i de föregående Capitel icke äro nämde, dels här närmare upłyſas.

Författarens Flit, Inſigt och Beläſenhet blifva altid berömvärde, ſkönt man i flere ſtycken icke vore med honom af enahanda mening. At han mycket viker från våre Lärde, ſom arbetat i ſamma Ämne, är lätt at begripa.

Schoenings Afhandling har Prof. Schlözer lagt til grund uti en Underſökning, ſom han i ſamma ämne anſtält, och hvilken utgör Förberedelſen til des *Allgemeine Nordiſche Geſchichte*, eller XXXI Delen af *Allgemeine Welthiſtorie*, Halle 1771 *in* 4:*to* (Se här nedanföre n. 2538). Dock viker Schlözer ofta ifrån ſin Ledare, förkaſtar hans meningar, rättar eller vederlägger honom. Reſultatet af denna Underſök-

ſökning låſes uti J. C. Gatterers *Hiſtor. Journal*, IV Th. p. 55 följ. Men at Schoening funnit ſig af Schlözers bemötande förolämpad, kan inhämtas af en Skrift med Titul: *Sigurd* SIGURDSENS Anmærkninger i et Brev til ſin Væn over den 31 Deel af *Allgemeine Welthiſtorie*, forfattet af A. L. Schlöſser (Schlözer) Soroe 1773, *in* 8:o, 52 Sidd. Se *Kioebenh. Efterretninger om lærde Sager*, 1773, n. 21. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.*

179 (a). *Gerh.* SCHOENINGS Afhandling angaaende hvad Begreb og Kundſkab man har havt om de Nordiſke Lande, efter Ptolemæi og indtil de ſaa kaldte middlere Tider.

Uti *Kioebenhavniſke Selſkabs Skrifter*, X Del. p. 206-248.

Det lilla, ſom uti detta Tidehvarf om de Nordiſke Länder finnes, hos en *Julius Orator*, en *Aethicus*, en *Oroſius*, en *Avienus*, en *Martianus Capella* &c. är af ringa betydenhet, och, til ſtörre delen, taget af åldre, i ſynnerhet Grekiſke Jordbeſkrifvare.

180. C. CORNELII TACITI de Situ, Moribus ac Populis Germaniæ Libellus.

Af detta Taciti Arbete finnas ganſka många Uplagor, ſå väl ſärſkilt trykte, ſom tilſammans med de andra denne Skribentens öfverblefna hiſtoriſka Verk. En ibland de nyaſte och bäſta Uplagor af C. C. TACITI *Opera* är den, ſom Jac. Gronovius gifvit ut i Utrecht 1721, 2 Voll. *in* 4:o. Uti denna Edition ſtår Beſkrifningen öfver Germanien, Tom. II, p. 371.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.*

Hon är ockſå aftrykt framför *Phil.* CLUVERII *Germania antiqua*, Lugd. Bat. 1616, *in fol.* rätrad af Cluverius ſjelf; och på det hans Förbättringar ſå mycket mer måtte falla i ögonen, har man i bredd med denna ſatt Lipſii Uplaga af ſamma Taciti Arbete. Herm. Conringius lät utgå Taciti *Germania*, med ſit Företal, år 1635, och ytterligare, med Anmärkningar, i Helmſtådt, 1652 *in* 4:o; hvilken Bok å nyo uplades 1689.

Andra lärda Män i Tyſkland hafva jämväl öfver Taciti *Germania* ſkrifvit Commentarier; hvaribland nyſnämde Cluverii Verk utan tvifvel är den ſtörſta och vidlöftigaſte. Åt de äldre, ſåſom Althameri, Jodoci Willichii, Henr. Glareani &c. har Sim. Schardius lämnat rum bland ſina *Scriptores rerum Germanicarum*, Gieſſen, 1673, *in fol.* Tom. I. De ſlåſte åro mycket oredige ſamt upfylde med Giſsningar, i ſynnerhet hvad Nordiſka Länderne vidkommer: dock förtjena, ibland de nyare, Ge. Caſp. Kirchmajers, Jo. Chriſt. Vetters, och Juſti Chriſtoph. Dithmari Arbeten at med berörn ihogkommas. Den ſenares nyaſte Uplaga af Taciti *Germania*, Frfti ad Oder. 1749, *in* 8:o, innefattar, förutan hans egne, Conringii, Lacarii och Leibnitii Anmärkningar öfver ſamme Auctor. Hit kunna jämväl räknas: *Jac. Caroli* SPENERI *Notitia Germaniæ antiquæ*, Halæ Magdeb. 1717, *in* 4:o. *Val. Ern.* LOESCHERI *Rationarium Populorum Germaniæ veteris*, ſom ſtår uti en Samling med Titul: *Analecta ex omni meliorum Literarum genere* -- Societatis Caritatis & Scientiar. Leipz. 1730, *in* 4:o, P. II. p. 385. *Jo. Heinr.* STEFFENS *Geſchichte der*

der alten Bewohner Teutſchlands, Zelle 1752, *in* 8:o; och C. U. GRUPEN Origines Germaniæ, *oder das älteſte Teutſchland*, I und II Th. Lemgo, 1764, 1766, *in* 4:o. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.*

Som den åldre Rudbeck derom var öfvertygad, at utaf alla, ſom Sveriges Rike, vid Chriſti tid, hafva beſkrifvit, ingen gör det bättre, än Tacitus uti ſin *Germania;* ty företog han ſig, *Atlant.* Tom. I. C. XXIV honom at förklara, och vidare ljus gifva af andra Skribenter, ſom näſt före Tacitus, i hans tid, och näſt efter honom lefvat: hvarjämte han, på flera ſtållen, rättar och vederlägger Cluverium, hvilken ofta tagit miſte i ſina Giſsningar om vår Nords Inbyggare.

De nyaſte Öfverſättningar af Taciti *Germania*, ſom jag har mig bekante, äro: *på Tyſka*, den ſom Joh. Theod. Jablonſki gifvit ut, i Berlin, 1724, *in* 8:o, med korta Anmärkningar: *på Franſyſka*, den af l'Abbé de la Bleterie, i I Tom. af des *Traduction de quelques Ouvrages de* TACITE. Paris, 1755, *in* 12:o, 2 Voll.: *på Engelſka*, den ſom ſtår i IV Tom. af TACITUS *Works*, *translated by* Thom. Gordon, Lond. 1737, *in* 8:o.

C. Corn. Tacitus florerade i 1:ſta Seculo efter Chriſti Födelſe. Han var en de Romares Procurator i Nederländerne; och under Kejſar Nerva, A. U. C. 850, hedrades han med Romerſka Borgmåſtare-Vårdigheten. Hans Beſkrifning om Germånnerne och deras Seder är tagen, dels af ſin tids, dels af åldre Efterrättelſer, ſom han fått, medan han ännu var i Nederländerne; men ſom icke altid äro lika redige och tilförlåtlige.

Om

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.*

Om Taciti Perſon och Skrifter handla vidlyftigt Mart. Hanckius *de Romanar. rer. Scriptoribus*; Jo. Alb. Fabricius, *Biblioth. Lat.* Bayle *Diction. hiſt. & crit.* Thom. Gordon och l'Abbè de la Bleterie l. l. c. c. och flere. Huruvida man kan ſåtta tro til des Geographiſka Beſkrifning öfver Germanien, derom tviſta Profeſſoren i Köpenhamn Jo. Pet. Anchersen uti ſin *Diſſert. de Scientia Fideque Taciti geographica & hiſtorica in Germania*, och Hannoverſka Hiſtoriographen, Chr. Ludv. Scheidius uti Företalet til den af honom år 1750 utgifne Eccardi Tractat *de Origine Germanorum.*

Erici MALMOGII Diſſertatio de Thule, ubi Arctoi orbis Geographia ex C. C. Tacito & C. Plinio S. ubertim declaratur; *in* 8:o. Stockh. 1648, pp. 18.

Är egentligen ſenare Delen af den här nedanföre n. 1285 anteknade Diſputation: *quâ ſtatuitur Thulen eſſe Scandiam.*

181. Ad excutienda C. Corn. Taciti de Suionibus & Fennis judicia chorographico-hiſtorica, Præparatio brevis, Pr. El. Frondin, publico eruditor. examini propoſita a *Joh. J.* AMNEL; *in* 4:o. Upſal. 1740, p. 1-34.

C. Corn. Taciti de Suionibus & Fennis judicia chorographico-hiſtorica, altera Diſſertatione excuſa a *Joh.* AMNEL atque Edw. Amnel; *in* 4:o, ibid. 1741, p. 35-54.

För-

Författaren har icke bragt detta Arbete til slut. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Beskrifn.*

182. *Sigfr.* PORTHAN Dissert. hist. (I. II. III.) de Germania magna; *in quarto.* Aboæ, 1764, pp. 78.

Lärda Tidn. 1765, n. 95.

Auctor visar, at Donau-strömen varit Germaniæ södra Gräns, och Weichsel-strömen i Öster den som åtskilt Tyskland ifrån Sarmatien. Emot Norden, har Ocean blifvit af *Tacitus*, *Mela* och *Ptolemæus* hållen för des Gräns; och detta Haf trodde de vara upfylt med åtskillige Öar, af hvilka Scandinavien var den största. Däraf följer, at de jämväl räknat Sverige, Danmark och Norrige inom *Germaniæ magnæ* Gränsor; hvaröfver flere äldre och nyare lärde Måns meningar anföras. Frågan om Finska Folkslagen kunna räknas för Germaner? besvaras med nej. Slutligen visas, at Odin varit Stiftare til Germaniæ magnæ Rike, och at af Sedernas likhet hos Svenskar och Tyskar tydligen skönjas kan, at de både äro af enahanda uprinnelse, neml. Scythisk.

183. Chorographia Scandinaviæ, sive Descriptio vetustissima Regionum & Populorum aquilonarium, Sueciæ, Daniæ & Norvegiæ, per venerabilem virum ADAMUM, Bremensis Ecclesiæ Canonicum, anno MLXII nempe ante DXL elaborata; nunc vero a *Joh.* MESSENIO, in patriæ emolumentum & ornamentum, fideliter revisa, atq. separatim ab

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.* ab ejusd. Auctoris Chronico Eccleſiaſtico publicata, *in* 8:o. Holmiæ, Reuſnerus, 1615.

Meſſenii Föreral beſtår af 6, och Adami Bremenſ. *Chorographia* af 44 ſidor. Följer: *Chorographia Scandiæ, ſ. Scandinaviæ, ex* Eraſmi Mich. Læti, Dani, *Rerum Danicarum Opere poëtico deſumpta*, 3 ½ ſid.

När And. S. Vellejus, år 1579, förſta gången lät trycka Adami Kyrko-hiſtoria, ägde han om denne Mannens Beſkrifning öfver de Nordiſke Riken ingen kunſkap. Erpold. Lindenbrogius var den förſte, ſom gaf ut detta Stycker, efter en Handſkrift uti Henr. Ranzovii Bibliothek. I de följande Uplagor är det på ſit behöriga ſtälle inrykt: det ſtår ockſå uti Steph. Joh. Stephanii *Sylloge Scriptor. de Regna Daniæ.* Lugd. Bat. Elzevir, 1629, *in* 16:o.

Eadem Sueticè: Meſter ADAMS, Canikens i Bremen, för 640 år ſedan, författade Beſkrifning om Sverige, Danmark och Norige. Til thes belägenhet och art, ſamt thes Folks forna Seder och Gudstjenſt: förſvenſkad af *Joh. Fr.* PERINGSKIÖLD, *in* 4:o. Stockholm, Horrn, 1718. 46 ſidor utom Företalet.

Vid denna Öfverſätning ſaknas icke eller E. M. Læti *Chorographia*, hvilken här läſes både på Latin och Svenſk Vers.

Orått ſäger J. A. Fabricius *Bibl. Lat. med. & inf. ætat.* T. I, p. 17, och efter honom Dav. Clement, *Bibl. cur. hiſt. & crit.* T. I. p. 47, at Peringſkiöld helt och hållet öfverſatt

verſatt Adami Kyrkohiſtoria: hans upſåt, ſom hår ſes, gick ej långre, ån at lemna ſina Landsmån det Stycket i händer, hvaruti de tre Nordiſke Riken beſkrifvas. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.*

Adamus, Canik i Bremen, florerade inemot ſluret af XI Seculo. Han hade ſamlat om vår Nord ſå mycken kunſkap, ſom den tiden ſtod at erhållas: ſe mera om honom hår nedanföre B. II. C. 1. n. 1637.

184. *Jo. Phil.* MURRAY Deſcriptio terrarum Septentrionalium ſæculis IX, X, XI, ex idea Adami Bremenſis aliorumq. Scriptorum Germanicorum iſtius ævi.

Denna lårda och vackra Afhandling ſtår uti *Novis Commentariis Soc. Reg. Scient. Gotting.* T. I. p. 126-172; och et utförligt Utdrag låſes i *Gótting. Anzeig.* 1769, p. 1305-1312, 1770, p. 849-855.

Om Landſkapernas delning i Sverige, uti XIII Sec. talar Snorre Sturleſon, i *Kon. Olof Haraldſons Saga*, Cap. 76; hvarmed VII Cap. i I Del. af Lagerbrings *S. R. Hiſtoria* bör jåmföras, ſom handlar om *Svea Rikes forna Grånſor, Länder och Tilhörigheter.*

185. Schondia, auctore *Jacobo* ZIEGLERO, Landav. Bavaro.

Denna Beſkrifning år trykt tilſamman med några andra ſamme lårde Mans Geographiſka Arbeten, under följande Titul: „Terræ „Sanctæ, quam Palæſtinam nominant, Syriæ, „Arabiæ, Ægypti & Schondiæ doctiſſima De„ſcriptio, una cum ſingulis Tabulis earundem regio-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.*

„regionum topographicis, auctore *Jac.* ZIEGLERO, Landavo-Bavaro, Holmiæ plane re„giæ urbis calamitoſiſſima clades ab eodem de„ſcripta &c. Argentorati, apud Wendel. Rihe„lium, 1536, menſe Septembri", *in fol.* 142 Blad, utom Regiſtret, 8 ſt. Chartor och Förtekning på Tryckfelen. Beſkrifningen öfver *Schondia* ſtår *fol.* 85-108.

Denna Uplaga af Ziegleri Arbete har jag til hands; en äldre, af år 1532, hvilkens Titul börjar med orden: *quæ intus continentur, Syria ad* Ptolemæi *Operis rationem* &c. beſkrifves i Baumgartens *Nachrichten von einer Hall. Bibl.* II Th. p. 298. Vid jämförandet har jag funnit, at bägge Editionerne, hvad antalet af Bladen angår, äro aldeles lika, ända til och med Miſsräkningen *fol.* 103, hvareſt Berättelſen om Kon. Chriſtiern begynner. Åtta ſt. Chartor finnas äfven i ſenare Uplagan; men Peter Schöffers urſägt för tryckfåtter; *excuſatio*, äger här icke rum; i ſtället har man tillagt: *Wolfg.* WEISSENBURGII *Deſcriptio Terræ Sanctæ*, ſom icke ſtår i 1532 års Uplaga; hvarpå följer *Index in Palæſtinam*. J. Z. och fluteligen: *Index Locorum Bibliæ.*

Joh. Wolfius, ſom år 1575 och ſedermera år 1583 låt upplägga Alb. Krantzii *Chron. Regnor. Aquilonar.* bägge gångerne i Frankf. *in fol.* låt äfven bifoga Ziegleri *Schondia*. Dan. Gerdes, *Florileg. hiſt. crit. libror. rarior.* och efter honom Fr. G. Freytag, *Analect. literar.* p. 1114, citera *Jac.* ZIEGLERI *Liber de regionibus Septentrionalibus & Moluccis Inſulis*, ſom förmodel. är en ſenare Uplaga af hans *Schondia*, med en tilökning om Moluckiſka Öarne.

ne. Et Utdrag af Ziegleri *Schondia*, låſes i *Joh.* Boëmi *Omnium Gentium mores, leges, ritus* &c. Antwerp. ex ædib. Jo. Steelſii, 1537, *in* 8:o. Fol. 141. b. - 149. a. P. I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.*

Under namnet *Schondia* inbegriper Zieglerus åfven Grönland, Island, ſom efter hans mening ſkal vara *Thule*, Hitland och Fårö. At denna Beſkrifning, ſedan man i Geographien och flere Vetenſkaper fått mera ljus, icke kan anſes hvarken för fullſtändig eller tilförlåtlig, är lätt at begripa; hurudane de Efterråttelſer varit, ſom Författaren, under ſit viſtande i Rom, af Joh. Magnus erhållit, med hvilken han ſäger ſig hafva plägat förtroligt omgånge, lemnas dårhån.

At Zieglerus någon tid varit Profeſſor Matheſeos i Upſala, påſtår Meſſenius, *Sueopentaprot.* C. XVI. p. 85, och efter honom J. Schefferus, *Suec. liter.* p. 273; men når och huru länge ſåges icke. Han afled i Beyern 1549. Hans Skrifter upräknar Simlerus, *Biblioth.* p. 326; des *Elogium* kan låſas uti *Eloges des Hommes Savans de* Mr de Thou, *par* Ant. Teiſſier, Utr. 1696, *in* 12:o, T. I. p. 20; des *Schondia* beſkrifves korteligen *Hamb. Beyträge* 1743, p. 249; och en Afhandling: *de Vita & Scriptis Jac. Ziegleri*, författad af J. G. Schelhorn, ſtår uti denna lårda Mannens *Amœnitat. Hiſtor. Eccleſiaſt. & Liter.* T. II. Frf. & Lipſ. 1738, *in* 8:o, p. 210-286; hvartill han ſedan lagt några Anmärkningar, ſom ſtå uti hans *Ergoetzlichkeiten aus der Kirchen-hiſtorie und Literatur*, II B. Ulm 1763, *in* 8:o, p. 727-734. Hans mening är, at de, ſom påſtå, det Zieglerus varit Profeſſor i Upſala, ej

B.I. C. I. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.*

mindre fara vilſe, ån de ſom berätta, at han ſluteligen antagit Calvini Låra.

§. 2.

Sveriges nyare Geographie.

186. *Joannis* MAGNI Sueciæ ſ. Sueoniæ regni Deſcriptio.

Låſes uti Företalet til des *Hiſtoria de omnibus Gothorum Sveonumque Regibus* &c. Romæ 1554, *in fol.* Se här nedanföre n. 2498.

Olai MAGNI, *Gothi*, Hiſtoria de Gentibus Septentrionalibus, earumq. diverſis ſtatibus, conditionibus, moribus, ritibus &c. *in fol.* Romæ 1555.

Detta Arbete, ſom nog länge varit i mycket anſeende, och ånnu icke blifvit aldeles onyttigt, nämnes här allenaſt; utförligen beſkrifves det B. I. C. V. Sect. 1, n. 1414.

187. *Sebaſt.* MÜNSTERI Beſchreibung des Königreichs Schweden.

Uti des *Cosmographie*, ſom trycktes förſta gången på Tyſka, i Baſel 1544, med Dedication til Kon. Guſtaf I. Detta Arbete öfverſatte Författaren ſjelf, ſamma år, på Latin, och tilegnade det Kejſ. Carl V. Sedermera år det mångfaldiga gånger, dels af Münſterus ſjelf, dels igenom andras föranſtaltande, åter uplagt, icke allenaſt på *Tyſka* och *Latin*, utan ock på *Franſyſka* och *Italienſka*, med anſenliga både Förbåttringar, Tillåggningar och Förändringar.

Uti

Uti en Latinſk Uplaga, ſom jag åger och hålles för en af de bäſta, *Baſil. ap. Henr. Petri, m. Martio*, 1559, *in fol.* står Beſkrifningen öfver Götha-Rike, L. IV. p. 830-832, och den öfver Sverige Finland med inbegripet, p. 836 847. Framför den förra läſes et Bref, utan datum, från den, uti Kon. Guſtaf I:s tid, mycket anſedde Georg Norrman, i hvilket han lofvar ſända Münſterus, til ſin Beſkrifning öfver Sverige, tjenlige Efterrättelſer. Til åfventyrs torde han ock hafva författat den här inrykte Beſkrifningen öfver Götha-Rike; ty i Brefvet heter det: „Quod vero ad complen„dam Sueciæ noſtræ hiſtoriam a me requiris, „operam dabo, ut quaq. prima occaſione nacta, „ad Doctorem Joſephum, nepotem tuum, paulo „plenius quam nunc poſſum, ordine perſcribam“.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.*

Beſkrifningen öfver Sverige börjar med et Bref, ſom Münſterus, in Januario 1550, tilſkrifvit Kon. Guſtaf, och hvaruti han aflägger underdånig Tackſägelſe för den Skånk, han fått af Konungen för ſin Tyſka Dedication; men beklagar ſig därjämte, at han från Sverige icke erhållit de Efterrättelſer, om hvilka han hade gjort ſig förhoppning. Sedan han talt om ſit Arbete i allmänhet, den möda han därpå användt, och de förmåner ſom Latinſka Uplagan åger framför den Tyſka, ſåger han: „Scripſi „ſemel aut bis in Sueciam pro Stockholmiæ, „totius regni primariæ urbis genuina effigie, ſed, „quod dolens refero, nihil impetravi. — Sol„licitaveram quoque pro diligentiori Suecici „regni deſcriptione, & ſpes aliqua jam affulſe„rat conſequendi hoc deſiderium, verum neſcio „quod obſtiterit, quo minus quod volui obtinuerim.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Be-nii.*

„Aut literæ meæ in tam prolixo itinere ſunt „interceptæ, aut quod miſſum eſt ſimili periculo „obnoxium fuit“. Om ſin Beſkrifnings Trovårdighet och de Källor han nyttjat, yttrar han ſig ſålunda: „Quæ de florentiſſimo tuæ Majeſta„tis regno hic ſcribo, ex recentioribus Scripto„ribus, maxime autem ex Krantzio, Zieglero „& Olao Magno deſumpſi. Quædam etiam eo„ram a fide dignis viris accepi. Quare ſi hic „in uno aut altero loco eſt peccatum, Tua Ma„jeſtas id meæ impuret temeritati aut oſcitan„tiæ. Nihil enim chartis illevi, niſi quod ab „aliis accepi“ &c.

Ehuru man nu för tiden tyckes ſåtta nog ringa vårde på Münſteri *Cosmographie*, har den likvål länge ägt allmänt bifall och förtroende; ſå at ock vid Rågångens utſtakande i Lapland, mellan Sverige och Danmark, år 1599, Danſka Commiſſarien ſig den åberopade; men fick af de Svenſke til ſvars, at Münſterus aldrig varit på någon Rågång i Lapland. Se v. Dalins *Svea Rik. Hiſt.* III D. 2 B. ſ. 441, not. (x).

Sebaſt. Münſterus dödde af Peſten, i Baſel, år 1552.

188. Oratio ligata Geographica de inclytiſſimi Regni Sueciæ amplitudine, invictiſſima potentia & fertilitate, Pragæ habita ab *Andr.* BERG, *in 4:o.* Holmiæ, Reuſner. 1616.

Författaren nämner Stiernman, *Bibl. Sv. Goth.* T. II, p. 317.

189. De

189. De Regno & Regibus Sueciæ: auctore *Petro* BERTIO. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Be*

Uti des *Commentarii rerum Germanicarum ſkrifn.* L. II. C. XV; af hvilken Bok jag åger Amſterdamſka Uplagan 1635, *in* 12:o.

P. Bertii Lefverne beſkrifver Niceron, *Memoires*, T. XXXI. p. 83. Wilde, *Almån. Rätt. Hiſt.* I D. ſ. 77 (not.) kallar honom en lård Man och ſtark Hiſtoricus.

190. MSC. *Coſmi von* SIMMERN Beſchreibung des Königreichs Schweden.

Författaren, född i Colberg, var Kejſ. Matthiæ Hof-Fiſcal i Breslau. Han företog ſig, at ſammanſkrifva en Coſmographie, hvarpå han ock i flere år arbetade: den år icke tryckt, utan finnes allenaſt i Handſkrift uti något Bibliotek i Tyſkland.

Om Verkets Beſkaffenhet ſe Fr. Wokenii *Beytrag zur Pommeriſchen Hiſtorie*, Leipz. 1732, *in* 4:o; hvareſt p. 228-234 et Utdrag läſes af Beſkrifningen öfver Sverige. Författaren hade vid paſs år 1616 perſonligen varit hår i Riket; men det anförde profvet år mer än tilräckeligt för at ſe, at åtminſtone vi, för vår del, ingen orſak hafva dårmed vara illa tilfreds, at detta Cosmographiſka Arbete icke fått ſkåda dagsljuſet. Jåmf. J. C. Dåhnerts *Pommerſche Bibliothek*, II B. 6 St. p. 206 följ.

191. Orbis Arctoi, imprimisque Regni Sueciæ nova & accurata Deſcriptio, autore *Andrea* BUREO, Sueco, edita Wittebergæ,

B. I. C. I. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.* anno 1631, typis hæred. Chriſt. Tham, *in* 24:o, pp. 153.

Detta år den når ofvanföre, n:o 16, omtalte Geographiſka Beſkrifning, ſom Bureus gaf ut 1626, at håftas kring hans Charta öfver Sverige med tilgränſande Länder; och hvilken då ſtraxt ockſå ſärſkilt tryktes, i Stockholm, *in* 12:o.

Samma Beſkrifning, dock med uteſlutande af det ſom angår Danmark och Norrige, är omtrykt uti *Henr.* SOTERI *Suecia*, ſom är en af de ſå kallade Elzevirers Republiquer, trykt i Leyden 1631 och 1633, *in* 16:o.

192. Deſcription de la Suede, par *Pierre* D'AVITY, Seigr de *Montmartin.*

Hon ſtår i III Tom. af des *Deſcription generale de l'Univers.* Paris 1637, *in fol.* 4 Voll.

Boken tryktes förſta gången i Paris 1616, med Titul: *Etats & Empires du Monde par* D. T. U. Y. och är ſedermera trenne gånger å nyo uplagd, neml. förſt 1637, ſedan 1643 med Tilökningar af *Fr. Ranchin*, och ſlutel. 1660 å nyo öfverſedd, tilökt och förbättrad af J. B. *de Rocolles.* Se le Long, *Bibl. hiſt. de la France* n. 146, och S. J. Baumgartens *Nachr. von merkwürd. Büchern*, XXII St. p. 314.

193. Diſcours de l'Etat & Couronne de Suede, diviſé en dix Chapitres, cinq geographiques & cinq hiſtoriques. Fait par E. G. T. P. D. L. D. J. *in* 8:o; au Mans, chez Gervais Olivier, 1633, pp. 152.

Lenglet

Lenglet du Fresnoy, *Supplem. de la Methode pour étudier l'Hiſt.* P. II. p. 210, namngifver Författaren, *Euſtache* GAULT, *Prétre de l'Oratoire*, och ſedermera Biſkop i Marſeille. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.*

Af denna nog ſällſynta Bok äger jag tvenne Uplagor, trykte, den ena *au Mans*, hos *Gervais Olivier*, den andra i *Paris*, af *Auguſtin Courbé*, begge 1633, *in* 8:o. Denna ſenare har följande Titul: „Diſcours de l'Etat & Couronne „de Suede, diviſée en deux Parties, la pre„miere contenant une Deſcription geographique „très particuliere de toutes les Provinces qui „en dependent, la ſeconde un Abregé de l'Hi„ſtoire de tous les Rois de Suede jusqu'à pre„ſent". Konungens Privilegium för Auguſtin Courbé är utfärdat d. 19 Maj 1633. Uti alt det öfriga, ända til ſidornas antal, ſtämma begge Uplagorne fulkomligen öfverens, faſtän trycket är olika.

Ännu en Uplaga har jag ſedt: „Diſcours & „Hiſtoire de l'Eſtat & Couronne de Suede. — „Seconde Edition, reveuë, corrigée & augmen„tée. Au Mans, chés Hieroſme Olivier"; 1656, *in* 8:o, pp. 152. Dock är Boken icke hel och hållen omtrykt, utan allenaſt Titulbladet, med et kort Företal af Förläggaren, Hieroſme Olivier, i hvilket med några ord nämnes om Dr. Chriſtinas Abdication, Kon. Carl Guſtafs Uphöjelſe på Thronen och des förſta Polſka Fälttog: alt det öfriga är lemnat oförändrat; ſå at denna Uplaga och den *au Mans, chés Gervais Olivier*, 1633, ofvannämnde ſkilnader undantagne, är en och denſamma.

B.I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.*

Boken torde i ſin tid varit begårlig; nu beſtår förnämſta vårdet däruti, at hon icke ofta förekommer.

194. *Phil.* CLUVERII Deſcriptio geographica Suediæ.

Se des *Introductio in univerſam Geographiam*, hvilken Bok ofta år vorden omtrykt. Nyaſte Uplagan år den, ſom *Bruzen la Martiniere* föranſtaltat, Amſterd. 1729, *in* 4:o.

195. De Regno Sueciæ, auctore *Phil.* BRIETIO, S. J.

Denna Beſkrifning, med tvenne ſmå Chartor, ſtår uti des *Paralela Geographiæ veteris & novæ*, Paris. 1648, *in* 4:o, i II Tomen.

Brietii Arbete, ehuru han det icke bragt til ſlut, berömmes af flere lårde Mån: det råknas ock ibland ſållſynte Böcker; ſe Vogt, *Catal. libror. rar.* p. 144, och D. Clement, *Bibl. cur. hiſt. & crit.* T. V. p. 233.

196. Neue Beſchreibung der Königreiche Schweden und Gothen, auch des Groſs-Fürſtenthums Finland, ein und zugehöriger Landſchafften, und derſelben führnehmſten Stätt und Plätze: alles mit ſonderem Fleiſs aus den alten und neuen Scribenten und erlangten Berichten, kürzlich zuſammengebracht durch *Martin.* ZEILERUM; *in* 8:o. Ulm, 1647, *item* 1650.

Senare

Senare Uplagan af år 1650, dedicerad til Herr Alex. Erſkein, beſtår af 208 ſidor, utom Föreral och Regiſter. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.*

På *Latin* har Boken fått följande Titul: „Regnorum Sueciæ, Gothiæ, Magnique Ducatus Finlandiæ, ut & Livoniæ, Bremenſis Ducatus, partis Pomeraniæ ad Suecos pertinentis & Urbis Wismariæ, Deſcriptio nova, iconibus præcipuar. civitat. adornata". Amſtelod. Valkenier, 1636, in 12:o; pp. 783 (777) *fine Ded. & Ind.* Denna Uplaga innehåller långt mera än den Tyſka, i hvilken ingen ting finnes om Liſland, Bremen och Pommern. Utom des åro Kopparſtick tillagde, hvilka, ehuru de utan affaknad kunde vara borta, likväl tjena til någon prydnad. Efter Lenglet du Fresnoys berättelſe, *Methode pour etudier l'Hiſt.* T. IV, p. 285, ſkal Zeileri Arbete, på Latin, redan år 1652 vara i Amſterdam af trycket utkommet.

Mart. Zeilerus, Ephorus Gymnaſii i Ulm, har ſammanſkrifvit åtſkilliga Böcker; men var en mycket låttrogen Man. Han lefde til år 1661.

197. *Mich.* O. Wexionii Chorographia Sueciæ, Gothiæ, Fenningiæque & ſubjectarum provinciarum.

Uti des *Epitome Deſcriptionis Sueciæ*, Aboæ 1650, *in 8:o*; hvilken Bok på et annat ſtälle närmare kommer at beſkrifvas.

197 (a). *Guſt. Adolphi* Gotzigerodii Encomium Sueciæ, *in fol.* Holmiæ 1647.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Holm. Literat.* 1707, *in* 4:o, p. 113.

Geogr. Beſkrifn. 198. Regni Sueciæ Elogia: quæ-in-Acad. quæ Dorpati Livonor. eſt, - d. 20 Dec. 1649 publice pro concione enarrabat *Dan. Petri* TERSERUS; *in* 4:o. Dorp. L. 1650, 6 a.

Uti detta Tal beſkrifves kortl. Sveriges Rike med underliggande Landſkaper.

199. Sueciæ Elogia, - quæ in-Acad. Dorpat. - Oratione ſolemni, d. 20 Dec. a. 1651, pro concione enarrabat *Dan. Olai* MORGONSTIERNA; *in* 4:o. Dorp. L. 1651. 2 a.

Författaren tyckes hafva föreſatt ſig, at med ännu mera korthet afhandla detta Ämne än Terſerus gjort.

200. *Lucæ de* LINDA Deſcriptio Regni Sueciæ.

Uti des *Deſcriptio Orbis & omnium ejus Rerumpubl.* hvilken Bok oftaſt blifvit uplagd. Jag äger en Edition, tr. i Amſterd. 1665, *in* 8:o.

Auctoren, Staden Dantzigs Secreterare, afled 1660.

201. MSC. *Joh.* LOCCENII Deſcriptio totius Regni Sueciæ Geographico-Hiſtorica, facta juſſu Caroli XI.

En Afſkrift ägde v. Stiernman; ſe Faggots förſta Tal, ſ. 71. Et ſtälle dårutur läſes i *Upſ. Tidn.* 1778, ſ. 144.

Mån

Mån detta Arbete icke år den Beſkrifning, eller åtminſtone et Utkaſt dårtil, ſom ſkulle låggas til Gr. Dahlbergs *Svecia ant. & hod.?* Ty genom Bref af d. 28 Martii 1661 fick Loccenius Kongl. Majts befallning, at fårfatta och *göra Deſcriptionem på then Topographia, ſom Dahlberg låter utgå.* I Fårtekningarne på Loccenii Skrifter, hos Scheffer och Moller, år det icke upraget. B. I. C. 1. Sv. Geogr. Geogr. Beſkrifn.

202. Deſcriptio florentiſſimi Regni Sueo-Gothici, in modum Orationis conſignata & proclamata publice in Acad. Carol. d. 19 Dec. a. 1670, a *Laur.* WÅTTERHAMN, *in* 4:o. Lond. Goth. 7 ¾ a.

Fårfattaren, adlad år 1688, med namnet RIDDERMARCK, lefde til år 1730. Se mera om honom i v. Stiernmans *Adels-Matrikel*, II Del. ſ. 831.

203. MSC. *Laurent.* PRYTZ korta Hiſtor. Beſkrifvelſe om Sverige, ſå vål til des belågenhet, ålder, åtſkilliga namn, hårkomſt, des forna och närvarande fördelning och gränſor, ſamt hedna och chriſtna Gudstjenſt m. m.

I Friherrl. Rålambſka Bibliotheket, på Högſjö.

204. *Jean Bapt.* D'AUDIFFRET Deſcription Geographique de la Suede.

Uti des *Hiſtoire & Geographie ancienne & moderne;* Paris 1691, *in* 4:o, och Amſterd. 1694, *in* 12:o: et berömvårdt, faſt ofulkomligt Arbete.

Fór-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.*

Författaren var Konungens i Frankrike Miniſter vid åtſkilliga Italienſka Hof, och ſlutel. vid Lotringſka Hofvet: han dödde 1739.

205. Deliciæ ſive Amœnitates Regnorum Sueciæ, Gothiæ Magnique Ducatus Finlandiæ, aliarumque a Suecis occupatarum Provinciarum. Ubi, horum origo, antiquitas, incrementa, ſitus & locorum diſtantia, mores, regimen politicum, cæteraque ſcitu ac conſpectu digna deſcribuntur. Cum iconibus & ichnographiis urbium & indice rerum accurato. Tomi II. *in* 12:o. Lugd. Bat. Du Vivié & Severinus, 1706, 2 Voll.

Författaren kallar ſig *Rutgerus* HERMANIDES, en mera bekant ån berömd Profeſſor Hiſtoriarum i Franeker. I Tom. beſtår af 528, II Tom. af 607 ſidor. Taflorne åro 20 til antalet.

Uti *Hamb. Biblioth. Hiſtorica*, Cent. I. n. 57 namngifves et denna Mannens Arbete med Titul: *Peninſulanum Regnum Sueciæ*, Harderov. 1666, *in* 12:o. Lenglet du Fresnoy, *Methode* &c. T. IV. p. 286, anförer en Uplaga, tr. i Amſterd. 1671. Förmodel. år det enahanda med de ſå kallade *Deliciæ*, och en och ſamma Bok, under en annan Titul, ſamt med någon tilökning. Andra Tomen i min Uplaga innehåller en hiſtor. Berättelſe om Svenſka Kriget i Tyſkland, til inemot K. Guſt. Adolphs död, ſamt en Beſkrifning öfver Pommern, Wismar, Bremen, m. m.

Len-

Lenglet du Fresnoy rôjer ſin okunnighet i Svenſka ſaker, når han påſtår l. c. T. II. p. 317: „que la deſcription, que Rutg. Hermanides „a faite de la Suede, ſuffit pour en avoir une „juſte idée". B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.*

206. Des Kônigreichs Schweden kurtze Beſchreibung, wie daſſelbe in ſeinen Gräntzen und Anmerkungen begriffen, was darinnen für Provincien und Landſchaften, ſtehende und flieſſende Waſſer, Städte und Veſtungen, Commercien und Hanthierungen ſich befinden. — Alles aus glaubwûrdigen Grûnden und Zeugniſſen von Anfang biſs auf unſere Zeiten in richtiger Ordnung abgefaſſet, und biſs auf das Jahr 1694 continuiret. *in* 8:o. Strasburg, Nagel. 1715. 56 ſidor.

Tituln år vidlyftig, och Boken en af de elåndigaſte i der åmnet, ſom kommit mig under ôgonen. Obegripligt år, huru hon kunnat å nyo uplåggas 1715.

207. Svecia Antiqua & Hodierna. Tomi III. *in fol.*

Detta Verk, hvartil Fält-Marſkalken och Kongl. Rådet, Gr. *Eric* DAHLBERG, var Upbofsman, beſtår af idel Kopparſtick, fôreſtållande alla Städer i Sverige, ſamt Kongl. Slott och Luſtgårdar, fôrnåma Herrars Hus, ſå wål i Städerne, ſom på Landet, jåmte åtſkilliga Antiquiteter och andra Minnesmårken. Det år fôrdelt i Trenne Tomer, hvilka dock åro af olika ſtorlek och beqvåmligen kunna bindas i et Band

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.*

Band. I Tomen innehåller 150, II Tomen 77, och III Tomen 126 Kopparſtick, dels på hela, dels på halfva ark, förfärdigade af tämligen goda Måſtare, på Konungarnes Carl XI och Carl XII bekoſtnad, och under Gr. Dahlbergs egen upſigt och direction.

Aſigten var väl icke i början, at detta Verk ſkulle almänt förſäljas, utan faſt mera at därmed begåfva främmande Magter, deras Sändebud, ſamt vittre och lärde Män: i anſeende hvartil, i de 20 förſta åren af detta Seculo, et complet Exemplar af Sueciæ-Verket ſkattades för en ſtor raritet; men ſedan det, jämte flere på Kongl. bekoſtnad trykte Böcker, var kommet under Rikſens Ständers Contoirs Diſpoſition kunde man därſtädes, i flera år, endera til ringa pris köpa, eller ock, i afräkning på Krono-fordringar, erhålla Exemplar; hvaraf en och annan particulier, ſom hade tilfälle afſätta dem utrikes, väl vetat at betjena ſig. Den förändring, ſom Rikſens Ständers Contoir undergick 1765, medförde, i anſeende til Sueciæ-Verkets förſäljande, ingen annan ändring, än den, at det nu, ånſkönt til högre pris, förſäldes i Riksgälds-Contoiret. Men vid Riksdagen 1770 gjordes dermed den Författning, at ſedan et viſt antal Exemplar blifvit til K. Cancellie-Collegium öfverlemnat, at, likmätigt Verkets förſta Uphofsmåns affigt, til preſenter efter handen användas, ſkulle de öfrige Exemplaren, jämte Kopparplåtarne, til underſtöd för Kongl. Biblioteket anſlås, och under Bibliothecariernes vård och förvaltning ſtållas, i ſå måtto, at de åga frihet, Aftrycken, för Bibliotekets räkning, efter handen, antingen at förſälja,

ſålja, eller genom byte utländſka Verk och Böcker införſkaffa; hvilket Rikſens Ständers Beſlut i Octob. månad fören. år kom til verkſtållighet. Priſet år nu upſatt til 150 Dal. K:mt. Som Koppar-plåtarne et par gånger blifvit reparerade, ſöka Kännare åldſta Aftrycken. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.*

Öfverflödigt lårer vara påminna, at åtſkillige Ritningar i detta Verk, i ſynnerhet hvad Adelens Såtesgårdar vidkommer, åro til en del, eller ock helt och hållet, blotta Projecter, ſom aldrig kommit til verkſtållighet, ſamt at många Städer, Kyrkor, publique och private Bygnader, i nyare tider fått et helt annat utſeende, ån de hade vid ſlutet af förra Seculo.

En Geographiſk, Topographiſk och Hiſtoriſk Beſkrifning ſkulle åtföljа Kopparſticken. Den förſta, ſom fick befallning at författa en ſådan Beſkrifning, var den berömde *Joh.* Loccenius; ſe här ofvanföre n. 201. Den andra, ſom därvid lade handen, var Hiſtoriographus Regni *Claud.* Arrhenius Oernhielm, hvilkens påbegynta Arbete, i egenhändig Handſkrift, ånnu år i behåll uti Antiquitets-Archivo, och med Titul: *Suecia antiqua & nova ſ. Deſcriptio Regni Sueciæ.* Efter Författarens Plan ſkulle Verket fördelas i VI Böcker, och I Boken, eller *Pars generalis*, beſtå af XII Capitel, i följande ordning: „Lib. I. „de Sueciæ Gothiæque Regnis generatim. „Cap. I. de vocabulo ſituque Sueciæ & Gothiæ. „Cap. II. de Cœli Solique qualitatibus. Cap. III. „de primis Sueciæ Gothiæque habitatoribus, at„que unde illi in has oras conceſſerint. Cap. IV. „de Suedici Gothicique Regnorum vetuſtate. „Cap. V. de Gentis utriusque moribus atque inſti-

B. I. C. I. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.*

„inſtitutis priſcis hodiernisque. Cap. VI. de „Religione Sveonum Gothorumque antiquiſſi„ma, & prima, ævi ſuccedentis, propioris, pro„ximi, hodiernique. Cap. VII. de cultu Sapien„tiæ, Linguæ, Litteris & Scriptura Sveonum „Gothorumque veteri. Cap. VIII. de Rebus „geſtis ævi priſci recentiorisque. Cap. IX. de „Migrationibus Gentis & variis olim in alias „Orbis partes deductis Coloniis. Cap. X. de „antiquis genuinisque Regnorum Sueciæ ac Go„thiæ Inſignibus. Cap. XI. de Diviſione Regni „totius in partes majores univerſim. Cap. XII. „de partium majorum in minores Diviſione, „quarum deſcriptiones peculiaribus dein libris „tradendæ“. Uraf hela Verket åro allenaſt de VII förſta Capitlen i Förſta Boken utarbetade. Vidare har Oernhielm icke hunnit. Föga liknelſe var fördenſkul, at detta påbegynta och ſåledes ofullkomliga Arbete, någon gång genom tryck, ſkulle bliſva allmänt: ſådant har likväl händt, och finnes det inrykt uti Frih. *Chr. von* NETTELBLA „*Greinir or theim „Gaumlu Saugum, Laugum og Ithrotter*, oder „Nachleſe von alten und neuen, fremden und „eigenen, einheimiſchen und ausländiſchen Ab„handlungen, Anmerkungen &c. III St. gedr. „auf dem Brunckeberg (Frankf.) 1765“, *in 4:o*, N. IV, p. 173-296. Det tryckta kommer aldeles öfverens med Originalet i Antiquitets-Archivo, undantagandes, at V, VI och VII Capitlen icke ſtå i ſamma ordning, ſom uti Handſkriften.

Efter Oernhielms död, åtog ſig Hiſtoriographus Regni, *Petr.* LAGERLÖF, at författa en ny Beſkrifning, den man var ſinnad at gifva ut

ut på fyra Språk, neml. Latin, Svenſka, Fran- B. I. C. 1. Sv. Geogr.
ſyſka och Tyſka, ſom et Prof-ark på Titel- *Geogr. Be-*
bladet utviſar hvaraf et eller annat Stycke ännu *ſkrifn.*
år i behåll. Latinſka Titeln ljuder ſålunda:
„Svecia Antiqua & Hodierna, ſ. Regnorum Sve-
„ciæ ac Gothiæ adtributarumque Provinciarum
„nova & accurata Deſcriptio, adjunctis æneis
„choro-atque topographicis Tabulis. — Tom. I^us.
Holmiæ, Burchardi, ſ. a.

Sedan Döden också budit Lagerlöf lägga ned pennan, fortſattes Arbetet af des Efterträdare i Tjenſten, *Olof* HERMELIN. Åtta och tjugu Ark af den förras Arbete åro ock verkligen trykte, *in fol.* i Burchardiſka Tryckeriet; men allenaſt på Svenſka och Latin, i tvenne Columner. Efter ſidornas antal ſar man icke rätta ſig; ty ſid. 105 år et fel begånget, ſom gör at pagineringen ſedan blifver oriktig. Kriget, ſom upkom år 1700, gjorde at detta Verk lemnades ofulkomligt, och at arken, ſom redan voro trykte, ſkingrades, några få Exemplar undantagne, dem en Man i Stockholm, efter mera än 40 års förlopp, händelſe-vis öfverkom och, båſt han kunde, förſålde.'

Emedan deſſa Arken nu mera åro nog ſällſynte, vil jag här införa Titlarna på Capitlen, ſå många ſom finnas, på det man någorlunda må kunna ſe hvad Plan, ſenare Författaren vidtagit, ſamt jämföra dem med Oernhielms. „I Cap. Om några deſſa Nordiſka Länders „gamla Namn, ſom uti de Romerſka och Gre-„kiſka Skrifter finnas vara förmälte, och förſt „om Namnet *Scandinavia*, ſamt Öreſund. II Cap. „Om namnet *Baltia*, des Urſprung och Be-„märkelſe. III Cap. Om namnet *Baſilia*. IV Cap.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.*

„Om *Pytheæ Maſſilienſis* Reſa til deſſe Nordiſka Orter, och hans Berättelſers trovärdighet, ſamt om det i gamla tider namnkunniga „Landet *Thules* rätta belägenhet, namns betydelſe och urſprung. V Cap. Hvareſt förmåles „orſakerne, hvarföre de Gamle hafva kallat „detta Landet en Ö, och ſomlige jämväl ment, „at det vore fördelt i flere Öar. VI Cap. Om „det inländſka ordet *Sverige*, ſamt det Latinſka *Svecia*. VII Cap. Om Svea-Rikes forna „och för tiden varande Gränſe-ſkilnader, ſamt „om des märkeliga Vidd och Inbyggares Myckenhet. VIII Cap. Om Landets fruktbarhet „och andra förmoner. IX Cap. Om Öſterſjöns Namn, Urſprung, Förmoner och Herrſkap. X Cap. Huru länge detta Landet haf„ver varit bebodt, och om des Invånares förſta inkomſt. XI Cap. innehållande Bevis, at „Svea- och Götha-Riket är det äldſta Konungaſåret i hela Europa".

Öfver-Direct. Faggot, i ſit förſta *Tal om Sv. Landtmät.* ſ. 72, berättar, at Rikſens Ständer ſedermera anmodat Hr *Wilde*, ſamt Hr *v. Stiernman*, at fullfölja detta Arbete; men at de, för andra hinder ſkull, ej velat åtaga ſig detſamma. „Änteligen, ſäger han, behagade „framl. Ärke-Biſkopen Doct. *Eric Benzelius* „år 1740 taga på ſig detta göromål; men hans „altför tidiga frånfälle har gjort oſs en ſorglig „ſaknad af et ſådant denna vittra Mannens Arbete". Jämför Benzelii Bref til Er. Cederbourg, i *Götheb. Veckobladet*, 1765, n. 8. At jämväl *Nils Hufvudſ. Dal* haft i befallning, at utarbeta en Beſkrifning öfver Sueciæ-Verket, ſynes af den Inſtruction, ſom honom i den afſigt

ſigt blifvit lemnad, och ännu år i behåll uti Antiquitets-Archivo. Et Prof. And. Spoles Bref til Gr. Dalberg, angående åtſkilligt, tjenande til uplysning vid Sveciæ-Verket, dat. Upſala d. 18 Jan. 1691, låſes uti *Stockh. Magazin*, 1780, Jun. ſ. 352-358. Om de handſkrifne Samlingar i detta ämne, ſom förvaras uti Rikſens Archivo, äger jag ingen tilförlåtlig kunſkap. B. L. C. I. Sv. Geogr. *Geogr. Benämn.* *Skrifn.*

En Kopparſtickare i Amſterdam, Petr. Schenck, har copierat 20 Taflor ur Sveciæ-Verket, dock i mindre format, neml. hvardera på halft ark i längden, och gifvit ut dem under Titul: „Icones Prætoriorum ac Villarum, variorumque publicorum Regis Sueciæ Ædificiorum, quas— Carolo XII.—offert & inſcribit *Petr.* SCHENCK, Sculptor, Amſtelod^i. Denna lilla Samling år hos oſs icke allmån.

En dylik Samling lårer den vara, ſom jag med Titul: „Abriſs Schwediſcher Schlöſſer, Luſtgårten &c. bey *Jac.* MILLER, in Augsburg", funnit upteknad i *Biblioth. Oſteniana*; Hafn. 1764, *in* 8:o, p. 361, och *Biblioth. Steveliana*, ibid. (1779) *in* 8:o, P. II. p. 235.

Ännu har jag ſedt 8 Kopparſtick, föreſtållande S. Catharinæ Kyrka, med några publica och privata Hus i Stockholm, copierade i mindre format efter lika många Taflor i Sveciæ-Verket, at håftas kring en Vue af Stockholms Stad, ſtucken i början af detta Seculo.

Slutl. anmårkes, at en och annan Älſkare af Fäderneslandets Hiſtoria och Antiquiteter företagit ſig, at, för enſkilt nöje och nytta, medelſt ſamlande af åldre och nyare, ſå väl Handritningar, ſom Kopparſtick, öka och ſup-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. Geogr. Beskrifn.

plera Sveciæ-Verket. Den vidſträktaſte och prägtigaſte Samling i det ämnet, ſom jag har mig bekant, ägde Landshöfd. Baron *Tilas*, och är nu i Konungens enſkilta Bibliotek; en annan fans hos Canc. Råd. *Berch*, ſom nu förvaras i K. Antiq. Archivo; mit bemödande i den delen har ej eller varit aldeles fåfångt.

208. Das eröfnete Königreich Schweden, worinnen vorgeſtellet wird des gantzen Landes Situation, Fürſtenthümer, Ströhme, und andere Geographiſche Curioſitæten, *in* 8:o. Magdeburg, Müller (4), 62 ſidor.

Boken är på enfaldigt vis inrättad efter Frågor och Svar. Uppå en ſå kort, ſom ofullkomlig, Geogr. Beſkrifning följer, ſåſom Auctoren det kallar, en angenäm Notice om alla Sveriges Curioſitæter, och ſiſt en Förtekning på Konungarne, alt ifrån Magog, til och med Carl XII. Talet (4) på Titulbladet betyder förmodl. 1704, eller året når Boken blifvit trykt.

209. Hiſtoriſch-Politiſch- und Geographiſche Beſchreibung des Königreichs Schweden, nach dem alten und jetzigen Staat eingerichtet, und in zwei Theile verfaſſet, *in* 8:o. Regensp. Zeidel, 1707. *item* Regensp. und Leipz. Riegel, 1708.

Författaren namngifves *Biblioth. Rinckiana*, Lipſ. 1747, *in* 8:o, p. 348, neml. en Rådman i Regensburg, med namn GOELGEL, ſom länge ſkal vifſats i Sverige.

Andra

Andra Uplagan äger framför den förſta, ſom är et år äldre, ingen annan förmån, än den, at man tillagt 21 Taflor, förеſtållande, utom Ståderne Stockholm, Riga och Revel, åtſkilliga Kongl. och andra Luſt-Slott. Deſſe Taflor, de 3 förſta undantagne, åro copierade utur *Svecia ant & hod.* eller råttare, efter Kopparſtickaren Schencks Copier i Amſterdam. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.*

210. Om Svea Rikes gamla Namn, ſamt äldre och nyare Indelning.

Låſes en kort Berättelſe, i de, år 1723, *in* 8:o på Svenſka trykte *Relationes Curioſæ*, n. 32-34.

211. Tafla öfver Konungariket Sverige, *in forma pat.* Stockh. och Upſ. 1 a.

Hon innefattar, förutan en kort Geogr. Beſkrifning, en Förteckning på Rikſens Collegier, Biſkops-Stiften, Landshöfdingdömen, m. m.

212. *Joh.* Hübners, J. U. L. Geogr. Beſchreibung des Königreichs Schweden.

Uti denna Författares *Vollſtändige Geographie*, Hamb. 1730, *item* 1733, 3 Voll. *in* 8:o.

213. Diſſert. Acad. Apologet. nonnullis poſitionibus ratione & hiſtoria ſuffultis, ineptos errores & calumnias, quibus Jo. Hübnerus, J. U. L. in Geographia recens edita Sueciam proſcindere aggreſſus eſt, impugnans atque discutiens; quam candidorum examini ſiſtunt, Pr. *Sveno Gudm.* Strömwall,

B. I. C. I. Sv. Geogr. Geogr. Be- skrifn.

WALL, nec non Reſp. Guſt. Ruder, *in* 4:o. Gryphisw. Hœpfner 1731, pp. 56.

Eadem Suetice: Hiſtor. och Polit. Anmärkningar öfver the ſaker, ſom i Sveriges Beſkrifning af utländſke Scribenter, antingen aldeles nekas, eller ock falſkeligen berättade varda, i anledning af the uti D. Joh. Hübners, hin yngres, Geographie befintlige Vilfarelſer: then ſtuderande Ungdomen och androm til tjenſt och välment underrättelſe på egen bekoſtnad utgifne af *Sv. Gudm.* STRÖMWALL; *in* 8:o. Stockh. Paulsſen, 1736, 159 ſidor utom Dedicat. och Företal.

Hübner har väl i andra Uplagan af ſin Geographie, hvad Sverige angår, ändrat och lindrat ärſkilligt; men få år Arbetet ändå lika felaktigt och ofullkomligt.

Mag. Strömwall, ſlutel. Kyrkoherde i Odenſjö, Wågſjö Stift, lefde til 1751.

Lars SALVII Beſkrifning öfver Sverige. I Tom.

Se frambättre, n. 294.

214. Inledning til Geographien öfver Sverige, upſtäld af *Eric* TUNELD; *in* 8:o. Stockholm, Nyſtröm, 1741. 472 ſidor, utom Dedicat. Gratulat. m. m.

Tidn. om the Lärdas Arbeten, 1742, ſ. 1.

Omtrykt är denna ſå oumbärliga, ſom väl författade, Bok 1746, 1757, 1762, 1773; hvarje gång med Tilökningar och Förbättringar. Tryck och Pap-

Papper gifva ſiſta Uplagan et ſlått utſeende; men des invårtes Vårde uphöjes genom nya Råttelſer och Tillåggningar, jemte Förtekningen på de, ſå vål trykte, ſom handſkrifne Böcker och Handlingar, ſom blifvit nyttjade vid detta Arbetes ſörfattande. Författaren har nu lagt ſiſta handen vid en ny el. *Sjette* Uplaga, ſom, enligt Upgiften i *Upſoſtr. Sålſk. Tidningar*, 1781, n. 67 och 74, uti Omſtåndelighet och Brukbarhet kommer, at vida öfvertråffa de förra Uplagorne. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.*

Några ſmå Fel råttas i *Lårda Tidn.* 1765, n. 53. 1770, n. 62. Råttelſer och Förbåttringar i Finlands Geographie, åro inrykte i *Tidningarne, utgifne af et Sålſkap i Åbo*, 1771, n. 3, 16, 17; 1772, n. 14, 15, 25, 26. Påminnelſer vid ſenaſte Uplagan (1773 års) kunna låſas uti *Tidn. utgifne i Upſala* 1774, n. 12, 13; 1775, n. 13, 14. Författaren år *Pet. Jac.* HJELM, Auſc. i Kgl. Bergs-Collegio.

Denſamma, på Tyſka. Allgemeine Phyſicaliſch, Hiſtoriſch und Moraliſche Geographie des Königreichs Schweden; auf Befehl der hohen Reichs-Stände ausgearbeitet von *Erich* TUNELDH; *in* 8:o. Hamb. und Leipz. Grund und Holle 1749.

Boken, vårdslöſt trykt, beſtår af 496 ſidor, et kort Utdrag oberåknat. Öfverſåttaren år M. *Carl Erneſt* KLEIN, förſt Legations-Präſt vid Kgl. Majts Beſkickning til Spanſka Hofvet, ſedermera Paſtor i Abrshagen i Pommern, dód 1761. Han ville likvål icke kånnas vid, hvarken den konſtiga Titeln eller ſiſta arket.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. Geogr. Beskrifn.

215. *Ant. Fr.* BÜSCHINGS Geogr. Beskreibung des Königreichs Schweden.

Uti denna Författares: *Neue Erdbeſchreibung*, 1 Th. Hamb. 1754 *in* 8:o, ſ. 287-468, eller ſjunde Uppl. tilökt och förbättrad, *ibid.* 1777, *in* 8:o, ſ. 418-614.

En Engelſk Öfverſättning af detta Arbete är tryckt i London, och en Holländſk i Utrecht; ſe *Gätting. Anzeigen*, 1760, n. 109. I Zullichau, nu mera i Strasburg, utgifves, efter nyaſte Uplagan, en Franſyſk Öfverſättning, hvarmed början gjordes 1767.

Buſchings Geographie förtjenar ſå väl i almänhet, ſom hvad Sverige i ſynnerhet vidkommer, utmärkt beröm. Han har nytjat de tilförlåtligaſte Källor; och man finner hos honom Efterrättelſer, ſom inom oſs ſjelfve för detta icke voro ſå almänt bekante.

Et ſtort antal nyare utländſke Geographer kunde här anföras, ſom i ſtörre eller mindre Verk, bland andra Europeiſka Riken och Länder, beſkrifvit vårt Fädernesland; men ſom de fleſte föga annat gjort, än ſkrifvit af den ena den andra, och oftaſt ökat fel med fel, ty går man dem med ſtillatigande förbi.

216. *Nils* MARELII Afhandling om Land- och Fjäll-ryggarne, ſamt Gränſen emellan Sverige och Norrige.

I *Kgl. Vetenſk. Acad. Handl.* 1771, I Qu. ſ. 1-14, II Qu. ſ. 95-114, III Qu. ſ. 175-192; 1772, I Qu. ſ. 3-16. Författaren, ſom är Premier-Ingenieur vid Kgl. Landtmät. Contoiret,

toiret, har tillagt trenne Chartor: ſe här ofvanföre n. 37. B. I. C. 1. Sv. Geogr.

På Tyſka läſes den ſenare Afhandlingen, eller om Gränſen emellan Sverige och Norrige, uti J. H. Schlegels *Samml. zur Dän. Geſch.* 1 B. 3 St. ſ. 3-28. *Geogr. Beſkrifn.*

217. De Incrementis Regni Suedici & præcipuis Provinciarum Fatis, Exercit. Acad. quod, ſub moderamine Ol. Celſii, publico examini ſubmittit *Abrah.* WAHLMAN, *in* 8:o. Upſal. 1707. pp. 110.

Uti I Cap. handlar Författaren i korthet om de Göthers och Svears tapperhet, Rikets åldſta Fördelning, des Regerings-ſätt och Konunga-Titul: Cap. II beſkrifver de mot Öſter belägne Landſkaper, Finland, Lifland, Kurland: Cap. III handlar om de under Svenſka Kronan lydande Länder i Tyſka Riket: Cap. IV om Stridigheterne emellan Sverige och Danmark, rörande Skåne, Halland, Blekingen och Gothland: och Cap. V om de mot Norrige gränſande Landſkaper, Wermeland, Jemtland &c. Til ſlut nämnes med några ord Svenſka Nybygget Penſylvanien i Norra America.

217 (a). MSC. *Joh.* HADORPHII Förtekning på gamla Konungs-gårdar och Slott, ſom ännu finnas i Riket.

I Friherrl. Rålambſka Bibl. på Högſjö.

218. *Svio-Gothia Munita*, eller Hiſtor. Förtekning på Borgar, Fäſtningar, Slott, Kongshus och Kongsgårdar, ſom forna ti-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.*

der hafva varit, och ån til en del åro uti Svea och Gôtha Riken; utu Svenſka Hiſtorier och Handlingar ſammanſökt och med nödvändigt Regiſter förſedd, them vetgirigom til nöge, och kanſke någon nytto, inrättat år 1743, af AMINTOR; *in* 8:o. Stockh. Salvius, 1744. 214 ſidor, Företal och Regiſter oberåknade.

Författaren år Doct. *Andr. Olai* RHYZELIUS, Biſkop i Linköping.

219. Förtekning på gamla Slott och Fäſtningar i Sverige.

I Er. Ekholms *Krit. och Hiſt. Handlingar*, II Saml. ſ. 189. Här namngifvas tre Slott, ſom Biſk. Rhyzelius ej omrört; läs likväl Påminnelſen, III Saml. ſ. 204.

220. MSC. *Olai* PETRI *Nericii* Förtekning på de förnämſta Städer och Klöſter i Riket: författad år 1550.

Handſkr. ägde v. Stiernman; ſe Faggots i *Tal om Sv. Landtmät.* ſ. 70.

221. *Mich. O.* WEXIONIUS de Urbibus & Oppidis Imperii Sueo-Gothici.

Uti des *Epitome Deſcript. Sueciæ*, L. VII.

221 (a). Samling til korta Beſkrifningar öfver Svenſka Städer. 1 Flocken om Ståderne i Weſtmanland. Af *Abrah. Abr:ſon* HULPHERS, *in* 8:o. Weſterås 1778, 108 ſidor

ſidor *utom Dedication, Fôretal och Gratulation.*

Upſ. Tidn. 1778, ſ. 347.

222. Sueopentaprotopolis, ſeu Exegeſis de quinque primariis & antiquiſſ. Suecorum Gothorumq. Emporiis, Ubſalia, Sigtonia, Scara, Birca & Stockholmia. Ex pervetuſtis regni monimentis nunc concinnata & priſcæ conformiter veritati, in gratiam Svecanæ vetuſtatis amantium, publicæ poteſtati, a *Joh.* MESSENIO, P. D. & P. C. Profeſſore q. Ubſal. conſecrata; *in* 8:o. Holmiæ, Reuſner, 1611. pp. 109.

Hamb. Bibl. Hiſt. Cent. IV. p. 43.

Boken har *Henr. Hammerus* ôfverſatt på Svenſka: Stockh. 1612, och flere gånger, *in* 8 o.

223. Diſſert. de Origine Urbium antiquarum Svio-Gothiæ: Pr. Sv. Bring, Reſp. *Joh. C.* BÖCKMAN; *in* 4:o. Lond. Goth. 1751. pp. 24.

Ståderne, hvilkas uprinnelſe underſôkes, åro: Upſala, Sigtuna, Telje, Björkö, Skara, Helſingborg och Lund.

224. MSC. *Olai* HERMELINI Hecatompolis.

Hâr beſkrifvas, på Latinſk vers, ſamteliga Svea och Gôtha Rikens Ståder. Fôrfattarens egenhändiga Utkaſt ägde fôr detta R. R. Gr. Bark,

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.*

Bark; ſe N. H. Dals *Beſkr. öfver Bords* ſ. 6, hvareſt et ſtälle derutur anföres. Sedermera har v. Stiernman deraf blifvit ägare; men icke efterkommit det löfte han gör, *Adels-Matrikel*, II D. ſ. 1021, at denna Handſkrift *med det förſta* i dagsljuſet utgifva.

225. Diſſert. Mare Balticum breviter exhibens. Pr. H. Valerius, Reſp. *Ol. J.* BROMAN; *in* 8:o. Upſal. 1703. pp. 48.

Jå för Ihre, *Gloſſar. S. G.* under Ordet *Bält*, T. I, col. 146, och C. U. Grupen *Obſervatio de mari Baltico*, uti des: „*Origines Germaniæ*, oder das älteſte Teutſchland" &c. P. I. Obſerv. X p. 373-384, Lemgo, 1764, *in* 4:to.

226. *Joh.* MÅNSSONS grundade Underråttelſe om Farvattnen i Öſter-Sjön; *in* 4:o. Stockh. Meurer, 1644.

Boken år flere gånger uplagd: nyaſte och bäſta Editionen år den, ſom Capit. Lieut. vid Amiralit. *Jonas Hahn*, gifvit ut, år 1748, med anſenliga Tilökningar, tr. i Stockh. hos Salvius *in* 4:o. Hon år ockſå öfverſatt både på Tyſka och Danſka.

Förf. var Ålderſtyrman, det år Lots-Directeur och Capit. af Kongl. Ammiralit. i Stockholm. Han omkom 1658 i et Sjö-ſlag mot de Danſka: ſe J. Hahns Förctal til J. M. *Uplifvade Aſka.*

227. Dis-

227. Diſſert. de Pharis. Pr. El. Steuchius. Reſp. *Nicol.* HASSELBOM; *in* 8:o. Upſal. 1722. pp. 64. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.*

Fyrbåkarne i Öſterſjön beſkrifvas p. 25 följ. En Berättelſe om de uti Sverige varande Fyr- och Kånnings-Båkar, låſes i *Sv. Samlingarne*, II St. Weſterås, 1764, *in* 8 *o.* ſ. 46-51.

228. Diſſert. philoſ. de Fretis, imprimis autem Freto Herculeo vero. Pr. A. Stobæus, Reſp. *Joh.* SUNDIUS; *in* 4:o. Lond. Goth. 1692. pp. 72.

Författaren beſtyrker med flere ſkål, den åldre Rudbecks mening, ſom med *Freto Herculeo* förſtår Öreſund.

Jåmför: „*Kil.* STOBÆI Progr. inaug. quo ad Solennia Magiſterialia Philoſ. in Univ. Carolina, ipſis Id. Maji a. 1738 celebranda, Senat. Populusq. Acad. &c. invitantur, & ſimul quædam de Hercule diſputantur. Lond. G. 1738, *in fol.* hvilket Programma väl hade förtjent et ſtälle uti Författarens *Opuſcula*, når de 1752 i Dantzig ſammantryktes.

Sect. IV.

Beſkrifningar om Reſor uti Sveriges Rike och des ſärſkildte Landſkaper.

§. 1.

Vägviſare genom Sverige.

229. Vägviſare genom Sveriges Rike och thes underliggande Provincier, med bifogat

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Reſor.*

fogat Antiquiteter och merkvärdig Efterſyn uppå hvar ort, för dem Reſandom, til noga efterrättelſe uppå ſine ſtadde Reſor. Uprättad -- af *Pet. Olof* WARNMARCK, Reg. Paſtor vid R. Enke-Drotn. Lif-Reg. til Håſt.

Är et Stycke af denna Författares Svenſka Ulyſſes, eller en nyttig Reſe-Bok &c. Gôtheb. Hageman, 1709, *in* 12:o *obl.* Uppå en Samling af Bôner och Pſalmer, följer *Vägviſaren*, jämte *Krögare- och Gäſtgifv. Ordn.* af d. 29 Aug. 1664.

230. Vägviſare ifrån Stockholm til åtſkillige Orter i Sverige, Finland och Skåne.

Han följde med Mathef. Prof. i Lund, *Dan. Menlôs*'s Almanachor, 1734 och följ. åren, tr. i Stockholm hos Nyſtröm, *in* 12:o. Sluret tillade Prof. *Liedbeck*, i ſin Almanach för år 1746.

231. Vågviſare til och ifrån alla Städer och namnkunnige Orter uti Svea och Gôtha Riken, ſamt Storfurſtendômet Finland, jemte tvenne uti koppar ſtuckne Våg-Chartor, efter ſkedde Våg-mätningar, uprättad af *Georg* BIURMAN, *in* 8:o. Stockh. 1743.

Omtrykt *ibid.* 1757 och 1768 *in* 8:o. Siſta Uplagan, i verket mycket förbättrad, beſtår af 111 ſidor, utom Titul-arket, Regiſtren m. m. Anmärkningar vid denna Uplaga äro införde uti *Upſala Tidningar* 1774, n. 36-39.

Förf. Ingenieur vid K. Landtmåteri-Contoiret, lefde til 1755.

232. Geogr.

232. Geogr. Tabell och Vågviſare öfver Svea- och Götha-Rike, ſamt Stor-Förſtendömet Finland; *in fol.* Stockh. K. Finſka Boktr. 1765. 2 a. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Reſor.*

Lärda Tidn. 1766, n. 5.
Författarens namn är *Bengt* HOLMÉN.

233. Schwediſcher und Teutſcher Wegweiſer, deſſen I Theil zeiget denen nach Schweden gehenden Paſſägieren, die vornehmſten Wege dieſes Königreichs. Der II Th. zeiget die vornehmſten Wege in Teutſchland. Der III handelt von der Müntze, dem Gewicht &c. Zuſammengetragen von *Dan. Joch.* VATKY: *in 12:o. obl.* Stralſ. Meders Erben, 1703. 1 Alph. 9 a.

Nova Liter. Mar. Balth. 1704, p. 72.

234. Vågviſare genom Stockholms Höfdingedöme: med Kgl Maj:ts allernåd. Privil. utgifven år 1772; *in 4:o.* Stockh. Wennberg och Nordſtröm; 136 ſidor.

Medföljer den under n. 68 - - anteknade *Väg-Chartan.*

235. Vågviſare genom Södermanlands Höfdingedöme; *in 8:o.* Nyköping (Kgl. Tr.) 1763. 21 Blad.

Man har tillagt en i koppar ſtucken Tabel, innehållande Utråkning på Skjuts-penningarne.

Omtrykt år denne Vågviſare 1768, *in 8:o*, 26 Blad, med Tilökningar och den under n. 87 anförde *Reſe-Chartan* öfver Södermanland.

236.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Reſor.*

236. Diſſert. de Menſuris Intervallorum antiquis cum Sueticis collatis. P. I. II. Auct. & Reſp. *Ol.* ELVIO, *in 8:o.* Upſal. 1713. pp. 54.

237. Afhandling om Landsvägar, under Prof. C. B. Trozelii inſeende framgifven af *And.* NYMAN; *in 4:o.* Lund 1766. 37 ſidor.

§. 2.

Beſkrifn'ngar om Reſor uti Sverige.

238. Periplus OTHERI & WULFSTANI, ab Aelfredo Magno deſcriptus.

Öther var från Halgoland i Norrige, och Wulfſtan en Engländare. Den förre hade ſeglat til ytterſt i Norden; både hade de öfverfarit hela Öſterſjön. Deras Berättelſer lämnade de åt Kon. Aelfred den Store, i England, ſom regerade i IX Sec. och han har ſjelf upteknat dem uti Företalet til ſin Öfverſättning af Oroſii Hiſtoria. De finnas trykte på Anglo-Sachſiſka och Latin, ibland *Appendices ad Hiſt. vitæ Aelfredi M.* a Joh. Spelman H. Fil. *conſcript.* Oxon. 1678, *in fol.* p. 205 ſeq.

Andr. Buſſæus, ſom år 1723 i Köpenhamn lät trycka Arii *Schedæ, ſeu libelium de Islandia*, lät också vid ſamma tilfälle, under en vidlyftig Titel, och med Anmärkningar, å nyo upläggа Öthers och Wulfſtans *Periplus*, också på Anglo-Sachſiſka och Latin, 28 ſidor, *in 4:o*, Titeln, Föret och Regiſt. med inberäknade: ſe Raumgartens *Nachr. von merkwürd. Büchern*,

XXIII St.

XXIII St. p. 437. Buſſæi. Noter uplyſa icke alt, ſom märkvärdigt är i deſſe Sjöfarares Berättelſer; mera aktning förtjenar Prof. Murrays „Abhandlung über die Seereiſen des Others und Wulfſtans im IX Jahrhundert, wie ſie vom Könige Ælfred dem Groſſen ſelbſt beſchrieben worden"; den han upläſt för K. Vet. Sällſkapet i Göttingen, och hvaraf et Utdrag ſtår i *Götting. Anzeig.* 1765, p. 625 och 761. B. I. C. r. Sv. Geogr. *Refor.*

För den mäſt granſkade Uplaga, af Others och Wulfſtans *Periplus*, hålles den, ſom ſtår i Ælfreds A. S. Öfverſättning af Oroſii Hiſtoria, utgifven af Daines Barrington, Lond. 1773, *in 8:o maj.*

På A. S. och Latin har den ock fått et ſtälle bland *Scr.* LANGEBEK Scriptores Rer. Danicar. medii ævi; Tom. II. Hafniæ 1773, *in fol.* n. XLVIII. p. 106-123. Utgifvaren har tillagt *Prolegomena* och Anmärkningar.

239. Viaggio e Naufragio di *Piero* QUIRINO, nella Norvegia e Suetia, fatto l'anno 1431.

Uti Raccolta de Viaggi di Ramuſio, Vol. II. p. 200. Venet. 1583, *in fol.*

På Tyſka läſes den uti *Hier.* MEGISERI *Septentrio Nov. Antiquus*, oder *die Neue Nord-Welt*, Leipz. 1613, *in 8:o*; och uti *Neu-entdecktes Norden, oder gründliche und wahrhaffte Reiſe-Beſchreibung aller mitternächtigen und Nordwärts gelegenen Länder* &c. von F. M. Frf. u. Leipz. 1728, *in 8:o*, p. 135 följ. På

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Reſor.* Danſka ſtår den uti *Trondhiemſke Selſkabs Skrifter*, II Del. p. 95 följ.

240. *Nicol.* WIMMANNI Navigationis Maris Arctoi, id eſt, Balthici & Sinus Codani Deſcriptio; *in* 8:*o*. Baſil. Iſengrinius, 1550.

Titula år tagen utur *Bibl. Bunaviana*, T. II. p. 62. Lipſ. 1753, *in* 4:*to*.

241. *Auguſtini* L. B. de MORSBERG & BEFFORT, Ord. Melitenſ. Equit. Itinera in Daniam, Norvegiam & Sueciam. . . .

Boken, ſkrifven på Tyſka, citerar N. P. Sibbern, *Bibl. Hiſt. Dan. Norveg.* p. 120. Hamb. & Lipſ. 1716, *in* 8:*o*.

242. *Caroli* OGERII Ephemerides, ſive Iter Danicum, Suecicum, Polonicum, cum eſſet in Comitatu Illuſtr. Claud. Memmii, Comit. Avauxii ad Septentrionis Reges Extraord. Leg. Accedunt *Nicol.* BORBONII ad eundem Legatum Epiſtolæ hactenus ineditæ; *in* 8:*o*. Lutet. Pariſ. Le Petit, 1656. pp. 532. *except. præmiſſ.* pp. 35.

En nog ſällſynt Bok: ſe Vogt, *Catal. Libror. rar.* p. 501. Freytag, *Analect. liter.* p. 639. Janozki, *Nachr. von denen in der* Zaluſk. Bibl. *ſich befindl. rar. Poln. Büch.* II Th. p. 207.

Författaren var Secreterare hos Grefve d'Avaux, Kon. i Frankrike Ambaſſadeur til Danmark, Sverige och Polen, åren 1634 och 1635. Han afled 1654; och Brodren, François Ogier,

år egentl. den, ſom til tryck befordrat denna Dag-Bok eller Reſe-beſkrifning. B. I. C. 1. Sv. Geogr.

La Relation de ce voyage eſt curieuſe & bien ecrite, ſåger Bayle, *Dict. hiſt. & crit.* Art. ULEFELD. Huru vida man i Danmark och Polen var nögd med Ogiers berättelſer, lemnas dårhån; men til följe af en Anmärkning i Palmſkiöldſka Handſkrifterne, ſom föres til år 1678, och hvarvid Gr. Bengt Oxenſtierna citeras, anſågs i Sverige „Ogerii *Iter Svecicum* „för et offenteligt Pasquil på hela Svenſka Na„tionen, Hofvet och många redeliga Svenſke „Herrar och Mån; hvadan Hr Biörnklo, då „han var 1660 i Frankrike, anhölt at hon „måtte upbrännas". *Reſor.*

Et ſå hårdt omdöme torde Boken vål icke förtjena; men det år viſst, at Författaren, förledd af den höga tanka, han hyſer om ſin Nation, oftaſt emot andra Folkſlag viſar ſig obillig och ogen; at hans berättelſer icke altid åro grundade, eller pålitelige; at han med mycken frihet, icke ſållan på blotta rykten, ſig utlåter om flere den tiden lefvande höga Herrar, deras Seder, Lefnadsſått, m. m. och at han inter tilfälle förſummar, at med ohyggeliga penſeldrag afmåla vårt Präſterſkap. Den, ſom har luſt at ſe, huru Bayle roar ſig åt det, ſom Ogier förtåljer *de incontinentia Eccleſiaſtitorum in Suecia*, och de följder han däraf drager, kan låſa i des *Dict. hiſt. & crit.* Artikeln L'ERMITE (Dan.) T. II. p. 395.

Ogiers Reſa, ſå vida den rörer Danmark, har Kgl. Danſka Hiſtoriographen J. H. Schlegel öfverſatt på *Tyſka*, och låtit trycka uti II B. af ſit periodiſka Arbete, kallat: *Samlung*

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Refor.*

zur Däniſchen Geſchichte, *Münzkentniſs* &c. Kopenh. 1774, 8:o. Uti ſit Föreral anmärker han, at Ogiers Dagbok, ſom förut varit mycket fällſynt, nu mera oftare förekommer, ſedan den för några år tilbaka blifvit, ſom man menar, i Hamburg omtrykt, dock utan at man på något ſätt låtit förmärka detta vara en ny Uplaga, på det Boken, ſå mycket dyrare, och til lika pris med Original-Uplagan, måtte kunna förſäljas.

Vore någon tjent med en ſtympad, och icke fällan oriktig, *Svenſk* Öfverſättning af Ogiers *Iter Suecicum*, eller det Stycket af denna Dagbok, ſom i ſynnerhet angår Sverige; ſå fås en ſådan igen uti *Stockholms Magazin*, 1780, Febr. Mart. ſ. 73-127.

243. Les Voyages de Mr PAYEN, Lieut. Général de Meaux, *in* 12:o. Paris, Loyſon, 1667. pp. 160.

Sådan är i korthet Tituln på en Bok, hvilken, ſå litet ſom hon det förtjenar, dock flere reſor år vorden uplagd; neml. två gånger i Paris, 1667, den ſenare gången med Tilökningar, 181 ſidor, Dedic. Reg. m. m. oberäknade. Tredje Uplagan utgafs i Amſterdam, af Pierre le Grand, 1668 *in* 12:o, 228 ſidor, utom Ded. m. m. Hon tryktes ſedermera, förſt i Frankfurt, och därpå i Lion, 1681, under Titul: *Les Voyages d'un Homme de Qualité* &c. Uti deſſa Uplagor har man ſupprimerat ſå väl Författarens namn, ſom des Dedic. och Föreral. En Italienſk Öfverſättning, „Viaggi d'un huomo qualificato, tradotti dà Giul. Ceſ. Laurenti", är trykt i Turin 1685, *in* 12:o.

Ovisſt

Ovisst år, om Författaren någonsin fedt et enda af de Riken och Länder, som han säger sig hafva genomreist: åtminstone har han utan möda, och utan at göra et steg utur sin Studer-kammare, kunnat författa Reise-beskrifningen öfver Sverige, som icke intager mer än några och 20 til 30 sidor: emedan det mästa år afskrifvet ur Ogerii *Iter Suecicum*, utan at denna Bok någonstädes namngifves. Såsom prof på des tilförlåtelighet, kan följande ställe tjena: „Les premieres villes du Royaume (de „Suede) sont Yenekopin, Linkopin, Norkopin, „Nykopin, Telg, Upsalle, Sylfberge, Coperberge, „qui toutes ensemble ne valent pas Vaugirard & „Montmartre". B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Resor.*

244. Memoires de Suede, par Mr Aubery DU MAURIER.

Uti denne Författares: „Memoires de Ham„bourg, de Lubeck & de Holstein, de Danne„mark, de Suede & de Pologne", p. 182-263, La Haye 1737, *in* 8:o.

Aubery du Maurier, mycket känd af sina *Memoires pour servir à l'Histoire de Hollande*, var i Sverige år 1637; så at jämt et Seculum var förfluten, når Sone-Sonen, Maltheser-Riddaren, Louis Leonor Alphonse Dorvaulx du Maurier, lät trycka desse Rese-anmärkningar, efter Fader-Fadrens egenhändiga Manuscript. Oriktigheter förekomma här flere; men där jämte åtskillige artiga particulariteter.

245. *Petri Dan.* HUETII Iter Suecicum.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Reſor.*

Denna lilla Reſe-beſkrifning läſes med nöje, icke för efterrättelſernes, utan för Poëſiens ſkuld. En ſärſkild Uplaga, af år 1662, citerar Bayle, *Dict. hiſt. & crit.* Art. BLONDEL (Fr). Tilſamman med de öfrige denne lärde Biſkops poëtiſka Arbeten, år hon flere gånger uplagd, ſå väl i Frankrike, ſom i Holland. Uti den Edition jag äger, och ſom har följande Titul: „Per. Dan. Huetii & Cl. Fr. Fraguerii Car„mina", Paris 1729, *in* 12:o, ſtår den förras *Iter Svecicum*, p. 100-111. Hon läſes jämväl vid ſlutet af: "Huetiana, ou Penſées diverſes de Mr Huet", Amſt. 1723, *in* 12:o.

Huet reſte til Sverige med ſin Landsman Sam. Bochart, ſom 1652 af Drotn. Chriſtina inkallades; men viſtades där ej längre, än vid paſs tre månader. Se „P. D. Huetii Commentar. de rebus ad eum pertinentibus". L. II. p. 71-115, och Arckenholtz, *Mem. conc. la R. Chriſt.* T. I. p. 251.

246. *Ludov. Henr.* LOMENII, Briennæ Comitis, Regi a Conſiliis, Actibus & Epiſtolis, Itinerarium. Pariſiis, typis Cramoſianis, 1660, *in* 12:o. pp. 39.

- - - Itinerarium. Editio altera, auctior & emendatior. Curante *Car. Patin*, D. M. P. Pariſiis, apud Cl. Cramoiſy & Joan. du Bray, 1662, *in* 8:o. pp. 96 & 22.

Begge Uplagorne räknas med rätta bland fälſynta Böcker: ſe Bayeri *Memor. hiſt. crit. libr. rar.* p. 99. Vogt *Catal. libr. rar.* p. 416, Freytag, *Analect. liter.* p. 539.

Ehuru

Ehuru Uplagan af 1662 vida öfvertråffar den af 1660, ſökes likväl denna af Kännare, enkannerligen för et ſtälle, ſom i den andra åruteſluret. Skälnaden vil jag beſkrifva med Bayles ord, *Dict. hiſt. & crit.* Art. BLONDEL (Fr.) T. I. p. 579. „La premiere edition eſt „de l'an 1660. La ſeconde fut procurée par „Charles Patin, deux ans après, & contient 96 „pages in 8:o, ſans compter pluſieurs Vers la„tins, que les plus excellents Poëtes compoſè„rent à la louange du jeune Seigneur, qui avoit „fait ce voyage. Mais ſi d'un côté, on ajouta „beaucoup de choſes à la ſeconde Edition, on „en retrancha, de l'autre, un endroit fort ſin„gulier. C'eſt celui, où l'auteur raconte, qu'en „traverſant à cheval les forets de Veſtro-Go„thie, ils ſ'arrêtèrent un peu à Lincope, pour „y contempler une Colonne de pierre, où il „y avoit un trou, deſtiné à des uſages, qu'on ne „peut exprimer honnêtement en François, voici „donc le Latin: *Veſtro-Gothicis ſylvis equitan„tes inducti*, Lincopiæ, *ob loci religionem non „omittendæ, tantillum ſubſtitimus, ibi cippus lapi„deus, pertuſus, explorandæ maritorum membro„ſitati, qui pares foramini approbantur, impares „excludantur connubiali toro; inde matrimonia „aut ſtant aut cadunt pro modulo peculii.* „La preface de la ſeconde edition nous apprend, „pourquoi on ſupprima cet endroit: *Unum „te moneo, huic editioni, cui nihil deeſt, voluiſſe* „Lomenium *aliquid deeſſe, quod ſcilicet in Ve„ſtro-Gothicis ſylvis, per errabunda veſtigia, mo„roſæ viæ pellendis tædiis, juveniliter luſerat, „ſapientiorem ætatem & pudorem ſuppreſſiſſe*“.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Reſor.*

P. I. C. r. L. Geogr. Refor.

Senare Uplagan är prydd med Författarens Portrait; och man har tillagt en Geogr. Charta öfver des Refor, med en *Index Geographicus*, af Nic. Sanſon och et Kopparſtick, föreſtållande Lapparnes Hushållning. Jämnför, men rätta Anecdoten i *Upſ. Tidn.* 1778, ſ. 112; läs ockſå Anmärkn. *ibid.* ſ. 142 följ.

Grefve de Brienne ankom til Stockholm d. 5 Sept. 1654, och hade med ſig i följe den berömde Mathematicus och Architecten Fr. Blondel: de uppehöllo ſig där til Febr. månad 1655, då de fortſatte Reſan, Norr omkring, til Liſland och Polen.

247. MSC. D. *Gerh.* STALHOFS Itinerarium Sueciæ. Tom. II.

Original-Handſkriften ägde C. R. von Stiernman. Se des *Adels-Matrikel*, II Del. ſ. 857.

248. Viaggio Settentrionale, fatto e deſcritto dal-Sig:r D. *Franceſco* NEGRI da Ravenna. Opera poſtuma dato alla luce da gli Heredi del ſudetto; *in* 4:o. In Padova, 1700, nella Stamperia del Seminario. Con licenza de'Superiori, pp. 287, *utom Föret. Reg. och* 17 *illa gjorde Kopparſtick.*

Denna hos oſs ganſka ſällſynta Reſe-beſkrifning beſtår af VIII Bref. Uti det förſta, p. 1-46, handlar Författaren om Lapland; i det andra, p. 46-115 beſkrifver han Sverige: af et och annat ſtälle ſer man, at han varit där vid paſs 1664. Tredje Brefvet, p. 116-136, innehåller en Beſkrifning öfver ſättet at fånga Skå-

Skålar; och uti det ſjerde, p. 137-148, omtalas Svalorne, ſamt deras hemviſt på Sjö-botn, vintern öfver, m. m. Femte Breſvet, p. 149-161, afhandlar des Reſa til Norrige, ſom åfven uptager det ſjette, p. 162-179, och ſjunde, p. 180-190. Uti det åttonde, p. 191-207, beſkrifves Finmarken och Nord-Cap, Hvalfiſken, ſamt des Fångſt: hvarmed Reſan ſlutas. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Reſor.*

Förut gå tvenne Företal, det ena af Författaren ſjelf, jämte några Anmärkningar öfver Olaus Magnus; det andra af Utgifvaren, Gio. Franc. Viſtoli, i hvilket berättas, at Franc. Negri var född i Ravenna, at han, några månader för ſin död, med detta ſit Arbete reſt til Padua, för at lägga det under preſſen, och ſedan han med Boktryckaren kommit öfverens, reſt tilbaka til ſin Födelſe-ort, hvareſt han afſidit d. 27 Dec. 1698, uti en ålder af 75 år.

Vår Verelius har känt denna Italienare, under den tid han viſtades i Sverige: han kallar honom en lärd Man från Ravenna, hvartil han lägger följande omſtändigheter: - - „Deinde, locorum, hominum & linguæ ignarus, ſolus iter in ultimam Lapponiam pedibus ſuſcepit. Et Holmiam poſtea reverſus, plus ſe „delectationis & voluptatis ex eo itinere cepiſſe „ſignificavit, quam ex cæteris omnibus, quæ per „pleraque Europæ regna confecerat. Navigavit „poſtea in Islandiam, ut mihi relatum eſt, inde „in Italiam redux, per alios me ſalutari juſſit". *Hervarar Saga*, Anmärk. til XV Cap. p. 154. Uti ſin Reſebeſkrifning nämner Negri ingen ting om Island; hvilket han ſäkerligen gjort, om han varit där.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Refor.*

Ol. Celſius, *Oreades Helſing. rediviv.* p. 38, berårtar, at Jo. Schefferus underhållit Bref-växling med en lård Jeſuit i Rom, Franc. de Nigris; men om denna Jeſuit och ofvannämnde Franc. Negri, eller *Franc. de Nigris*, *Curatus*, ſom han kallas under ſit Portrait, framför Nordländſka Reſan, åro en och ſamma Man, öfverlemnar jag åt andra at utreda. Om förest. Reſebeſkrifning ſe vidare *Samlaren*, Del. 1, ſ. 73.

249. Voyage de Suede.

Uti *Le Voyageur d'Europe*, par Mr A. JOUVIN, Paris 1672, *in* 12:o, 5 Voll. Åfven ſå oriktig, ſom den näſt påföljande.

250. Voyage hiſtorique de la Suede, contenant ce qu'il y a de plus remarquable dans ce Royaume.

Uti *Voyages hiſtoriques de l'Europe* (par Claude JORDAN), hvilken Bok några gånger år vorden uplagd i Paris, emot ſlutet af förra och i början af detta Seculo. Uplagan, ſom jag har til hands, år tr. i Amſterdam, 1718, *in* 12:o, 8 Voll.

251. Voyage de Suede, par Mr de REGNARD.

Uti *Oeuvres de Mr de* REGNARD, T. I. Paris, 1742, *in* 12:o, 4 Voll.

Regnard beſökte Sverige 1681. Hans Berättelſer åro intet mindre, än pålitelige; något bättre år Reſan til Lapmarken, hvarom här nedanföre.

Regnards Lefverne läſes hos Niceron, *Memoires*, T. XXI. p. 128.

252. Re-

252. Remarks on the Government of several Parts of Germany, Denmark, Sweden, Hamburgh, Lubeck and Hanseatic Towns &c. Together with a List of the most considerable Cities in Europe and the Number of Houses in each City. By Wm KER, Esq. late Consult for the English Nation at Amsterdam. Printed in Amsterd. A.D. 1688. Reprinted at London 1727, *in* 8:o, pp. 160. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Resor.*

Anmärkningarne rörande Sverige stå p. 131-148, och hafva intet stort at innebåra. Den tiden voro uti Stockholm, efter Författarens räkning, 6480 Hus, et antal, som med skål kan dragas i tvifvelsmål.

253. Travels through Flanders, Holland, Germany, Sweden and Denmark, containing an Account of what is most remarkable in those Countries, written by an English Gentleman; *in* 8:o. London, printed for Randal Taylor, 1693.

Biblioth. Bunav. T. II. p. 55.

En ny Uplaga lårer den vara, som under samma Titul, dock med årtal 1725, finnes upteknad i *Biblioth. Selectissima*, det år Förteckning på Hr von Schönbergs Bibliothek, Amst. 1743, *in* 8:o, T. II. p. 237.

254. *Joh. Frid.* LEOPOLD, M. D. Relatio Epistolica de Itinere suo Svecico, nuper facto, ad excellentiss. & celeberr. virum, D. Joh. Woodward, M. D. *in* 8:o, Londini 1720. *item* 1727. pp. 111. c. figg.

Bibl.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Reſor.*

Bibl. Angloiſe, T. VII. p. 418. *Acta Eruditor. Lipſ.* 1721. p. 249.

Författarens förnämſta afſigt vid denna Reſa var, at beſöka Svenſka Bergwerken. Han var född i Lübeck 1676, blef 1700 Med. Doctor i Baſel, och afled i ſin Födelſe-ort 1711.

Jo. Mollerus berättar, *Cimbr. Liter.* T. I. p. 342, at D. Magn. Bromell lofvat på Svenſka öfverſätta denna Reſebeſkrifning. Om det ſkedt, vet jag icke; men tryckt har denna Öfverſättning aldrig blifvit.

255. Travels through Sweden and Lapland, by *Aubry* de la MOTRAYE.

Uti denna Författares: „Travels through Europe, Aſia and into Part of Africa". Lond. 1723, *in fol.* 2 Voll. hvilken Bok jämväl är tryckt på Franſyſka i Haag, 1727, *in fol.* 2 Voll.

Engelſka Uplagan recenſeras, efter des ſanſkylliga värde, i *Bibl. Angloiſe*, T. XII. P. I. p. 87.

Författaren var född i Frankrike; men hade i många år viſtats i England: en olärd Man, hvilkens Berättelſer, oftaſt grundade på löſa rykten, icke åga nog tilförlåtlighet. Under Kon. Carl XII:s viſtande i Turkiet, blef han där bekant med åtſkillige Svenſka Herrar, ſamt en och annan gång brukad ſom Courier. Man finner fördenſkul i hans Reſe-beſkrifning åtſkilligt, ſom rörer ſå väl hem. Konungs Perſon, ſom Svenſka Sakerne i gemen, intil Konung Fredrics uphöjelſe på Thronen.

De la Motraye afled i Paris 1743, i en ålder af 69 år.

256. Re-

256. Relation d'un Voyage de Hollande en Suede, contenue en quelques Lettres de l'Auteur du *Miſantrope*. B. I. C. I. Sv. Geogr. *Reſor.*

Författaren är *Juſte* van EFFEN, en Holländare, ſom genom åtſkilliga vackra, ſå väl egna Skrifter, ſom Öfverſåtningar, gjort ſig i den lärda Verlden känd. Han var i Sverige 1719 med Landgr. Carl af Heſſen-Philipsthal. Berättelſen om Reſan är trykt vid ſlutet af en Vecko-ſkrift, kallad: *Le Miſantrope*, 2:dra Upl. Haag, 1726, *in* 12:o, 2 Voll. och ſedermera uti *Les Oeuvres de* Mr van EFFEN, T. II. Amſt. 1742, *in* 12:o, 4 Voll. Författaren lefde til 1735; ſe *Biblioth. Françoiſe*, T. XXV, P. I, p. 138.

256(a). (Auszug) aus einem Schwediſchen Reiſe-Journale.

Står uti en Samling med Titul: „Neue Miſcellanien, hiſtoriſchen, politiſchen, moraliſchen, auch ſonſt verſchiedenen Innhalts, IV Stück, Leipzig, Jacobæer, 1777", *in* 8:o, p. 695-726, och tilegnas Riks-Grefven *Rochus Fried.* von LYNAR. Denne Herren, ſtadd på ſina Reſor, beſökte Sverige 1731, dit han, efter några års förlopp, återkom, ſåſom Kongl. Danſk Miniſter.

Uti Utdraget af des Reſe-Journal låſas åtſkillige Particularia, rörande K. Carl XII, K. Friedrich, Drotn. Ulrica Eleonora, flera af Herrar Rikſens Råd m. m. Skada, at det är ſå kort.

257. Jour-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Reſor.*

257. Journal d'un Voyage au Nord, en 1736 & 1737, par Mr OUTHIER, Prêtre du Dioceſe de Beſançon, Correſp. de l'Acad. Roy. des Sciences, *in* 4:o. Paris, Piget & Durand, 1744; *item*: Amſterdam, 1746, *in* 12:o. avec Figg.

Bibl. Raiſonnée, T. XXV, P. II, p. 279.

Outhier, en Präſtman, var i följe med Kgl. Franſka Vetenſk. Acad. Ledamöter, ſom 1736 ſkickades til Torneå, för at dår anſtälla underſökning om Jordens Figur.

Aſtronomiſka Obſervationerne, ſom utgöra ſtörſta delen af denna Dagbok, höra icke til mit ämne; men om Anmärkningarne, ſom Författaren eljeſt upteknar, under ſin Reſa til och genom Sverige, tror jag med ſkäl kunna ſäga, at derutur framlyſer intet mindre enfaldighet än okunnighet i Saker, ſom dageligen komma under ögonen.

258. Die Leitungen des Höchſten nach ſeinem Rath auf den Reiſen durch Europa, Aſia und Africa. I-V Th. Aus eigener Erfahrung beſchrieben, und auf vieles Verlangen dem Druck übergeben von M. *Stephan* SCHULTZ, vormaligen zwanzigjährigen reiſenden Mitarbeiter bey dem Callenbergiſchen *Inſtituto Judaico*, jetzigen Prediger bey S. Ulrich in Halle und Director der beſagten Anſtalt. *in* 8:o. Halle, Hemmerde, 1771-1775. 5 Voll.

Büſching, *Wöchentl. Nachr.* 1775, p. 293.

Författaren, en redelig, välmenande och nitiſk, men något beſynnerlig Man, var i Sverige

rige 1745. Hvad han där ſedt och förfarit, omtalar han Del. 1, Cap. 10, p. 277-298. Det förtjenar föga upmärkſamhet, år ock til en del oriktigt. B. I. C. I. Sv. Geogr. *Reſor.*

259. Lettres ſur la Suede.

Uti *Le Voyageur François, ou la Connoiſſance de l'antien & du nouveau Monde, mis au jour par* M. l'Abbé DELAPORTE. T. XXI. Paris, 1776, *in* 12:o. p. 258-460.

Franſyſka Reſebeſkrifvaren genomvandrar, utan at gå utur ſin kammare, alla Riken och Länder, både i den gamla och nya Verlden, tilägnandes ſig alt det, ſom hos andra Skribenter i detta ämne finnes upteknat, hvilket han ſedan omarbetar, och på ſit ſätt för Almänheten framlägger i Bref til et Fruntimer; mindre angelägen om at tilförlåtligen underrätta, än at roa och förnöja Läſaren.

Brefven angående Sverige föregifvas vara ſkrifne i Jul. månad 1756. De innehålla en ſå kort, ſom felaktig och ofulſtändig geographiſk Beſkrifning öfver detta Rike; et Sammandrag af Svenſka Hiſtorien, ifrån de åldſte intil närvarande tider, lika ſå beſkaffat, ehuru det ſättes på räkning af en *Maitre d'Hiſtoire*, ſom Staden Nyköping ſåges underhålla; en Berättelſe om den ſå kallade Conſpiration af år 1756 m. m. Följer et Utkaſt til en Svenſk Lärdoms-Hiſtoria: det tilägnas en Bibliothecarius i Upſala, den Författaren behagat kalla *Polus*, och hvilken för honom ſkal hafva framviſt de märkvärdigaſte Böcker i Svenſka Literaturen. Ibland dem upräknas flere, ſom viſſerligen icke förtjente at nämnas, och andre, dem man ſå mycket mindre lärer kunna

ſöka

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Refor.*

ſöka i Upſala Bibliotek, ſom de aldrig varit til. Ofördomadt är, at *Sebaſtien de Reutlingen* varit Boktryckare i Sverige, och derifrån, midt uti XVI Sec., flyttat til Frankrike. Mindre felaktige äro Berättelſerne om Sveriges Regeringsſätt, Bergverk, Handel och de i ſenare tider gjorde Inrätningar. En Kännare har icke ſvårt före at ſe, hvarifrån Författaren hämtat ſina Efterrättelſer, ſamt huru långt hans Förråd ſträkt ſig.

L'Abbé Delaporte, född 1718, har lefvat til d. 19 Dec. 1779.

259 (a). Upſalia.

Under denna Titul beſkrifver den genom ſina ſtändiga Refor ſå väl, ſom hvarjehanda Äfventyr, nogſamt bekante Lord BALTIMORE, den ſiſta af det namnet, ſin Reſa til Sverige, år 1769.

Hela Reſebeſkrifningen beſtår af 156 Latinſka Hexametrer, med en proſaiſk Öfverſättning på Engelſka och Franſyſka, och intager andra rumet uti en liten Samling af Poëtiſka Skrifter, ſom bem. Lord, på egen bekoſtnad, dock uran at nämna hvareſt, eller af hvem, låtit trycka med Titul: „*Gaudia Poëtica.* Compoſed in Latin, Engliſh and French, in the Year „1769“. *in* 4:o, 68 ſidd. jämte 3 Koppſt. hvaraf det ſiſta föreſtäller en Vue i Upſala Stad.

Denna lilla Bok, tilegnad Hr von Linné, ſom hälſas för *Ter Maximus* och *Totius Europæ Oraculum*, är ganſka ſällſynt, och endaſt derföre anföres hon här; ty eljeſt förtjena hvarken Reſebeſkrifningen til Sverige, eller Författarens öfriga Poëſier, mycken aktning. Franſyſka Öfver-

verſåtningen år högſt elåndig. Lord Baltimore afled i Neapel d. 4 Sept. 1771.

260. Travels through Holland, Flanders, Germany, Denmark, Sweden, Lapland, Ruſſia, the Ukraine and Poland, in the Years 1768, 1769 and 1770. By *Joſeph* MARSHALL, Eſq. *in* 8:o. London, Almon, 1772, 3 Voll.

Critical Review, Vol. XXXIII, p. 303-310, och p. 355-360.

Rättëligen påminnes, *Gött. Anzeigen*, 1773, p. 933, at Hr Marſhall, med mycken möda, men ringa nytta, i Sverige beſökt flere icke almänt kände Landſkaper. Hans Berättelſer åro til ſtörre delen opålitelige, eller aldeles falſka, och Namnen oftaſt ſå förvände, at man dem icke igenkänner. I Sverige, ſåger han, giſves väl, ibland de förnåmare, flere lärde och ſpråkkunnige Män; men förgäfves ſöker man där en Poët, Målare, Bildthuggare, eller Muſikant. Om Åkerbruket tyckes han i ſynnerhet hafva ſökt, at ſå väl här, ſom annorſtädes, göra ſig underrättad; men omöjeligen kan von Linné för honom hafva berättat, at för icke många år tilbaka intet Hvete växt i Sverige, och at han til detta Sädes flagets ymnigare cultur det måſta bidragit.

Sådan, ſom denna Reſe-beſkrifning år, hafva likväl Tyſkarne varit angelägne om, at få den på ſit Språk öfverſatt. Denna Öfverſåtning år tryckt i Danzig 1773-1775, 3 Voll. *in* 8:o. Se Büſching, *Wöchentl. Nachr.* 1774, 1775, och *Neueſte Crit. Nachr.* 1775, p. 213.

B. I. C. I. Sv. Geogr. *Reſor.*

En annan ån mindre pålitelig Engelſk Reſebeſkrifning til de Nordiſke Länder, namngifver Büſching, l. c. 1775, p. 297. Tituln är: „*Nathan.* WRAXALL Curſory Remarks made in „a Tour through the Nordern Parts of Europe, „particularly Copenhagen, Stockholm and Petersburg". London, 1775, *in* 8:o, hvilken Bok ocktå år på Tyſka öfverſatt. Büſching, 1776, n. 4. *N. Crit. Nachr.* ſ. å. p. 19. Gjörwells *Allm. Bibl.* 1776, p. 53. Ännu en reſande Engelsman, med namn J. WILLIAMS, ſom 1770 varit i Sverige, har jag lärt känna af *l'Eſprit des Journaux*, 1778, Maj, p. 68 följ. Hans Reſa har ſträkt ſig genom de Förente Nederländerne, Danmark, Sverige, Ryſsland och Polen, hvilka Länders Regerings-ſätt, Population, Lagſkipning, Handel och närvarande Tilſtånd han vidlyftigt beſkrifvit i et Verk, beſtående af 2 Band *in* 4:o. Ehuru kort, i anſeende til det ſom rörer Sverige, Franſka Journaliſtens Recenſion är, ſå ſer man dock, at Hr Williams om Sveriges dåvarande Tilſtånd icke haft redigt begrep, utan ofta miſstagit ſig, hvaraf händt, at han påbördat Allmänheten flere ogrundade Berättelſer. Boken finnes likväl vara på *Tyſka* öfverſatt, och tr. i Leipzig, 1779, 1780, *in* 8:o, 2 Voll. ſamt på *Franſyſka*, Paris, 1779, *in* 12:o. 4 Voll. Den förra Öfverſåtningen har jag ſedt: recenſerad år den af en i Nordiſka Hiſtorien väl bevandrad Man, uti *Neueſte Crit. Nachr.* 1780, n. 33.

Åter en Reſebeſkrifning genom Sverige, nyare, men icke rikhaltigare ån de föregående. Författaren är en Lottringare, *le Chevalier de* CHAMPIGNY, för detta Öfverſte i Saxiſk tjenſt,

tjenſt, men ſom nu ſatt ſig ned i London. Han kom ifrån S. Petersburg til Sverige i Febr. månad 1775. Reſebeſkrifningen år författad i Brefväxling imellan en reſande Herre med ſin Fru, och deras Slägtingar i England. Så fort Författaren reſer, ſkrifver och trycker han. Brefven, rörande Sverige, ſtå uti et ſå kallat: *Supplement pour ſervir de Continuation aux Lettres Angloiſes*, Tome II, tr. i Frankfurt, på Auctorens bekoſtnad, 1775, *in* 8:o. Intagen för Sverige, har ſamme Författare ockſå lemnat Almänheten i händer en: „Hiſtoire abregée de Suede, depuis les Rois de la Maiſon de Vaſa jusqu'au premier de l'année 1776. Amſterdam, aux depens de l'Auteur", 1776, *in* 4:o, 220 ſidd. en Bok, den man rätt ſå väl kan vara förutan, ſom den omtalte Reſebeſkrifningen; närmare beſkrifves den i *Bibl. des Sciences & des Beaux-Arts*, Tom. XLV, P. I, p. 261 följ. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Reſor.*

§. 3.

Beſkrifningar om Reſor i några Sveriges ſärſkilda Landſkaper.

261. *Caroli* Linnæi, M. D. Oratio, qua Peregrinationum intra Patriam aſſeritur Neceſſitas, habita Upſaliæ - 1741 - quum Medicinæ Profeſſionem Reg. & Ord. ſuſciperet.

Detta Tal intager förſta rumet uti en Samling af åtſkillige til Natural-Hiſtorien hörande ſmå Tractater af *Linnæus*, *Browallius* och *Geſner*, tr. i Leyden 1743, *in* 8:o. Se *Nouv. Bibliotheque*, Tom. XVI, p. 68. Omtr. år det

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Reſor.*

uti *Car.* LINNÆI *Amoenit. Academ.* T. II, p. 408-429. Holm. 1751, *in 8:o.*

262. Diſſert. de Emolumento ex Itinere per Provincias Patriæ inſtituto. P. I. Pr. J. Browallius, Reſp. *Petr.* BONSDORFF, *in 4:o.* Aboæ, 1744, pp. 17.

263. *Jac.* FAGGOTS Tankar om Fäderneslandets kånning och beſkrifvande.

Uti *Kgl. Sv. Vetenſk. Acad. Handlingar*, 1741, p. 1-28.

264. Bref til N** med Svar på des Förfrågan, hvad vid et Landſkaps Beſkrifning bör iakttagas, *in 8:o.* Stockh. Heſſelberg, 1762. 19 ſidd.

Af en Satyriſk penna; qvikt, nog träffande.

265. Dag-Bok öfver en, ifrån Stockholm, igenom åtſkilliga Rikets Landſkaper, gjord Reſa, år 1749, Stockholm, Salvius, 1749, *in 8:o.* 106 *ſidd. med K:ſt.*

Lärda Tidn. 1750, n. 2, 3.

Författaren är Öfver-Intend. Bar. *Carl* HÅRLEMAN. Ibland åtſkilliga goda och nyttiga Anmärkningar, rörande Landbruk och Hushållning, hafva dock några opålitelige Berättelſer, ſamt Obſervationer af mindre värde tillika med influrit; men ockſå var detta et Förſök til en ſådan Dagbok.

På Tyſka år denna Dagbok trykt i Leipzig, på Kieſewetters bekoſtnad, 1751, *in 8:o*, 144 ſidd. Med denna Öfverſåtning följer en *Char-*

Charta öfver Trollhättan, ſom icke ſtår i Svenſka Uplagan. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Reſor.*

266. *Carl* HÅRLEMANS Bref til Preſidenten Grefve Carl Fredr. Piper, *in* 8 *o.* Stockh. Salvius, 1751, 235 *ſidd. med Koppſt.*

Lärda Tidn. 1751, n. 60, 61. *Götting. Zeit. von gel. Sachen*, 1752, n. 54.

Utanſkriften på Brefven tjenar til Titulblad för Boken. De innehålla en Beſkrifning öfver en Reſa igenom åtſkillige Rikets Landſkaper, ſom Bar. Hårleman förrättat 1750.

Arbetet är icke fritt från miſstag; men öfvertråffar vida Författarens år 1749 utfärdade Dag-Bok. Et märkvärdigt ſtälle är det, hvareſt, genom en nog riktig uträkning, viſes, at i Sverige och Finland icke funnos öfver 2 millioner Menniſkor. Tolf år ſenare, eller 1763, utgjorde likväl Folkmängden, ſom Riker, efter vårt Tabell-verk, då ägde, et antal af in alles 2,446394 Menniſkor. Se S. Rabbes *Tal om Folkmängden* &c. Stockh. 1771, *in* 8 *o*, ſ. 104.

267. Fortſättning af Öfver-Intend. Bar. *Carl* HÅRLEMANS Bref til Preſid. Gr. Carl Fr. Piper, *in* 8:o. Stockh. Salvius, 1753, 34 *ſidd. med Koppſt.*

Lärda Tidn. 1753, n. 47.

Baron Hårleman afled d. 9 Febr. 1753. Svågern, då varande Gen. Majoren, ſedermera Svea-Rikes Råd m. m. Gr. *Hans Hindr. von Liewen*, har gifvit ut deſſa Bref, ſamt tillagt et Förtal.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Reſor.*

268. Dag-Bok. Trykt i Stockholm, och finnes hos Gottfr. Kieſewetter, *in* 8:o (1751) 77 ſidd.

Öfver-Intend. Baron Hårleman har låtit trycka denna Dag-Bok, ſom Kgl. Vet. Acad. Secreterare, *Pehr* ELVIUS, hållit, under en 1748 til och ifrån Trollhättan anſtåld Reſa. Elvius dödde d. 27 Sept. 1749.

269. *And. Guſt.* BARCHÆI Bref til Utgifvaren af Allmänna Tidningarne, rörande des inrikes Reſa.

Uti *Nya Alm. Tidning.* 1773, n. 79, 82, 83, 84. Reſan anſtältes genom Upland, Weſtmanland och Nerike, til följe af Kongl. Vet. Acad. Inſtruction, ſom kan läſas i *Alm. Tidn.* 1772, n. 149.

Fortſättningen, under Titul: „Utdrag af den Berättelſe, ſom A. G. Barchæus ifrån Göteborg inſändt til Kongl. Vet. Academien, ang. des inrikes Reſa för år 1773", ſtår uti *Samlaren*, Del. II. n. 30. Del. VI. n. 86, 88. Denna ſenare Reſa gick genom ſödra Delen af Riket. Hufvud-ändamålet därvid var, at ſamla underrättelſer uti Landthushållningen.

270. MSC. *Andr.* JULINI Jun. Suderm. Reſa til Bergwerken i Wåſtmanland och Dalarne, med de unga Herrar Falkenbergar, år 1662.

Denna Reſebeſkrifning känner jag icke vidare, ån at därutur en „Berättelſe om Nya „Kopparbergs Grufvas Upfinnelſe", år införd i *Sv. Fatburen*, VIII Öpn. ſ. 116-118. Af par andra

andra ſtållen, ſ. 134 följ. ſynes, at denna Reſa ſträckt ſig öfver Weſtergöthland, Halland, Skåne och Seland. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Reſor.*

Om And. Julinus ſe O. A. Knös *Hiſtoriola liter. Poëtar. V. G. Latinor.* P. I, p. 26, nota (r).

271. Reiſe durch einige Schwediſche Bergwercke, verrichtet und beſchrieben von *Joh. Chr. Dan.* SCHREBERN, der Arzneygel. Doctorn.

Uti „D. *Dan. Gottfr.* SCHREBERS Neue „Samlung verſchiedener in die Cameral-Wiſſen„ſchaften einſchlagender Abhandlungen und Ur„kunden", I Th. p. 42-146. Bützow u. Wismar, 1762, *in* 8:o.

Den yngre Schreber, ſom förrättat denna Reſa, ifrån Aug. til Oct. månad 1760, hade förut någon tid ſtuderat i Upſala: hans Berättelſer anſes icke för aldeles tilförlåtelige.

272. Voyages Metallurgiques, ou Recherches & Obſervations ſur les Mines & Forges de Fer, la Fabrication de l'Acier, celle du Fer blanc, & pluſieurs Mines de Charbon, faites depuis l'année 1757 jusques & compris 1769, en Allemagne, Suede, Norwege, Angleterre & Ecoſſe; ſuivies d'un Memoire ſur la Circulation de l'Air dans les Mines, & d'une Notice de la Jurisprudence des Mines de Charbon dans le Pais de Liege &c. Avec Figures; par feu Mr (*Gabriel*) JARS, de l'Acad. R. des Sc. de Paris, & publiées par Mr G. de *Jars*, Correſp. de l'Acad. R. des Sc. de Paris: *in* 4:o. Lyon, 1774, pp. 448.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Reſor.*

Denna Bok får här et ſtälle, i anſeende til Författarens Reſa til Sverige 1767, i afſigt at beſöka de förnämſte Järngrufvor och Järnbruk. Han dog 1769, och utur hans efterlemnade Handſkrifter har Brodren gifvit ut denna metallurgiſka Reſa.

Boken recenſeras i *Götting. Anzeig.* 1775, n. 139; hvilken Recenſion, i Svenſk Öfverſättning, låſes uti Gjörwells *Almän. Bibl.* 1776, D. 1, ſ. 23-28, och ſ. 56-59.

Jars metallurgiſka Reſa har D. *Carl Abrah. Gerhard* öfverſatt på Tyſka, och tillagt Anmärkningar: hans Öfverſättning är tryckt i Berlin, 1777, *in* 8:o, 2 Voll. Se *Stockh. Lärda Tidn.* 1777, n. 79.

Uti Andra Delen af detta Verk, tr. i Paris 1780, XXVIII och 612 ſidd. *in* 4:to, förekommer jämväl åtſkilligt, rörande Svenſka Bergverken, ſaſom en Beſkrifning, 1) öfver Ådelfors Guldgrufva, efter *Swab* och *Colliander*, hvilkens Afhandling (n. 1088) här finnes på Franſyſka öfverſatt; 2) Öfver Hellefors, Segerfors och i ſynnerhet Salbergs Silfver-grufvor. Se *Götting. Anzeig.* 1781, n. 82.

273. Dagbok öfver en Reſa igenom de under Stora Kopparbergs Höfdingedöme lydande Län och Dalarne, år 1757, af *Abrah.* Abrſ. HÜLPHERS, *in* 8:o. Weſterås, Horrn, 1762; 656 *ſidor utom Ded. Föret. m. ni. och en liten geogr. Charta.*

Lärda Tidn. 1763, n. 21. *Götting. Anzeig.* 1764, p. 571.

274. MSC.

274. MSC. *Joh.* Browallii Reſe-Beſkrifning öfver Öſtra och Wäſtra Dalarne, ſamt Nordenfiälliſka Norriget. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Reſor.*

Denna Reſebeſkrifning, hvaraf Handſkriften förmodel. ännu år i behåll hos Biſk. Browallii Arfvingar, citerar Faggot med berôm, uti ſit förſta *Tal om Sv. Landtmät.* ſ. 72. Jämnför Lohmans *Arboga Kdming*, ſ. 211.

275. MSC. Muſæ itinerantes per Oſtro-Gothiam, menſe Aug. 1697, *in* 8:o, 4 a.

Denna lilla Reſebeſkrifning hade K. Danſka Etats-Rådet Langebek öfverkommit i Sverige: efter hans död lät Hr Aſſ. Braad inropa den på auction, och är nu däraf ägare.

Något nytt, mindre allmänt bekant, eller utförligit bör här icke ſökas; Skriftärtet allenaſt utgör des enda värde. Hvem Författaren varit vet jag icke, och ſjelf gifver han ſig icke vidare tilkänna, än at han, ſåſom Informator, för unga Baronerne Roſenhane, följt med dem på en Reſa ifrån Såtesgården Torp i Södermanland til Linköping och däromkring.

275(a). Mag. *Bened. M.* Morins, för detta Rectors vid Trivial-Skolan och Notaries vid Dom-Capitlet i Calmar, Öländſka Reſebeſkrifning, med ſina lärda Anmärkningar. En nöjſam poëtiſk Tankelek. Trykt i Calmar, hos Magnus Petersſon, år 1780. Exemplaret koſtar 9 ſs 6 rſt. men 16 R:dr och 32 ſs utfäſtes i belöning til den, ſom hos Förläggaren kan upviſa något Exemplar,

B. 1. C. 1. Sv. Geogr. *Refor.* hvilket icke finnes märkt här under med hans påtrykte Sigill, som föreställer den uphögde Koppar-ormen med Öfverskrift: ADSPECTUS LEVABIT, *in* 4:o.

Sådant är Titulbladet framför denna poëtiska Rese-beskrifning. På Bakſidan läſes Innehållet, som är kortel. detta:

„1) Undersökes, om Öland stådse varit en „Ö, eller förr hängt ihop med Småland? Det „förra nekas, det senare bejakas, samt bevises „med många skäl utaf Landets och Folkets Art, „Beskaffenhet och Monumenter, m. m. 2) Gif„ves vid handen en Underrättelse om Invånar„nes Maner och Klädedrägter, Landets Betjente, „hvad slags Säd här växer, hvad slags Fisk här „fångas, och förnämste Antiquiteter".

Följer Utgifvarens och Förläggarens, Consist. Notariens i Calmar, *And. Löfmans*, Företal, uti hvilket Författarens Lefverne, med en Förteckning på des Skrifter, är det märkvärdigaste: han afled 1728. Tryckfel upräknas til en ansenlig mängd, och så långt gå Præmissa, tillsam. 1-a. Sjelfva Resebeskrifningen, författad 1712 och delt i X Capp. intager 67 sidd. Under Texten stå de så kallade lärda Anmärkningarne, af hvarjehanda innehåll.

276. *Carl* LINNÆI Öländska och Gothländska Resa, på Riks. Högl. Ständers befallning förrättad år 1741. Med Anmärkningar uti Oeconomien, Natural-Historien, Antiquiteter: med åtskilliga Figurer; *in* 8:o. Stockh. och Upſ. Kiesewetter, 1745. 344 *sidd. utom Dedic. Föret. och Reg.*

Lärda

Lärda Tidn. 1746, n. 3, 4. *Bibl. Raiſonnée*, T. XXXVI, P. II, p. 291. B. I. C. 1. Sv. Geogr.

En Tyſk Öfverſättning af denna Reſa år tr. i Halle hos J. J. Curt, 1764, *in* 8:o, 1 Alph. 3 a. *Reſor.*

277. *Carl* LINNÆI Wäſt-Göthа Reſa, på Rikſens Högloft. Stånders befallning förrättad år 1746. Med Anmärkningar uti Oeconomien, Naturkunnigheten, Antiquiteter, Invånarnes Seder och Lefnadsſätt: med tilhörige Figurer, *in* 8:o. Stockh. Salvius, 1747, 284 *ſidd. Dedic. Föret. och Reg. oberäknade.*

Lärda Tidn. 1747, n. 20. *Bibl. Raiſonnée*, T. XXXIX, P. II, p. 267.

278. *Pehr* KALMS, Wäſt-Göthа och Bahuslåndſka Reſa, förrättad år 1742. Med Anmärkningar uti Hiſtoria naturali, Phyſique, Medicine, Oeconomie, Antiquiteter &c. jämte nödige Figurer, *in* 8:o. Stockh. Salvius, 1746. 304 *ſidd. utom Dedic. Föret. och Regiſter.*

Lärd. Tidn. 1746, n. 34.

Författaren, Oecon. Prof. i Åbo m. m. lefde til 1779.

279. *Carl* LINNÆI Skånſka Reſa, på höga Öfverhetens befalning, förrättad år 1749. Med Rön och Anmärkningar uti Oeconomien, Naturalier, Antiquiteter, Seder, Lefnads-ſätt; med tilhörige Figurer, *in* 8:o. Stockh. Salvius, 1751, 434 *ſidd. förutan Ded. Föret. Reg. och Tillägn.*

Lärda

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Reſor.*

Lärda Tidn. 1751, n. 24. *Götting. Zeit. von gel. Sachen* 1752, n. 44. *Bibl. Raiſonnée*, T. XLVII, P. II, p. 388.

På Tyſka är denna Reſa öfverſatt af *Carl Ernſt Klein*, och tr. i Leipzig, på Kieſewetters Förlag, 1756, *in* 8:o. *Götting. Anzeig.* 1757, n. 21.

280. *Nils* WESSMANS Berättelſe om ſin Reſa genom Blekingen och Skåne, til underſökande af deſſe Provincers Antiquiteter och Hiſtoria, uti Bref til Författaren af den *Svenſka Mercurius.*

Uti *Sv. Mercur.* III Årg. IV Del. ſ. 1310-1317. Brefvet är dat. Stockh. d. 2 Maj 1758.

281. *Urb.* HIÆRNES Beſkrifning af ſin Reſa från Stockholm, genom Upland, Geſtrike- och Helſingland, til Herjedalen, Norige och Jemtland, dådan til Medelpad och Ångermanland, ſedan genom Helſingland, ſamma vågen hem igen, 1685.

Uti Gjörwells *Nya Sv. Bibliothek*, 1 B. ſen. Del, ſ. 233-259, ſ. 267-276. Stockh 1762, *in* 8:o.

282. Berättelſe om en Reſa til Helſingland, förrättad af *Nils Reinh.* BROCMAN, Aſſeſſor i K. Ant. Archivo, år 1763.

Uti *Sv. Magazinet*, 1766, Aug. ſ. 551-562. Oct. ſ. 718-731.

283. Jemt-

283. Jemtlands Oeconomiſka Beſkrifning, eller Känning, i akt tagen på en Reſa om ſommaren 1749, af *Joh. Otto* HAGSTRÖM, M.D. *in* 8:o. Stockh. Merckell, 1751, 208 *ſidd. utom Föret.* B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Reſor.*

Lärda Tidn. 1752, n. 4.

284. *Arwid* EHRENMALMS Reſa igenom Wäſter-Norrland til Åhſele Lapmark, anſtäld uti Julii månad 1741, med en Géogr. Charta, aftagen vid ſamma tilfälle, *in* 8:o. Stockh. Kgl. Tryck. 1743, 144 ſidd.

På Tyſka är denna Reſa trykt, tillika med Högſtröms Beſkrifn. öfver de til Sveriges Krono lydande Lapmarker, i Köpenhamn, 1748, *in* 8:o. Se här nedanföre, n. 712. Se också n. 731.

285. Voyage de Laponie, par Mr *de* REGNARD.

Uti *Les Oeuvres de Mr de* Regnard, T. I. Paris 1742, *in* 12:o. 4 Voll.

Regnard och hans Reſe-Kamerater ſtadnade icke långt från *Juckas-Jerfvi*, hvareſt de, til åminnelſe, lemnade följande Inſcription, hvilken ännu år at ſe i Kyrkan därſtädes, inſkuren i trä.

Gallia nos genuit, vidit nos Africa, Gangem
Hauſimus, Europamque luſtravimus omnem,
Caſibus & variis acti terraque marique,
Hic tandem ſtetimus, nobis ubi defuit Orbis.

DE FERCOURT. DE CORBERON. REGNARD.
Anno 1681. *die* 22 *Auguſti.*

286. *Olai*

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Refor.*

286. *Olai* RUDBECKII Filii Nora Samolad, ſive Lapponia Illuſtrata & Iter per Uplandiam, Geſtriciam, Helſingiam, Medelpadiam, Angermanniam, Bothniam, tam occidentalem & huic annexam Laponiam Lulenſem, quam ſeptemtrionalem, cum Laponia Tornienſi, & orientalem; item Finlandiam, Alandiam &c. adcurate exponens ſingularum quidem regionum ſitum & incolarum ingenium, inprimis autem Laponum cum habitum corporis, tum animi indolem, quin & religionem, mores, linguam, converſandi rationem, primamque originem. Atque ſimul tradens animalium, herbarum & minerarum diverſitatem, montium quoque & ſylvarum, lacuum, paludum, fluviorum atque catarractarum naturam & amœnitatem. Nec non pro re nata, quæ ex antiquitatibus eruditioneque reliqua elegantiore ſcitu jucunda ſunt, nec prorſus indigna, ſubinde inſpergens. Opus certis libris partibusque diſtinctum. Cui ad calcem Gloſſarium Laponicum accedit, cum Inſcriptione: Lapo Hebraizans in Septentrione. Figuris æneis, ligneisque undique ornatum, & propriis impenſis editum Upſalæ, anno ſalutis per Chriſtum reparatæ 1701, qui nobis eſt ſecularis. *In 4:o.*

Boken, tr. på Latin och Svenſka, beſtår af 79 ſidd. Dedicationen til K. Carl XII och Företalet, begge på Vers, oberåknade.

Reſan

Reſan företogs 1695 på K. Carl XI:s befall- B. I. C. 1.
ning; och af Beſkrifningen år intet mera, ån Sv. Geogr.
denna Förſta Delen, utkommit, innehållande *Reſor.*
Reſan genom Upland. „Plenam hujus Itineris „Hiſtoriam ipſe (Rudbeckius) duodecim Volu„minibus Latina Suethicaque lingua contexuit. „Sed quæ plura alia, hunc quoque Rudbeckiani „ingenii fœtum intercepit feralis incendii inju„ria, prima tantum parte, ſed quæ diſcendi cu„pidum lectorem in ipſis fere carceribus & ad „Uplandiæ terminos deſtituit, jam ſuperſtite“ &c. J. Ihre *Laud. Funebr. O. Rudb.* p. 31. Upſ. 1741, *in* 4:o.

En artig Recenſion af denna Bok läſes uti *Nouvelles de la Rep. des Lettres*, *par* J. Bernard, Sept. 1703, Art. III. Mindre ſatyriſk år den, ſom ſtår uti *Act. Eruditor. Lipſ.* 1703, p. 285.

Obſervationes ad Lapponiæ illuſtratæ partem primam, af en onåmd, men lård och i Orientaliſka Språken väl bevandrad Man, åger jag i MS. De åro ſkrifne med Cane. Rådet Chriſt. v. Staudes hand, på ungefår 4 ½ ſidd. *in* 4:o. dock anſer jag honom icke för Författaren; ty denna ſlags Litterature var icke hans verk; utan tros ſnarare, at deſſe Anmårkningar flutit utur vår lårde Norrmans penna. Omdömet om Rudbecks Arbete lyder ſålunda: „Deſcriptione Lap„poniæ illuſtratæ in univerſum pro nobis ſententiam „dicet hodiernus Archiepiſcopus Upſalienſis D. „Benzelius, qui Hiſt. Eccl. p 30 fatetur: *eum „eſſe ſcriptorum communem morbum, in gratiam „ſuarum nationum origines ſuas ab antiquiſſimis „temporibus arceſſere velle, inſtituto non malo,*

ſed

B. I. C. 1. Sv. Geogr. Reſor. „ſed aliquanto præſidenter nimis, dum omnes lacunas explere conantur“ &c.

287. Reiſe-Beſchreibung von Lapland und Bothnien, worinnen nicht nur von des Landes Art, Winter und Sommer, Nordlicht, oder Nordſchein, Mineralien, Gewächſen, Thieren, wie auch der Einwohner Beſchaffenheit, Religion, Gouvernement, Kaufmanſchaft, Wohnungen, Jagden, und andern denckwürdigen Dingen, aus ſelbſteigenen Augenſchein und Erfahrung, durch einige Figuren gezeiget, ſondern auch die dahin, und wieder von dar zurückgenommene Reiſe, ordentlich dargeleget wird, von *Joh. Gerh.* SCHELLERN, h. t. Paſt. zu Hermſtedt und Stober, *in* 8:*o*. Jena, Crôker, 1727.

Til at beſkrifva alt det ſom på Titelbladet upräknas, har Författaren, ſlutel. Paſtor i Sachſen-Weimariſka, icke behöft mera än ſem och et halft ark.

Boken tryktes förſta gången i Jena 1713. Nyaſte Uplagan har Författarens Son, G. D F. Scheller beſörgt och låtit trycka, ockſå i Jena, på 1740-talet: ſe *Acta Hiſtor. Eccleſ.* XII. B. p. 1079 uti Anmärkn.

288. MSC. *Jonas* MELDERGREUTZ Berättelſe om des Reſa til Torneå, i följe med Franſka Vetenſk. Acad. Ledamöter, år 1736.

Denna

Denna Berättelse finnes, både på Svenska och Fransyska, i åtskillige private Samlingar. B. I. C. T. Sv. Congr. Kyl.

289. Relation de Laponie, par quelques Piles Mathematiciens François, qui sont aldans le Nord, pour y faire des Observans, datée du 20 Sept. 1736 &c.

Uti *Bibl. German.* T. XXXVIII, p. 98-105.

290. Relation d'un Voyage fait dans la ponie Septentrionale, pour trouver un anen monument, par Mr de MAUPERTUIS.

Uti *Hist. de l'Acad. des Sciences & Belles Lettres de Berlin*, 1747, p. 432-445; och uti *les Oeuvres de Mr de* Maupertuis, Dresde 1752, *in* 4:o; item Lyon 1756, *in* 8:o, 4 Voll. Stenen, som här beskrifves, och hvaraf Lapparne göra stort väsende, står på et Berg, *Windso*, utmed Sjön *Keyma*. Er. Brunnius, i sin Dispur. *de Urbe Torna*, p. 25, nämner något om denne Sten, i anledning af Hadorphs berättelse i Palmskiöldske Samlingarne.

Sect. V.

Geographiska, Topographiska, Historiska och Oeconomiska Beskrifningar öfver Sveriges Landskaper och Städer.

(A)

Sveа Rikes Landskaper och Städer.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Upland.*

§. 1.

UPLAND.

291. Encomium Uplandiæ, provinciæ laudatiſſimæ, ex Cathedra celebratum — d. 11 Mart. a. 1632. — ab *Erico* Joh. SCHRODERO. *in* 4:o. Ubſal. Eſch. Matthiæ, 1633. pl. 3½.

292. Uplandiæ Elogia, quæ — Oratione ſolenni, d. 21 Dec. a. 1650, publice — pro concione enarrabat *Andr.* Erici LILONIUS. *in* 4:o. Dorp. Liv. Vogelius, 1651. pl. 5.

Joh. PERINGSKIÖLD Monumenta Uplandica.

Hela Titeln kommer nedanföre at utſättas; hit höra egenteligen de fyra förſta Capitlen, ſom handla om Upland, des Belägenhet, Vapn, Landets Fördelning, Lagmån och Landshöfdingar i Upland m. m.

Hit hörer ockſå 1 Boken i v. Stiernmans *Svea och Götha Höfdinga-Minne*, Stockh. 1745, *in* 4:o, ſ. 1-96.

293. Schediaſma Acad. de Uplandia, Pr. Ol. Celſius, Reſp. *Jac.* SERENIUS; *in* 4:o. Upſal. Werner, 1720, pp. 35.

Ejusd. Diſſert. Pars II, *in* 4:o. Ibid. 1722, pp. 34.

Acta Liter. Suec. 1721, p. 175.

294. Be-

294. Beſkrifning öfver Sveriget, I To- B. I. C. 1. Sv. Geogr.
ien, om Upland, af *Lars* SALVIUS. *in* *Upland.*
:o. Stockh. Horrns Enka 1741. 370 *ſidd.*
)edic. Föret. Reg. m. m. oberåkn.

Tidn. om de Lärdas Arbet. 1742, ſ. 62.
Författarens upſåt var, at låta en dylik Beſkrifning följa med hvarje Provincie-Charta, ſom efter R. Stånders förordnande af Landmåt. Contoiret ſkulle utgifvas. Fortſåtningen af deſta arbete kunde ej förmodas, ſedan Auctoren lagt ſig på Boktryckeri och Bokhandel: han afled 1773.

295. *Encomiaſticon* til then namnkunnige Staden Stockholm, hvilken uti Sveriges Rike är then förſta: — med Svenſka Rijm beprydd af *Franciſc.* D. HALMÆO Nericio. *in* 8:o. Upſal. 1634.

Et exemplar af denna lilla ſällſynta Skrift finnes uti Gymnaſii Bibliotheket i Linköping.

296. Oratio in laudem Stockholmiæ, Sveonum Metropolis & Sedis regiæ. In Univerſ. Ubſal. proclamata d. S. Thomæ a. 1636, ab *Alberto* CLAUDIO. *in* 4:o. Holmiæ, typis Meurerianis, pl. 3.

297. Oratio de Regni Suecici Metropoli, Stockholmia, quam in — Acad. Ubſal. — d. 9 Dec. a. 1638 memoriter recitavit *Iſaacus* Petri CLARMANNUS. *in* 4:o. Holmiæ, H. Cæſar, pl. 2¾.

B. U. C. 1. Sv. Geogr. Upſaliæ.

298. *Chriſt.* HEIDENREICH Roſa Suetica, ſive Præconium anagrammaticum Holmense. *in* 8:o. Holmiæ, 1641. Ejusd Anagrammat. Mórum Holmenſ. Decades. *in* 8:o. Ibid. 1641.

299. Oratio de nobiliſſima Sveonum civitate Stockholmia, quam in — Acad. quæ Ubſaliæ eſt, d. 24 Jun. a. 1665 publice pronuntiabat *Georg.* M. WAEST. *in fol.* Holm. Meurer, pl. 5½.

300. Declamatio in laudem Holmiæ — publice & memoriter recitata, 21 Nov. a. 1669 — a *Joh.* HESLING. *in* 4:o. Aboæ, Hanſonius, pl. 2.

301. (*Guſt.* LITHOU) Encomium Stockholmiæ, Urbis primariæ Regni Svio-Gothici.

Lof-Qvåde öfver Svea Rikes Hufvud-Stad Stockholm. *in fol. maj.* Stockh. Nyſtröm, 1749. 2 ark.

Lithou hade låtit föra in deſſe Verſer uti *Lärda Tidn.* 1747, n. 44, och Fru *Hedv. Charl. Nordenflycht* ſin Svenſka Öfverſåtning, ibid. n. 49. Dock åro i ofvann. prågtiga Up'aga fyra rader tillagde: måſta rumet intaga Namnen af Magiſtrats-perſonerne med Borgerſkapets 48 Äldſte, til hvilka Författaren dedicerat ſit Lof-Qvåde. Fru Nordenflychts Öfverſåtning ſtår här gent emot Latinen. En annan Öfverſåtning, på Sv. Heroiſk vers, af *Andr. Nicander*, låtes i *Lärda Tidn.* 1761, n. 29.

302. Diſſer-

302. Diſſert. Hiſt. Polit. de Originibus Incrementis Stockholmianis. Pr. A. Noropenſis, Reſp. *Joſeph.* P. WALLIN. *in* 8:o. Upſal. 1685, pp. 84. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Uplund.*

Hvad Grundel menar, når han ſåger om denna Diſputation - - - „elaborata licet & typis „excuſa, ob nonnullas easque graviſſimas cauſas „publicæ luci eſt denegata“, förſtår jag icke, i ſynnerhet ſom han rättelligen tillägger: „nec in „illa quid reperiter præter generaliora & quæ „ſcripturientis oculos tantum palparunt“, ſe Grundels Diſput. *de Stockholmia*, i Företalet. Likväl har Hr Sam. J Alnander deraf tagit ſig anledning, at låtsna åt Wallins Afhandling et ſtälle ibland de i Sverige förbudne Böcker: *Hiſt. Libror. prohibitor. in Svecia*, P. I, p. 26.

303. Diſſert. de Initiis Stockholmiæ: Pr. Fab. Toerner, Reſp. *Eric.* CARLGRUND. *in* 8:o. Upſal. 1706, pp. 55.

304. Diſſert. Epiſtolaris de Stockholmiæ antiquæ ſitu, nomine & legibus, ad Triumviros generoſos, doctos & celebres, D. Joh. Roſenſtolpe, Reg. Svion. Dicaſterii Conſiliarium, D. Car. H. Wattrang, Reg. Cameræ Conſiliar. D. Laur. Ehrenſtam, Reg. Svion. Dicaſt. Aſſeſſor. Fautores ſuos optimos, adornata ab *Er. Jul.* BIOERNER, Reg. Antiqq. Translat. *in* 4:o Stockh. Schneider, 1731, pp. 20.

Denna Afhandling var Författaren ſinnad, med anſenliga Tilökningar, å nyo at uplägga

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Upland.*

låta; ſe *Hamb. Berichte* 1737, p. 694; men det har icke ſkedt.

305. MSC. Stockholms Stads Privilegier. *in fol.* 220 ſidd.

Den åldſta af deſſe med god och läslig ſtyl copierade Handlingar är af år 1423, och den ſidſta af år 1676, öfver hvilka främſt i Boken finnes et Regiſter. Handſkriften, teknad I 2, förvaras i Ant. Archivo.

306. Kongl. Maj:ts Förordning öfver Stockholms Stads Styrelſe. Dat. d. 12 Dec. 1672, *in* 4:o. Stockh. Wankiif, 1673, 4 a.

307. MSC. En luſtigh och trowårdigh Krönika om Stockholm, ſom är på thenna tid Sweriges Rikes namnkunniga Hufvudſtadh, med Swenſka Rim beſkrefven: några Perſoners Slächteregiſter, ſom därifrån gammal härkomſt hafve, och i VIII Bökker begrepen af *Joh.* MESSENIO.

Handſkriften förvaras i Riks-Archivo, och en Copia i A r. Archivo; var redan år 1637 färdig at tryckas: Se Stiernmans *Bibl. Sveo-Goth.* T. II, p. 142. Jämnför Sv. Brings *Saml. af åtſkill. Handl.* Del. 1, ſid. 11.

308. Deſcriptio Stockholmiæ.

Se *Georg.* BRAUNII & *Franc.* HOGENBERGII *Theatrum Urbium*, Colon. 1572-1593, *in fol. maj.* T. IV, p. 38.

309. B.

309. B. IVERSENS Entwurff der Kö- B. I. C. 1. Sv. Geogr. Upland.
igl. Reſidence-Stadt Stockholm, *in* 8:o. 664.

Förtekn. på Kåmn. Eric Ströms *Bibliothek*, Stockh. 1749, *in* 8:o, ſid. 207. *Bibl. Langebekiana*, Hafn. 1776, *in* 8:o, p. 382.

310. MSC. Öfver-Ståthållarens (Frih.) *Schering* ROSENHANES Relation om Stockholms Slotts och Stads Tilſtånd, intil år 1663, *in fol.*

Et Exemplar af denna märkvärdiga Relation förvaras bland Öfver-Ståth. Ämbetets Handlingar i Stockholm; et annat åger Kgl. Bibliothecar. Gjörwell. Detta ſenare har tilhört Bar. J. Burenſköld, ſom år 1710 föreſtod Öfver-Ståthållare-ſyſſlan.

Sjelfva Relationen intager vid paſs 48 ſidd. och är ſtåld ſåſom Bref til Kongl. Maj:t, i hvilket Författaren gör redo för ſin Tjenſt, ſamt viſar huru han den förvaltat. Berättelſen vidrörer i ſynnerhet Stockholms Slotts-bygnad och Stat, Stadens och Borgerſkapets regering, Ämbetens beſättande och omväxling, Borgmåſtarnes examen, Stadens Lönings ſtat, antal af Inbyggare, Hus och Gårdar. Följer, om Barnhuſen, Kyrkor, Scholar: vidare, om Politie-Ordningen, Borgerſkapets hantering och näring, Handelens tilſtånd, Köpmans-Compagnier, Handtverkare, Stadens inkomſter, Borgerſkapets mönſtring, Execution i criminel-mål, Öfver-Ståthållarens upſeende öfver Tullar, Acciſen och andra Kronans Råttigheter, m. m. Altſammans beſtyrkes med authentique Bevis och

F. I. C. 1. Sv. Geogr. Upland.

Handlingar, såsom Bilagor, 63 til antalet, och af hvilke några få åro trykte: de utgöra inemot 600 paginer. At specificera dem alla, vore för vidlyftigt; jag anmärker allenaft följande. Den förſta år Drotn. Chriſtinas Fullmagt för Frih. Roſenhane på Öfver-Stathållare-Ämbetet af år 1652. Af Bilagan n. 16 kan inhämtas: at enligt ſiſta Mantals-ſkrifningen, år 1663, Folk-numern i Staden och på Malmarne icke ſteg högre än til 14953 perſoner. N. 17 utviſar, at Hus och Gårdar voro 3784. N. 27 handlar om Gymnaſii tilſtånd i Stockholm för denna tid &c.

År 1775 började Kgl. Bibliothecarien Gjörwell at ſtyckevis låta trycka denna Relation, uti ett af ſina periodiſka arbeten, kallat: *Adreſſen*, Stockh. hos Nordſtröm, *in* 4:o. Uti deſſe Blad förekomma ockſå andra Underrättelſer och Handlingar, rörande Stockholms Stad.

311. Diſſert. Acad. de Stockholmia, urbe Svio-Gothorum principe. P. I. Pr. L. Arrhenius, Reſp. *Adolph. Joh.* GRUNDEL. *in* 4:o. Upſal. 1724, p. 1-48.

Ejusd. Diſſert. P. II, *in* 4:o. Ibid. 1726, p. 49-70.

Acta Liter. Succ. 1725, p. 44.

Vid ſluter af II Delen utlåtter Författaren innehålle af de ännu återſtående Capitel; han har likväl icke fulföljt ſit arbete, och, ſedan han lämnat Academien, kanſke intet vidare tänkt derpå.

312. Den

312. Den nu för tiden florerande vidt-römde Kongl. Reſidence-Staden Stockholm, eller: en fulkomlig Förtekning på alla Kongl. Maj. och Cronans höga Embetsmän, ſamt förnäme och anſenlige med rinare Betjente, hvilka der uti värckelige Befallningar ſtadde äro, med andra befintelige Ståndspersoner; ſamt loſl. Magiſtraten och hederlige Betjente, ſom under Stadens Jurisdiction ſortera m. m. Korteligen författat och upſat af *And. Joach.* v. Hesel, Major. *in* 8:o. Stockh. Horrn, 1728, 261 *ſidd. utom Dedic. Föret. och Avertiſſem.* B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Upland.*

Titeln utviſar, at man här intet bör ſöka annat, än et blott Namn-Regiſter.

Författaren, ſlutel. Commendant på Malmö Slott, afled 1744. Se v. Stiernmans *Adels-Matrikel*, II Del. ſ. 1282.

Sådana Namn-Regiſter förnyas nu årligen, ſedan K. Vetenſk. Academien i Stockholm, med år 1761, börjat gifva ut den ſå kallade *Stockholms Stads Calender*, innehållande, jemte „Hiſtoriſka märkeliga Händelſer, ſom ſig i Stock„holm tildragit, en Förtekning på Ämbetsmän „och Betjäning vid de i Stockholm varande „Kongl. Collegier och andra publique Verk, af „Civil-Militair- och Kyrko-Staterne“. Denne Calender tryckes in 12:o.

313. Det i Flor ſtående Stockholm, eller korteligen författad Beſkrifning öfver den nu för tiden vidt berömde Kongl. Sven-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Upland.*

ska Reſidence-Hufvud- och Handels-Staden Stockholm, allt ifrån des begynnelſe, intil närvarande tid, utur åtſkilliga trovärdiga Hiſtorie-Böcker och gamla Monumenter, med flit och mycken möda ſammandragen, ſamt dem, ſom ålſkare äro af Hiſtorier och Antiquitæter, til tjenſt utgifven af *Joh. Georg* RÜDLING. *in* 8:o. Stockh. Horrn, 1731. 366 *ſidd. Dedicat. Föret. och Reg. oberåknade.*

Supplement til det i Flor ſtående Stockholm, eller grundelig Tilökning på then under föreſtående Titul, af thetta Värkets Auctore, a. 1731 utgifne Hiſtoriſka Beſkrifning öfver thenna vidtberömda Kongl. Svenſka Reſidence- och Hufvud-Staden Stockholm. — Utgifven af *Joh. Georg* RÜDLING. *in* 8:o. Stockh. Horrn, 1740. 672 *ſidd. utom præmiſſa och Regiſtren.*

Verket är vidlyftigt nog; men icke deſto mindre hvarken grundeligt, fullſtändigt eller pålitteligt. Författaren länder likväl til berömm, at han, ſåſom Utlänning, med den inſigt och förmåga han ägde, præſterat det ſom tils datum ingen Svenſk Man ſig åtagit, neml. at lämna Allmänheten i händer en ſå detaillerad Beſkrifning öfver Svea Rikes Hufvudſtad, ſom denna är.

Joh. Georg Rüdling, född i Leipzig, var Tyſk Scholæ-måſtare i Stockholm, hvareſt han afled 1741. Underſkriften af Dedicationerne fram-

framför Supplementet, tjenar til bevis af hans ſtora modeſtie. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Upland.*

314. Stockholms Stads Hiſtoria, författad af de äldſte och trovärdigſte Antiquiteters Håfder. *in* 8:o. Stockh. Wennberg, på egen bekoſtnad, 1775. 59 ſidd.

Kan tjena för gemene man: mot utarbetningen ſvara tryck och papper.

315. Inträdes-Tal, om Stockholm för 200 år ſen, och Stockholm nu för tiden, i anſeende til Handel och Vetenſkaper, ſärdeles den Medicinſka, hållit för K. Vet. Academien, d. 20 Aug. 1758, och efteråt med Anmärkningar tilökt, af *Pet. Jon.* BERGIUS, Med. Doct. *in* 8:o. Stockh. Salvius, 1758. 270 ſidd.

Lärda Tidn. 1759, n. 4, 5. *Sv. Mercur.* 1759, Januar. ſid. 68.

En Afhandling „om Stockholms Stads Tilväxt „i Folkrikhet, ifrån år 1721 til och med 1766, „af Secr. P. WARGENTIN", låſes i *K. Sv. Vet. Acad. Handl.* 1769, I Quart. ſid. 3-12. Lägg härtil: „*Edv. Fr.* RUNEBERGS *Afhand-* „*ling om Stockholms Stads Tilväxt och Aftagan-* „*de*", ibid. 1775, III Quart. ſid. 221-236.

Utur Tabell-verket för de ſiſt förflutne 10 åren, ifrån och med 1764, intages, at Medeltalet af ſamtelige Invånare beſtigit ſig til 70,042 perſoner; men af de födda til 2455, och af de döda til vid pafs 3241; ſå at då 25 Barn tilfödas, afgå 33 perſoner: en dödlighet, ſom vi-

da

des forna och nu varande Tilſtånd, fördelt i trenne Böcker. Til almån tjenſt, i oſkyldigt nöje ſammanſkrefven af O. J. GJOEDING, Scholemäſt. vid Ulr. Elcon Förſamling. *in* 4:o. Stockh. Nyſtröm, 1754. 160 *ſidd. förutan Dedicat. Föret.* m. m. *jemte en topogr. Charta, på* 1 *a.* B. I. C. 1. Sv Geogr. *Upland.*

Lärda Tidn. 1754. n. 89. *Stockh. Hiſtor. Bibl.* p. 147.

Boken hade blifvit mindre vidlyftig, om Författaren ſparat Pſalm-Boken, ſamt uteſlutit öfverflödiga Åro-Titlar, oſmakelige Elogier, jemte flere ſmå omſtåndigheter, ſom ingenting upplyſa.

Såſom Supplement, har Författaren ſedermera, och når Hvalfvet i Kongsholms-Kyrkan var färdigt, gifvit ut et ark på Rijm, *in* 4:o.

319. MSC. *Joh.* PERINGSKIÖLD, Stockholms Stads Stora Kyrka, til ſit forna Tilſtånd, Chorer och Altarer; med des gamla Bref och Inſtichtning, 1709.

Upſattes på Paſtoris, D. Iſers begåran. Beſkrifningen om Kyrkans fordna, eller nu varande utſeende, år mycket kort; men Fundations-Brefven mödoſamt ihopletade. Originalet, vid Kyrkans Handlingar en Copia i Frih. Rålambſka Bibliotheket på Högſjö, och Conceptet behållit i Ant. Archivo.

En Förtekning öfver alla dem, ſom, alt ſedan Reformations tiden, varit Paſtores vid Stor-Kyrko-Förſamlingen i Stockholm, af A. A. HULPHERS, år tr. vid deſs Lyckönſkan til D. Her-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Upland.*

Herweghr, då han flyttade från Weſterås til Stockholm, 1771, *in* 4:o, och uti *Lärda Tidn.* 1771, n. 45.

Jo. Chr. STRICKER, Specim. Acad. Fata Templi Riddarholmenſis ſiſtens.

Se här nedanföre L. II. C. VIII. Sect. II. §. 4. n. 2229.

Jöran NORDBERG, S. Claræ-Minne.

Se *ibid* n. 2230.

320. Diſſert. hiſtor. de Templo & Paroecia S. Jacobi. P. I. Pr. C. F. Georgii, Reſp. *Freder. L.* WITTING. *in* 4:o. Upſal. 1763.

Ejusd. Diſſert. Part. II. Particula I. *in* 4:o. ibid. 1767.

Hvad ſom Författaren i deſſe Diſputationer på Latin framgifvit, det har han, på årſkilliga Förſamlings-boers åſtundan, öfverſat på Svenſka, och med anſenliga Tilökningar, ſamt många Bilagor, under följande Titul, lämnat allmänheten i händer:

321. S. Jacobs-Minne, eller hiſtoriſk Berättelſe om S. Jacobs och Johannis Förſamling i Stockholm. Författad och utgifven af *Fredr. L.* WITTING, Scholm. vid S. Johan. Förre Stycket. Med bifogad Charta öfver Förſamlingen, ſamt både Kyrkornes Proſpect och Grund-Ritningar. *in* 4:o. Stockh. Wenn-

Wennberg och Nordſtröm, 1771. 248 *ſidd. utom Dedicat. Föret.* m. m. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Upland.*

Lärda Tidn. 1771. n. 55-57.

322. MSC. *Magni* PONTINI Berättelſe om S. Johans Capell, Kyrkogård och närboende Förſamling.

Citeras af v. Stiernman, i Förtekn. på Handſkrifterne vid ſlutet af *Adels-Matrikeln.* Witting, i ſit *S. Jacobs-Minne*, har nytjat denna Berättelſen; ſe ſ. 24 följ.

323. Utdrag af en til Riksdagsmännerne från Finland, vid ſidſta Riksdag (1769) afgifven Berättelſe om Finſka Nationelle Kyrkan i Stockholm, med någon tillåggning.

Uti *Tidn. utg. af et Sällſkap i Åbo* 1771, n. 15, 16.

324. Hiſtoriſk Berättelſe om det forna namnkunniga Riddar S. Jörans Hoſpital, och det ſedan upråttade Drotninghuſet, til des början, tilväxt och nu varande tilſtånd.

Författad af *Eric* S. RUDA, och tr. bakom des „Högmäſſo-Predikan, på 1 Adv. Sönd. 1765, „om Förbindelſen Lärare och Åhörare emellan, „at förkunna Guds Rike". Stockh. Stolpe, 1766, *in* 4:o, tilſam. 11½ a.

Lärda Tidn. 1766, n. 63.

325. Beſkrifning (Förtekning) på de uti Arſenalen i Stockholm befinteliga förnämſta märkvärdiga Saker.

Står

B. I. C. I. Sv. Geogr. Står i *Sv. Fatburen*, IV Öpn. n. 14.

Upland. 326. Åtskillige Brand-skador, som Stockholms Stad öfvergått:

Upräknar *Petr.* GRÖNDAL, Kyrkoh. i Skepruna och Lunda, i Föret. til den af honom, ifrån Tyskan, på Svenska öfversatte D. B. Schuppii Predikan: *Tänk theruppå Hamburg*, Stockh. 1735. *in* 8:o.

327. Wåd-elds-minne öfver then olyckelige Elden i Stockholm, som upkom i S. Claræ Församling, och genom then starcka Nordan-stormen geck öfver Riddarefjerden til Södermalm, then 8 Junii 1751. som ock öfver then Elden, hvilken yppade sig samma dag och åter then 10 och 11 följ. på Östra Malmen, eller Ladugårdslandet, upteknat (på Rim) af O. J. GJÖDING. *in* 4:o. Stockh. Salvius (1751) 32 *sidd.*

328. Åminnelse af S. Mariæ Magdalenæ Brand uti Stockholm, den 19 Jul. 1759 (på Rim) med Historiska Anmärkningar. *in* 4:o. Stockh. Hesselberg, 1 ark.

S. Mar. Magdal. nya Kyrkas Invigning skedde Pingsta-dagen 1763: nästa dagen derpå, höll Nådårs-Predikanten Carl J. Wallin en Högmässo Predikan, som sedermera tryktes i Stockh. hos Hesselberg, *in* 4:o, 31 sidd. och hvilken förtjenar at anmärkas i anseende til *Historiska Anmärkningarne, Kyrkans Privilegier och andra Bilagor,*

Iagor, ſom Utgifvaren, Scholemåſtaren *Jacob* B. I. C. *Swedén*, tillagt. Sv. Geogr. *Upland.*

329. Exercit. Acad. de Waxholmia. P. I. Pr. C. F. Georgii, Reſp. *Joh.* ENEWALL, Joh. Fil. *in* 4:o. Upſal. 1762.

Lärda Tidn. 1762, n. 90.

330. MSC. Antiquitates & Inſcriptiones paroeciæ templique Wermdœenſis.

Citeras af v. Stiernman, Adels-Matrik. II. Del. ſ. 815.

331. Diſſert. phyſ. Græs-œam repreſentans. Pr. Laur. Roberg, Reſp. *Adam* WERNER. *in* 4:o. Upſ. 1727, pp. 22.

332. Diſſert. Acad. Roſlagiam levi penicillo delineans. Pr. Nic. Celſius, Reſp. *Laur.* SEPELIUS. *in* 8:o. Upſaliæ, 1721, pp. 46.

333. Oeſthammar, oppidum Roſlagiæ, Specimine hiſtorico delineatum. Pr. El. Frondin, Reſp. *Eric* J. AMNELL. *in* 4:o. Upſal. 1741. pp. 27.

334. Specim. Acad. de Piſcatura Harengorum in Roſlagia. Pr. El. Frondin, Reſp. *Nic.* HUMBLE. *in* 4:o. Upſal. 1745. pp. 26.

335. Relation om Siåle-Fiſkerie i Roſlagen.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Upland.*

Uti Urb. Hiærnes *den korta Anledn. befvarad och förklarad*, f. 101 - 106.

336. Tal, om Målarens Utlopp, med Geographiſka och Hiſtoriſka Anmärkningar, hållit för K. Wet. Academien, vid Præſidii nedläggande, d. 30 Jan. 1771, af *Nils* MARELIUS, Premier-Ingenieur vid K. Landtmåt. Cont. *in* 8:o. Stockh. Salvius, 1771. 36 ſidd.

Lärda Tidn. 1771, n. 21, 22.

Chartan, ſom medföljer, är här ofvanföre, under n. 71 anteknad.

337. Berättelſe om then gamla Handels-Staden Biörkö.

Låſes i Företalet til *Biórkóa-Rátten*, (utgifven af Joh. Hadorph) Stockh. 1687. *in fol.*

338. Exercit. Acad. de Birca. P. I. Pr. Fab. Tœrner, Reſp. *Joh.* MEHMER. *in* 8:o. Upſal. 1727. pp. 49.

Senare Delen är icke utkommen.

Öfverlefvor efter Biörkö Stad, afritade uti Hadorphs Föret. til *Biórkóa-Rátten* och Rudbecks *Atlantica*, Tab. VII, åro ännu i behåld uti Ant. Archivo.

Bernſten, ſom Målaren upkaſtat på ſtranden vid Biörkö, nämner Scheffer, uti et Bref til N. Heinſius, i P. Burmanni *Sylloge* Epiſtol. T. V. p. 93.

339. Diſſert. de Situ Birœ, in Sviogo-

gothia emporii nobiliſſimi, quam exhibent *Eric.* Gôtlin & Olav. Wallquiſt. *in* 4*o.* Upſal. 1775. pp. 37. P. I. C. 1. Sv. Geogr. *Upland.*

Sedan Författaren granſkat och med hvarannan jämnfört de åldre Scribenters Berättelſer, blifver Slutmeningen denna: „Si in ſummam colligantur, quæ uberiori verborum copia hactenus dicta ſunt, invenies illa, quæ exteri Scriptores nobis tradiderunt, commode explicari poſſe, ſi in animum induxerimus, *Bircam* ſitam fuiſſe, ubi nunc *Stockholmia*, proprie ſic dicta, & portui obverſa, poſita eſt, atque circa fluvium *Norrſtröm* coloniam *Sigtunenſem* penates ſuos collocaſſe, utramque vero ſeparaſſe inſulam *Stockholm* dictam, hodie *Helige Ands Holmen*, quæ ubi munimentis firmata variisque ædificiis exornata eminere incepit, ceterarum memoriam ſenſim ſenſimque abolevit".

340. De Antiquitatibus Inſulæ Ferringœenſis, nunc ſtricte *Swartſiölandet* dicta, Diſſert. Hiſtor. Pr. Ol. O. Celſius, Reſp. *Joh. Er.* Arenius. *in* 4*o.* Holmiæ, Salvius, 1751. pp. 48.

341. Fårentuna Håradz Runeſtenar, nemligen Loſö, Fårengzöö (ſom nu kallas Swartſiölandet), Åkeröö, Munsöö, Alſnöö, af *Joh.* Hadorphius. *in fol.* Stockh. Wankif, 1680.

En liten ganſka ſällſynt Samling.

342. MSC. *Mart.* L. Aschanei Berät-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Upland.* råttelſe om Sigtuna Stadh och Landet der-omkring: deruti beſkrifves förſt Stadſens hela omgång, rund, vidd, långd, bredd, efter ſielfva ögonſkenliga varelſen; 2. Sigtuna Landet, Habors Slott, grafven Drumban, qvarnar, Stadſens Förſtåder, vårner, ſtrömmar, bommar, vånnegarn, broar, färjor, hampner, Sigtuna nyckel; 3. Stadſens innandöme, lägenhet och tilſtånd, fordomdags och nu varande (1612).

I Antiqv. Archivo, efter Stiernman, *Bibl. Sveo-Goth.* T. II. p. 217. och i Friherrl. Rålambſka Bibliotheket. Aſchaneus var en ſlåt Antiquarius, enfaldig och låttrogen; des i MS. efterlemnade arbeten förtjena knapt at ihågkommas.

343. *Georg.* WALLIN, Fil. Sigtuna ſtans & cadens (Diſſertat. Acad. VI.) *in 4:o.* Upſal. Werner, 1729-1732. pl. 27.

Ordningen, ſom Författaren följt, upgifves i Företalet med följande ord: - - - „Annales „urbis Sigtunenſis in quatuor ætates dispeſcere „viſum fuit. Prima extendens ſe ab ipſa fun„datione usque ad converſionem ejus ad fidem „Chriſtianam, annos complectitur 830. Secun„da, a primordiis Chriſtianiſmi ad urbis exci„dium per Ruthenos, annorum eſt 357. Ter„tia ab excidio & qualicunque urbis reſtitutione „ad tempora Reformationis ſub Rege Guſtavo I, „annorum fere 333. Quarta inde ad hæc no„ſtra tempora procurrit annosque continet 209".

344. Then förſta Boken af Svea och Gö-

Gôtha Minnings-Merken uthi Uplandz fôrſta Del Thiundaland, fordom med gamla Runor, eller annan nyare ſkrift, på Stenar och Berg kring Landet, eller vid fôrnåma Måns Lågerſtållen i Kyrkior antecknade; yttermera med fliit aftagne och korteligen beſkrefne af Kongl. Secret. och Antiquar. *Joh.* PERINGSKIÖLD. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Upland.*

Monumentorum Sveo-Gothicorum Liber I. Uplandiæ partem primariam Thiundiam continens, cum Antiquitatibus ac Inſcriptionibus, quæ cippis & rupibus, vel Tumbis inciſæ paſſim reperiuntur; juſta delineatione brevique commentario illuſtrata, opera &c. *in fol.* Stockholm. ſumtib. Regiis impreſſit O. Enæus, 1710. pp. 306.

Boken, trykt i tvenne Columner, år dedicerad til Kon. Carl XII.

Peringſkiölds upſåt var at genom tryckets utgifva våre åldre och nyare Minnings-mårken, med ritningar och en utförlig Beſkrifning: hans arbete ſkulle ſträcka ſig öfver ſamtelige Sveriges Landſkaper, och i den affigt hade han i flere år gjort anſenliga Samlingar. Deſſe åro, til en del, ännu i behåld uti Antiquit. Archivo, och hafva ofta af en och annan blifvit nytjade, utan at man dervid ihågkommit Peringſkiöld.

En *Inledning til Svea- och Gôtha Minnings-mårken* ſkulle förutgå, och början til aftryckandet gjordes med 2 ark, ſom innehålla en del af I Cap. handlande *om Svea och Gôtha Folkets Nor-*

B. I. C. 1. Sv. Geogr. i gland.

diſka Åttland, des Belägenhet och forna Namn. Bredvid Svenſkan ſtår Latinſka Verſionen.

Hvad de handſkrifne Samlingar anbetråffar, ſå beſtå de af 10 *Convoluter*, öfver hvilka i ſenare tider et Regiſter år författat, på det man ſå mycket lättare må finna, hvad Annotationer och afritningar uti hvart och et Convolut kunna vara inlagde. De åro i ordning följande.

1. *Introductio ad Monumenta Sveo-Gothica, ſ. Miſcellanea varia.*
2. *Monumenta per Thiundiam* (år et Supplement til det trykta).
3. - - - - *per Atthundiam.*
4. - - - - *per Fierdhundriam, Weſmanniam & Dalecarliam.*
5. - - - - *per Geſtriciam, Helſingiam, Medelpadiam, Jemtlandiam, Finlandiam & Lapponiam.*
6. - - - - *per Sudermanniam, Nericiam & Wermelandiam.*
7. - - - - *per Oſtrogothiam.*
8. - - - - *per Smalandiam, Oeland. & Gothlandiam.*
9. - - - - *per Weſtrogothiam, Daliam, Scaniam, Hallandiam, Blekingiam.*
10. *Stockholmia.*

345. *Monumenta Ullerakerenſia, cum Upſalia nova illuſtrata;* eller: Ulleråkers Häradz Minnings-Merken, med Nya Upſala, uti Uplands förſta del Thiundaland, anteknade af Kongl. Secreter. och Antiquar. *Johan* PERINGSKIÖLD, *in fol.* Stockh. med

med Kongl. omkoſtn. hos J. L. Horrn, 1719. 352 *ſidor med Figg. i Kop. och Träſtick.* B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Upland.*

Acta Liter. Suec. 1720, p. 1.

Uti Dedicat. til Dr. Ulrica Eleonora, berättas orſakerne, hvarföre denna delen af Peringſkiölds Arbete är tryckt på Svenſka allena, utan Latinſk uttolkning.

346. Exegeſis de antiquiſſima Svionum Metropoli Upſalia, quam ad priſcæ veritatis analogiam pervetuſtis regni monumentis declaratam obiter concinnavit *Laur.* Fornelius (Carm. Elegiac.) *in* 4:o. Upſal. 1630.

347. Brevis præcipuarum quarundam rerum, ante & poſt noſtram Ubſaliam conditam, geſtarum Oratio, quam A. 1650 m. Febr. — publice pronuntiabat *Adolph.* A. Menschewer. *in fol.* Ubſal. Eſch. Matthiæ. pp. 29.

348. *Joan.* Schefferi, Argentorat. Upſalia. Cujus occaſione plurima in religione, ſacris, feſtis, regum electionibus, creationibus magiſtratuum, concesſionibus dignitatum, funerationibus & ſimilibus, olim per Septentrionem & vicinos Germanos, Gallos, Britannos, omnemque pæne Occidentem uſurpata, explicantur, locique bene multi veterum aliorumque auctorum emendantur atque illuſtrantur. *in* 8:o. Upſaliæ, Curio, 1666, pp. 406, *except. præmiſſ.*

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Upland.*

Boken, trykt för inemot hundrade år sedan, börjar efterhanden blifva sällsynt. Scheffer var sinnad låta trycka henne å nyo med ansenliga tilökningar, se des *Suec. Liter.* p. 299; men det kom ej dertil. Uti Kongl. Bibliotheket i Stockholm fánts år 1726 et exemplar, i hvilket Författaren hade anteknat åtskilligt, som skulle införas i den tilämnade nya Uplagan. En afskrift af desse tilläggningar finnes uti mit exemplar, hvilket för detta tilhört Holstenska Etats-Rådet, Sam. von Triewald, och hvarvid han gjort följande anmärkning: „In margine & schedis notata quæ vides B. L. sunt Supplemenata, quæ quondam suo exemplari adscripserat „B. Schefferus, ut secundæ editioni al quando „inservirent. Illa descripsi ex ejus autographo, „quod servat Bibliotheca Regia, cujus copiam „mihi benevole fecit ejus Custos, nobiliss. Assessor Trenner. Holmiæ, die 20 Aug. 1726". *S. T.* Et annat exemplar af denna Bok, med ännu flere och vidlyftigare tilläggningar, ändringar och förbättringar, allesammans skrifne med Scheffers egen hand, förvaras uti Antiquit. Archivo, som det för några år sedan inlöst.

Detta Scheffers arbete gaf anledning til en i vår Lärdoms-Historia märkvärdig Stridighet, och hvarom en kort Berättelse, författad af Herr Joh. Erichson, kan läsas uti *Hamb. vermischte Bibliothek*, Vol. II, P. 1, p. 153-158. En annan Berättelse härom står uti *Sv. Mercurius*, Mart. 1758, s. 1048 följ. Jämför Ihres Föreral til des *Upsalia illustrata*, hvarom här nedanföre. De stridande Parter voro, å ena sidan Scheffer, å andra Ol. Verelius. Den förre på-

påstod, at Upsala Afguda-Tempel hade varit be- B. I. C. 1. Sv. Geogr.
låget på den ort, dår nu nya Upsala år; desutom *Upland.*
skrifver han stadens namn, på Latin, *Upsalia.* Verelius var af annan mening, så väl hvad Stadens och gamla Templets belägenhet angår, som beträffande namnet, hvilket han trodde böra skrifvas *Upsala* eller *Upsalæ.* Verelius började attaquen uti sina Anmärkningar til *Hervarar Saga*, Upsl. 1672, *in fol.* dock utan at nämna Scheffer. Denne försvarade sig uti sina Noter til *Incerti Scriptoris Sueci breve Chronicon de Archiepiscopis & Sacerdotib. ceter. Eccles. Upsalienfis*, Upsal. 1673, *in* 8:o. Verelius upsatte deremot, samma år, *Auctarium notarum in Hervarar Saga;* men det tryktes ej förrän år 1677. Se Er. Benzelii *Prolegomena* ad Monument. vet. Eccles. Sueo-Goth. p. XI. Skrifterne, som sedermera å ömse sidor växlades, åro i ordning följande:

349. *Joan.* SCHEFFERI Argent. de situ & vocabulo Upsaliæ, ad Regni Sveciæ Senatorem, &c. illustriss. excellentissimumque Dominum, D. Gustavum Adolphum de la Gardie, Comitem in Läckö & Arensburg — Epistola defensoria. *in* 8:o. Holm. Wankif, pp. 79.

Detta Bref år daterat Upsala d. 27 Mart. 1677. Författaren slutar det med desse ord: „Leges ergo, cum a gravioribus & ad publi„cum pertinentibus voles aliquando requiescere, „animumque reficere lassum atque oblectare le„vioribus. Vere dico levioribus. Stabit enim „Regnum Sueciæ per Numinis Divini gratiam,

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Upland.*

„Regis maximi labores indefeſſos, Procerumque „curam jugem & ſollicitudinem, tametſi alii *Upſalam*, alii *Upſaliam* ſcribent; alii Upſaliam fuiſſe quondam, ubi nunc eſt pagus *Gambla Upſala*, alii, ubi oppidum ſic nominatum credent. „Quia tamen non hoc agitur, ſed per hoc certamen quæritur longe aliud, quod facile intelligunt, qui res Upſalienſes paulo propius perſpectas cognitasque habent, memet ipſum utique deſerere non debui". &c.

350. *Olai* VERELII Notæ in Epiſtolam defenſoriam Clariſſ. Viri, D. Joan. Schefferi, Argent. de ſitu & vocabulo Upſaliæ, A. 1677 menſe Julio ſcriptæ, & per Profeſſores binos ipſi oblatæ. *in fol.* Upſalæ, Curio, 1681. pp 20.

Detta Svar vår redan fårdigt in Julio 1677; men kunde icke tryckas, emedan R. Cancell. Gr. Magn. Gabr. de la Gardie, genom Bref til Conſiſt. Acad. i Upſala, af d. 17 Maji 1677, hade förbudit all vidare trykt Skrifvåxling Parterne emellan: Brefvet år trykt uti *Tidningarne utgifne i Upſala*, 1775, n. 42. Verelius lät fördenſkul leſverera ſit Svar ſkrifvit i Scheffers händer, hvilken likväl vederſakade taga det emot, *ne, ſi legerem, compulſus ſolenni dictorum acrimonia, reſponſionem cogerer parare*, ſom han ſjelf ſåger på et ſtälle. Sedan Scheffer år 1679 med döden afgått, lät Verelius ånteligen trycka denna Skrift, med en *Epiſtola ad Lectorem*, däruti orſaken til des utgifvande anföres Men emot denna Skrift utkom et ſkarpt Kongl. Bref, dat. Stockh. d. 27 Sept. 1681, däruti Scheffers

flit

flit och arbeten mycket berömmas, och publi- B. I. C. 1.
cerandet af fören. Verelii Scriptum ſträngeligen Sv. Geogr.
förbjudes, vid Konungens onåd, alla Exempla- *Upland.*
rens confiſcation, och 1000 Daler S. m. vite.

Domprobſten i Wågſjö, And. Gœding, berättar uti et Bref til Nils Hufvudſon Dal, ſkrifvit d. 21 Jan. 1725, och hvilket år inryckt i *Sv. Mercurius*, Aug. 1757, at Scheffers Arfvingar förmådt, genom Grefve Lindſchiöld, at Verelii Scriptum blifvit förbudit, men att det ſedermera ångrat Gr. Lindſchiöld. Exemplaren förſeglades, och bragtes i Conſiſtorii Archivum. Större delen gingo förlorade i branden 1702; de få öfrige lågo ſequeſtrerade intil år 1721, då de, efter Rikſens Ståndors befalning, til förſäljning utlämnades. Skriften år nu för tiden nog ſällſynt.

351. Annotationes ex Scriptis Karoli, Epiſcopi Aroſienſis, excerptæ. Ex MSC. membraneo vetuſto nunc primum in lucem prolatæ. *in fol.* pl. 1.

Detta Document, hvarigenom Verelii mening på det kraftigaſte beſtyrkes, hade han fådt af Ol. Rudbeck. Det tryktes år 1678 tvenne gånger, med Verelii Företal och några Anmärkningar. Det ſtår ockſå uti Er. Benzelii *Monum. vet.* p. 20, 21. Verelii Företal och Noter låſas p. 177 ſeq.

352. *Joan.* Schefferi, Argent. de excerptis Annotationibus ex Scriptis Caroli, Epiſcopi Aroſienſis, per adverſarios ex pres-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Upland.*

preſſum Judicium. *in* 8:o. Holmiæ, Keyſer, 1678. pp. 71.

Scheffer påſtår här, at Documentet, ſom Verelius producerat, år falſkt och updiktat; hvarôfver den ſednare blef ſå fôrbittrad, at han var ſinnad ſtämma Scheffer fôr rätta, ſom han ſjelf tilſtår, *Notæ in Epiſt. defenſ. J. Scheff.* p. ult. med fôljande ord: „Deſtinabam — de injuria „iſta, in Judicio ipſum convenire; ſed aliud mox „ſuadebant aſpera & funeſta patriæ tempora, „quod privatarum injuriarum meminiſſe impor„tunum omnino tunc eſſet, cum de ſalute publi„ca omnes eramus ſoliciti anxiique. Fata inte„rim Schefferum vivis eximerunt, mihique fa„cultatem ademerunt, iſta via ſatisfactionem ab „ipſo exigendi. Et dolorem meum non parum „levabat, quod ſcirent hic omnes mala ipſum cauſa „contra me niti. Poſtquam vero Epiſtolam ſu„am defenſoriam, Judiciumque iſtud in pluri„bus Germaniæ locis ipſum divulgaſſe cognovi, „ut apud exteros, quibus ego ne nomine qui„dem antea notus, impoſturæ infamia innoteſce„rem, animi ambiguus hærebam, ad quod in„nocentiæ ſcutum potiſſimum reſpicerem. Nam „famam meam nil mali meritam tam indigne „vapulare non potui non ægre ferre; & Judi„cium illud ad bilancem, ipſo mortuo, revoca„re, quid aliis videretur, niſi cum umbris ejus „contendere“? &c.

Hvarken Peringſkiôld eller Er. Benzelius hafva dragit i tvifvelsmål Documentets riktighet: ſe denna ſednares *Monum. vet.* Proleg. p. X ſeq. Efter des berättelſe, ſkal det af elden vara fôrtârt i Upſala Branden 1702; i *Sv. Mercur.* åter, Mart.

Mart. 1758, f. 1051, tros at det ännu år i behåld, och at det lårer förvaras i Ant. Archivo. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Upland.*

Caroli Lundii Ytrande om gamla Upſalas belägenhet kan låſas *Notæ ad Leges Upland.* Upſal. 1700, *in fol.* p. 167-179.

353. Upſalia illuſtrata (Diſſertationes VIII), Pr. *Joh.* IHRE habitæ. Upſal. 1769-1772, *in* 4:o, pp. 114.

Lärda Tidn. 1773. n. 86, 89, 91.

Innehåller de Tillåggningar, Ändringar och Förbåttringar, ſom Scheffer vår ſinnad införa uti en ny Uplaga af ſin *Upſalia.* Utgifvaren, Canc. Rådet Ihre, har följt Exemplaret, ſom tilhörer Ant. Archivum (ſe n. 348,), och bifogat egne Anmärkningar, jemte et Företal, handlande om Förloppet af Stridigheterne imellan Scheffer och Verelius.

354. MSC. *Claudii* Arrhenii ÖRNHIELM Diſſertatio de Urbe Upſalienſi.

Citeras i Jo. Weſtii Diſſert. de *Erico Olai Hiſtorico*, Upſal. 1751, *in* 4:o, p. 7. Eljeſt år bekant, at Örnhielm förſvarade enahanda mening med Scheffer, hvaremot Rudbeck var Verelii medhållare.

355. MSC. Colloquium inter Rufum & Craſſum, Studioſos, de vero Situ veteris Upſaliæ.

Detta Samtal, ſkrifvet på Svenſka, tilägnas Profeſſorn *Fabian* TORNER i Upſala. *Rufus* för-

B. I. C. I. Sv. Geogr. *Upland.*

förſvarar Schefferi, och *Craſſus* Verelii mening: den förres Argumenter beſtyrkas med nya ſkål. Afſkrifter finnas hos flere Samlare.

356. MSC. *Petri* DIJKMANS kort Anmärkning om Namnet Upſala, til des urſprung och betydelſe, jämväl huru det ſå väl uti Svenſkan, ſom Latinſka Tahle-lyndet år fordom brukat: jämte några Frågor och Omſtändigheter af des eftertänkande, utur forna Monumenter och Sagor &c. 1708.

Uti Friherrl. Rålambſka Bibliothequet. Åfven dårſtådes förvaras ockſå i handſkrift ſamme Författares: „Philologiſka Anmärkningar om „och öfver Bya-namnen Sala, Upſala, Onſala, Harg, „Hamrom" m. m. hvilka Anmärkningar, öfverſatte på Tyſka, åro trykte i Chr. Nettelbladt *Schwed. Bibliothet*, II St. p. 203-226.

357. Om Sveriges gamla Ordning, ſamt Staden Upſala: item, om thet nya Upſala, Sigtuna och Stockholm.

Låſes i de år 1723 på Svenſka trykte *Relationes curioſæ* n. 35-37, och år af ringa betydenhet.

358. Upſala Sedes Regum Septentrionalium prima: quam, Pr. Fab. Törner, publico examini ſubmittit *Laur.* LANG Lorentsſon. *in* 4:o. Upſal. 1730, pp. 32.

Författaren, en åkta Rudbeckian, påſtår: „Atlanticam, h. e. Gothos, ſive Scandianos, me„tropoli non caruiſſe, & Upſaliam inde ab anti-

„tiquiſſimo ævo Regum fuiſſe ſedem; quum ab- B. I. C. 1. Sv. Geogr. Upland.
„ſurdum ſit cogitare, Reges potentiſſimæ gentis
„ſine domicilio fuiſſe".

359. (*Joh.* EENBERGS) Kort Berättelſe af de märkvärdigaſte Saker, ſom för de främmande åre at beſe och förnimma uti Upſala Stad och näſt omgränſande Orter. Utur de förnämſta Svenſke Antiquarier ſammandragen, med dertil nödtorftige Figurer, ſom ſärſkilt en Relation om ſidſta Branden. *in* 12:*o. obl.* Upſala, 1704, 236 *ſidd. utom Dedicat. och Föret.*

Acta Eruditor. Lipſ. 1704, p. 337.

Relation om Branden intager 53 ſidor, och har följande ſärſkilta Titul: „En utförlig Rela„tion om den grufveliga Eldzvåda och Skada, „ſom ſig tildrog med Upſala Stad, d. 16 Maii „åhr 1702, då näſtan hela den delen på Wå„ſtra ſidan om Åån, och åfven ſnart hälfften „på Wåſtra ſidan, med alla Kyrkior, Kongl. „Slottet, en Academia, Hoſpitalet och private „Huus, ſtörre och ſmärre, til tre fiärdedelar af „Staden, innom 14 Timars tid, neder i aſkan „lades. Upſala, 1703".

Författaren, Moral. Profeſſor i Upſala, lefde til d. 15 Maji 1709.

360. Utkaſt til Beſkrifning om Upſala. I Delen, om Upſala Stad, deſs åldre och nyare Öden, ſamt förnämſta Märkvärdigheter, författad af *Joh.* B. BUSSER, Hiſtor. och Moral. Lector i Linköp. På Bokh. J. C. Holm-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Upland.* Holmbergs bekoſtnad utgifven och med många Kopparſt. förſedd. Upſala, Edman, 1773, *in* 8:o, 276 *ſidd. utom Dedic. Reg.* m. m.

Lärda Tidn. 1773, n. 55-57. *Tidn. utg. i Upſala* 1773, n. 46-48.

— II Delen, om Upſala Academie, des åldre och nyare Öden, ſamt förnämſta Märkvärdigheter. Utgifven af J. B. BUSSER &c. Upſala, Edman, 1769, *in* 8:o, 158 *ſidd. Ded. Reg. m. m. oberåkn.*

Lärda Tidn. 1771, n. 10, 13-15. *Götting. Anzeig.* 1773, p. 322.

361. Kort Beråttelſe om Upſala Slotts begynnelſe och öden: öfverlämnad til Hans Kongl. Höghet (Adolph Fredrich) d. 14 Sept. 1745, af *Olof* CELSIUS, V. Bibl. Upſ. *in* 8:o. Upſala. 1 ark.

Hon författades i ſtörſta haſt, och ſom allenaſt et litet antal exemplar aftryktes, är hon nu mera mycket ſällſynt.

362. Horologium Aſtronomicum Upſalienſe, cujus artificioſiſſima ſtructura, analyſis & uſus ad carminis heroici proprietatem ita adornatur, exponitur ac recenſetur, ut inſigniora, eaque difficiliora, quæ a Poëtis in Aſtronomicis tractari conſueverunt, Poëſeos ſtudioſis in conſpectum veniant & inclareſcant. Auct. *Laur.* FORNELIO. *in* 4:o. Upſal. 1630.

Om

Om detta Urverk och des öden, läs Sam. Klingenſtiernas Åminnelſe-Tal öfver Chriſtoph. Polhem, Stockh. 1753, *in* 8:o, p. 9, 10. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Upland.*

363. Diſſert. Hiſt. de Almar-Stäk, Uplandiæ olim munitiſſima Arce. Pr. Ol. Celſius, Reſp. *Olav.* Er. BERG. *in* 4:o. Upſal. 1750, pp. 48.

364. Exercit. Acad. de Fierdhundria. Pr. P. Elvius, Reſp. *Joh.* ARENIUS. *in* 8:o. Upſal. 1717, pp. 125.

365. Diſſertat. Acad. de Enekopia, Fierdhundriæ Urbe, P. I & P. I Continuat. Pr. J. Ihre, Reſp. *Dan.* ENEBOM. *in* 4:o. Upſal. 1745, 1746, pp. 96.

Det har gådt med detta, ſom med flere dylike Acad. Arbeten, neml. at det icke blifvit bragt til ſlut.

366. Diſſert. de Arce Örbyenſi. Pr. C. F. Georgii, Reſp. *Joh.* HIERPE. *in* 4:o. Upſal. 1757, pp. 22.

§. 2.

SÖDERMANLAND.

367. *Erici* WIBERG Sudermanniæ Panegyricus. *in* 4:o. Upſal. 1638.

368. Oratio, continens Sudermanniæ laudem ac delineationem, quam — in R. Aboënſi Acad. d. 24 Mart. a. 1661 — pro

B. I. C. I. Sv. Geogr. Södermlnd. concione enarrabat *Elias* A. HULT. *in* 4:o. Aboæ, Hanſonius, pl. 2.

369. Oratiuncula, complectens breviter Sudermanniæ deſcriptionem, ejusque vera dignaque repræſentans encomia, — quam — in Acad. Aboënſi, d. 15 Maji a. 1664, — publice pronunciavit — *Guſtav.* Erici BROBERGH, *in* 4:o. pl. 2.

370. Underrättelſe om Landſkapet Södermanland, författad af E. B.

Står i et Calendarium af S. Fuhrman, för år 1677, tr. i Strengnäs hos Aſp. Se Björnſtiernas *Förtekn. på Sv. Calendar.* ſid. 27.

371. Exercit. Acad. de Sudermannia, P. I. Pr. L. Hydrén, Reſp. *Eric* LUNDSTRÖM. *in* 4:o. Upſal. 1747.

Ejusd. Diſſert. P. II. *in* 4:o, ibid. 1749. pp. 79.

Lärda Tidn. 1749, n. 66.

Författaren har lämnat ſit arbete ofulkomligit.

372. MSC. *Joh.* PERINGSKIÖLD Monumenta Sudermannica.

Denna Samling, beſtående af VII ſmå Tomer *in* 4:o, förvaras i Ant. Archivo. Innehåller Afritningar på Runſtenar, ſå väl i Kungadömet ſom Lifgedinget, gjorde, under Hadorphs inſeende, af J. Peringſkiöld, åren 1684, 85 86,

§6, jemte årſkillige Kyrkor, ſamt Likſtenar i Strengnäs Domkyrka och annorſtädes. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Söderm. ld.*

373. Södermanlands Lands-Stat: jemte Förteckning på Hemmantalen, Matlagen och Mantalen i detta Höfdingedöme. *in* 8:o. (Nyköp. Kgl. Tr.) 1762. 1½ a.

Af detta Utdrag, författat efter 1760 års Jordebok och 1761 års Mantals-Längder, lät då varande Landshöfd. Gr. Nils Bielke trycka et litet antal exemplar, til enſkilt bruk.

Hemmantalen i Södermanland ſtiga til 3338; Matlagen til 13105, Mantalen til 38106.

Landshöfdingar, Lagmän m. m. i Södermanland, upräknar v. Stiernman, *Höfdinga-Minne*; II Bok. ſ. 97-145.

374. Underdånig Rapport om Nyköpings Höfdingedöme. *in* 4:o. ½ a.

År dat. d. 28 Maji 1771, och underſkrifven af Landshöfdinge-Ämbetet. Innehåller en ſummariſk Efterråttelſe om Landets Indelning, Styrſel och Hushåldning, Kyrkio- och Schol-väſende, Militaire, Hemmantal, Folkmängd m. m. jemte et Utdrag öfver alla Kronans, ſå väl behållne, ſom diſponerade Råntor. Hemman uppgifvas här til et antal af 3325¼, Mantalsſkrifne voro 1769, 43138 perſoner, och hela Folkhopen ſ. å. 86057.

Önſkeligit vore, at man öfver hvart och et Lån i Riket hade en dylik Efterråttelſe; dock borde den icke hållas hemlig.

375. Utdrag af Landshöfd. Bar. och

T. I. C. 1. Sv. Geogr. Söderm: ld. Riddarens *Pehr Abrah.* ÖRNSKÖLDS underdåniga Riksdags-Relation, rörande Hemmans håfdande til Åker och Ång, Ödes-Hemman, Gräsgålder &c. uti Södermanland. På Högloft. Kammar-Oeconomie-Deputations befallning, utgifvit på Kgl. Bokhandl. Carl Afkergréns bekoftnad. *in* 8:o. Stockh. Wennberg och Nordftröm, 1772, 32 *fidd.*

376. Utkaft til Landa-Minne af Södermanland. *in* 4:o. (Nyköping, 1764). 1 ark.

Det år upfat af Bifk. i Strengnäs, D. *Jac.* SERENIUS, at utdelas bland de Studerande af Södermanlands Nation, fom kunde vara hågade uti Acad. Afhandlingar beftrifva detta Höfdingedömets Härader, Soknar, Städer m. m. hvilket företagande både dåvarande Landshöfd. Gr. Nils Bielke, famt fören. Bifkop utlofvade, at på alt fått befrämja och underftödja.

377. *Salom.* L. ENEBERG Oratio, celebris Emporii Nycopenfis encomium adumbrans. *in* 4:o. Aboæ 1660. pl. 3½.

Stiernman, *Aboa Liter.* p. 56.

378. *Joh.* SUNDLER Differt. Acad. III de Nycopia, metropoli Sudermanniæ. *in* 4:o. Upfal. 1735-1739. pp. 180.

Döden hindrade Författaren ifrån at fulfölja och fluta detta arbete.

379. Om

379. Om Nyköpings Stads namn, ål- B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Södermld.*
der och belägenhet; jemte Konunga-Bref och andra allmänna Handlingar, tjenande til uplysning af Stadens Hiſtoria.

Nyköp. Vekoblad 1764, n. 4. til ſlut. Åfven dårſtådes 1765, n. 2-6 låſes en Berättelſe om Nyköpings och de öfrige Södermanlands Hoſpitaler och Fattighus.

380. MSC. Kongl. Bref, Reſolutioner och Privilegier, rörande Nyköpings Stad (ifrån år 1414 til år 1765). *in fol.*

De åro afſkrifne utur de i Rikſens Archivo befintelige Handlingar: Samlingen åger Rådmannen och Fabriqueuren i Nyköping J. G. Lenning. Åtſkillige af deſſe Bref och Reſolutioner åro trykte i bemälte Nyköpings *Vekoblad*, för år 1764.

381. Nycopiæ Flos atque Cinis, ſ. Oratio querula in admirandam fortunæ varietatem, quam inclyta Sudermanniæ metropolis, Nycopia, ſubiit, dum in medio flore conſtituta, horrendo ſpectaculo, d. 1 Julii a. 1665 in cineres redigeretur. Habita Upſ. d. 28 Mart. a. 1666, a *Petro* Andr. Julino. *in fol.* Upſal. Curio. pl. 8.

Om denna Brand, ſe A. O. Rhyzelii *Brontologia*, p. 76, 77, och et J. Stiernhöks Bref, af d. 7 Jul. 1665, ſom ſtår i Gjörwells *Sv. Bibliothek*, II Del. Stockholm 1758, *in* 4:o. p. 179.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Söderm:ld.*

381 (a). Monumento ſacro, quô funeſtiſſimum ac infeliciſſimum Urbis Nycopenſis incendium, poſteritati pie recolendum relinquitur, pauca hæc addidit *And.* BERGIUS, Conſul. Nycop. reg. *in* 4:o. pl. 1.

Följer med Joh. O. Luths Predikan, hållen d. 7 Jul. 1665, ſom var ſiunde dagen efter Branden, och trykt i Stockh. 1668, *in* 4:o.

382. Diſſert. de Territorio Hœlebocnſi Sudermanniæ, P. I. Pr. C. F. Georgii, Reſp. *Laur. Dan.* BRANNIUS. *in* 4.o. Upſal. 1769.

Förgåfves lårer man vänta på Fortſåtningen af detta Arbete. Uti et Bref från Canc. Rådet *af Sotberg*, til Kongl. Bibliothecarien Gjörwell, ſkrifvet d. 4 Sept. 1778, och trykt uti *Collect. Gjörwell.* D. I, St. 3, förekommer, ſid. 273 följ. et och annat, ſom kan tjena vid en Beſkrifning om Hålå Sokn.

383. Blackſta och Wasbro Socknars Beſkrifning, författad år 1748, och tilökt 1759, af deras då varande Kyrkoherde *Lars* HALLMAN.

Uti *Nyköp. Vekoblad* 1765, n. 7-46.

Beſkrifningen år afkortad och mycket utefluten: Författaren var redan död når hon utgafs.

384. Diſſert. Acad. de Paroecia Duncker eique annexa Lilla Malma. Pr. C. F. Georgii, Reſp. *Joh. Dan.* FALCKMAN; *in* 4:o. Upſal. 1769. pp. 44.

385. En

385. En kort Beſkrifning om Gripsholms Slott, ſom innefattar des åtſkilliga förändringar ifrån ſit förſta til närvarande tid, ſå långt ſom Svenſka Hiſtorien, publique Handlingar och tilförlåtelige Vitnesbörd gifver anledning. Med bifogad Förtekning på de Contrefaits af Kejſare, Konungar, Drotningar &c. — med åtſkillige Schillerier ſom therſtädes finnas, — jemte öfver högſtbem. Perſoner, ſammandragne Hiſtoriſke, Chronologiſke och Genealogiſke Anmärkningar (af *Carl Fredr.* LIUNGMAN). *in* 8:o. Stockh. Nyſtröm, 1755. 135 *ſidd.* B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Söderm:ld.*

Författaren är Slotskamererare på Gripsholms Slott; och des Arbete mer et Inventarium på gamla Målningar, ån en Hiſtoriſk Afhandling.

Uti Kongl. Biblioth. på Drotningholm, förvaras följande Handſkrift: „Recueil des Por„traits anciens, qui ſe trouvent au Chateau de „Gripsholm. Dedié à S. A. R. Louiſe Ulrique, „Princeſſe de Suede, par C. G. TESSIN. Stockh. „le 24 Dec. 1747", *in fol.*

386. MSC. De antiquitate Civitatis Strengnenſis.

Uti Ant. Archivo, *Faſcic. Miſcellaneor.* D. 24, *in* 4:o, n. 5.

387. MSC. Thet gamla och nya Strengnäs, beſkrifvit af *Lars* HALLMAN, Kyrkoh. uti Blackſta och Wasbro. *in fol.*

Et vidlyftigt Arbete, delt i 20 Capitel. Efter

P. I. C. 1. Sv. Geogr. Sudermald.

ter Auctorens död år Handſkriften inlåmnad til Conſiſtorium i Strengnäs.

388. Specim. Hiſtor. de Strengneſia, Urbe Sudermanniæ. P. I. Pr. C. F. Georgii, Reſp. *Jahan.* GRAFFMAN. *in* 4:o. Upſal. 1768.

Författaren har, ſå långt han gådt, nytjat Kyrkoh. Hallmans handſkr. Arbete.

389. Specim. Hiſtor. de Inſula Sela Sudermanniæ. P. I. Pr. C. F. Georgii, Reſp. *Eric.* HUMBLA. *in* 4:o. Upſal. 1771.

Lårer icke eller blifvit fortſat.

389 (a). Respublica Glacialis, *in* 12:o. Stockholmiæ, typis Nicol. Wankijf, 1681. pp. 52.

Af Författarens Företal, kan ſå väl innehåller af denna lilla ſälſynta Tractat inhämtas, ſom anledningen jag har at den här uptaga: „In ru„ſticis delectationibus habetur piſcatio, & rus co„lentium intereſt ſcire, quo ordine, modo, ju„re, piſcandum ſit. Quod delectabit igitur & „quod proderit, invenietis in hac relatione, „quam vobis offero; ideoque potiſſimum com„poſui, ne induſtria & æquitas ruſticorum im„primis habitantium paræciam *Nöshulta* territorii „*Rekare auſtralis* in *Sudermannia* vos & poſte„ritatem lateret. Stockholm. 1650. G. R^ca. Uppå detta Företal följer Joh. Loccenii Ytrande öfver Arbetet, uti Bref til Författaren, ſkrifvit i Upſala d. 28 Febr. 1670. Bägge deſſe Stye-

Stycken åro bortlåmnade uti nya Uplagan af *Respu-* B. I. C. 1.
blica Glacialis, ſom ſtår uti *Joh. Chphi* MAR- Sv. Geogr.
TINI *Theſaurus Diſſertationum*, T. I. P. I. p. 1-21. Söderm:ld.
Norimb. 1763, *in* 8:o. Frågar man nu efter Författaren, ſå ſvarar jag, at det år Preſid. i Dorpts Hofrått, Frih. *Guſtaf* ROSENHANE; ty dels gifva Initial-bokſtåfverne under Företa-ler ſådant nog tydeligen tilkänna, dels beſtyrka ſådant med deras intygande, Canc. Råd. von Staude, uti en egenhändig Annotation framför mit Exemplar, och Canc. Råd. von Stiernman, *Anonymor.* Cent. I, p. 22, jämnförd med *emendandis*, vid ſlutet af Föret. til *Cent.* II, hvartil kommer, at ſom Frih. Guſt. Roſenhane var ägare af Såteriet *Haneberg* i *Nåshulta* Sokn, han ofta hade tilfälle både at deltaga och ſjelf biviſta Vinter-fiſket på Nåshulta-ſjön. De giſsningar torde altſå förfalla, ſom om Författaren af oftanämnde Bok låſas i *Åbo Tidningar*, 1776, n. 23.

390. Diſſert. Acad. de Paroecia Brænkyrka, Tœrneæ Meridionalis in Sudermannia; P. I, II. Pr. C. F. Georgii, Reſp. *Jo. Wilh.* BRANNIUS. *in* 4:o. Upſal. 1769, 1770. pp. 28.

Lärd. Tidn. 1771, n. 23, 24.

391. Kyrkoh. *Nathan.* STADINS Berättelſe om Wålinge Sokn.

I *Sv. Mercur.* Jun. 1760, p. 300 - 310.

392. Öſterhanninge Sokns Antiquiteter, ſammanſkrifne år 1668, af *Andr.* Ar-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Nerike.* vidi STRENGNENSI, Paſtor i Öſterhanninge.

I Gjörwells *Sv. Bibliothek*, II Del. Stockh. 1758, *in* 4:o, ſ. 131-137.

392 (a). MSC. Antiquitates Sorundenſes.

Alt det ſom jag om denna Handſkrift har mig bekant, är, at den i *Dagligt Allehanda* 1780, n. 20, efterfrågas: den ſkal, för flere år tilbakars, i Stockholm genom Auction blifvit förſåld.

§. 3.

NERIKE.

393. Luſt und Nutz der Provintz und Landſchaft Nerikia in Schweden. Gedr. zu Weſterås, mit Capitels druck, durch Peter Wald, im Jahr 1639. *in* 4:o. 1½ a.

Denna på Tyſka Rijm författade Skrift, är dedicerad til Herr Guſtaf Leyenhouſt (Leyonhufvud), Carſten Ottern och Hans Meinigk, af Författaren *Dionyſ.* FISCHER, *Schuebergenſi Muſico*, M. Ch C. och förer på Titulbladet et ſtort Vapen af et grönt Fält, och deruti en Barre af Silfver, med 3 bandvis ſtålde Rudor, ofvanpå Hjelmen tvenne Byffels-horn, af blått och Silfver växelvis, och deremellan en upråtſtående Ruda.

Denſamma med Titul: „*Dionyſii* FI„SCHERS Luſt und Nutz der Provintz Ne„ricke in Schweden". *in* 4:o.

Utan

Utan Ort, Årtal, Boktryckares namn, förom- B. I. C. r.
nämnde Vapen eller Dedication. Et exemplar af Sv. Geogr.
förra Uplagan, ägde Landshöfd. Frih. Tilas, och *Nerike.*
et af den senare finnes i Palmsk. Samlingarne i Upsala: begge Uplagorne äro lika sällsynte.

Scheffer, *Suec. Lit.* p. 286, kallar Författaren *Medico-Chirurgum.*

394. Dissert. de Nericia. Pr. Ol. Celsius, Resp. *Joh. Gust.* HALLMAN, Göstafsson. *in* 8:o. Upsal. 1725. pp. 28.

Hallman var sinnad vidare utföra detta ämne i et Verk under Titul: *Nerike thet nya, gamla, öfra och underjordiska*, se Föret. til den af honom år 1732 utgifne *Elisif Eriks-dotter* &c. Han afled 1757, utan at hafva fullgjort sit löfte. Tuneld har likväl nytjat hans Samlingar.

Landshöfdingar och Lagmän i Nerike upräknas i v. Stiernmans *Höfdinga-Minne*, III Boken, s. 145-170.

395. MSC. Kort Beskrifning öfver Örebro Stad, upsat uti Örebro Magistrats namn, af *Olof* E. SALIN, Borgm. i Örebro, d. 31 Dec. 1737. 10 a.

Inlåndes til dåvarande Landshöfd. Frih. Erik Wrangel, at vidare tjena til befordran af Lars Salvii upsåt, at låta uplägga en Beskrifning öfver Sverige, hvaraf likväl ej mera än första Tomen utkommit; se här ofvanföre n. 294.

Trykt år numera Borgm. Salins *Beskrifning öfver Örebro Stad*, uti *Vecko-Tidningen*, som dårstådes utkom år 1777. Se N:o 10 följ.

Afven

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Nerike.*

Åfven dårſtådes N. 27 följ. år inrykt en Förteckning på en del Kongl. Reſolutioner och Privilegier för Örebro Stad, hvartil Originalerne åro i en vid Rådſtufvan förvarad Foliant inhäftade. Förſta Documentet år: „K. Carl Knuts„ſons Stadfäſtelſe-Bref på K. Chriſtophers år „1446 gifne Förbud, at nyttja Frimarknader i „Örebro, — om S. Hindrics dag i Winteren. „Gifvit Stockh. d. 27 Dec. 1454".

Vidare förekomma i bemälte *Vecko-Tidning* N. 36 följ. *Monumenta Templi Orebroenſis*, beſtående af Epitaphier och Inſcriptioner på Grafſtenar m. m.

396. Diſſert. Hiſt. Topogr. de Arce regia Oerebroënſi, Pr. J. Ihre, Reſp. *Jo. Fr.* BAGGE. *in* 4:o. Upſal. 1769, pp. 25.

Örebro Slott, ſådant ſom det nu år, *til des utſeende ſram åt Borggården*, med *Grundritningar uppå nederſta och mellan-våningen*, år ſtucket i Koppar, på 3 Blad.

397. Beſkrifning öfver Kråcklinge Sokn, i Nerike, af G. HEDIN.

Står i *K. Sv. Wet. Acad. Handl.* 1754, ſid. 109. Beſkrifningar öfver åtſkillige Soknar i Nerike, ſom i Handſkrift förvaras uti det vid Trivial-Scholan i Örebro inrättade *Archivum*, upräknas uti *Örebro Stads Vecko-Tidning*, 1777, n. 14.

§. 4.

§. 4. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Wåſtmanl.*

WÅSTMANLAND.

398. Elogium Diœceſis Arhoſienſis, Wesmanniæ & Dalekarliæ laudes, præclara incolarum geſta ac mores continens, — recitatum ab *Erico* A. SALAMONTANO. *in* 4:o. Upſal. E. Matthiæ, 1636. pl. 3.

399. Wesmannia ſimpliciter adumbrata Oratione Aroſiæ, in frequentia ſynodali, d. 8 Sept. a. 1682; qua Reverendiſſ. — D. Carol. Carlſon — Epiſc. Aroſ. — maximo cum applauſu excepit totus Wesmanniæ Clerus, dicta ab *Erico* SAHLMONIO. *in* 4:o. Stockh. Wankif, 1682. pl. 7½.

400. Beſkrifning öfver Wåſtmanland, med ſina Städer, Härader och Socknar, af *Olof* GRAU. *in* 8:o. Weſterås, Horrn, 1754.

Neueſte Geſchichte der Gelehrſamk. in Schweden, II St. p. 191.

Boken beſtår af 663 ſidor, Dedic. Föret. och Regiſt. oberåknade, jemte 14 i Koppar ſtuckna Taflor, föreſtållandes Kyrkorne uti Städerne och på Landet, med åtſkillige i trå ſkurne Runſtenar.

Lärda Tidn 1755, n. 15. N. 98 läſes Svar uppå de i *Stockh. Hiſtor. Bibl.* II St. ſ. 145 anförde Anmärkningar vid Graus Arbete.

401. Alfabetiſke Utdrag af Salpeter-

ſju-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Weſtmanl.* ſjuderie-Directeurens Hr *Olof Graus* Beſkrifning öfver Weſtmanland, gifne af *Fredr.* PALMQVIST, Ledamot af K. W. Acad. i Stockh. *in* 4:o *maj.* Stockh. 1758. 2½ a.

Hof-Intend. och Acad. Råntmåſt. *Pehr* JULINS *Samlingar om Wåſtmanland* MSC. räknar Tuneld ibland de Skrifter, ſom han nytjat vid ſin Geographies författande.

Om Landshöfdingar och Lagmän i Wåſtmanland och Dalarne, handlar IV Boken i v. Stiernmans *Höfdinga-Minne*, ſ. 170-221; och uti *Allmän. Tidn.* 1772, D. II, ſ. 990, ſtår en „Förtekn. på Höfvidsmän, Ståthållare och Lands„höfdingar i Weſterås, upſat af A. A. *Hülphers*".

402. Oratio, qua diſſeritur de dignitate & utilitate rei metallicæ, quam ex Weſmannia percipit Regnum Suedicum, habita — 3 Cal. Jul. a. 1648, a *Joh.* HOLSTENIO, *in* 4:o. Upſal. E. Matthiæ. pl. 4.

403. Weſmanlands Biörn- och Wargfånge, under Pr. And. Berchs bitråde, (i en Acad. Diſputation) föreſtålt af *And.* HILLERSTRÖM, *in* 8:o. Upſala, 1750. 3¼ ark.

Lärda Tidn. 1750, n. 44.

404. *Abrah.* A. HÜLPHERS Beſkrifningar om Weſtmanlands Städer.

År 1 Flocken af des „Samling til korta Be„ſkrifningar öfver Svenſka Städer". Weſterås 1778, *in* 8:o. Se n. 221 (a).

Stå-

Ståderne, ſom här beſkrifvas, åro Weſterås, Arboga, Köping, Sala, Linde och Nora. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Weſtmanl.*

404 (a). *Laur.* WICANDER de Aroſia, Urbe Weſtmanniæ primaria, Diſſertat. II. *in* 8:o. Upſal. 1720, 1722. pp. 153.

Acta Liter. Suec. 1721, p. 228.

„Anmärkningar om Folk-numerns förändrin„gar i Weſterås Domkyrko Förſamling, på 148 „år, af *Abrah.* Abrahſ. HÜLPHERS", låſas uti *K. Wet. Acad. Handl.* 1773, IV Quart. ſ. 349-357.

405. *Incendium Aroſienſe*, eller en Chriſtelig Påminnelſe om then Wådeld, ſom — upkom i Weſteråhs then 3 Sept. — A. 1668, och på 12 timars rum then förnämbſta Stadſens deel bortbrände. — Utaf D. Reinh. Bakii — Wådelds-Predikningar — ſammanfattat, och til närvarande tilfälle — lämpat af *Andr.* BRODINO, Dalek. in R. Gymnaſ. Aroſ. Eloqu. Lect. *in* 8:o. Weſterås, Hagen, 1670. pp. 88.

Innehåller inga Hiſtoriſka efterråttelſer.

Argentifodinæ ut & urbis Salanæ ſuccincta delineatio, Diſſertat. *Petri* O. WOLLENII. *in* 4:o. Upſal. 1725.

Se här nedanföre n. 1079.

406. *Fr.* ANAGRII korta Berättelſe om Sala Stad och Orts både forna och närvarande Tillſtånd.

Lå-

B. I. C. I. Sv. Geogr. *Weſtmanl.*

Läſes i Dedicationen framför ſamma Författares: „Tal, hållet i Sala Stads-Kyrka, då Alta„re-ſtaffan därſammaſtädes invigdes år 1738“, och tr. i Upſala hos Ol. Wikblad, utan årtal, *in* 8:o.

407. Exercit. Acad. de Sala, oppido Weſtmanniæ, Pr. C. F. Georgii, Reſp. *Joh.* RAHM, Joh. Fil. *in* 4:o. Upſal. 1763. pp. 28.

408. Diſſert. de Prædio & Paroecia Angsön, P. I. II. Pr. C. F. Georgii, Reſp. *Guſt.* FLYGARE. *in* 4:o. Upſal. 1766, 1767. pp. 26.

Lärda Tidn. 1766, n. 81. 1767, n. 57.

409. Beſkrifning öfver Kiöping, en af the åldſta Städer uti Sviarike, utur gamla Bref, Minningsmercken och Fråſägner ſammanletad af *Joh. Göſtaf* HALLMAN, Göſtafsſon. *in* 8:o. Stockh. Horrn, 1728. 136 *ſidd. utom Dedic. och Föret.*

Acta Liter. Suec. 1729, p. 579.

Hvadan Staden Köping fordom blifvit kallad *Laglöſa Köping*, underſöker Er. Ekholm, uti ſina *Krit. och Hiſtor. Handl.* 1 Saml. Stockh. 1760, *in* 8:o, ſ. 80, 81. Lagerbring *S. R. Hiſt.* II Del. ſ. 410 ſäger, at det år *Enköping*, ſom blifvit kallad *Laglöſa Köpung*.

Af några gamla Wadſtenas Kloſter-bref, tror Cancelliſten i Antiqv. Archivo, Pehr Hellman, ſig kunna göra den Slutſats: „at med Laglöſa Kö-

publicatum. Primus edidit, notisqve ac indice neceſſariis adornavit *Joan.* SCHEFFERUS Argentorat. *in oct.* Upſal. Curio 1673. pp. 256. except. præmiſſ. & ind. B. II. C. 6. Sveriges Kyrko-Hiſtoria.

E. W. Tentzels *Monatl. Unterred.* 1690. p. 153. *Hamb. Beytr.* 1741, p. 393.

Omtr. år denna Biſkops-Chrönika, uti E. Benzelii *Monum. Vet. Eccl. S. G.* p. 37—62, med Titel: "Chronicon Vetus de Epiſcopis, "Archiepiſcopis, Præpoſitis, Archidiaconis, Ca"nonicis &c. Eccleſiæ Upſalenſis, ab Anonymo, "qvi vixit circa medium Seculi XIV, inchoatum, "& ab aliis poſtea continuatum, editione cla"riſſ. Viri J. Schefferi emendatius". Lås Benzelii *Prolegomena* och hans Anmärkningar p. 186—216.

1884. Incerti Scriptoris Sveci Chronicon primorum in Eccleſia Upſalenſi Archi-Epiſcoporum, ex veteri Membrana editum & brevibus notis illuſtratum. *in 8:o.* Upſal. Werner. 1705. 1 a.

Nova Liter. Mar. Balth. 1705. p. 318.

Utgifvaren Doct. *Ol. Celſius* har, utom Anmärkningar, tillagt en Konunga-långd, tagen ur ſamma Handſkrift. Förſta Upſala Biſkopen kallas här *Sverinius:* Författarens, ſom tyckes hafva lefvat emot ſlutet af XIII Seculo, ſtannar vid Archi-Biſk. *Nicolaus Allonis.*

1885. Hiſtoria Metropolitana Eccleſiæ Upſalen. in Regnis Svetiæ & Gothiæ.

B. II. C. 6. Sveriges Kyrko-Hiſtoria. A *Joanne* MAGNO Gotho, Sedis Apoſtolicæ Legato & ejusdem Eccleſiæ Archiepiſcopo collecta. Opera Olai Magni Gothi ejus fratris in lucem edita. *in fol. min.* Romæ, ex officina Vincent. Luchini, 1560.

Företalet intager bakſidan af Titelbladet: följa, Ol. Magni Dedication til Påfven Paul IV, daterad: "Ex ædibus divæ Brigidæ viduæ, xx "Febr. 1557", och Regiſtret, tillſamman 7 blad. Sjelfva Verket beſtar af 179 ſid. och vid ſluret, under Joh. Magni Epitaphium, hvilket Brodren Olaus M. författat, ſtår: excuſit Ro-"mæ in ædibus divæ Brigidæ".

Jo. Mollerus, *Hypomnem. ad* J. Schefferi *Svec. Lit.* p. 367, och efter honom Lenglet du Fresnoy, *Catal. des princip. Hiſtoriens*, ſåga Boken vara tryckt i Rom 1557, hvilket icke år ſå ogrundat, ſom M. Noberg menar, i ſin Diſp. *de merit. & fatis J. & O. Magnorum* p. 36, ty, ånſkönt på Titelbladet af de Exemplar, jag haft tilfälle at ſe, Årtalet 1560 tydeligen år utſatt, finner man likväl, af datum under Dedicationen, at Boken år 1557 redan måſte varit färdig tryckt. Til åfventyrs torde hon, ſå väl för Ol. Magni dödsfall, ſom för andra mellankommande hinder ſkull, icke fåt Titelblad, eller blifvit almänt utgifven, för ån år 1560, ty at med Niceron, *Memoires*, T. xxxv, p. 319, ſtatuera tvenne Uplagor, en af 1557, och en annan af 1560, därtil har jag ingen anledning.

Vare härmed huru det vill, ſå år viſst, at Boken med ſkäl räknas ibland de ſälſyntaſte Sven-

Svenſka Böcker: ſe *Hamb. Bibl. Hiſtor.* Cent. VII, p. 76, och Vogt, *Catal. libr. rar.* p. 429, dock bör häraf intet ſlutas til arbetets godhet, ty det är ganſka felaktigt och ofullkomligt; hvilket också Författaren ſjelf ſynes medgifva, i det han tilſtår, at han i haſt, *obiter*, ſammanſkrifvit denna Hiſtoria, under ſit viſtande i Danzig, år 1536. Likväl viſar J. Schefferus, i anmärkningarne til det af honom utgifne *Chronicon Archiepiſcopor. Eccl. Upſ.* at Jo. Magnus, vid utarbetandet af ſin *Hiſt. Metropolitana*, nyttjat det ſå kallade *Regiſtrum Eccl. Cathedral. Upſal.* B. II. C. 6. Sveriges Kyrko-Hiſtoria.

1886. Förtekning på Biſkoparne och Erchiebiſkoparne i Upſala.

Uti Joh. Enbergs *Korta Berättelſe om Upſala Stad*, p. 158—170.

1887. *Joh.* Peringskiöld, om Biſkoparna och Archi-Biſkoparna i Upſala, med theras Monumenter.

Uti des *Monum. Vlleraker.* Capp. IX och X, p. 127—188. Archi-Biſkoparnas Sigiller äro också här afritade.

§. 4.

Upſala Stifts Påfviſka Biſkopar och Archi-Biſkopar.

*) Betyder, at des Bild finnes ſtucken i Koppar.

**) At öfver honom är ſlagen Medaille, eller Skådepenning.

IV. Henricus, Ep.

Se ibland Helgonen.

B. II. C. 6. Sveriges Kyrko-Hiſtoria.

I. STEPHANUS, A. Ep.

Se ibland Helgonen.

II. JOHANNES (I).

Se ibland Helgonen.

VI. OLAVUS (II).

1888. Epiſtola Honorii (III) P. P. ad Epiſc. Scarenſem & Elect. Lundenſem, qva Electio Epiſcopi Strengenenſis (Olai) in Archiepiſcopum confirmatur. Dat. Laterani, IV. Id. Febr. a. 1224.

Uti Vaſtovii *Vit. Aqvilon.* p. 174, och hos Wilde, *Hiſt: pragm. Svec.* p. 361.

XX. BIRGERUS Gregorii.

1889. Upſala Canikers Berättelſe til Påfven Urbanum V. om theras Archi-Biſkops Petri dödeliga afgång, och Probſtens Birgeri Gregorii utväljelſe i thes ſtälle. Dat. d. 9 Nov. 1366. (på Latin).

Skriftel. Bevis, n. 7, p. 21. Wilde, p. 372.

XXI. HENRICUS Caroli.

1890. Upſala Capitels Berättelſe til Påfven Gregorium XII, om A. B. Henrici död, och Pr. Andreæ Johannis election til A. B. af d. 24 Mart. 1408, (på Latin).

Skriftel. Bevis. n. 8. p. 26. Wilde, p. 376.

Dompr. Andreas, ehuru han hade ſamtyckt til ſit val, lät ſig dock af Dr. Philippa öfver-

tala,

tala, at i ſtället för at varda A. B. hellre blifva Biſkop i Strengnäs. B. II. C. 6. Sveriges Kyrko-Hiſtoria.

XXII. JOHANNES (IV) Jerechini.

1891. Sigtuna Magiſtrats intygande om -- Jöns Jerekaſons den Ovaldes Lefverne.

Uti Gjörwells *Nya Sv. Bibliot.* 11 B. 1 St. p. 36.

XXIV. OLAVUS (V) Laurentii.

1892. Upſala Dom-Capitels Berättelſe til K. Erik af Pommern, om A. B. Johannis Haqvini död, och Pr. M. Olavi Laurentii utväljelſe i thes ſtad Dat. 1432, (jämte Konungens Svar, och flere detta Val beträffande Handlingar).

Ibland *Skriftel. Bevis.* n. 9—15. p. 32—44.

XXVI. JOHANNES (VI) Benedicti.

1893. Påfvens Nicolai V. Fullmagt för Dompr. Johannes Benedicti, at blifva A. B. i Upſala.

Skriftel. Bevis. n. 19. p. 50.

1894. Bulla Pii II P. P. pro relaxatione Archiep. Upſal. ad Magdeburgenſem & Rigenſem Archiepp. & Strengnenſem Ep. Dat. Senis, VIII. id. Mart. 1463.

Samma dag utfärdades också en "Bulla pro "abſolutione Capituli Upſalenſis, ob Interdictum "metu violatum".

B. II. C. 6. Sveriges Kyrko-Hiſtoria.

1895. Archi-Biſk. Jönſes öpna Bref, ang. den Förlikning, ſom var ſkedd emellan honom och Rikſens Råd och Ständer, öfver det uppå honom förövade våld och roof, dat. Upſala, 1466.

Skriftel. Bevis n. 22, p. 52.

Flere Handlingar, ſom angå denna oroliga och för Riket högſt ſkadeliga Man, förekomma här nedanföre, L. III, C. III. Sect. VII. §§. 6, 7, 8.

XXVII. JACOBUS Ulphonis.

1896. Bulla Pauli II. P. P. qva Jac. Ulphonis, ſpeciali proviſione, Archiep. conſtituitur. Dat. Romæ, XV Cal. Jan. 1469.

Valet ſtadfäſtades ån ytterligare genom et annat Påfvebref, dat. VI Cal. Junii 1470.

XXVIII. GUSTAVUS TROLLE.

1897. Bulla Leonis X. P. P. contra Petrum Jacobi, Decan. Eccl. Aroſ. olim Stenonis Cancellarium & ejus complices. Dat. Malliani Portuenſ. Dioces. d. 12 Maji a. 1520.

Wilde *Hiſt. pragm. Svec.* p. 432.

1898. P. Leonis X Bref til A. B. i Lund och B. i Roſchild, om then oförrått, ſom var ſkedd A. B. Guſtav, i Upſala. Dat. ibid. d. 13 Maji 1520.

Wilde, p. 431. *Skriftel. Bevis.* n. 32. p. 70.

1899.

1899. Literæ gubernatoris Guſtavi E- B. II. C. 6. Sveriges
rikſons ad Archiep. Guſtavum Trolle. (Si- Kyrko-Hi-
ne Dat.) ſtoria.

Monum. polit. eccles. ex Archivo Palmſköld. *edit.* p. 2 A. B. anmodas, at komma in i Riket tilbakars, thetſamma och thes inbyggare at hjelpa förſvara, m. m.

XXIX. Johannes (VII) Magni (*).

1900. Archi-Biſk. Johannis Magni Bréf 1) til Ångermanlänningarne, ſkrifvit i Dantzig 1530, 2) til Kon. Guſtaf ſkrifne ibid. 1534, 3) til Upſala Dom-Capitel, af d. 20 Dec. ſ. å.

Skriftel. Bevis n. 34—36, p. 77—82.

1901. *Andr.* Noberg Specim. Acad. de meritis & fatis Johannis & Olai Magnorum. *in qvarto.* Upſal. P. I. 1741. P. II. 1743.

Författaren, ſlutel. Kyrkoh. i Mogata och Bårrum, Linköp. Stift, lefde til 1767.

1902. La Vie de Jean Magnus.

Hos Niceron, *Mem. pour ſervir à l'Hiſt. des Hom. ill. dans la Rep. des Lettres*, T. xxxv, p. 314—319. Åfven därſtädes, p. 319—322, ſtår Brodrens, Olai Magni Lefverne.

§. 5.

Upſala Stifts Evangeliſka Årke-Biſkopar.

I. Laurentius Petri, Neric. (*).

B. II. C. 6. Sveriges Kyrko-Hiſtoria.

1903. The tvenne Bröder och Neriks-boer, ſom then Evangeliſka Låran införde uti Nordlanden, then äldre, Mſt. Oluff Petri Phaſe, förſta Evangel. Kyrkioheerde öfver Stockholms Stad; then yngre, Mſt. Lars Petri, hin gamle, förſta Evangel. Erchiebiſkop uti Upſala, til lefverne och vandel beſkrifne af *Joh. Göſtaf* HALLMAN, Göſtafsſon, *in qvarto.* Stockh. Biörckman, 1726, 176 ſid. *utom Ded. Gratul. Föret. och Reg.*

Act. Lit. Svec. 1726, p. 177, 226. 1727, p. 244.

Författaren har viſat ſtor flit, men är, ſåſom den förſte i ämnet, icke fri från fel och miſstag.

II. LAURENTIUS PETRI, Goth.

1904. Mſc. *Abr.* A. ANGERMANNI och *Joach.* OLAI Berättelſe om A. B. Laurentii Gothi ytterſta Tros-Bekännelſe och dödeliga afgång i Upſala, d. 12 Febr. 1579. *in qvarto.*

Ibland Handſkr. i Frih. Rålambſka Bibl. på Högſjö.

IV. *Abrah.* Andreæ ANGERMANNUS.

1905. A. A. ANGERMANNI Apologia in ſatisfactionem fugæ. Tr. tillika med L. Petri *Refutatio erroris Herbeſti*, hvilken Tractat Angermannus lät uplägga i Hamb. 1588. *in 8:o.*

Se

Se mera om honom hos Werwing, *K. Si-giſm. och K. Carl IX Hiſt.* på flere ſtållen. Om hans Lefverne och Skrifter, handlar Moller, *Cimbr. Lit.* T. II, p. 38. B. II. C. 6. Sveriges Kyrko-Hiſtoria.

V. NICOLAUS OLAI, Bothniens.

1906. Narratio *Caroli* PETRI *Dannemorens.* de extremis M. Nicolai Bothnienſis Archiep. Upſ. Stockh. d. 7 Junii a. 1600.

Uti *Monum. polit. eccleſioſt. ex archivo* Palmſköld. *edit.* p. 213—217.

VI. OLAVUS MARTINI.

1907. En Chriſtelig Lik-predikan, hållen i Upſala Dom-Kyrkia, uthöffver M. Ol. Martini, Erchieb. i Upſala, Lijk, af *Joh.* RAUMANNO. *in qvarto.* Stockh. Reuſner. 1611.

Tredie ſtycket i denna Predikan innefattar des Lefvernes-Beſkrifning.

VII. Petr. KENICIUS.

1908. Lik-predikan öfver *Honom*, hållen i Upſala, af *Joh.* RUDBECK, och tr. i Weſterås, hos Wald. 1637, *in qvarto.*

VIII. Laur. PAULINUS Gothus (*).

1909. L. PAULINI G. Oratio introductoria ad Archiepiſcopatum Ubſaliens. habita Ubſal. d. 21 Sept. 1637, *in qvarto.* Aeſchil. Matthiæ. 7 a.

B. II. C. 6. Sveriges Kyrko-Hiſtoria.

Innehåller Fullmagterne; vid ſlutet åro aftryckte: *Conſtitutiones Eccleſiaſticæ*, uprättade i Präſtmötet, i Upſala, d. 22 Sept. 1637.

1910. Lik-predikan öfver *Honom*, hållen uti Strängnäs af D. *Joh.* MATTHIÆ, och tr. ibid. hos Brochenius 1651. *in 4:o.*

1911. Monumentum, qvod ſacræ Memoriæ *Ejus* conſecravit *Ol.* VERELIUS. *in fol.* Upſal. Eſch. Matth. (1647). pp. 25.

Omtr. uti *Verelianis*, Lincop. 1730. *in 8:o.* p. 269—305.

1912. Memoria parentalis L. Paulini G. publice recitata in Gymnaſ. Strengn. a. *Joh.* Magni WESTHIO. *in 4:o*, Nycop. Grefve. 1647. 7 a.

1913. Conſolatio, qvam ſuper exceſſu *Ejus* ad generum & filios, conteſtandi affectus ſui gratia, ſcripſit *Edvard.* PHILIPPI Goth. *in 4:o.* 1647. 1½ a.

IX. Joh. Canuti LENÆUS.

1914. Memoria *Ejus* a *Joh.* SCHEFFERO conſcripta. Upſal. 1669. *in qvarto.* pp. 16.

Omtr. uti Henr. Witten *Memor. Theolog.* Dec. XIII. p. 1650, och i Stiernmans *Bibl. S. G.* T. II. p. 266.

1915. *Ol.* RUDBECKII Programma in *Ejus* obitum. Upſal. 1669. Fol. pat.

Och

Och hos Stiernman l. c. p. 276—280. B. II. C. 6. Sveriges Kyrko-Hiſtoria.

1916. Oratio in *Ejus* vitam & obitum dicta a *Mart.* BRUNNERO. *in 4:o.* Upſal. 1722. pp. 43.

Samt hos Stiernman, l. c. p. 244—265.

1917. Tumulus *Jo. Lencei*, inter juſta exeqvialia poſitus a M. C. M. P. *in fol.* 1 a.

X. Laurent. STIGZELIUS.

1918. Memoria *Ejus*, conſcripta a *Joh.* SCHEFFERO. *in fol.* Holmiæ. Wankif. 1677, pp. 22.

Omtr. i Stiernm. *Bibl. S. G.* T. II, p. 502—515.

1919. Indictio Funebris Laur. M. Stigzelii facta a. *Joh.* COLUMBO. Upſal. 1677. *in qvarto.*

Och uti H. Witten *Memor. Theolog.* Dec. XV, p. 1924, ſamt hos Stiernman, l. c. p. 516—522.

1920. *Mart.* BRUNNERI Oratio in *Ejus* obitum.

Hos Stiernman, l. c. p. 481—502.

XI. Joh. BAAZIUS.

1921. P. HOFFWENII Programma in *Ejus* funere, ſcriptum Upſal. d. 18 Sept. 1681. *in fol.*

Omtr.

B. II. C. 6. Sveriges Kyrko-Hiſtoria.

Omtr. i Nettelbladts *Memor. viror. in Svecia eruditor.* Semidec. IV, p. 241—256.

1922. *Er.* BENZELII Programma in *Ejus* funere, ſcriptum ibid. e. d. & a. *in fol.*

1922 a). Mſc. Oratio Parentalis in *Ejus* obitum, habita ab *Erico* BENZELIO. Upſal. 1681.

En afſkrift ågde Frih. von Nettelbla: ſe Fôrtekn. på des Bibliothek, P. II, p. 112.

XII. Olav. SWEBILIUS.

1923. J. ARRHENII Programma in *Ejus* funere.

Uti Pippingii *Memor. Theologor.* Dec. IX, p. 1441.

1924. Oratio parentalis in *Ejus* memoriam, Upſal. recitata a *Laur.* NORRMANNO. *in qvarto.* Holmiæ. Werner. 1717, pp. 58.

Och i L. Norrmanni *Orat. panegyr. & Program.* edit. Stockh. 1738. *in 4:o.* p. 210—239, ſamt i Nettelbladts *Memor. Viror. in Svecia erud.* Semidec. I. n. 1.

XIII. Ericus BENZELIUS. (Pater) * *

1925. Elogium *Ejus.*

Uti *Act. erudit. Lipſ.* Suppl. T. IV, p. 373.

1926. Lilia in tumulum ac monumentum *Ejus*, a *Joh.* ESBERGIO, ſparſa. *in qvarto* Upſal. s. a. pp. 70.

Omtr. i Nettelbladts *Mem. vir.* - - Semidec. IV, n. 1.

1927.

1927. Mſc. *Joſephi* THUN Memoria Er. Benzelii. B. II. C. 6. Sveriges Kyrko-Hiſtoria.

Citeras af Stiernman, i Förtekn. på Handſkr, bakom Adels-Matrikeln.

XIV. Haqvin SPEGEL, (*).

1928. Perſonalia.

Vid Likpredikan, hållen i Upſala af *Joh.* GEZELIUS, och tr. ibid. 1714. *in 4:o.*

1929. Oratio parentalis in *Ejus* obitum, habita a *Joh.* UPMARK, *in qvarto.* Upſal. 1714. pp. 58.

Omtr. i Nettelbladts *Memor. etc.* Semidec. II, n. I.

1930. *Henr. Jac.* SIVERS Elogium Spegelianum, eller des Lefvernes-beſkrifning. *in qvarto*, Norrköp. 1745. pp. 26.

XV. Matthias STEUCHIUS (*).

1931. Perſonalia.

Vid Likpredikan hållen i Upſala, af J. A. NORDBERG, och tr. i Stockh. 1730. *in 4:o.*

1932. Oratio parentalis in *Ejus* memoriam, Upſal. habita ab *Ol.* CELSIO. *in qvarto.* 1730, pp. 29.

1933. Vita & Scripta M. Steuchii.

Uti J. J. v. Döbeln *Hiſt. Acad. Lund.* Cont. I. p. 66—75.

XVI. Joan. STEUCHIUS (*).

1934.

B. II. C. 6. Sveriges Kyrko-Hiſtoria.

1934. Perſonalia.

Vid Likpredikan, hållen i Upſala, af J. A. NORDBERG, och tr. i Stockh. 1742. *in 4:o.*

1935. Oratio funebris in *Ejus* obitum, habita ab Er. MELANDER, pp. 40.

Följer med Likpredikan: Omtr. år den uti *Act. hiſtor. eccleſ.* VII B. p. 725—752.

XVII Eric. BENZELIUS Fil. (***).

1936. Leben D. Er. Benzelii.

Uti *Göttens Jetzleb. Gel. Europa.* Th. III, p. 16—20. Det går ej längre ån til år 1737.

1937. Perſonalia.

Vid Likpredikan hållen i Linköp. af A. O. RHYZELIUS, och tr. ibid. 1743. *in 4:o.*

1938. Pia Memoria piiſſimæ Vitæ *Ejus*, nomine Muſarum Lincop. enarrata a *Joh.* SPARSCHUCH.

Följer med Likpred. och går ifrån p. 81, til ſlut.

1939. Pietas Camenarum Upſalienſium in beatos Manes Er. Benzelii parentali ſermone declarata, interprete *Magn.* BERONIO. *in qvarto.* Upſal. ſ. a. pp. 50.

1940. Åminnelſe-Tal öfver *Honom*, hållit för K. Vet. Acad. af *Ol.* DALIN, *in oct.* Stockh. pp. 23.

Låſes på Tyſka, uti Act. Hiſtor. Eccles. X B. p. 586—608, och uti C. E. Klein *Stockholm.*

holm. Magazin, 11 Th. p. 29—56. Åfven dårſtådes p. 68—78, ſtår en Genealog. Förteckning på Benzeliſka och Benzelſtierniſka Slågten. B. II. C. 6. Sveriges Kyrko-Hiſtoria.

1941. Vita *Ejus.*

Uti *Nov. Act. R. Societ. Scientiar. Upſal.* Vol. 1, p. 209—224.

XVIII. Jacob. Benzelius (*).

1942. Perſonalia.

Vid Likpredikan hållen i Stockh. af *Sam.* Troilius, och tr. ibid. 1750. *in 4to.*

1943. Pia Memoria piæ & glorioſæ Vitæ *Ejus*, qvam proclamavit *Engelb.* L. Halenius, *in qvarto.* Upſal. pp. 56.

1944. Eloge de Mr J. Benzelius.

Uti *Nouv. Bibl. Germ.* T. x. P. 11. p. 447—450.

1945. Leben Jac Benzelii.

Uti *Act. hiſtor. eccleſiaſt.* Peytr. 1 B. p. 828—835, och hos E. F. Schmerſahl, *Nachr. von jüngſt verſtorb. Gel.* 1 St. p. 153—156.

XIX. Henr. Benzelius (*).

1946. Vita & Scripta H. Benzelii.

Uti J. J. von Döbeln *Hiſt. Acad. Lund.* p. 15—25, och framför H. Benzelii *Syntagma Diſſertation.* Frf. & Lipſ. 1745, *in qvarto.* p. 31—36, går til år 1740.

1947.

B. II. C. 6. Sveriges Kyrko-Hiſtoria.

1947. Perſonalia.

Vid Likpredikan hållen i Upſala af *M.* ASP och tr. ibid. 1758. *in 4to.*

1948. Oratio parentalis in *Ejus* obitum, Upſal. dicta a Car. AURIVILLIO, pp. 50.

1949. Oratio exſeqvialis, qva manibus *Ejus* (Lond. Goth.) parentavit *Sv.* BRING. pp. 48.

Bägge Talen följa med Likpred.

1950. Åminnelſe-Tal öfver *Honom*, hållit för K. Vet. Acad. af *Edv.* CARLESON. *in oct.* Stockh. 1758. 42 ſid.

Uti Sammandrag låſes det på Tyſka, i *Neueſte Geſchichte der Gelehrſamk. in Schwed.* v. St. p. 747—764.

XX. Samuel TROILIUS (e)

1951. Perſonalia.

Vid Likpredikan, hållen af *Gör.* SCHRÖDER, och tr. i Upſala, 1765. *in fol.*

1952. *Joh.* IHRE Oratio funebris in *Eundem.*

1953. *Joh.* D. SCHEDWIN Oratio parentalis in *Eundem*, Aroſiæ habita.

De följa med Likpredikan.

1954. Åminnelſe-Tal öfver *Honom*, efter K. Vet. Acad. befallning, hållit af *Carl*

470. Diſſert. Acad. de Calmaria. Pr. J. Vallerius, Reſp. *Andr.* D. SWEBILIUS. *in* 4:o. Upſal. 1717. pp. 52. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Småland.*

Uti Föreralet til ſin år 1721 i Upſala utgifne Gradual-Diſputat. *de Zelo Regum Sveo-Gothicor. in convertendis Lappis*, urſäktar Författaren båſt han kan, at han icke fullföljt ſit Arbete om Calmar, och lofvar göra det vid annat tilfälle; hvilket likväl, få vida mig kunnigt är, icke ſkedt.

471. Specim. Acad. de Arce Calmarienſi, Pr. Andr. Grœnwall, Reſp. *Eric.* CATONIUS. *in* 4:o. Upſal. 1735. pp. 38.

472. Oeconomiſk Beſkrifning öfver Halltorps och Woxtorps Socknar: af *Adolph* MODEER.

Uti *Kgl. Wet. Acad. Handl.* 1767, ſ. 148-157, 180-192, 280-301.

473. Beſkrifning öfver Madeſiö Socken (Calmare Län och Södramöre Härad) af M. *Petr.* NÅSMAN.

Kgl. Sv. Wet. Acad. Handl. 1747, ſ. 126-138.

474. Ålhem Sockens Beſkrifning, af *And.* WIKSTRÖM.

Kgl Wet. Acad. Handl. 1759, ſ. 252-266.

475. Förſök til et Landſkaps Beſkrifning, uti en Berättelſe om Tuna-läns, Sef-

P. I. C. 1. Geogr. Smål.

vede och Asbolands Häraders Fögderi uti Calmar Höfdingedöme, af Fögderiets Häradsfogde *Magnus Gabriel* CRÆLIUS, år 1772 *in* 8:o. Calmar 1774. 550 *fidd. utom Dedic. och Föret.*

Upſ. Tidn. 1776, n. 4, 5. Författarens Svar på denna Critique låſes *ibid.* n. 10, och Recenſentens Genſvar *ibid.* n. 12. Se också n. 14.

476. Diſſert. Acad. de Wimmerbya, Oppido Smolandiæ. Pr. J. Ihre, Reſp. *Petr.* KASTMAN, Jonæ Fil. *in* 4:o. Upſal. 1747. pp. 33.

Lärda Tidn. 1747, n. 31.

477. Weſterwiks Stads Hiſtoria och Beſkrifning, uti trenne Delar författad af *Henr. Jac.* SIVERS, S. S. Theol. Doct. Kongl. Hof-Predik. Härads-Probſt i Norra Tiuſt och Kyrkoh. i Tryſerum, Hannäs och Foglewik. *in* 8:o. Linköping, Biörkegrens Enka, 1758. 378 *fidd. Företal och Regiſter oberäkn.*

Sv. Mercurius, Mart. 1760, ſ. 334.

478. Hiſtoriſk Beſkrifning om Småland i gemen, i ſynnerhet Kronobergs och Jönköpings Låhner, ifrån åldſta til nårvarande tid, om thes Politie, Natural-Hiſtoria, Bergvärk, Kyrko-Stat, Folkmängd, Hushållning, Kyrkor, Slott och Herregårdar, med mera minnesvärdt, författad af afl. Mag. *Sam.*

Sam. ROGBERG, Probſt och Kyrkoherde i Fröderyd, vidare utförd af afl. Mag. *Eric* RUDA, Predikant vid Drotninghuſet i Stockholm. *in* 8:o. Carlscrona, Kgl. Ammiralit. Boktr. 1770. 1035 *ſidd. Utgifvarens* D. Joh. Rogbergs *Företal och Regiſtret oberåknat.* B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Småland.*

Lärda Tidn. 1771, n. 97, 100, 101.

Arbetet ſvarar icke emot den fördelaktiga tanka man derom hyſte, innan det lämnades Allmänheten i händer; och tarfvar många både rättelſer, förbättringar och tilökningar.

479. Utdrag af Landshöfd. och Rid. *Adam Joh.* RAABS Riksdags-Relation, rörande Hemmanshäfden til åker och ång, Ödes-Hemman, Gråsgälder &c. uti Kronobergs Län. Trykt på Högl. Kammar-Oecon. Deput. Befallning. *in* 8:o. Stockh. Holmerus, 1772. 8½ a.

480. *Sam.* KROKS Tal om Urshults Paſtorats Inbyggares Seder, hållet på Smålåndſka Nationens Sammankomſt i November månad år 1749, uti Upſala. *in* 8:o. Stockh. 1768. 48 ſidor.

481. Commendatio Wexioniæ, quam *Petr.* ACANDER, Nic. Fil. — in Acad. Aboica, prid. Id. Dec. a. 1654, ex memoria recenſuit. *in* 4:o. Aboæ, Hanſonius, 1656. pl. 3½.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Småland.*

482. *Sam.* LINNÆI Diſſert. II. de Wexionia, Urbe Smolandorum, *in* 4:o, Lond. Goth. 1743, 1744. pp. 42.

Författaren, Broder til Arch. och Ridd. Carl v. Linné, år Kyrkoh. i Stenbrohult, Wågſjö Stift.

483. Hiſtoriſk och Phyſico-Oeconomiſk Beſkrifning öfver Bergqvara Gods i Småland: under P. A. Gadds inſeende, ſåſom et Acad. Snille-prof, utgifven af *Joh.* LINDWALL, Bengtsſon. *in* 4:o. Åbo 1763, 35 ſidor.

Lärda Tidn. 1763, n. 60.

Anmärkningar vid denna Diſputation, af v. Stiernman, läſas i *Nya Sv. Bibl.* II P. V St. ſ. 259: de angå Trolle-familien.

484. Diſſert. Acad. de Verendia Smolandorum. Pr. A. Celſius, Reſp. *Erland.* COLLIANDER, *in* 4:o. Upſal. 1743. pp. 24.

485. Det Svenſka Fruentimrets uråldriga Berôm och Ädelmodighet; eller kort Beråttelſe om Wårns-Hårads Råtts uphof och begynnelſe, af gamla Hiſtorier och Antiquiteter förefåltt och beviſat, *in* 8:o. Stockh. Nyſtröm, 1749. 1 ark.

Är flere gånger uplagd; och ſlutel. inrykt i *Upſala Tidn.* 1774. n. 4-6.

Något härom kan läſas uti G. Barchæi, under J. Upmark, hâldne Diſputat. *de Fortitudine*

dine Mulierum, Upſ. 1716. *in* 8:o. Jämför F. Peringſkiölds Förctal til det af honom utgifne *Sagobrott* &c. 1719, *in* 4:o, ſamt *de fordna Konungar, Jarlar och Regenter, ſom regerat i Göta Riken* &c. ſ. 13 följ. Lagerbrings omdöme om denna Berättelſe är ganſka riktigt, *S. R. Hiſt.* D. II, ſ. 123. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Småland.*

486. Tankar om Lands-Culturen, i anledning af förefallne Hushållningsmål under någon tids boende i Cronobergs-Lähn, Upwidinge Härad och Åsheda Sokn; upſatte af *Iſraël* LANNÉR, Reg. Coll. Med. Actuar. *in* 4:o. Stockh. Heſſelberg, 1765, 39 ſidor.

Lärda Tidn. 1766, n. 13.

487. Phyſico-Oeconom. Beſkrifning öfver Miſtelähs Socken uti Småland; under Pr. C. B. Trozelii inſeende, utgifven af *Bengt Nicol.* HAGELBERG, *in* 4:o. Lund, 1766, 20 ſidor.

488. Diſſert. Hiſtor. Smalandiæ partem ſpecialem adumbrans, de Ottingia Berga (*Berga Atting*). Pr. S. Bring, Reſp. *Joh.* ROGBERG Iſraëlſon, *in* 4:o. Lond. Gothor. 1763. pp. 48.

489. *Guſt.* GASLANDER, om Wåſsbo Härad i Småland, Jönköpings Län.

Är Förſta Stycket af en *Beſkrifning om Svenſka Allmogens Sinnelag, Seder vid de årliga Hög-*

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Småland.*

tider, Frierier, Bröllop, Barndop, Begrafningar m. m. hvilket Frans *Weſterdahl* låtit trycka i Stockh. 1774; *in* 4:o. Se här nedanföre n. 1581 (a). Recenſerat med critiſk penna är det uti *Upſ. Tidn.* 1776, n. 13, 14.

490. *Petr.* M. NICANDER Oratio in laudibus Junecopiæ, *in* 4:o. Lond. Svion. 1670.

491. Tal, hållit på Jönkiöpings Rådſtufvu 1751 d. 21 Aug. af Borgmåſtaren *Nils* KELLANDER, då han det honom nådigſt anförtrodde Ämbete tilträdde; hvilket Tal, på Borgerſkapets begäran, ſkrifteligen til them är utlemnat, och the ſedan til trycket befordrat. Tr. i Jönköping, *in* 8:o. 19 ſidd.

Innehåller åtſkilligt om Stadens Öden.

491 (a). Beſkrifning om Hakarps Socken i Småland, författad af *Joachim* STÅHL, Camererare i Kgl. Krigs-Collegio, *in* 8:o. Stockh. Wennberg, 1776. 16 ſidor.

492. MSC. Grenna Stads Jubel-Qvåde, uti några — Rijm, til ihågkomſt och åminnelſe af theſs d. 24 Jan. 1652 förſta grundande, anläggande och Privilegiers undfående, ytrat den 24 Jan. 1752, och på Grenna Stads Rådhus — framfört af *Joh.* HELIN Clemensſon.

In-

Innehåller en Hiſtoriſk Berättelſe om Staden. En Afſkrift åger Hr Gahm. B. I. C. Sv. Geogr. Öland.

493. *Jonæ* Leonh. HAGLINII Oratio de priſcorum quorundam Regum, poſtea Comitum Brahæorum Sede, ſive amœniſſima & famigeratiſſima Inſula Wiſingiana, *in* 4:o. Aboæ, 1675. pl. 2½.

494. Oratio, laudes & encomia inclytæ Inſulæ Wiſingianæ, nec non ejusd. lacus Wetter, ſimulac incolarum mores, vitæ genus, cum aliis, quæ ibi obſervatione digna occurrunt, complectens: quam in Acad. Aboënſi, d. 7 Maji a. 1682, publice pronunciavit *Sveno* N. WETTER, Smol. Scholæ Wiſingsb. deſign. Apologiſta. *in* 4:o. Aboæ, Wallius, 1683. pl. 4.

495. Commentarii de Inſula Viſingiana, Cap. I & II. (Diſſert. Acad.) Pr. C. Quenſel, Reſp. *Magn.* OXELGRÉN, *in* 8:o. Lond. Scan. 1714. pp. 139.

Författaren, ſlutel. Kyrkoh. i Skårſtad, Wägſjö Stift, lefde til 1750.

Angående Wiſingsö, läs också Dan. Tiſelii *Beſkrifning öfver Sión Wåtter.* Upſ. 1723. *in* 4:o, ſ. 15 följ.

§. 3.

ÖLAND.

496. MSC. *Jonæ* Haqv. RHEZELII Ölåndſka och Småländſka Samlingar.

D. I. C. 1. Sv. Geogr. Öland.

De förvaras i Ant. Archivo, F. c. 1-6. Här förekomma afritningar och beskrifningar på Borgar och Landvärn, Jordhögar, Runstenar m. m. *item* en Förteckning på Härader, Soknar, Gårdar, Siöar, Hamnar, Grunder och Öjar i begge fören. Landskap.

Samlaren, såsom Häfdeforskare, nämner J. Thun, *in vita Er. Palmsk.* p. 65.

Monumenta Runica in Oelandia, jemte gamla Latinska Epitaphier, utur Oelands Kyrkor, fås igen uti bemälte Archivo, ibland Mart. L. Aschanei Samlingar, F. b. 22.

497. Dissert. de Oelandia. Pr. P. Elvius, Resp. *Nic.* O. WALLINUS, *in* 4:o. Upsal. 1703. pp. 86.

Arbetet är delt i tre Sectioner, hvaraf den förra är physisk, den andra geographisk och den tredje historisk. Om Landets Försvars-verk talar Författaren icke; ej eller om Invånarnes Seder vid Bröllop, Begrafningar, m. m. hvilket han, båst han kan, urskäktar.

498. Beskrifning öfver Öland, besynnerligen det Norra Motet, eller Fögderiet; jämte Bihang af åtskillige gamla Konunga-Bref, *in* 8:o. Upsala, Edman, 1768. 274 *sidd. utom Dedic. Föret. och Reg.*

Lärda Tidn. 1769, n. 10-12.

Författaren är Lands Camereraren *Peter* ÅHSTRAND, som öfver 30 år varit Crono-Befallningsman på Öland; död 176 ••.

Bihanget, innehållande Konunga-Brefven, har Utgifvaren, Kammarskrifvaren i Kgl. Krigs-Collegio,

legio, S. L. Gahm, tillagt: de åro til en del tagne utur v. Stiernmans *Saml. af Commerce-Stadgar* &c. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Gottland.*

498 (a). Förſök til en Beſkrifning öfver Lôt och Albôke Förſamlingar på Öland; af *Dan.* Brusenius, Kyrkoh. därſtädes.

Uti *K. Wet. Acad. Handl.* 1776, 1 Quart.

498 (b). Anmärkningar, angående Hushållningen på Öland.

Uti *Hushålln. Journalen*, för Jun. 1779, ſ. 8-12.

499. Conſtitutio Regis Magni Ladulås, de levandis definiendisque Oelandorum oneribus. A. 1281, 1 Jan.

Uti *Act. Lit. Suec.* 1721, p. 222-224.

§. 4.

Gottland.

500. Cronica Guthilandorum. Den Guthilandiſe Cronica, huor udi beſcriuis, huorledis Guthiland er opſœgt oc paafundet, med Indbyggere beſett, ſtore oc mectige Forandringer udſtaaet, blefuen af ſine mectige Heltis oc Infœdis giernínger oc drifter ofuer all Verden aabenbaret oc naffnkundiget, it ſtritbare oc frimodige Folck, contracteret med Konningen aff Suerrig, deris Naboe, omvent til den chriſtelig Troe,

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Gottland.*

aff S. Olao, Konning i Norrige, ligget til Lindkiœbings Biſcops Stict. Aff Konning Waldemar den 4 i Dannemark ofuervundet, deris Friheder frataget, Stappelen forſtœret, med huis mere ſig hafuer tildraget, under vis tid oc aarſtall, ſaa meget ſom hafuer værit at ſamke oc udſœge. Aff *Hans* Nielsſœn STRELOW, Guthilender, Sognepreſt til Wald oc Houffgren Sogner paa Guthiland. Cum gratia & privilegio S. R. M. *in* 4:o. Kiœbinghaffn, Melch. Martzan, 1633. 404 *ſidd. utom Dedic. Fôretal* m. m.

Fôrfattaren följer Nic. Petreji ogrundade mening, hvarom på annat ſtälle.

Han var den ſidſta Danſka och förſta Svenſka Superintendent på Gothland, och afled 1656. Vidlyftigen handlar om honom och hans Bok Biſk. Wallin, i ſina *Gothländſka Samlingar*, ſ. 189 följ.

„Fôrfattaren år uti de åldſta ſaker fabelak„tig", ſåger Lagerbring, S. R. *Hiſt.* II D. ſ. 610, n. (2); „men i de nyare år han til alla „delar ſå trovårdig, ſom någon annan, och man „finner at han haft åldre Skrifter at följa".

501. Hiſtoriſk Berättelſe, huruledes Gottland förſt år upfunnit och beſat, ſå och under Svea Rike ifrån Hedna verld altid lydt och ſin Skat giordt (På Göthiſka och Svenſka).

Hon år trykt vid ſlutet af *Gothlandz Laghen*, up-

uplagd af J. Hadorph, Stockh. 1687. *in fol.* B. I. C. I. Läs Föreralet. Sv. Geogr.

Igenom detta Document, kullkaſtas aldeles *Gottland.* Petreji och Strelows orimliga hypotheſe, och ſynes klarligen, at *Thielva*, ſom förſt upräkt och intagit Ön Gothland, och des Sonaſon *Guthe*, af hvilken bemälte Ö ſåges halva fådt ſit namn, varit *Göther* til härkomſten, men icke *Juter*; at Gottlänningarne varit ſina egna, ſamt hedniſka Afguda-dyrkare, ända til början af XI hundrade-talet, då de frivilligt underkaſtat ſig den då varande Svenſka Konungen Olof Skotkonung m. m. Se J. Wildes *Allmännel. Rätts Hiſt.* C. II, §. 35, ſ. 349. Jämnför hans *Sveriges beſkrifna Lagars grund och uprinnelſe* &c. §. 26, ſ. 80, hvareſt han vederlägger Holberg, ſom i ſin *Dannem. Riges Hiſt.* T. I, p. 441, ſöker beviſa, genom en Henrici Leonis Stadfäſtelſe på de Handlandes Strand-rättighet, at Gothland den tiden icke lydt under Sverige.

502. Diſſert. Hiſt. de Gothlandia, quondam feudo Sveciæ oblato. Pr. Sv. Bring, Reſp. *Ifvar. Eilert* BARFOTH, *in* 4:o. Lond. Goth. 1767, pp. 22.

Jämför Lagerbrings *Svea Rikes Hiſtoria*, I D. ſ. 313.

503. MSC. D. *Haquin* SPEGELS Beſkrifning om Gottland.

Åberopas af Tuneld i Förtekn. framför IV Upl. af ſin Geographie, tr. 1762, och torde vara ſamma Verk, eller kanſke en Del deraf, ſom i *Catal. Libror. qui in Hiſt. & Antiquit. Patriæ*

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Gottland.*

Patriæ ſub imp. Caroli XI publicati ſunt &c. p. 28, tilägnas Archib. D. Haquin Spegel, och under fôljande Titul: „Rudera Gothlandica, ſ. de „priſcis Inſulæ iſtius colonis, opibus, munimen„tis, legibus, bellis, cladibus &c. Reliquiæ hi„ſtoricæ ex diſperſis hinc inde membranis col„lectæ".

D. Haquin Spegel var Superint. på Gothland, ifrån 1680 til 1685.

504. Sciagraphia Gothlandiæ novo-antiquæ breviſſima. Pr. A. Stobæus, Reſp. *Joh.* GANE, *in* 8:o. Lond. Scan. 1706. pp. 24.

505. MSC. *Petri* RONANDER Beſkrifning ôfver Gottland.

Handſkr. fôrvaras i Frih. Rålambſka Bibliotheket, på Hôgſjô.

Man räknar att Gottland innefattar, på 34 qvadrat mils rymd, 1098½ Krono- och Skatte-Hemman: Folkmängden ſâges fôga ôfverſtiga 25000, hvaraf Qvinno-kônet är rådande.

Landshôfdingar, Lagmän m. m. på Gottland, upräknar v. Stiernman, i ſit *Hôfdinga-Minne*, ſ. 377-390.

506. Berättelſe om Staden Wisbys och Ön Gottlands forna Öden, intil år 1570.

Uti Er. Ekholms krit. och hiſt. Handl. II Saml. Stockh. 1760. *in* 8:o, p. 148-160.

507. Diſſertat. de Gothlandia, P. I. Pr.

Pr. J. Steuchius, Reſp. *Joh.* SCHOUMACHER, *in* 4:o. Upſal. 1716. pp. 48. B. I. C. I. Sv. Geogr. *Gottland.*

Har icke blifvit fortſatt. Uti denna Del handlar Författaren: 1. Om Namnet Gothland, denna Öös belägenhet, fördelning, m. m. 2. Om des förſta Inbyggare, deras Krig och Förbund: 3. Om Gottlänningarnes Religion: 4. Om Kyrkor och Kloſter på Gothland: 5. Om Staden Wisby, med en Beſkrifning på de därſtädes ſlagne Mynt: 6. Om Krigen, förde på Gothland. Sluteligen upräknas Landshöfdingarne öfver Gothland, alt ifrån XIV Seculo.

508. Samlingar til Hiſtorien om Götha Rikes urgamla och vidtnamnkunniga Ö Gothland, alleſtädes med fliit upſökte, vid lediga ſtunder utarbetade, och efter hand til trycket utgifne af *Jöran* WALLIN, S. T. D. tilförene Superint. på Gothland, nu mera Biſkop i Götheborg. *in fol.* Götheb. Smitt, 1745. 3 ark.

Uti denna Skrift, tilägnad Landshöfdingen, Superintend. och de öfrige, ſå verldslige, ſom andelige Ämbetsmän på Gothland, uptäcker Författaren ſit förehafvande, at ſammanſkrifva en utförlig Hiſtoria öfver Gothland: fruktandes likväl, at det torde vara förſent för en 60 års Man, taga ſig ſådant vidlyftigt Verk före, har han beſlutit Styckevis utgifva ſina ſå kallade *Samlingar*, hvarpå en Förtekning meddelas. De åro inalles 147, och bragte under viſſa Titlar, ſamt i alphabetiſk ordning. Fyra af deſſe Samlingar, utarbetade Auctoren, efter ſluten Riks-

dag,

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Gotland.*

dag, 1743. Flere lofvar han at utarbeta efter hand, fårdeles om han ſkulle förſpörja, at deſſe *Prodromi* väl blefvo uptagne. Vid ſluter låſes Afſkeds-Brefvet, ſom D. Wallin tillſkrifvit Probſtarne och Paſtores på Gothland; den 12 Jun. 1745, jemte deras d. 24 Julii ſ. å. derpå gifne Svar.

Et Latinſkt Bref från D. Wallin til den berömde Rector von Seelen i Lübeck, ſkrifvit i Wisby, d. $\frac{11}{22}$ Maji 1742; och uti hvilket han af honom begårer en och annan efterrättelſe, at nytjas vid ſit under händer hafvande Arbete, låſes uti *Hamb. Beytråge* 1742, p. 436.

509. Gothländſka Samlingar, alleſtådes med fliit upſökte, vid lediga ſtunder utarbetade, och efter hand til trycket utgifne af *Jöran* WALLIN, S. T. D. Biſk. i Götheborg. I Delen, *in* 4:o. Stockh. Kgl. Tr. 1747. 274 ſidd.

Denne Del innefattar de Fyra Samlingar, ſom Auctoren, efter ſluten Riksdag 1743, utarbetat, neml. I. Om Roma Kloſter; II. Om Gothlands Vapen och Sigiller; III. Om Superintendenterna på Gothland; IV. Om gamla Kyrkor i Wisby. Uti näſt förut anförde Skriften åro deſſe Stycken under nn. 117, 54, 130, 134, uptagne.

Sedan Fortſåtningen af detta Arbete länge ſaknats, har ånteligen Författarens Son, Kgl. Hof-Predikanten och Lectoren, Doct. M. G. *Wallenſtråle* låtit II *Delen* af deſſe Samlingar få ſkåda dagsljuſet. Den år tryckt i Götheborg af L. Wahlſtröm 1776, och beſtår af 202 ſidd.

in

in 4:o, utom Förtekningen på Subscribenterne och Innehållet, jämte et kort Företal af Utgifvaren. Här förekomma följande Samlingar: V. Om mindre Atland; VI. Om Gothland utom Gothland; VII. Om Gothlands belägenhet; VIII. Om Solbergs Nunne-Kloster; IX. Om Gothlands afvel och förmoner; X. Om utgående Varor. Se *Stockh. Lärda Tidn.* 1777, n. 19. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Gotsland.*

510. Runographia Gothlandica, auctore *Georg.* WALLIN.

Uti *Act. Soc. Reg. Scient. Upsal.* 1743, p. 55-80, 1744-1750, p. 120-158.

Är också et Stycke af Gothländska Samlingarne: i Förtekningen af år 1745 finnes det anteknat under n. 18.

Eljest har ock Wormius, *Monum. Dan.* L. V, p. 450 sqq. beskrifvit några Gothländska Runstenar, men mycket opåliteligen.

511. Berättelse om et Urminnes-märke, hittat på Gothland och Hemse Kyrkogård, år 1767, *in* 8:o. Stockh. Pfeiffer, 1774. 1 ark.

Biskopen D. Lütkeman, uti et Företal, dat. Stockh. d. 3 Maji 1773, namngifver Författaren til denna Berättelse, Con-Rect. vid Wisby Trivial-Schola och Kyrkoh. Magr. *Israël* ÅKERMAN. Det så kallade Urminnes-märke är en underjordisk Bygnad, af form som en medföljande Ritning utvisar: hvartil denna Bygnad tjent, vet man ej.

512. Diploma, quo Monachi Wisbyenses

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *W. Góthl.*

enſes Ordinum S. Dominici & S. Franciſci teſtantur, ſe vidiſſe tabulas privilegiorum, quæ Henricus Leo, Dux Bavariæ & Saxoniæ (a. 1163), nec non Comites Holſatiæ, Joannes I & Gerardus I, Incolis Oppidi Wisby & totius Inſulæ Godlandiæ (a. 1255) donarunt.

Det år utfärdat a. 1368, och kan läſas hos Lambecius, *Rer. Hamb.* L. II, p. 78. Edit. J. A. Fabricii, Hamb. 1706, *in fol.* Se ockſå J. C. H. Dreyer, *Specimen Jurispubl. Lubecenſis, quo Pacta conventa & Privilegia quibus Lubecæ circa Jus naufragii eſt proſpectum* &c. Buzov. & Wiſmar. ſ. a. *in* 4:o p. CXII. & p. CCLXXXXV.

§. 5.

WÅSTER-GÖTHLAND.

513. Om gamble Wåſt-Götha Råmårken emellan Sverige och Danmark.

Se *Wåſt-Götha Lagen*, utgifven af Georg Stiernhielm, Stockh. 1663, *in fol.* p. 98, 99.

I Företeelet viſar Utgifvaren, emot Ol. Wormius, icke allenaſt at W. G. Lagen år authentique, utan ock, at det därvid befintelige Document, ang. Rågången emellan Sverige och Danmark, rätteligen blifvit af Jo. Meſſenius anfört.

514. Copia af et gammalt Kon. Ingells Synings-Bref, ſkrifvit med Runſka Bokſtåfver, och a. 1632 verterat af Vidikindi, *in* 4:o. ½ ark.

Det-

Detta så kallade Synings-Bref, uti hvilket Ingell, man vet ej hvilkendera, kallar sig *de rajke Wästgöthars Konung*, har Kämnären Carl Scherping, sina Landsmän til heder, på tryc. ket latit uplägga, i Stockholm, d. 4 Dec. 1722. Copian vara lika lydande med en annan vidimerad Copia, som Öfv. Lieut. Gyllenhammar och gamla Lagföraren And. Torkilson gifvit G. Eldstierna, betygas af denna senare. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *W. Görbl.*

515. *Guſt.* Elfsténs Beskrifning på trenne Floders uprinnelse i Götha Rike.

Nya Sv. Mercur. Sept. 1762, s. 561-563. Floderne åro *Åtran*, *Tidan* och *Nisan*, hvilkas uprinnelse på Riks-Chartan icke är rätt utsatt.

516. Oratio, amplissimæ regionis Westrogothiæ descriptionem, veraque & digna encomia repræsentans, quam in Acad. Aboensi proclamabat *Jacob.* P. Chronander, *in fol.* Aboæ, Wald, 1646. pl. 5½.

517. Oratio panegyrica de laudibus Westrogothiæ, habita in — Acad. Upsal. d. II Cal. Jul. a. 1646, ab *Erico* Benedicti Tranandro, *in* 4:o. Upsal. E. Matthiæ, pl. 4.

518. Om förste Laghmån i Wästergöthland.

Lås W. G. *Lagen*, s. 96, 97.

519. De antiquis Westro-Gothiæ Le-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. W. Gôtbl. giferis Diſſertatio, quam, Pr. Ol. Rabenio, ad publicum examen defert *Car. Guſtav.* FRÖLICH, Comes, *in* 4:o. Upſal. 1769. pl. 14.

Lärda Tidn. 1769, n. 38, 39.

519 (a). En kort Afhandling om Allgjôtha Ting: under Pr. J. Bilmarks inſeende, utgifven och förſvarad af *Algoth* BJÖRCKBOHM, *in* 4:o. Åbo, 1776, 12 ſidd.

Allgjôtha-Ting ſkal, efter Författarens mening, varit et Riks-möte, ſom blifvit ordenteligen hållet uti Wåſter-Gôthland, och egenteligen angåt Gôtha-Rikets ſårſkilta ſtyrſel och des Allmoges angelägenheter, m. m.

520. Regements-Form i Wåſter-Gôthland: dat. Ny-Lödöſö, d. 9 April 1540.

Stiernman *Saml. af R. D. Beſl.* T. I, pag. 137.

521. Patent til alt Wåſter-Gôthland: dat. Stockh. d. 5 Jun. 1540.

Stiernman, *Saml. af Com. Stadg.* T. I, p. 61. Det angår egentel. Landsvågarne emellan de Wåſt-Gôthiſke och Hallåndſke Köpſtäder.

522. MSC. *Haraldi* ULLENII *Hendecapolis Viſigothica*: eller kort Beſkrifning om de 11 Städer i Wåſter-Gôthland.

Om Författaren och des i Handſkrift efterlemnade Arbeten, läs *Lärda Tidn.* 1750, n. 76.

Hit

Hit hôra ocklâ des *Deſcriptio montis Hunne-bergenſis*, och des „Skara Stifts Socken-Regi-„ſter, dâruti alla til detta Stift hôrande Fôr-„ſamlingar och Kyrkor efter Alphabetet upprâk-„nas, med uttydelſe af deras namn, ſamt andra „mârkvârdigheter". B. I. C. 1. Sv. Geogr. *W. Gôtbl.*

523. Gôtheborgs Stifts Ståndz- och Hushâldnings-Matrikel, fôr âr 1764, utgifven af *Carl Joh.* BRAG, Bibliothecar. Gymn. Gothob. 1 St. *in* 8:o. Gôtheb. Lange, 1765, 136 *ſidd. utom Fôret.*

Lârda Tidn. 1766, n. 18.

Gôtheborgs Stift innefattar Hallands, ſamt Gôtheborgs och Bohus-Lâns Hôfdingedômen, jemte en liten del af Elfsborgs-Lân.

Fortiâtningen af Matrikeln ſaknas; men af ſamma Fôrfattare lâfas i *Gôtheb. Magazinet* 1766, n. 29-33: „Anmârkningar ôfver den „kallade Kyrko-Tabell-inrâttningen i allmânhet, „och dereſter ôfver 1765 års Gôtheborgſka „Stifts-Tabell".

524. Gôtheborgs Stads och Stifts-Matrikel, fôr âr 1775, (af Dr. *Mart. Ge.* WALLENSTRÅLE). *in* 12:o. Gôtheb. Wahlſtrôm. 60 ſidd.

Nya Lârda Tidn. 1775, ſ. 99.

525. Specim. Acad. Hiſtoriam urbis Gothoburgi breviter exhibens. Pr. Ol. Celſius, Reſp. *Haqu.* E. SETTHELIUS, *in* 8:o. Upſal. 1715. pp. 24.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *W. Götbl.*

En Oration, ſom *Peter* Andersſon PRYTZ, til Staden Götheborgs beröm, hållit på Gymnaſium dårſtådes d. 4 Mart. 1648, citerar Er. Cederbourg, i *Beſkrifn. öfver Götheb.* ſid. 18, i Anmärkn. men nämner icke om den blifvit trykt eller ej.

526. Skalde-Qvad om Göthars Stad, vårt Götheborg jag menar, ſom ſig utſträkt, likt grönſkand Trå, i tuſend ſköna grenar. Framröſtad och proclamerad på Götheborgs Gymnaſium, d. 4 Dec. 1735, af *Jac. Gabr.* CEDERBOURG, *in* 4:o. Götheb. Kallmejer. 3 a.

527. En kort Beſkrifning öfver den vid Wåſtra Hafvet belägna, välbekanta och mycket berömliga Siö- Handel- och Stapel-Staden Götheborg, utur åtſkillige trovårdige Hiſtorie-Böcker, gamla Bref, Minnesmärken och andre tilförlåtelige Bevis, både med nöje och flit ſammanletad af *Eric* CEDERBOURG, *in* 4:o. Götheb. Kallmejer, 1739. 231 *ſidd. Dedic. Föret. m. m. oberåkn.*

Författaren var Rådman i Götheborg.

Uti *Hiſt. abregée de la Reformat. des Pays-Bas de* Ger. Brandt, la Haye 1726, *in* 12:o, läſes T. II, p. 296: at K. Guſt. Adolph varit hågad at i Götheborg emottaga en Colonie af Remonſtranter från Holland, och at verkeligen flere begifvit ſig dit, ſamt dår erhållit fri Re-

li-

ligions-öfning m. m. Denna Berättelſe torde kanſke förtjena en närmare underſökning. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *W. Göthl.*

528. Elds-Bref om Götheborgs olycka, ſedan — Gud — hade genom Vådeld, a. 1721 — låtit förbränna Dom-Kyrkan, Gymnaſium m. m. Vålment ſkrifvit af en under påſtående olycka frånvarande Invånare &c. *in* 4:o. Stockh. Kgl. Tryck. 1722. 2 ark.

År ſkrifvet på vers.

529. *Er. Guſt.* LIEDBECKS Bref om åtſkilliga i Götheborg — gjorde Inråttningar.

Sv. Mercur. Mart. 1758, ſ. 1146-1152, Jul. ſ. 44-48.

Hela Folk-numern i Götheborg, af Man- och Qvin-kön tilſamman, var i början af år 1766 allenaſt 10087 perſoner. Se *Inr. Tidn.* 1766, n. 17. *Götheb. Magaz.* 1766, n. 6.

530. Oeconomiſk Beſkrifning på Fabrikerne uti Götheborg, under inſeende af Pr. C. B. Trozelius, til allmån granſkning utgifven af *Barthold* PAULIN, *in* 4:o. Lund, 1761. 48 ſidd.

Lärda Tidn. 1761, n. 57.

531. MSC. *Laur.* BÖKERS Bref til Ol. Rudbeck, den åldre: dat. Götheborg. d. 30 Jan. 1692.

Afſkriften, ſom under n. D. 85 förvaras uti Ant. Archivo, beſtår af 150 ſidd. *in* 4:o.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *H. Götkl.*

„Författaren var Secreterare och Rådman i „bem. Stad, och hade af Rudbeck blifvit anmo„dad, at meddela hvad han viſste om åtſkill„ga gamla Orters namn omkring Göteborg, „ſå ock andra Antiquiteter där på orten, hvil„ken uplysning Rudbeck då behöfde til ſin At„lanticas III Del".

532. *Aſm.* O. CARLANDER Diſſert. Hiſtor. II de Gentis Vanorum priſcis & hodiernis in Weſtro-Gothia Sedibus, *in* 4:o. Aboæ 1747, 1748. pp. 104.

Lärda Tidn. 1747, n. 36; 1749, n. 49. Arbetet är icke brägt til ſlut.

533. Utdrag om några märkvärdiga Händelſer, ſom ſig tildragit i Waſſlenda Förſamling (vid Wennersborg) ſedan år 1720, af *Torſtan* WASSENIUS, Comminiſter där-ſtädes.

Kgl. Sv. Vet. Acad. Handl. 1765, II Qvart. ſ. 154-159.

Af ſamma Författare, låſes en Förtekning på födda och döda i denna Förſamling, ifrån 1721 til och med 1761, i ſören. *Handlingar*, 1762, IV Qvart. ſ. 313-321.

533 (a). Kort Beſkrifning öfver Bollebygds (Bållebögds) Paſtorat, beſtående af Bollebygds, Biörktorps och Tölleſjös Socknar i Göteborgs Stift (af M. G. WALLENSTRÅLE).

Uti *Göteborgſka Spionen*, 1773, n. 29, 30; och

och derutur, uti S. Lœnboms *Hiſtor. Archivum*, VI St. ſ. 53-58. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *W. Göthl.*

534. Boëgrosia, *urbs per regna Septentrionis mercatura nobilis.* Then uti the Nordiſka Riken, för ſin Köp-handel, välbekante Boeråås Stad, beſkrifven af *Nils* Hufvedsſon Dal, *in* 8:o. Stockh. Laurelii Enkia, 1719. 112 ſidd.

Acta Liter. Suec. 1720, p. 47.

535. Kort Oeconomiſk Beſkrifning öfver Scaraborgs Län.

I *Sv. Samlingarne*, II St. Weſterås, 1764, *in* 8:o. ſ. 1-22.

536. Diſſertat. Hiſtor. de Wartofta, Weſtro-Gothiæ Territorio. P. I. Pr. Ol. Celſius, Reſp. *Thorer.* A. Odhelius, *in* 4:o. Upſ. 1750. pp. 24.

Lärda Tidn. 1751, n. 5.

Fortſåtningen lårer icke vara utkommen.

536 (a). Folkmångdens förhållande i Larfs Paſtorat i W. Göthland, ifrån och med 1749 til och med 1773, upgifvet af *Adam* Afzelius Arvidsſon.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1779, IV Quart.

537. Oeconomiſk Beſkrifning öfver Wadsbo Hårad uti Wäſter-Göthland och Skaraborgs Höfdingedöme, under Pr. A. Berchs

B. I. C. 1. Sv. Geogr. W. Göthl.

inſeende, utgifven af *Carl Fredr.* BERGMAN, *in* 4:o. Upſala, 1759. 45 *ſidd. jemte en Geogr. Charta och* 2 *Kopparſt.*

Lärda Tidn. 1760, n. 26.

Denna Diſputation har ſedermera fått et nytt Titelblad, på hvilket icke nämnes, at det är en Academiſk Afhandling.

538. Beſkrifning öfver Fliſtads Förſamling i Wäſter-Göthland, Skaraborgs Lähn, Skara Stift och Wadsbo Härad, författad af *Axel* LUTH, Pr. och Kyrkoh. i Fliſtad.

Nya Sv. Mercur. 1761, Dec. ſ. 400 420.

539. Skara, urbs Gothorum vetuſtiſſima, Diſſert. Pr. J. Steuchius, Reſp. *Chriſtoph.* RYDELL, *in* 8:o. Upſaliæ 1719. pp. 52.

540. Giötha Rikes forna Hufvud-Stad Skara, *in flore & cinere*, uti welſtånd och undergång, beſkrifven och uppå Lidkiöpingz Stadz ſtora Rådhus, efter vådelden flychtiga ſtuderande Societeten utur Skara inrymdt, uti en anſenlig myckenhetz af högre och nedrigare, Lekmån och Lärda, närvarelſe, then 8 Oct. a. 1719 offenteligen föreſtelter af M. *Sven* WAHLBERG, Conſiſtorialis, Lect. Hiſt. & Phil. Moral. in Gymnaſ. Scarenſ. *in* 8:o. Stockh. Biörkmans Enka, 1729, 30 *ſidd.*

541. Axe-

541. Axevall, antiquiſſima Veſter-Gothiæ arx breviter deſcripta, Diſſert. Pr. Joh. Hermansſon, Reſp. *Paul.* O. RHYZELIUS, *in* 8:o. Upſal. 1727. p. 34. B. I. C. I. Sv. Geogr. *W. Götbl.*

542. Specim. Hiſtor. de Huſaby Weſter-Gothorum, primo Religionis Chriſtianæ Seminario. Pr. El. Frondin, Reſp. *Sveno* J. DIGELIUS, *in* 4:o. Holmiæ, Momma, 1740. pp. 70. *med en Geogr. Charta.*

543. Diſſert. Acad. de Kinna-Kulle. Pr. J. Esbergius, Reſp. *Bened.* ÖSTERPLAN, *in* 8:o. Upſal. Keyſer, 1699. pp. 32.

544. Kinna-Kulle aftagen i profil och beſkrifven af *Joh.* Svensſon LIDHOLM.

Kgl. Sv. Vet. Acad. Handl. 1747, ſ. 54-57. *ibid.* 1776, ſ. 77-88 låſas: „Anmärkningar öf„ver Träds och Örters växande på Kinne-Kul„le, i anſeende til olika högder och afſåtnin„gar, gjorde af *Clas* BJERKANDER".

545. Brevis pervetuſtæ Weſtro-Gothorum urbis Lidecopenſis Deſcriptio.

Uti *Act. Societ. Reg. Scient. Upſ.* 1741, p. 116-122.

546. *Joh.* GILBERG Diſſertat. Acad. II de Lidekopia, Weſtro-Gothiæ urbe, *in* 4:o. Upſal. 1744, 1746. pp. 115.

Lärda Tidn. 1745, n. 1.

B. I. C. I. Sv. Geogr. *W. Göthl.*

547. Specim. Acad. de Leckœa, olim Epiſcopali, nunc Regia Weſter-Gothiæ Arce. Pr. J. Hermanſſon, Reſp. *Axel* P. LUTH, *in* 4:o. Upſal 1734. pp. 35.

Sidſta Afdelningen i detta Arbete kunde anſenligen ökas.

Om Målningarne och Franſka Öfverſkrifterne, ſom nu ſes på Leckö, och i ſenare åren tillkommit, läs *Göthcb. Magazinet* 1761, n. 17, 19, 20, 23.

548. Diſſert. Acad. de Mariæſtadio, Veſter-Gothiæ oppido. Pr. Joh. Upmarck, Reſp. *Claud.* BAHR, *in* 8:o. Upſal. 1716. pp. 33.

549. Diſſert. Acad. de Mariæſtadio, Veſtrogothiæ urbe, cum vicina Mariæholmia, Dynaſtica Sede Provinciæ Skaraborgenſis. P. I & P. I Cont. Pr. Ol. Celſius, Reſp. *Andr.* P. TIDSTROEM, *in* 4:o. Holmiæ, Salvius, 1748, 1752. pp. 82.

Lärda Tidn. 1752, n. 66.

Är et Supplement til näſtföreg. Afhandling.

Mr And. Phil. Tidſtröm, Phil. Adj. vid K. Acad. i Upſala, afled 1779.

550. Diſſertat. Acad. de arce Ymſeborg. Pr. J. Ihre, Reſp. *Nic.* J. DRYSÉN, *in* 4:o. Upſal. 1755. pp. 32.

Lärda Tidn. 1755, n. 68, 69.

551. *Andr.* H. FORSSENII Diſſert.

II. de Schedvia, Weſtergothiæ urbe, antiqua S. Helenæ ſede, *in* 4:o. Upſal. 1734, 1736. pp. 68. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Wärmel:d.*

Uti I Cap. handlar Författaren om Sköfde Stad; i det II om näſtgränſande Soknar, och i det III om S. Helena: ſe n. 1712.

§. 6.

WÅRMELAND.

552. Encomium Wermelandiæ, in Reg. Upſal. Acad. ad VI Cal. Dec. a. 1637 — publice recitatum a *Jona* Laurentii WISMENIO, *in* 4.o. Upſal. Wallius. pl. 2½.

553. De nobili illa Imperii Svio-Gothici Provincia Vermelandia, Disquiſitionis Geographico-antiquariæ tria priora capita. Pr. And. Stobæus, Reſp. *Laur.* KAARBERG, *in* 4:o. Lond. Goth. 1690. pl. 5½.

Fortſättningen ſaknas.

554. Diſſert. de regno Vermelandiæ ejusque Regibus. Pr. Ol. Celſius, Reſp. *Joh.* EDSTRÖM, *in* 8:o. Upſal. 1726. pp. 16.

555. MSC. *Erl.* HOFSTENS Beſkrifning om Wårmeland.

Citeras af Tuneld, i Förtekn. framför IV Upl. af des Geogr. tr. 1762.

Författaren, Pr. och Kyrkoh. i Philipſtad, lefde til 1717.

556. MSC.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Wärmel:d.*

556. MSC. *Nils* PORATHS Beſkrifning om Wårmeland.

Anföres ockſå af Tuneld, l. c.

556 (a). Om Carlſtads Stifts tilväxt i Folkrikhet, ſedan år 1721, af *Pehr* WARGENTIN.

Uti *K. Wet. Acad. Handl.* 1774, ſ. 258-265. Wermeland och Dal hafva, på tretio år, blifvit mycket folkrikare.

557. Wärmeland i ſit ämne och i ſin upodling I. Delen. Beſkrifvit af *Eman.* S. EKMAN, Oecon. Adjunct vid Kgl. Acad. i Upſala. *Non erimus patriæ indecores: nec veſtra feratur fama levis* — VIRGIL. Æneid. *in* 8:o. Upſala, Kongl. Acad. Tr. 1765. 427 *ſidd. utom Dedicat. Företal* m. m.

Granſkning öfver denna I Del, låſes i *Sv. Mercur.* Jun. 1765, ſ. 419-434. Jämför *Lärda Tidn.* 1765, n. 76. Förklaring på denna Granſkning, har Författaren låtit inrycka i *Sv. Magazinet* 1766, April, ſ. 234-245; Maj, ſ. 317-331.

557 (a) Beſkrifning öfver Wårmeland, afdeld i ſex Tidehvarf, tvenne under Hedendomen, och lika många under Påfvedömet och Lutherſke Tiden; jämte en kort Inledning om Landets Läge, Namn, Wattudrag, Bergſträckningar, Skogar m. m. utgif-

gifven af *Erik* FERNOW, *in* 8:o. Göthe- B. I. C. 1.
borg, Smitt. I och II *Afdeln.* 1773. III Sv. Geogr.
Afdeln. 1779. *tilsam.* 900 *sidd. præmissa* Wärmel:d.
och Reg. ober.

Stockh. Lärda Tidn. 1777, n. 32. *Upf. Sdlsk. Tidn.* 1781, n. 49.

Arbetet är icke bragt til slut, utan återstår ännu andra Bandet: oviss är huruvida det kommer at se dagsljuset, hvarom Författaren sjelf misströstar.

558. *Fridr.* FRYXELLS Bref rörande några Anmärkningar om Wärmeland.

Uti *Sv. Magazinet* 1766, Mart. s. 151-159.

559. Dissert. de Regione Wermelandorum metallica, olim *Wermelands-Berg* dicta, & oppido Philipstadio. Pr. C. F. Georgii, Resp. *Eric.* FERNOW, *in* 4:o. Upsal. 1764. pp. 40.

Sv. Mercur. Febr. 1764, s. 152. *Lärda Tidn.* 1764, n. 16, 17.

559 (a). Dissert. Histor. de Regione metallica Carlskoga. Pr. C. F. Georgii, Resp. *Nicol.* Gustavi KJELLIN, *in* 4:o. Upsal. 1779. pp. 30.

Stockh. Lärda Tidn. 1780, n. 7.

559 (b). Academ. Afhandling om möjeligheten af en Canals anläggande, igenom Philipstads och Carlskoga Bergslager, til Siön Wå-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. Dal. Wånern, under Pr. C. Berchs inseende, försvarad af *Joh. Hindr.* af GEIJERSTAM, *in* 4:o. Upsala, 1780. 18 *fidd. med en Charta.*

Stockh. Magazin 1780, Dec. s. 785; vid hvilken Recension Chartan också år bifogad.

§. 7.

DAL.

560. Oratio encomiastica de Dalia, quam — d. XX Jun. — a. 1632 recitare constituit *Gunno* B. Blutherus NORDÆLING, *in* 4:o. Ubsal. E. Matthiæ. pl. 4.

Om Författaren, se Stiernman. *Bibl. Sueo-Goth.* T. II, p. 761.

561. Dissert. Acad. de Dalia, Pr. I. J. Nesselius, Resp. *Laur.* N. HASSELGREN, *in* 8:o. Upsal. 1718. pp. 88.

Består af två Afdelningar. Den första är Geographisk, och handlar om detta Landskaps Namn, Belägenhet, Fördelning, Berg, Sjöar, Floder m. m. samt om Staden Åmål och Slottet Dalaborg. Uti Andra, eller Historiska Afdelningen, undersökes når detta Landskap först blifvit bebodt; des åtskillige Öden beskrifvas; des Verldslige och Andelige Styresmän upräknas, jämte de Adelige Slägter och lärde Män, som derifrån hafva sit ursprung. Til slut, något om Innevånarnes Seder.

§. 8.

§. 8. B. I. C. I. Sv. Geogr. *Bohus-L.*

BOHUS-LÅN.

562. *Jens* Lauritsſœn WOLFFS Bahus Lehns Beſkriffuelſe.

Se des *Norrigia Illuſtrata*, på Danſka, Kiœbenh. 1651, *in* 4:o, p. 153 ſeq. Författaren var Bokhandlare. Se också Arent Bernſen Bergens *Danmarckis oc Norgis fructbar Herlighed*, Kiœbenh. 1656, *in* 4:o. p. 256.

Hvilketdera är råttare, at ſkrifva *Bohus*, eller *Bahus?* underſökes, men afgöres ej, uti *Götheb. Weckobl.* 1765, ſ. 212.

563. *Chorographia Bahuſienſis*, thet är: Bahus Låns Beſkrifning, ſå til theſs natur, art och beſkaffenhet, under fred och feigd, i gamla urminnes tider under Danſka Regeringen, ſom til thes nu varande tilſtånd, ſedan thet kom, genom Freds-Fördrag, under Sveriges Crono, både hvad Inbyggarenas väſende, handel och näring i alla Ståndt vidkommer, ſom ock alla the märkvärdigheter, man kunnat på alla Orter i hvart Gifl utur dyſtra Mörckret upleta och nu i dags-ljuſet bringa, efter mångas åſtundan, af *Joh.* OEDMAN, Paſt. i Tanum & Præpoſ. Wikenſ. in Bahuſ. *in* 8:o. Stockh. Salvius, 1746. 25¾ ark.

Lärda Tidn. 1746, n. 10.

Micrologier, ſamt obetydelige och obevislige Berät-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Bohus-L.*

Berättelser öfverflöda i detta, som Författaren det kallar, *näſtan Herculeiſka Arbete.*

564. Om de ſå kallade Berg- eller Jätte-Grytor i Bohus-Län:

Låſes P. KALMS Berättelſe, i *Kgl. Sv. Vet. Acad. Handl.* 1743, ſ. 122-125. Äfven därſtädes, ſ. 139-142, ſtår en Beſkrifning på et ſärdeles ſlags Ljus, eller Lampor, brukelige uti Bohus-Län.

565. Om gamla Kongelfs flyttning, och om nya Kongelf.

Götheb. Magaz. 1766, n. 34, 35.

566. Beſkrifning öfver Karreby Paſtorat, och ſamtel. Kyrkoherdarnes Lefverne, från Reformationen, til närvarande tid; af Adj. *Severin* STRÖM.

Götheb. Magazin 1759, n. 44-48.

567. Beſkrifning öfver Fråkne Härad.

Götheb. Vekobl. 1765, n. 49, 51, 52, och *Götheb. Magaz.* 1766, n. 3, 4, 5, 7.

568. Strömſtads Hiſtoria; af Kyrkoh. *Magn.* TORÉN.

Götheb. Magaz. 1759, n. 17, 18.

569. Kort Beſkrifning öfver Ön Tjörn, af J. GOTHENIUS.

Götheb. Vekobl. 1765, n. 26, 27.

§. 9.

§. 9.

SKÅNE.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Skåne.*

570. De Scania antiqua Diſſertat. I. Pr. A. Stobæus. Reſp. *Jon.* P. GIELBERG, *in* 4:o. Lond. Goth. 1706. pp. 36.

Fortſåtningen ſaknas.

571. Exercit. Acad. de Scandia, P. I. Pr. M. Rydelius, Reſp. *Petr.* WANKIF, *in* 8:o. Lond. Goth. 1720. pp. 56.

Också et afbrutet arbete.

572. M. *Jonæ* FLORÆI *Flores Antiquitatis Scanicæ*, eller enfaldig Samling af the gamla Handlingar om Skåne-lands forna Tilſtånd, och *Appendix Anti-Arpiana*. Götheborg, Lange, 1743, *in* 8:o. 220 ſidd.

Författaren var Paſtor i Karleby och Saxtorp, Lunds Stift. Som han, i anledning af ſit Tilnamn, fattat tycke för ordet *Flores*, ſå brukar han det ock vid hvarje Afdelning af ſit Arbete, framviſandes ſina Skånſka Ålderdoms-Blomſter, ſåſom: „1) radices agentes; 2) jure „ſanguinis erumpentes; 3) in tumulis magnatum „creſcentes; 4) in campis Scanicis micantes; 5) „veterum Scandianorum ſapientiam vindicantes"; och änteligen „6) initia Chriſtianiſmi in Scan„dia recepti adumbrantes". Bihanget är ſtält emot Pet. Fr. Arpe ICti örårtmåtiga Omdöme om the Scandiſka Antiquiteter, i ſin Tractat med Titul: „Themis Cimbrica, ſ. de Cimbrorum

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Skåne.*

„& vicinar. gent. antiquiſſ. inſtitutis Commen„tar". Hamb. 1737, *in 4:o.*

573. Beſkrivelſe over Skaane, efter de i fœlge en Kongelig Befalning i aaret 1624 fra hver Prooſt til D. Oluf Worm inſendte Efterretninger.

Uti *Samlinger til den Danſke Hiſtorie* (utgifne af Sandvig, med P. F. Suhms Företal), B. I. St. 1, p. 97-145. Köpenh. 1779, *in 4:o.*

Flere Härader ſaknas i denna Beſkrifning, hvilken altſå icke ſträcker ſig öfver hela Skåne.

573 (a). *Joh.* Iſaac PONTANI Deſcriptio Scaniæ antiquæ & hodiernæ.

Se denne Författares *Deſcript. Chorograph. Daniæ*, vid ſluret af des *Hiſtor. rer. Danicar.* Amſt. 1631, *in fol.* p. 669-697.

574. Skaane Stict, aff *Arent* Berentſen BERGEN.

Denna Beſkrifning öfver Skåne, med Halland och Blekingen, läſes uti nämnde Författares *Danmarckis oc Norigis fructbar Herrlighed*, 1 Bok. p. 57-88. En Förtekning på Ståder, Härader, Soknar &c. i deſſe Landſkap, ſtår p. 205-215.

Konungens Inkomſter och Utgifter af Skåne, Halland och Blekingen, för år 1602, äro uptagne uti det *Kort Overſlag på alt Rigens Indtägt och Udgift* &c. ſom ſtår i J. H. Schlegels *Saml. zur Dänſchen Geſchichte*, I B. 1 St. p. 51 följ.

575. Kurze

575. Kurze Beſchreibung der Länder Schonen, Halland und Bleking, nebenſt Abriſs und Beſchreibung der fürnehmſten Städte in Schonen, *in 8:o.* Hamb. Wiering. B. I. C. r. Sv. Geogr. *Skåne.*

Beſtår af 2 ark, med 5 i Koppar ſtuckne Skån-a Städer: år någon Avis-Skrifvares Arbete, och tyckes vara utgifvet under påſtående Krig imellan Sverige och Danmark, vid paſs år 1677.

576. MSC. *Magni* MATTHIÆ Civitatum quarundam Scaniæ Deſcriptio: item, varia adverſaria ad Scaniæ illuſtrationem collecta ab *Andr.* Sever. VELLEJO, *in 4:o.*

Ibland Handſkrift. uti *Bibl. Daneſchöldiana*, Havn. 1732, *in 4:o.* p. 426.

577. MSC. Alphabet. Tafla, hvaruti åro att finna alla Städer och Flåckar, Konungs-Gårdar, Konungs-Ladugårdar, Adeliga Säterier, Byar och Torp m. m. ſamt årlige Råntor och Intrader uti Hertigdömet Skåne, författad af Actuar. - - - - THIM, *in fol.*

Original-Handſkriften ägde Kåmnären Er. Ström: ſe Förtekn. på des Bibliothek, ſom förſåldes i Stockh. 1749, ſ. 241.

578. Fortegnelſe paa det Gods i Skaane, med deris Naffne og deris Indkom, og hvad de gielder, og deris Naffne ſom eyer dem nu aar 1661.

Sv. Mercurius, Apr. 1760, ſ. 15-18.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Skåne.*

579. Proſpecter af åtſkillige märkvärdige Bygnader, Såterier och Herregårdar uti Skåne, ſom i fordna tider hafva til ſtörre delen varit befäſtade med Vallar, Vattugrafvar och Vind-bryggor, och blifvit år 1680 aftagne, ritade och ſamlade af Ingenieur-Capitaine BURMAN; men nu til det Allmännas tjenſt förnyade, och, med Kongl. Maj. Allernåd. Privilegio, på trycket utgifne, år 1756, af *Abrah.* FISCHER, Adjut. vid Kgl. Fortif. *in fol.* 27 ark.

Sv. Mercur. Oct. 1756, ſ. 248.

Denna Samling kan ſå länge tjena til Supplement til Gr. Dahlbergs *Svecia ant. & hod.* til theſs de Tekningar och Proſpecter, hvilka Conducteuren vid Fortificat. F. G. *Feldt*, med underſtöd af publique medel, förfärdigat öfver Skånſke Herregårdar och Märkvärdigheter, kunna ſtickas i Koppar, och til Almänhetens tjenſt utgifvas. Se *Riksd. Tidn.* 1766, n. 184, ſ. 737; *Sv. Magaz.* 1766. Febr. ſ. 68.

580. Diſſert. Hiſt. Fata Scaniæ, provinciæ Svioniæ, exhibens. Pr. Fab. Tœrner, Reſp. *Petr.* SCHENBERG, *in 8:o.* Upſ. 1726. pp. 48.

581. Receſs ang. Regementet och en viſs Författning uti Skåne, Halland och Blekingen, ſedan Hans Kgl. Maj:t kommit i Poſſeſſion af deſſe Provincier, upråttad i Malmö, d. 18 Sept. 1662.

Stiern-

Stiernman, *Saml. af R. D. Beſl.* T. II, p. 1409. B. I. C. 1. Sv. Geogr.

Här fattas Underſkrifterne; men icke i et handſkrifvet Exemplar ſom jag åger. De til denna Commiſſion förordnade Riks-Råd voro Guſt. Bonde, Schering Roſenhane och Guſt. Otto Stenbock. *Skåne.*

581 (a) Strödde Tankar om Briſter i Skånſka Hushålningen, och Medel til deras afhjelpande, af *And. Jah.* RETZIUS.

Uti *Phyſiograph. Sälſkapets Handlingar*, I D. 1 St. n. 1. ſ. 1-25.

Åfven dårſtådes, n. 2. ſ. 25-31, låſas Öfverſtens *Rud.* STIERNSWÅRDS Anmärkningar vid föregående Tankar.

582. Om Storſkifts-delningen i Skåne.

Sv. Mercur. 1758, Mart. ſ. 1061-1066.

Nyttan af Ågors läggande i Storſkifte, viſar S. CAPEL, i en, under Pr. Trozelii inſeende, hållen Diſput. Lund, 1767, *in 4:o.*

583. Diſſert. de Arena volatili Scanenſi, ejusque cohibitione. Pr. E. G. Lidbeck, Reſp. *Ol.* BRING, *in 4:o.* Lond. G. 1760, pp. 31.

Lärd. Tidn. 1761, n. 31, 32.

Anmärkningar i ſamma ämne, af Pr. Lidbeck, låſas i *K. Sv. Vet. Acad. Handl.* 1759, ſ. 133-146. Redan år 1731 hade Kil. Stobæus, uti *Act. Lit. & Scient. Suec.* p. 9-18. låtit införa en Afhandling om Skånſka Flygſanden.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. Skåne.

584. Diſſert. de Silvicultura Scaniæ. Pr. E. G. Lidbeck, Reſp. *Ebbe* BRING, *in 4:o.* Lond. G. 1757. pp. 33.

Lärda Tidn. 1761, n. 34. *Neueſte Geſch. der Gelehrſ. in Schweden*, III St. p. 470.

Hinder, ſom möta Tråd-planteringen på Skånſka Slätten, beſkrifver D. *Nils* HESSLÉN, uti *Phyſiogr. Sällſkapets Handl.* I D. 1 St. ſ. 31-37.

585. *Er. Guſt.* LIDBECKS Berättelſe om Skånſka Plantagerne.

Sv. Mercur. 1756, April, ſ. 574. 1757, Aug. ſ. 164. 1758, Nov. ſ. 151. 1760, Jan. ſ. 53. 1761. ſ. 459. På Tyſka låſes början i *Neueſte Geſch. &c* II St. p. 259-270.

„De Utilitate plantationum arborum fructuum„que in Scania", handlar en, under Prof. Lidbecks inſeende, af *Ol.* HINDBECK, utgifven Diſputation, Lund 1768, *in 4 o.*

585 (a). Bref om Plantagerne i Skåne, af E. S. *in 8:o.* Stockh. Carlbohm. 1778. 16 ſidd.

Stockh. Lärda Tidn. 1778, n. 51.

Brefven åro daterade Lund d. 31 Jul. och 24 Sept. 1777.

586. Afhandling om Skånſka Biſkötslen, under Pr. C. B. Trozelii inſeende, ſåſom en Låro-öfning framgifven af *Hans* HOLM. *in 4:o.* Lund, 1759.

Lärda Tidn. 1760, n. 100, 101.

Silkes-afveln och hvita Mullbårs-träns planterande, recommenderar Magiſter *Lars* FORELIUS

Skå-

Skånelands Inbyggare, uti en Academ. Afhand-ling: *de Cultura bombycum & ſerici*, tr. i Lund 1757, *in 4:o.* *Ldrda Tidn.* 1758, n. 34. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Skåne.*

586 (a). Monumenta præcipua, quæ in Schania, Hallandia & Blekingia inveniuntur obſervata, & cum hiſtorica brevi enarratione illuſtrata ab *Herm.* CHYTRÆO, Wejano. A. C. 1598.

Uti Sv. Brings Monum. Scanenſ. Vol. I, p. 278-326.

587. *Ol.* WORMIUS de Monumentis Scaniæ.

Är tredje Boken i denna berömda Mannens Danicor. Monumentor. Libri VI. Hafn. 1643, *in fol.* och innehåller en god del af de i Skåne befintelige Runſtenar. Se vidare här nedanföre B. I. C. V. Sect. III. §. 6.

Ol. Wormius, Med. Prof. i Köpenhamn, afled 1654. Hans Lefverne ſtår framför I Tom. af des Bref-Samling, på Latin, utgifven i Köpenh. 1751, *in 8:o.*

588. Utdrag af en Berättelſe om tvenne Runſtenar, fundne vid — Krageholm i Skåne, Malmöhus-Lån och Herreſtad Härad &c.

Sv. Magaz. 1766, Febr. ſ. 67-73.

589. Monumenta Scanenſia, quibus varia ad Antiquitates Svio-Gothicas pertinentia capita continentur: Academicis antea Diſpu-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. Skåne.

ſputationibus ventilata, nunc in unum collecta faſciculum, edidit notisque illuſtravit *Sven* BRING, Hiſt. Prof. Reg. & Ord. *in 4:o.* Lond. Goth. Berling, 1744 - 1748. pp. 326.

Lärda Tidn. 1749, n. 69, 72, 75, 79.

Monumentorum Scanenſium Vol. II. *in 4:o.* ibid. ap. eund. 1748 - 1751. pp. 273.

De i denna Samling befintelige ganſka intereſſante Handlingar hafva, genom Utgifvarens lärda Anmärkningar, erhållit et fördublat värde.

590. Äldre och nyare Skånſka Handlingar, för år 1755, I och II Quartalet, *in 4:o.* Stockh. Salvius, 1755. 106 ſidd.

Stockh. Hiſt. Bibl. II St. ſ. 132. *Sv. Mercur.* Oct. 1755, ſ. 229. *Neueſte Geſchichte der Gelehrſ. in Schweden*, IV St. p. 641.

Af deſſe Handlingar ſkulle årl. hvart Quartal et Stycke utkomma. Utgifvaren, Aſſeſſoren i Ant. Archivo, *Nils* WESSMAN, upbar ock ſå Prenumeration för hela förſta Årgången; men bröt af, ſedan han gifvit ut deſſe tvenne Stycken. Föreralen har Hr Canc. Rådet Berch ſkrifvit: de åro, i anſeende til deras innehåll, här nedanföre B. IV. C. V. Sect. II, §. 5. uptagne. Aſſeſſoren Nils Weſsman afled 1763.

En tilförlåtelig Man har berättat mig, at för detta Kongl. Svenſke Agenten i Hamburg, Hr *Jac.* ICHSELL (ſe n. 6363.) under ſit viſtande i Köpenhamn afſkrifvit en anſenlig *Samling af*

af Skånſka Handlingar, ſom blifvit honom ur K. Danſka Archivet meddelade; ſamt at han åfven författat et *Skånes Höfdinga-Minne*. För-modeligen åro deſſe Handſkrifter ännu i behåld. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Skåne.*

591. Hiſtoriſk, Oeconomiſk och Geographiſk Beſkrifning öfver Malmöhus-Lån, uti Hertigdömet Skåne. — Framgifven af J. *Lor.* GILLBERG, Commiſſions-Landtmåtare, *in 8:o.* Lund, Berling, 1765. 283 *ſidd. jemte en Geogr. Charta.*

Sv. Magazin. April, 1766, ſ. 283.

År en Tabellariſk Beſkrifning öfver detta Lån, mycket detaillerad, men ofulſtändig i anſeende til Lånets egenteliga Geographie och Oeconomie. Alt det Hiſtoriſka ſtår i Anmärkningarne. Boken år vårdslöſt tryckt; ej heller berömmes Chartan.

592. Diſſert. de Territorio *Oxie.* Pr. S. Bring, Reſp. *Ol. A.* BAROHN, *in 4:o.* Lond. G. 1754. pp. 36.

Lärda Tidn. 1754, n. 52, 53, 58.

593. MSC. Malmö Stads Privilegier, *in fol.* 338 Bl.

Ibland Handſkrifterne i Ant. Archivo, B. 90. b. Går ifrån 1303 til 1697.

593 (a). Diſſert. Gradual. de Territorio Skyttiano (*Skytts Håråd*), Pr. Sv. Lagerbring, Reſp. *Nic. Henr.* LOVÉN. *in 4:o.* Lundæ 1778. pp. 103.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Skåne.*

Skanör, *Falſterbo* och *Trelleborg* åro be'ägne i detta Härad, ſom af Tuneld kallas *Skjuts Härad.*

594. Diſſert. Acad. de antiqua Urbe Lund, ejusque priſtino ſplendore, amplitudine & præſtantia. Pr. A. Stobæus, Reſp. *Andr.* GEMZÆUS, *in 4:o.* Lond. G. 1708. pl. 5.

595. Diſp. Acad. ſiſtens Oeconomicam Urbis Lund deſcriptionem. Pr. Guſt. SOMMELIUS, Reſp. Ol. Bring, *in 4:o.* Lond. G. 1757, pp. 68.

596. Tria antiqua Monumenta Hiſtorica Lundenſia, e Cod. membran. MSCto Bibliothecæ publicæ edita & commentariolis ex monumentis ibidem mſctis & antiquis maximam partem illuſtrata (Diſſertat. Acad.) Pr. *Kil.* STOBÆUS, Reſp. Andr. Boſtröm, *in 4:o.* Lond. G. 1734. pp. 37.

Omtr. ibland Kil. Stobæi *Opuſcula*, Dantiſci 1752, *in 4:o*, p. 35-72.

Innehåller följande Stycken: „1. Brevisſima „Chronologia & Series Regum Daniæ Chriſtia„nor. a prima veræ religionis in hoc regno re„ceptione ad Valdemarum. 2. Nomina Epiſco„por. noſtrorum, qui S. Lundenſi Eccleſiæ præ„fuerunt, a tempore Svenonis Magni Regis. 3. „Nomina Canonicor. noſtror. Epiſcoporum, qui „per diverſas Eccleſias officium Pontificatus ad„miniſtraverunt".

597. Diſſert. Hiſt. de Numis & Sigillis

lis Lundenſibus, Pr. *Kil.* STOBÆUS, Reſp. Zachar. A. Kihlgrén, *in 4:o.* Lond. Goth. 1741. pp. 71. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Skåne.*

Ockſå ibland Kil. Stobæi *Opuſcula*, pag. 224-285. Uti denna ſenare Uplaga år Företalet uteſlutet, och i ſtället följande korta Avertiſſement tillagt: „Monendus eſt Lector, B. Auctorem noſtro, non tantum ipſam materiem hujus „Diſſertationis, verum etiam typos & ornamenta, quibus illuſtrata eſt, una cum aliis quibusdam non vulgaribus ſubſidiis, eruditiſſimo autem D. Kihlgren elaborationem textus deberi".

598. Landscronas Stads Privilegier, af d. 14 Mart. 1663, *in 4:o.* Kgl. Tryck.

De åro tillika utgifne på Tyſka.

598 (a). K. Carl d. XI:s Confirmation på Staden Helſingborgs Privilegier, dat. Kongsöhr, d. 17 Dec. 1680.

Uti v. Stiernmans *Saml. af Com. Stadgar*, D. IV, ſ. 301.

599. Publication ang. the af Hans Kongl. Maj. Staden Landscrona i nåder förunte Privilegier, gifven d. 14 Sept. 1752, *in 4:o.* ½ a.

I kraft af deſſe Privilegier, blifver Staden ifrån ſit förra låge flyttad ſöder om nuvarande Fäſtningen.

600. Diſſert. Tractum territorii Lofguddiani, *Kullen* dictum, adumbrans. Pr.

Sv.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Skåne.*

Sv. Bring, Reſp. *Petr.* SUNDIUS, *in 4:o.* Lond. G. 1754. pp. 40.

Lärda Tidn. 1754, n. 80, 81.

601. Hiſtoriſk, Oeconomiſk och Geographiſk Beſkrifning öfver Chriſtianſtads-Län uti Hertigdömet Skåne, framgifven af *Joh. Lor.* GILLBERG, Commiſſ. Landtmät. *in 8:o.* Lund, Berling, 1767. 322 *ſidd. jemte en Geogr. Charta.*

Af ſamma inrättning och beſkaffenhet ſom Författarens Beſkrifning öfver Malmöhus-Län.

Af en *Beſkrifning om Staden Chriſtianſtad*, ſom beråttas vara författad af framl. Ombudsmannen SÅTHE (kanſke Carl Adolph Såthe) har jag ſedt et Prof-blad på ½ ark *in 8:o*, innehållande, förutan et kort Föreral, Titlarne på de 19 förſta Capitel, i hvilka denna Beſkrifning är indelt: vidare ſkal intet vara trykt; dock ſåges Handſkriften vara i behåll, förmodeligen någorſtädes i Skåne.

602. Diſſert. Hiſt. de Territorio Jerreſtad. Pr. Sv. Bring, Reſp. *Joach. Georg.* ALSING, *in 4:o.* Lond. Goth. 1760. pp. 48.

Lärda Tidn. 1760, n. 36.

603. Diſſert. Hiſtor. Topogr. de Willandia, *Willands Härad*, Sect. I, II. Pr. Sv. Bring, Reſp. *Petr.* MUNCK, *in 4:o.* Lond. G. 1751, 1752. pp. 74.

Lärda

Lärda Tidn. 1751, n. 49, 50; 1752, n. 56-58. B. I. C. r. Sv. Geogr. *Skåne.*

604. MSC. Relation om Liungby Gård, des Horn och Pipa, af Hof-Cantzleren, Hr *Wilh. Jul.* COYET författad, och med egenhändig Underſkrift bekräftad, 1692. *in 4:o.*

En vacker Copia, med Ritningar, förvaras uti Ant. Archivo, och en dylik ägde Landsh. Frih. Tilas. Se Tuneld, ſ. 359. Edit. 1762, och näſt förutgående Diſput. om *Willands Härad*, p. 9 ſeq.

Omſider har ock Coyets Relation blifvit trykt i Stockholm, hos Nordſtröm, 1775, *in 8o*, 2 a. dock med all möjelig ſparſamhet, i anſeende ſå väl til Tryck, ſom Papper och Correctur, altſamman af ſåmſta ſlaget.

En Danſk Öfverſåtning af denna Beråttelſe, tr. i Kiöpenh. 1774, *in 8:o*, finner jag uptecknad i *Biblioth. Langebekiana* p. 479, och uti *Nye krit. Journal*, 1774, p. 414.

605. Diſſert. de Gothungia, *Giönge Härad*, Pr. S. Bring, Reſp. *Petr.* LOVÉN. *in 4:o.* Lond. G. 1745. pp. 100.

Fel uti denna Diſputation, i ſynnerhet *in Serie Paſtorum*, råttar Pr. Bring i ſin *Samling. af åiſkill. Handl.* I Del. ſ. 95.

606. Beſkrifn. på de underjordiſke Gångarne uti Bals-berget, eller den ſå kallade Fläſke-Grafven vid Råblöf i Skåne, af *Hans Hindr.* LIEWEN.

Kongl.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Skåne.*

Kongl. Sv. Vet. Academ. Handl. 1752, ſ. 59-61.

606 (a). Specim. Hiſtor. de Monumento Kiwikenſi, quod Pr. Sv. Lagerbring, publice ventilandum ſiſtit *Andr. Chriſtoph.* FORSSENIUS, *in 4:o.* Lond. Goth. 1780. pp. 31. *c. figg. æn.*

Detta Monument, belåget i Skåne, Chriſtianſtads Höfdingedöme, Målby Sokn, ſamt nåra vid Hafvet och Kiwiks Fiſkelåge, tyckes vara det gamla *Graf-ſtället*, ſom under namn af *Penninge-Grafven* beſkrifves hos Tuneld, ſ. 361 (edit. 1762). Forſſenius vill åtteligen tilägna det Romarena, troendes ſig derpå ſe en liflig föreſtållning af en Romerſk Triumph. At denna Giſsning, faſtån med nog claſſiſk Lårdom underſtödd, ſkulle vinna mångas bifall, derpå kan med ſkål tviflas.

Nåmnde Monument omtalas också i en Afhandling: *Ueber die Kunſt der heidniſchen Teutſchen*, ſom ſtår uti Jo. Ge. Meuſels *Geſchichtforſcher*, Del. V, n. 1, Halle 1777, 8. Ritningen, ſom medföljer, ſkal K. Danſka Etats-Rådet Langebek hafva fått i Stockholm. Sedan den okände Författaren på ſit ſått beſkrifvit detta Monument, ſtannar han p. 55 i följande mening: „Dieſe Vorſtellungen können das Op„fer bey der Beerdigung zweyer Seekönige vor„ſtellen, und ſie ſind im Geſchmack der Bilder „auf den tunderiſchen Hörnern und andern Al„terthümern geordnet. Allein die Zeichnung „iſt nicht getreu; denn man findet, auf den „übrigen vorbeſchriebenen Kunſtwerken, weder „eine

„eine ſo genaue Einförmigkeit in Betracht der „Eintheilung des Ganzen, noch auch eine ſo „richtige und edle Ausführung einzelner menſch- „licher Figuren, als auf dieſem Grabmahle, „vermöge der Zeichnung, ſeyn ſoll. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Halland.*

607. Diſſert. Hiſtor. de Cimbrishamnia. Pr. Sv. Bring, Reſp. *Arvid* Holmström, *in 4:o.* Lond. G 1759, pp. 34.

Lärda Tidn. 1760, n. 32.

608. Kon. Chriſtierns Bref om Staden Luntertuns flytning til Engelholm, och at Cantor i Lund ſkulle hafva ſamma råttighet til Engelholms Kyrka, ſom han tilförene haft til Luntertun. Dat. Köpenh. Severini Dag, år 1516.

S. Brings *Saml. af åtſkill. Handl.* I Del. utan årtal, *in 8.o*, ſ. 197-199.

Tuneld ſåtter *Luntertuns* eller, ſom han den kallar, *Lunterums* Stad, i Blekingen, och ſåger, at man menar, det *Lunterums* undergång varit *Sölfvitzborgs* upkomſt: ſe des *Inledn. til Geogr.* IV Upl. ſ. 388.

§. 10.

Halland.

609. Diſſert. Hiſt. de Hallandia in genere. Pr. S. Bring, Reſp. *Joh.* G. Grimbeck, *in 4:o.* Lond. G. 1751. pp. 34.

Lärda Tidn. 1752, n. 1.

610. *Hal-*

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Halland.*

610. *Hallandia antiqua & hodierna*, thet år: Hallands, et af Götha Rikets Landſkaper, Hiſtoriſka Beſkrifning, framſtållandes ifrån åldſta intil våra tider, theſs Belägenhet, Land-hushållning, Inbyggarnes Seder, Krigs-inråttningar, hvad Krig ther varit, Städernas anlägningar, Handel och Vandel, gamla Minnes-tekn, Run-ſtenar, hvarje Härads beſkrifning, med hvad theruti förekommer; tjenande til Landets förbåtring, och theraf följande ymniga Närings-medel; hvarvid fogas Land-Chartor och andra thertil hörande väl ſtuckne Kopparſtycken. Af *Jacob* RICHARDSSON, Aſſr vid Kgl. Maj. och Rikſ. Ant. Archivum, *in fol.* Stockholm, Salvius. I Del. 1752. II Del. 1753. 260 ſidd.

Lärda Tidn. 1751, n. 57, 58, 100.

Tredje, eller ſiſta Delen fick icke ſkåda Dagsljuſet: Innehållet vet man likväl af *Lärda Tidn.* 1754, n. 13. Lycka var, at Döden ryckte pennan ur handen på Författaren, eljeſt hade Kronan blifvit belaſtad med ånnu mera Maculatur. Aſſr Richardſon dödde 1759.

610 (a). Betydande Hinder uti Halländſka Hushållningen och Botemedel däremot, af *Pehr* OSBECK.

Uti *Phyſiograph. Sälſk. Handlingar*, I D. 1 St. ſ. 57-64.

610 (b). Anmärkningar vid Lax-fiſket

ſket i Halländſka Strömmarne, af *Georg* MARIN. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Blekinge.*

Uti *K. Wet. Acad. Handl.* 1774, ſ. 47-52.

611. Anmärkningar om Södra Halland, af *Joh.* FISCHERSTRÖM.

Uti *Kgl. Wet. Acad. Handl.* 1761, ſ. 230-242, ſ. 258-280.

Et „Utdrag af Haſslöfs Paſtorats i Södra Hal„land Folk-Tabeller för 25 år, af *Pehr* Os„BECK", fås igen *ibid.* 1774, ſ. 76-81.

612. Staden Warbergs Hiſtoria.

Götheb. Magazinet, 1759, n. 25, 26, 32, 33, 34.

§. 11.

BLEKINGE.

613. Exercit. Acad. de Blekingia. Pr. M. Rydelius, Reſp. *Laur.* MUHRBECK, *in 8:o.* Lond. G. 1719. pp. 36.

Författaren, flutel. Superintend. vid Amiraliteteet i Carlscrona, afled 1769.

614. Disquiſit. Hiſtor. de Blekingia, Pars generalis. Pr. S. Bring, Reſp. *Jöns Henr.* SORBON, *in 4:o.* Lond. G. 1746. pp. 50.

Lärda Tidn. 1746, n. 35.

615. Disquiſit. Hiſtor. Blekingiæ Par-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Blekinge.*

tem ſpecialem adumbrans: de Nomarchia Orientali, *Öſtra Hårad*, Pr. S. Bring, Reſp. *Adam Jul.* KLING, *in 4:o.* Lond. G. 1746. pp. 39.

Lärda Tidn. 1749, n. 95.

616. Disquiſit. Hiſtor. Blekingiæ Partem ſpecialem adumbrans: de Nomarchia Medelſtadii, *Medelſtad Hårad*, Pr. S. Bring, Reſp. *Adam Jul.* KLING, *in 4:o.* Lond. Goth. 1748. pp. 59.

617. Diſſert. Blekingiæ Partem ſpecialem adumbrans: de Territorio *Bråkne.* Pr. S. Bring, Reſp. *Petr.* MÜTZELL, *in 4:o.* Lond. G. 1747. pl. 6¾.

618. Diſſert. Blekingiæ Partem ſpecialem adumbrans: de Liſtria, *Liſter Hårad.* Pr. S. Bring, Reſp. *Petr.* MÜTZELL, *in 4:o.* Lond. G. 1748. pp. 66.

619. Privilegier för Staden Carlscrona, af d. 10 Aug. 1680, *in 4:o.* Kgl. Tr. 1½ ark.

Och uti v. Stiernmans *Saml. af Com. Stadgar*, D. IV, ſ. 278-284.

620. Panegyris in laudes novæ urbis Carolicoroniæ, juſſu ampliſſ. Facult. Philoſ. conſcripta, & Feſti Carolini feriato tertio — in inclyta Gothor. Carolina — ſolenniter

ter recitata ab — *Erico* BORGH a. 1683, *in 4:o.* Malmogiæ, Haberegger. pl. 7. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Norrland* i gemen.

Anmärkningar om Stadens Carlscronas Belägenhet, Climat, Jord- och Berg-arter m. m. af *Joh. Jac.* FERBER, låfas i *Kgl. Wet. Acad. Handl.* 1771, 1 Qv. ſ. 75-88.

621. Diſſert. de Carlshamnia, Urbe Blekingiæ. Pr. S. Bring, Reſp. *Matth.* F. HAMMAR, *in 4:o.* Lond. G. 1749. pl. 7½.

(C)

Norrlands Landſkaper och Städer.

§. 1.

NORRLAND i gemen.

Nota: För detta utgjorde de ſex Norrländſke Provincerne tilſamman et enda Län; men år 1762 blef, uppå R. Ståndets Tilſtyrkande, detta Landshöfdingedöme delt i tvenne Län, på det ſätt: at Gäſtrikland, Helſingland och Herjedalen nu utgöra et ſärſkilt Län, under tilſyn af Landshöfd. i Gefle; och Medelpad, Ångermanland och Jemtland et annat Län, ſom ſtyres af ſärſkild Landshöfding, hvilken intil år 1778 hade ſit Reſidence i Sundsvall, men nu mera i Hernöſand. Se *Riksdags-Tidn.* 1762, n. 130, och *Kongl. Brefvet til Kam. Colleg. och Stats-Cont.* af d. 29 Jun. 1762.

(*Er. Jul.* BIOERNER) Specim. Hiſtor. Geogr. Deſcriptionem Gotunheimiæ, ſeu Gigantearum Terrarum, quæ in Suethia boreali

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Norrland* i gemen.

li olim ſitæ fuerunt, ſuccincte exhibens. Maximam partem excuſum A. 1721, *in 4:o.* Stockh. 1741.

Mera om detta Arbete förekommer nedanföre n. 1274.

622. Diſſert. Academ. de Svedia Boreali. Pr. Joh. Hermanſſon, Reſp. *Er. Jul.* BIOERNER, *in 8:o.* Upſ. 1717. pp. 48.

Förra Delen handlar om Jättahem; ſenare Delen om Helſingland.

623. Diſſert. de Quenlandia antiqua. Pr. J. Ihre, Reſp. *Ol.* ENEROTH Olofſſon, *in 4:o.* Upſal. 1767. pp. 19.

Götting. Anzeig. 1769, p. 320.

Författaren ſöker bevifa, at med Qwenland förſtås de Landſkaper, ſom nu hos oſs kallas Norrland, och at deras åldſta Inbyggare burit namn af Qwener. Utur denna Diſputat. har Schlözer tagit Artikeln om det *gamla Qwenland*, ſom ſtår uti des *Allgem. Nord. Geſchichte*, p. 483 - 490.

Uti en i Åbo, år 1772, under Prof. Bilmarks inſeende, af *Laur.* PALANDER utgifven Diſp. *de Situ veteris Finlandiæ* påſtås, at i de åldſta tider Finnarne haft ſina Säten i Ångermanland, Weſterbotn, Lappmarken &c. Se här nedanföre n. 743.

624. MSC. Beſkrifning öfver Norrlands Landſkaper Helſingland, Medelpad, Ångermanland, Jemptland och Härjedalen.

Ibland

Ibland Handſkrifterne i Greſl. Bielkiſka, nu mera Skog-Kloſters Bibliothek, *Miſcellaneor.* T. VIII, p. 395. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Norrland* i gemen.

Åfven dårſtådes, *Miſcellaneor.* T. III, p. 146, finnes: „En kort Geogr. Beſkrifning öfver Stå„derne Geſle, Söderhamn, Hudikswall, Sunds„wall och Hernöſand, författad 1737".

Deſſa Beſkrifningar åro förmodligen på Gr. Carl Bielkes begåran upſatte, ſom då var Landshöfding i Geſle.

625. *Abrah.* Abr. HÜLPHERS Samlingar til en Beſkrifning öfver Norrland. I Saml. om MEDELPAD, *in 8:o.* Weſterås, Horrn 1771. II Saml, om JÄMTLAND, ib. 1775. III Saml. om HERJEDALEN, ibid. 1777. IV Saml. om ÅNGERMANLAND, ibid. 1780.

Deſſe Samlingar uptagas ſårſkilt här nedanföre, hvardera på ſit ſtälle.

626. Bij-Memorial öfver de Årender, ſom Kgl. Maj. nådigſt hafver pålagt och befalt Secr. Dan. Behm i acht taga och förråtta uti the Norländſka Ståderne Söderhambn, Hudwigswald, Sundswald och Hernöſand, om deras förbåtring och tilväxt. Dat. Stockh. d. 21 Aug. 1646.

Stiernman, *Saml. af Com. Stadgar,* T. II, f. 471.

627. Tankar om Norrlands råtta Up-

B.I. C.I. Sv. Geogr. *Norrland i gemen.*

odlings-sätt af *Hyper-Boreus*, *in 4:o*. Stockh. Kgl. Tr. 1765. 1 a.

Tillägningar stå i *Inr. Tidn.* 1765, n. 67.

628. Oeconom. Anmärkningar öfver Wester-Norrland, eller Gefle Höfdingedöme.

Sv. Samlingar, 1 St. Westerås, 1763, *in* 8:o, f. 5-16.

629. Underdån. Berättelse om Wester-Norrlands Höfdingedöme, til Riksdagen 1769, *in* 8:o. Stockh. K. Finska Tr. på Askergrens bekostnad, 1769. 96 *sidd. jemte Tilskrift til Hans Kgl. Maj. och 4 Tabeller.* 1½ a.

Lärda Tidn. 1769, n. 73.

År underteknad d. 16 Mart. 1769 af då varande Landshöfd. i Wester-Norrland, och Rid. af Kgl. Nordst. Orden *Pehr Abr.* Örnsköld. Innehåller Beskrifning både om sjelfva Lånet och des Hushållning, samt hvad Landshöfd. Örnsköld bidragit til Landets uphjelpande. Medföljer en Skrift, kallad: „Anledning til Norrländska Åkerbrukets Förbättring", 24 sidd. *in* 8:o, som tilförene varit tryckt, men nu å nyo utgifves.

Wester-Norrlands Lån säges vara ungefärligen lika folkrikt med Gefleborgs; innefatta öfver 600 qvadrat-mils rymd, samt föda inemot 66000 Själar. Det inbegriper Städerne Hernösand och Sundswall, samt på landet 2327 Gierde Mantal.

630. Oför-

630. Oförgripeliga Anmärkningar vid Landshöfd. och Ridd. — P. A. Örnſköld år 1769 genom trycket utgifne Berättelſe ang. Weſter-Norrlands Län, *in 4:o.* Stockh. K. Finſka Boktryck. 1770. 15 ſidd. omtr. *ibid. in 8:o.* 22 ſidd. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Norrland i gemen.*

De åro underteknade af Allmogens i Wåſter-Norrland Riksdagsmän vid 1769 års Riksdag och ſynes däraf, att Allmogen i Lånet icke hyſer om flere af Landshöfd. Örnſköld därſtädes gjorde Oeconomiſke Inrättningar, ſamma tanka ſom han.

Uti Memorial til Bonde-Ståndet af d. 5 Dec. 1769, påſtå icke allenaſt fören. Riksdagsmän, at Allmogen icke committerat ſine Riksdags-Fullmägtige vid 1762 års Riksdag, at ſöka någon delning af Lånet, utan hemſtälla ockſå, om icke Weſter-Norrlands, eller Sundswalls Län, ſedan Landshöfd. Örnſköld därifrån fått Transport til et annat Län, kunde indragas och åter ſammanbindas med Gefleborgs Län? hvilket vål Bonde-Ståndet för ſin del biföll; men ej kom til verkſtållighet: emedan Kgl. Maj. redan hade utnämnt och förordnat en annan Landshöfding til oftanämnde W. Norrlands Län. Deſſe Handlingar, tillika med Kgl. Brefvet til Kammar-Collegium och State-Contoiret af d. 29 Junii 1762, ang. Gefleborgs Läns delning, åro trykte i Stockh. hos Wennberg och Nordſtröm, 1770, *in* 4:o. 1 a.

631. Uplysning til de Anmärkningar, ſom Riksdags-Fullmägtige för det hedervär-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Norrland* i gemen.

de Bonde-Ståndet af Weſter-Norrlands Lä låtit utgå, rörande Landshöfdingens — Her P. A. Örnſköld, vid början af ſidſt hål ne 1769 års Riksdag, til Hans Kgl. Maj afgifna underdåniga Berättelſe om Weſter-Norrlands Höfdingedöme, *in 8:o.* Stockh. 1770. 45 ſidd.

Landsh. Örnſköld Anſtalter och Inrättningar förſvaras. Författaren kallar ſig *Joh.* J. WASELL, och har underteknat ſin Skrift, Hara i Jemteland, d. 14 Aug. 1770.

632. Utdrag af Herr Landshöfd. och Ridd. *Germund Abr.* FALKENGRÉNS år 1771 afgifne Riksdags-Relation, rörande Hemmans-håfden til Åker och Ång, Ödes-hemman, Gråsgålder &c. &c. uti Weſter-Norrland. På Högl. Kammar-Oeconomie-Deputations befallning, tr. uti för detta Grefingſka Tr. hos H. Fougt. Stockh. 1771. *in 4:o.* 1½ a.

§. 2.

GÅSTRIKLAND.

633. *Erici* ALROT Diſſertat. II. de Geſtricia, *in 4:o.* Upſ. 1720, 1722. pp. 84.

Acta Liter. Suec. 1723, p. 380.

634. Gåſtrikelands i viſſa delar goda och i andra åter förbåtring tarfvande Hushåldning, utgifven och til trycket befordrad af

af *Pehr* SCHISSLER, Directeur, *in 8:o.* Norrköp. Blume, på Bokh. (i Stockh.) Schindlers förlag, 1769. 27 *ſidd.* B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Norrland* i gemen.

Lärda Tidn. 1771, n. 51.

635. Oecon. Beſkrifning öfver Stapel-Staden Gefle, — under Pr. A. Berchs inſeende — framſtålt vid Academien i Upſala, af *Magn.* ÖRNBERG, *in 4:o.* Stockh. Kgl. Tr. 1755. 33 ſidd.

Lärda Tidn. 1755, n. 68. *Stockh. Hiſt. Bibl.* ſ. 243.

En Beſkrifning öfver Gefle Stad, har Borgmåſt. och Råd dårſt. låtit författa och tillſändt Aſſr Tuneld. Se Förtekn. framför IV Upl. af hans Geographie.

636. K. Carl d. XI Öpna Bref uppå Gefle Stads Seglations och förre Privilegiers Reſtitution. Dat. Stockh. d. 27 Jan. 1673.

Uti v. Stiernmans *Saml. af Com. Stadgar*, D. IV, ſ. 1.

636 (a). Gefle Stads Kiöp- och Handels-Gillets Articlar, af d. 1 Febr. 1712. *in 4:o.* 3 a.

Omtr. uti v. Stiernmans *Saml. af Com. Stadgar*, D. VI, ſ. 91 följ.

§. 3.

HELSINGLAND.

637. De Helſingia antiqua, Diſſertat.

B. l. C. 1. Sv. Geogr. *Helſingl.* Acad. Pr. Ol. Celſius, Reſp. *Laur.* ÅLFVIN *in 8:o.* Upſal. 1713. pp. 23.

638. MSC. D. *Daniel* DJURBERGI Deſcriptio Helſingiæ antiquæ.

Citeras af A. Flodberg, i Fôret. til ſin å 1755 utgifne Diſput. *de Helſingia.* Åberopas ockſå af Tuneld: ſe Fôrtekn. framfôr IV Upl. af des Geographie.

639. De Helſingia Norlandica præſtantiſſ. provincia, Oratio, quam — conſcripſit & — Upſaliæ publicè declamavit *Petr.* L. NERBELIUS, *in fol.* Upſal. typis Wallianis, 1636. pl. 5.

Flodberg, l. c. tror detta Tal icke vara trykt.

640. MSC. *Olai* BROMAN *Glyſiswallur*, ſive Helſingia illuſtrata, *in fol.*

Detta Arbete tänkte Fôrfattaren gifva ut, ſåſom en Gradual Diſputation; men det blef fôr vidlyftigt, och ligger ännu ſkrifvet uti tvenne Flockar; ſe *Lärda Tidn.* 1750, n. 83. Flodberg l. c. berättar, at Handſkriften fôrvaras uti Helſinge-Nationens Bok-fôrråd i Upſala; Aſſeſſ. Broman åter gifver vid handen, at detta Arbete, beſtående af 3 Band *in fol.* eges nu fôr tiden af Fôrfattarens Dotterſon, Gropman, Auſcultant i Kgl. Svea Hofrått. Under namn af *Glyſiswallur*, ſåger han, har Proſten Broman ſamlat alt hvad han kunnat om Helſingland, och tillika hvad han vetat om derifrån urſprungna Adeliga, eller Borgeliga Slågter; hvadan det-

ta

ta Arbete, til någon del, kan kallas Genealogiſkt. Se *Sv. Magaz.* 1766, Oct. ſ. 729. B. I. C. r. Sv. Geogr.

Uti Förtekn. på Frih. von Nettelblads Bibliothek, P. II, Francof. 1769, *in* 8:o, förekommer, p. 21, n. 25: *Ol.* J. BROMAN *Oratio Hiſtorica de Heſingia, habita Upſaliæ*, 1707, Mſct. *Helſingl.*

Om Lector Jon. *Sundſtröms* mångåriga Samlingar til en Beſkrifning öfver Geſtrik- och Helſingland, ſamt deras öde, läs A. A. Hülphers Föreral til Beſkrifn. öfver Medelpad och Ångermanland.

641. Specim. Acad. de Helſingia, P. I & II. Pr. El. Frondin, Reſp. *Sveno* BÆLTER, *in 4:o.* Upſal. 1735, 1739, pp. 87.

642. Specim. Academ. de Helſingia, Continuatio I. Pr. P. Ekerman, Reſp. *And.* FLODBERG, *in 4:o.* Upſal. 1755.

Lärda Tidn. 1756, n. 28.

Är en Fortſåtning af Bålters Arbete, och går efter ſidornas antal, ifrån p. 88 til p. 127.

643. Specim. Academ. de Helſingia, Cont. II. P. I, II. Pr. C. F. Georgii, Reſp. *Andr.* DAHLBOM, *in 4:o.* Upſaliæ 1769, 1773.

Denna Fortſåtnings förſta Stycke går ifrån p. 128 til p. 151, andra Stycket från p. 152 til p. 169. De handla om Staden Söderhamn.

644. Specim. Academ. de Helſingia, Continuat. III. Pr. C. F. Georgii, Reſp.

Clpher.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Helſingl.* *Chphor.* JUSTUS, Fil. *in 4:o.* Upſal. 1772. pp. 24.

Handlar om Skogs Sokn.

645. Monumenta Helſingica a Throne in Angedal, ante aliquot cent. annorum poſita, *in fol. pat.* Stockh. 1624. pl. 1.

Om detta Förſök lemnar Magn. Celſius i *Oreades Helſing. rediviv.* p. 36, 37, följande efterrättelſer: „Joh. Bureus, regni hujus quondam „antiquarius diligentiſſimus, monumenta Helſin„gica magna cum induſtria a ſe delineata for„mis, ut vocant, ligneis incidi curavit. Qua re „adeo delectatus eſt Juſtinianus Heiner, natio„ne Germanus, & Juris illo tempore in Reg. „hac Academia Profeſſor, ut induſtriam Burei „noſtri & publico programmate & carmine ho„noravit, quo & illum, & alios antiquarum re„rum ſtudioſos ad lecturam indagandam incita„vit, in hunc modum.

„Lector, qui fueris primus Runæque latentis
„Candidus interpres, Regia dona feras.

„Cujus diſtichi ſenſum idem Heiner rhytmis quo„que — Germanice expreſſit. A nemine ve„ro deinceps, quod ſciam, hæc tentata res eſt, „quod plerisque viſa ſit inexplicabilis“ &c.

646. *Magni* CELSII P. P. de Runis Helſingicis Oratio, habita cum Rectoratum Academ. deponeret, a. 1675 d. 29 m. Jun. *in 8:o.* Upſal. pl. 1.

Det-

Detta Tal har Sonen, Ol. Celſius, låtit tryc- B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Helſingl.*
ka, i Upſala, 1707.

647. Oreades Helſingicæ redivivæ, *in 8:o.* Upſal. Werner, 1710. pp. 70.

År också *Magni* Celsii Arbete, hvaraf, hos Wankif, redan 6 ark *in fol.* voro aftrykte, når Författaren afled 1679, och lemnade det ofulkomligt efter ſig. Sonen, Ol. Celſius, har ſedermera å nyo låtit trycka det, ſamt uti tvenne Diſputationer lemnat det Allmänheten i händer, under ofvan utſatte Titul. Om förſta Upl. *in fol.* ſe Brefven uti *Collectio Gjörwelliana*, D. I, St. II. (Stockh. 1777, 8.) ſ. 126-131.

648. De Runis Helſingicis obſervationes quædam, ſive ad *Oreadas Helſingicas* B. Profeſſoris *Magni Celſii* Supplementum *Ol.* Celsii Senioris, Theol. Prof. prim. & Archi-Præp. Upſal.

Uti *Nov. Act. R. Societ. Scientiar. Upſalienſ.* Vol. I. Upſ. 1773, *in 4:o*, p. 1-21.

Til de nåſt förut anteknade *Oreadas Helſingicas*, har Sonen Ol. Celſius fogat deſſe Anmärkningar, under namn af Supplement. Det beſtår af trè Capitel: det förſta handlar om Helſinge-Runornes figur och ſtållning; det andra om deras ålder; och i det tredje upgifvas och förklaras några med dem riſtade Stenar.

649. (*Olai* Celsii) de Runis Helſingicis, ad virum illuſtr. D. Ant. Magliabechium, S. M. D. Hetruriæ Bibliothecarium, toto

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Helſingl.* toto orbe celeberrimum, Epiſtola, *in* 4:o. Romæ, typis Barnabo, 1698.

Denna Uplaga år ganſka ſälſynt: omtr. år Brefver i W. E. Tentzels *Monatl. Unterred.* 1698, p. 560-566.

650. *Runic Characters of Helſingland*, das iſt: Erklärung der Runiſchen Schriften in Helſingland, wobey zugleich ein Monument mit dergl. Aufſchrift vorgeſtellet und erkläret wird, aus dem Engliſchen in Teutſche überſetzt, *in fol.* Nürnb. bey Vict. Balth. Henning, 1753. 2 a.

Stenen år denſamma, ſom finnes afritad uti *Nov. Act. R. Societ. Scientiar. Upſal.* Vol. I, Tab. 1. Förklaringen har *And.* CELSIUS, Aſtronom. Prof. i Upſala meddelt, och år tagen utur *Philoſophical Transactions* för år 1737. Förläggaren i Nürnberg var ſinnad ſtyckevis gifva ut flere dylike gamla Skrifter och Monumenter, utur åtſkillige Länder, under Titel af *Hiſtoriſche Merkwürdigkeiten*; men om det blifvit verkſtält, år mig obekant.

651. Birgeri Regis Statutum pro Helſingis de eorum decimis prædialibus &c. Dat. Holmiæ, a. 1297.

Ibland gamla Stadgarne bakom *Biörkö-Rätten*, Stockh. 1687, *in fol.* p. 6.

652. Kon. Carl den XI Reſcript til Landshöfd. i Gefle, Frih. Georg Sperling, om Finnarnas i Geſtrike- och Helſingland un-

undervisning i Svenſka Språket, för kunſkapen i Chriſtendomen: af d. 7 Dec. 1682. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Helſingl.*

Uti *Tidn. utgifne i Upſala* 1774, n. 9.

653. Kongl. Maj:s Reſcript til Arche-Biſk. Swebilius ang. anſtalt til Undervisning i Chriſtendomen för de Finnar, ſom bebodde Skogarne i Geſtrik- och Helſingland, af d. 14 Dec. 1693.

Nytt Förråd af åldre och nyare Handl. (af B. Bergius) I St. Stockh. 1753, *in 4:o*, ſ. 42.

654. Helſinga Hushåldning i korthet författad af *Pehr* SCHISSLER, *in 8:o.* Sth. Kgl. Tr. 1749. 74 ſidd.

Lärda Tidn. 1754, n. 70.

655. *Delsboa illuſtrata;* eller Delsbo Sokn i Norra Helſingland, i ſådan måtto ljusliga beſkrefven, at de förelagde fyra och fyratio Frågor, dem framl. Högv. Dom-Probſten i Wågſjö, D. Sven Bælter, då han år 1736 ännu var Philoſ. Candidat, åſtundade få Svår uppå, hår varda beſvarade, ſåſom de åfven ſamma året ſtraxt beſvarades, af *Knut* Nilsſon LENÆUS, Pr. och Kyrkoh. uti Delsbo, *in 8:o.* Stockh. Nyſtröm och Stolpe 1764. 256 *ſidd. Dedicat.* m. m. *oberåkn.*

Medfölja en Charta öfver Soknen, ſamt en Afritning af Delsbo Runehåll.

En

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Medelpad.*

En ganſka qvick ock artig, men nog ſatiriſk Granſkning af detta Arbete, läſes uti *Sv. Mercur.* Sept 1764, ſ. 708-736; omtr. med Tilökningar, ſamt en Förſvars-ſkrift för Pr. Lenæus i *Sv. Magazin.* 1766, Jun. ſ. 395-440, Jul, ſ. 470-480. Proſten Lenæus afled, i en hög ålder, d. 28 Jan. 1776.

656. MSC. *Nic.* WETTERSTENS Beſkrifning öfver Forſſa Socken.

Åberopas af Pr. Lenæus, i ſin *Delsboa illuſtrata*, ſ. 59. Författaren var Proſt och Kyrkoherde i Forſſa.

657. Jerlsö Sokns i Helſingland Beſkrifning, ſå til theſs Antiquitet, ſom Oeconomie, författad af *Pehr* SCHISSLER, *in 8:o.* Stockh. Kgl. Tr. 1753. 92 ſidd.

Lärda Tidn. 1754, n. 70.

§. 4.

MEDELPAD.

657 (a). Exercit. Academ. de Medelpadia, Pr. J. Upmark, Reſp. *Matth.* NORDAL, *in 8:o.* Upſal. 1716. pp. 47.

„Nomen Medelpadiæ ex Finnico *Mettola Patti* commodiſſime videtur deduci", heter det *in Theſ. Miſcellan.* bakom M. F. Hammar *Diſſert. de Carlshamnia*, Lond. G. 1749, *in 4:o.* „Man „ſkulle ſnart kunna tro', ſäger Lagerbring, *S. R. Hiſt.* I D. ſ. 306, „at Medelpad intet var „Svenſkt, efter något dylikt ord intet igenfin„nes i Svenſka Språket. Strömmen *Mjällan*, „ſom

„ſom nederkommer från Norſka Fjällen, och fly- B. I. C. 1.
„ter emellan Ångermanland och Medelpad, ſamt Sv. Geogr.
„Ryſka ordet *Piættin*, hvilket betyder Land, *Medelpad.*
„kunna gifva en ſannolik ſammanſåtning af nam-
„net" &c.

657 (b). Diſſert. Acad. de Medelpadia antiqua & hodierna, P. I, II. Pr. Matth. Aſp, Reſp. *Car.* Jonæ GENBERG, *in 4:o.* Upſal. 1734, 1737. pp. 89.

658. *Abr.* Abrisſon HÜLPHERS Samling til en Beſkrifning om Medelpad.

Lärda Tidn. 1771, n. 68, 69. *Götting. Anzeig.* 1773, p. 324.

Är Förſta Stycket af denne Författares: „Sam-
„lingar til en Beſkrifning öfver Norrland", Weſterås 1771, *in 8:o*, 129 ſidd. utom Præmiſſa, ſamt et „Kort Utdrag af Kyrkoh. i Grund-
„ſunda, *Hans Jon.* TUNÆI Herdaminne eller „Hernösands Stifts Präſt-Krönika" m.m. I St. om Medelpad, 30 ſidd. och tvenne Regiſter, medföljer en liten Charta öfver Medelpad, ½ ark.

659. Cippi Runici in Medelpadia, Sueciæ Provincia boreali, delineati ab *And.* CELSIO.

Acta Liter. Suec. 1725, p. 14.

Året förut hade Farbrodren, D. Ol. Celſius, i ſamma Handlingar, p. 577 *ſeq.* beſkrifvit och förklarat deſſe Runſtenar: här får man ſe dem afritade och ſtuckne i koppar. De gofvo anledning til en häftig Stridighet, emellan D. Ol. Celſius å ena, och Translat. i Ant. Archivo,

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Medelpad.*

Er. Jul. Biörner å andra ſidan. Den förra påſtod, at de, ſom för honom ritat af dem. Runſtenar, hade begått åtſkillige fel, och läſt orätt; men at hans Ritningar vore aldeles riktige och tillförlåtelige: begge delarne beſtridde Biörner. Förſta angrepet gjorde denne Antiquarien med följande Skrift:

660. (*Er. Jul.* BIÖRNER) De ætate, uſu & genuina Explicatione Runarum quæ in Provinciis Svethiæ borealibus, Helſingia & Medelpadia, reperiuntur.

Denna Afhandling, i hvilken Författaren, på et ganſka oanſtändigt ſätt, anfaller, ſå väl D. Ol. Celſius, ſom des Brodersſon, And. Celſius, är tryckt bakom des: „Prodromus Tractatuum de Geographia Scandinaviæ veteri" &c. Stockh. 1726, *in 4:o*, p. 29-48. (Se här nedanföre n. 1265), och recenſ. i *Acta Liter. Suec.* 1726, p. 115.

Et bitande Svar följde härpå, med Titel:

661. Runæ Medelpadicæ ab importuna criſi breviter vindicatæ, Auctore O. C. (*Ol.* CELSIO). *in 4:o.* Upſal. 1726. pp. 36.

Det är ſtält i form af Bref och addreſſerat til Biörner ſjelf, hvilken däremot utgaf:

662. *Er. Jul.* BIÖRNERI Epiſtola reſponſoria ad Virum clariſſ. D. Ol. Celſium, S. S. Theol. Doct. & Prof. publ. Lingg. Orient. de ejusdem dubiis circa delineationem & ex-

& explicationem Runarum, *in 4:o.* 1726. B. I. C. 1. Sv. Geogr. pp. 39. *Jämtland.*

Hvarpå följde:

663. *Olavi* CELSII de Monumentis quibusdam Runicis Epiſtola ad Amicum, *in 4:o.* Upſal. 1727. pp. 16.

Och härmed ändades Striden, ſom ſynes, icke til Biörners förmon. Lås C. Nettelbladt *Schwediſche Bibliothek*, I St. p. 226, och Jo. Erichſon, *Bibl. Runica*, p 10 ſeq.

§. 5.

JÄMTLAND.

664. Jemptelandz Beſkrifning til ſine Tingzlagh, Sochnar och Konungzgårdar &c. af *Eraſmo* LUDWIKSSON, författad år 1575, den tid han på Kongl. Maj:s af Sverige wågnar der uppe wiſtades.

Ibland Handlingarne, vid ſlutet af *S. Olofs Saga*, utgifven af J. Hadorph, Stockh. 1675, *in 8:o*, ſ. 133-136.

Jämtlands gamla Wapn och Sigill finnes afritat och beſkrifvet uti *Danſke Magazin*, VI B. ſ. 225. Åfven Dårſtådes ſ. 226-235 får man igen några Handlingar, rörande detta Landſkap, under Danſka Vålder, 1531-1571.

665. Diſſert. de Fatis Jemtiæ, Pr. Fab. Tœrner, Reſp. *Joh.* SPARRMAN Erichſon, *in 8:o.* Holm. Werner, 1722. pp. 27.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Jämtland.*

666. *Abr.* Abr:ſſ. HÛLPHERS Samling til en Beſkrifning om Jämtland.

Nya Lärda Tidn. 1775, n. 41, 42. *Upſala Tidn.* 1775, n. 37, 38.

Är andra Stycket af denne Författares „Sam„lingar til en Beſkrifning öfver Norrland", Weſterås, 1775, *in* 8:o, 272 ſidd. utom præmiſſa, ſamt et kort Utdrag af H. J. TUNÆI *Herdaminne* &c. II St. om Jämtland, 33 ſidd. utom Regiſtret. Medföljer en liten Charta öfver Jämtland, ½ a.

667. Kort Beſkrifning om Rödöns Tingslag i Jemtland, under Pr. And. Berchs inſeende, vid Acad. i Upſala, framſtäld af *Jöns* TIDEMAN, *in* 4:o. Stockh. Grefing, 1758. 20 ſidd.

Lärda Tidn. 1759, n. 93.

668. Adumbratio Alpium quas habet Jemtia (Diſſert.) Pr. Har. Vallerius, Reſp. *Dan.* TOUSCHERUS, *in* 8:o. Upſal. 1694. pp. 21.

669. Specim. Acad. de Lapide in Valli virente, *Stenen i grönan Dal.* Pr. Jo. Hermansſon, Reſp. *Jon.* Bidenius RENHORN, *in* 8:o. Upſal. 1733. pp. 24.

Stenen är afritad, ſå väl hos Rudbeck, ibland Figurerne til Atlanticæ I Del, Tab. 29, Fig. 96, ſom uti *Svec. ant. & hod.* T. II, n. 69; men riktigaſte Aftekningen är den, ſom Landshöfd.

höfd. Bar. Tilas bifogat ſit Tal: *Utkaſt til Sveriges Mineral-Hiſtoria*, Sth. 1765, *in* 8:o, ſ. 67. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Hårjedal.*

670. Meteorologiſka och Oeconomiſka Anmärkningar, gjorde i Jämtland.

I *K. Wet. Acad. Handl.* 1767, I Qvart. ſ. 1-11.

671. Jämtelands Afrads-land, under Prof. A. Berchs inſeende, vid Acad. i Upſala afhandlade af *Henning* TIDEMAN, *in* 8:o. Stockh. Salvius, 1750. 43 ſidd.

Lärda Tidn. 1751, n. 11.

Uti *Inr. Tidn.* 1761, n. 57 berättas, at år 1760 voro i Jämtland 21352 Menniſkor, unga och gamla, ibland hvilka voro 9503 af Man- och 11849 af Qvin-kônet. Samma år föddes 672 Barn, af hvilka 346 voro Piltar och 326 Flickor. Föreſlås en Stads anläggande på Frôſsôn, hvilket contradiceras *Lärda Tidn.* 1761, n. 56.

672. Jämtelands Djur-fänge, under Pr. A. Berchs inſeende, föreſtält af *Aeſchil* NORDHOLM, *in* 8:o. Upſ. 1749. 60 ſidd.

Lärda Tidn. 1749, n. 54.

§. 6.

HÅRJEDALEN.

673. Anmärkningar, rörande Herjedalens och Jämtlands Gränts emot Norrige, gjorde vid Gränſe-mätningen, åren

B. I. C. I. Sv. Geogr. *Härjedal.*

1758, 1759, 1760, af *Nils* MARELIUS.

Kgl. Vet. Acad. Handl. 1763, IV Qvart. ſ. 289-312.

674. Håredals Beſkrifning, af *Erasm.* LUDWIKSSON.

Ibland Handlingarne bakom *S. Olofs Saga*, ſ. 137.

675. Diſſert. Geogr. Herdaliæ deſcriptionem continens. Pr. A. Spole, Reſp. *Joh.* O. UNÆUS, *in* 8:o. Upſ, 1694. pp. 24.

675 (a). *Abr.* Abr:ſ HÜLPHERS Samling til en Beſkrifning om Herjedalen.

Stockh. Lärda Tidn. 1777, n. 27. *Upſ. Tidn.* 1777, ſ. 100.

År Tredje St. af denna Författares „Samlingar til en Beſkrifning öfver Norrland", Weſterås, 1777, *in* 8:o, 124 ſidd. utom præmiſſa. Utdraget af H. J. TUNÆI *Herdaminne* &c. III St. om Herjedalen, intager 8 ſidd.

676. Herjeådahlens Hushållning författad, med Anmärkningar theröfver, gjorde på en Reſa til Norrige 1750, och ſedermera 1758 och 1760 på Schåfer-reſor dårſtådes, af *Pehr* SCHISSLER, Directeur, *in* 8:o. Norrköp. Blume, på Bokhandl. (i Stockh.) Schindlers Förlag, 1770. 47 ſidd.

Lärda Tidn. 1771, n. 50.

En

En Critik öfver detta Arbete, läfes i *Lärda Tidn.* 1772, n. 64.

§. 7.

ÅNGERMANLAND.

677. De Angermannia, Exercit. Acad. Pr. H. Vallerius, Reſp. *Eric.* M. STRÖM, *in* 4:o. Upſal. 1705. pp. 54.

678. Diſſert. Acad. de Facie Angermanniæ antiqua & nova. P. I, II. Pr. F. Törner, Reſp. *Jon.* NORLIN, *in* 8:o. Upſ. 1728, 1731. pp. 89.

678 (a). *Abrah.* Abr:ſſon HÜLPHERS Samling til en Beſkrifning om Ångermanland.

. År Fjerde Stycket af denne Författares „Samlingar til en Beſkrifning öfver Norrland", Weſterås, 1780, *in* 8:o, 392 ſidd. præmiſſa oberäknade. Det tilhörande Stycket af H. J. TUNÆI *Herdaminne* &c. med ſit ſärſkilta Regiſter, intager 72 ſidd. Vidfäſtad är en liten Charta öfver Ångermanland, ½ a.

679. Beſkrifning om Strömings-Fiſkets beſkaffenhet i Norrbottn, af *Nils* GISSLER.

Kgl. Sv. Wet. Acad. Handl. 1748, ſ. 107-140.

680. Rön om Laxens Natur och Fiſkan-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. Ångerm:l.

ſkande i de Norrländſka Älfvarne, ſamlade af *Denſamme.*

Ibid. 1751, ſ. 11, 91, 171, 268; 1752, ſ. 11, 93.

681. Anmärkningar om Sik-Fiſket uti Norrländſka Älfvar och Skårgårdar, af *Denſamme.*

Ibid. 1753, ſ. 195-209.

682. Specim. Acad. de novo in fluviis Norlandiarum piſcandi modo. Pr. And. Celſius, Reſp. *Andr.* HELLANT, *in 4:o.* Upſal. 1738. pp. 28.

Diſputationen är ſkrifven på Latin och Svenſka, af en ſnabb Phyſicus och Aſtronom.

683. Norrländſka Boſkaps-ſkötſeln, med några ſmå Anmärkningar uti korthet ſammanfattad och beſkrefven af *Petr.* H. WASSENIUS, *in 8:o.* Stockh. Kgl. Tryck. 1751. 127 *ſidd. utom Dedic. och Föret.*

684. Ångermanna Hushollning Nordan Skogen, vid Academien i Upſala, under Prof. A. Berchs öfvervaro, framſtäld af *Jon.* BODING Danielsſon. I St. *in 8:o.* Stockh. Salvius, 1747. 65 ſidd.

Lärda Tidn. 1747, n. 21, och 1750, n. 68, hvareſt några ſmå Råttelſer låſas, dem Författaren ſjelf meddelat. Fortſåtningen af hans Arbete ſaknas.

685. Nå-

685. Nåtra Sokns Lin-ſåde i Ångermanland, under Prof. A. Berchs ſtyrelſe, föreſtålt af *Olof* TÖRNSTÉN, *in* 8:o. Upſ. 1753. 33 ſidd. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Wäſter-B.*

Lärda Tidn. 1753, n. 53.

686. Hernöſands Stad i Ångermanland, korteligen beſkrifven af *Joh. Otto* HAGSTRÖM.

Sv. Mercur. April 1758, ſ. 1186-1190.

Hernöſands Stads belägenhet har Nils Schenmark genom Obſervationer beſtämt: *Kgl. Sv. Wet. Acad. Handl.* 1754, ſ. 70-77.

§. 8.

WÅSTER-BOTN.

Nota. Låne-ſkilnaden emellan Wåſter-Norrland och Wåſter-Botn, til hvilkens underſökande och afdömande Kongl. Majt. år 1762 hade förordnat viſſa Deputerade, faſtſtältes af Rikſens Ständer, vid Riksdagen 1766. Se *Riksd. Tidn.* n. 155, ſ. 62.

687. MSC. *Eliæ* SALIN Otia canicularia, ſ. brevis Deſcriptio Weſtrobothniæ, patriæ ſuæ.

Säges vara ſkrifven på Svenſka, och finnes anteknad *Holmia Literata*, Edit. II, 1707, *in* 4:o, p. 41. Jag känner den icke vidare.

688. Diſſertat. de Weſtro-Botnia. Pr.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Wåſter-B.* Fab. Törner, Reſp. *Iſrael* D. STECKSENIUS, *in 4:o.* Upſal. 1731. pp. 52.

689. Kongl. Maj:s Kundgörelſe angående Ödeslands uptagande i Wåſter-Botn, af d. 20 Nov. 1741, *in 4:o.*

Förſöket miſslyckades.

689 (a). Tankar om Landet Wåſterbotn, *in 4:o.* Stockh. Kumblins Enka, 1778. 1 ark.

De angå Orſakerne til Upodlingens långſama gång i detta Land: förbättringar föreſlås.

En *Critique öfver denna Skrift* läſes uti *Stockholms Poſten*, 1779, n. 35 följ.

690. Om Pärlemuslor och Pärle-fiſkerier, af *Ol.* MALMER.

Kgl. Sv. Wet. Acad: Handl. 1742, ſ. 214-225.

691. Om Norrländſka Pärle-fiſkerierne:

Läs *Chr.* KÖNIGS *Lärdoms-Öfning*, VI Tom. Stockh. 1747, *in 8:o*, Cap. III, ſ. 43-53, och *Nils* GISSLERS Afhandling i ſamma ämne, uti *K. Wet. Acad. Handl.* 1762, ſ. 65.

„K. Maj:s Placat och Förordning om Pärle-„fiſkerierne, af d. 29 Maji 1691", jämte Förklaringen i ſamma ämne, af d. 29 Jun. 1692, och Kongl. Förordningen ang. Pärle-fiſkerierne i Eſt- Lif- och Ingermanland, dat. d. 22 Dec. 1694,

1694, fås igen uti v. Stiernmans *Saml. af Com. Stadgar*, D. V, ſ. 241, 342 och 497. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Wäſter-B.*

692. Diſſert. de Urbe Uma & adjacentibus parœciis. Pr. F. Tôrner, Reſp. *Jon.* El. Ask, *in 4:o.* Upſal. 1731. pp. 48.

693. Diſſert de Urbe Pitovia & adjacentibus parœciis. Pr. F. Tôrner, Reſp. *Petr.* Steckſenius Graan, *in 4:o.* Upſal. 1731, pp. 30.

694. Tal om Landtmanna Nåringar i Wäſter-botn, beſynnerligen Skellefta Socken, hållit för K. Wet. Acad. vid Præſidii nedläggande, d. 1 Maji 1765, af *Pehr* Högström, *in 8:o.* Stockholm, Salvius, 1765. 24 ſidd.

„Anmärkningar vid Folkökningen i Skellefta „Socken", af ſamma Författare, läſas i *K. Sv. Wet. Acad. Handl.* 1755, ſ. 170-176.

695. Diſſert. Hiſt. de Urbe Lula & adjacentibus parœciis. Pr. J. Hermanſon, Reſp. *Nic.* Hackzell, *in 4:o.* Upſ. 1731. pp. 37.

696. Diſſert. de Urbe Torna, eique adjacentibus parœciis, Pr. Er. Alſtrin, Reſp. *Er.* Brunnius, *in 4:o.* Upſ. 1731. pp. 50.

Longituden af Torneå, har And. Celſius determinerat i *K. Sv. Wet. Acad. Handl.* 1743, ſ. 153-157.

697. Be-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Lappland.*

697. Beſkrifning om Staden Torne, och om Midnats-Solens lyſande dårſtådes, ſamt Underråttelſer för Sjöfarande i Botniſka Wiken.

År införd i *And.* HELLANTS *Calendarier*, för åren 1744 och 1748, tr. i Stockh. hos Greſing. Se Björnſtjernas *Förteckn. på Sv. Calendar*, ſ. 78, 82.

Uti *K. Wet. Acad. Handl.* 1774, ſ. 61-68, yttrar ſamma Författare ſina „Tankar, huruvi„da Byggnings-ſättet hos det fattiga Folket i „Torne Stad och kringliggande Landsbygd kan „bidraga til Röt-feber och andra Sjukdomar".

(D.)

SVENSKA LAPPLAND.

698. Diſſert. Acad. de montibus Riphæis. Pr. F. Törner, Reſp. *Petr.* ENEWALD, *in* 8:o. Upſal. 1720. pp. 28.

Författaren beſtyrker Ol. Rudbecks mening, Atlant. T. I, C. XXV, påſtående: „Riphæos „montes in Septentrione eſſe, & - - - dorſo per„petuo, variis nominibus inſignito, fines Sue„ciæ & Norvegiæ, ut & Lapponiam percurre„re, atque diviſis Lapponibus Svionum & Mu„ſcovitarum, per Finlandiam, Aboam verſus ſua „demittere juga" &c.

699. *Jac.* ZIEGLERI Deſcriptio Lapponiæ.

Uti des *Schondia*, fol. 94-96. Upl. af år 1536. Se här ofvanföre n. 185.

Schef-

Scheffer anmärker, *Lapponia* p. 7, at Saxo Grammat. ſom ſammanſkrifvit ſin Danſka Hiſtoria, vid paſs år 1190, år den åldſte Skriftſtållare, hos hvilken namnet Lappland finnes; ſedan förekommer det hos vår Ericus Olai, ſom lefde inemot 300 år efter Saxo. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Lappland.*

Canc. Råd. Ihres Mening, om Urſprunget af namnet Lapp, kan låſas i en, under des inſeende år 1767 hållen Diſputat. *de Quenlandia antiqua*, p. 17; jämnför des *Gloſſar. Svio-Goth.* under ordet LAPP.

„Vocant vero Germani Lapones eos, qui pa„rum idonea rei præſenti dicunt & faciunt, „quos Romana lingua dicet puto ineptos", ſåger Ziegler l. c. och Damian a Goes: „Lappia „latino ſermone interpretatur inepta, ſive ſecors „provincia; nomen puto inditum inde, quod ex „nimio & intenſo frigore ſolum, tanquam ſtu„pidum, minime aptum ſit, nec ad recipien„dum, nec ad procreandum fruges".

700. *Damiani* a GOES Deploratio Lappianæ Gentis, & *Ejusd.* Lappiæ Deſcriptio.

År egentel. en Förеſtålning til Påfven, ang. Hedendomen, hvaruti Lapparne ännu voro ſtadde, grundad uppå Johannis och Olai Magni muntelige men opålitelige Berättelſer, med hvilka Författaren haft tillfälle plåga förtroligt umgånge, förſt i Danzig, efteråt i Italien.

Skriften år daterad: *ex Lovanio, Cal. Sept.* 1540: följaktel. kan den icke förſta gången vara trykt i Geneve 1520, ſom Riddaren d'Oliveyra berättar, *Bibl. cur. hiſt. & crit.* par D. Clement, T. IX, p. 208. Sårſkilte Uplagorne,

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Lappland.*

ne, ſom dår upråknas, hår jag icke ſedt; men väl den ſom ſtår uti Samlingen *de rebus Oceanicis*, tr. i Cöln, apud *Gervinum Calenium & haredes Quentelios*, 15-4, *in* 8:o, p. 522-527. Samma Tractat läſes ockſå uti A. Schotti *Hiſpan. illuſtr.* T. II. Franof. 1603, *in fol.* p. 1313-1315.

Damian a Goes var en Portugiſiſk Adelsman, ſom gjorde vidlyftiga reſor, och brukades i åtſkilliga utrikes årender. Hans Lefverne beſkrifver Niceron, *Memoires*, T. XXVI: hvarmed kan jämnföras d'Oliveyras Berättelſe hos Clement l. c. p. 205 ſeq.

701. MSC. *Olaus* TRESK de juſtis finibus Lapponiæ Sueticæ per quinas regiones ſuas a Danica & Ruſſica discretæ.

„Liber abſolutus eſt Nycopiæ, d. 14 Mart. „a. 1640, & habetur in Bibliotheca Oxenſtierni„ana, ut indicio D. Norrmanni cognovi". Scheffer, *Suec. Lit.* p. 169.

Åfven dårſtådes tilågnas bem. Ol. Treſk et annat arbete, innehållande *Tabulas chorographicas totius Lapponiæ*; hvilket ockſå förvarades i Oxenſtiernſka Bibliotheket.

702. MSC. *Olai* Petri *Niurenii* PLANTINI Lapplandia, ſeu Deſcriptio orbis illius arctoi, quam in remotiſſima Scandiæ ſeu Sueciæ parte Lappi inhabitant.

Ibland Handſkrifterne i Riks-Archivo och Upſala Bibliothek, ſamt på flere ſtållen.

Författaren, Probſt och Kyrkoh. i Umeå, afled

led 1645: se Stiernman, *Bibl. Sveo-Goth.* T. II, p. 773. Scheffer citerar honom oftast. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Lappland.*

703. MSC. *Joh.* Jonæ TORNÆI Berättelse om Lappmarkerne och deras Tillstånd.

Uti Ant. Archivo och Friherrliga Rålambska Bibliotheket. Auctoren Pr. och Kyrkoh. i Torneå, dödde år 1681.

Näppeligen lärer någon förmodat, at denna Berättelse, efter förlopp af et Seculum, skulle få skåda dagsljuset. Sådant har likväl händt genom Amanuens. Historiogr. Hr *Sam. Lænboms* försorg; och har han gifvit sin Utlaga följande Titul: „Prostens och Kyrko-herdens i Tor„neå, Mag. *Johan* J. TORNÆI Beskrifning „öfver Tornå och Kemi Lappmarker. Förfat„tad år 1672. Stockh. uti Kgl. Finska Boktr. „1772", *in 8:o.*

Tornæi Arbete intager 67 sidd. hvartill kommer Utgifvarens Företal 1 ark, samt vid slutet (s. 68) en Anmärkning. I Företalet upräknas de Skrifter, som handla om Lapparnes Seder, Språk, Omvändelse til Christna Religionen, Handel, Hushållning, Landets Läge, m. m. neml. så många som Utgifvaren har kunnat erhålla kunskap om. Til slut nämnes något om Tornæi Lefverne och Skrifter. *Lärda Tidn.* 1772, n. 67-69.

Stiernman, l. c. p. 796, anför et annat Tornæi handskrifne Arbete, med Titul: *Narratiuncula de Lapponibus eorumque moribus ac indole*, hvilket tilåfventyrs torde vara detsamma, som jag fedt i Rålambska Bibliotheket, under

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Lappland.*

der påſkrift: *Lapponiæ & Lapponum Deſcriptio a* Joh. TORNAEO, och beſtår uti et Bref til Frih. Guſtaf Soop. Scheffer har nyttjat deſſe Handſkrifter.

Eljeſt citerar v. Stiernman, i ſin *Adels-Matrikel*, I Del. ſ. 639, en Beſkrifning om Lappland, på Italienſka, af *Jacob* WATTRANG, dock utan at ſåga, om, når och hvaråſt denſamma blifvit trykt. Uti Förtekningen på de Autorer, ſom Scheffer nytjat, förekommer icke Wattrangs namn.

En Afhandling *de Origine Lapponum*, af *Joh.* RENHORN, ſom varit *Præfectus Lapponum*, åberopar ſig Steckſenius, *Diſſert. de Weſtrobotnia*, p. 21; men nåmner icke, om den år trykt, eller ej.

704. MSC. *Sam.* REHNS korta Relation om Lapparnas Lefverne och Seder, ſamt i många ſtycken grofva Vilfarelſer. Ingifven til Riks-Cantzlern 1671, *in 4:o*. 50 bl. m. figg.

Medföljer *en Appendix af 12 Momenter.*

Sådant år Exemplaret i Ant. Archivo, D. 65, 66. Åfven dårſtädes förvaras et annat exemplar af denna Relation, *in fol.* teknat D. 67. „Hufvud-texten och Momenterne ſam„manſmälte i en annan ordning. Hafver ock„ſå varit uti De la Gardiſka Bibliotheket. Hår„vid ligga: 1) Protocoller vid Extra-Ting, hål„ne 1687 uti Lappmarkerne öfver en hop Vid„ſkepeligheter. 2) Heerda-Bref ifrån Th. von „Weſten, Danſk Miſſionarius i Norſka Lapp„markerne, til Präſterſkapet i Jämtland, om ge„men-

„menſamt arbetande på detta Folks Omvändel- B. I. C. 1. Sv. Geogr.
„ſe &c. 3) Anonymi Beſkrifning om Lapp- *Lappland.*
„Trumman. 4) Ritningar på Lapp-Trummor,
„med *Calendario perpetuo*".

Flere Lapp-Trummor, af åtſkillig ſtorlek, ſomliga med, andra utan deras Hamrar, ligga i förvar uti Ant. Archivo. Åfven dårſtådes framviſes *Stor-Junkarn*, eller en Rot af tråd, ſom någorlunda liknar en ſittande Figur och hvilken de hedniſke Lappar fordom tilbedit; item en annan Lapſk Afgud, neml. en ſvart Sten, ſom har någon liknelſe med et Örnehufvud.

705. *Joan.* SCHEFFERI, *Argent.* Lapponia, id eſt, Regionis Lapponum & Gentis nova & veriſima deſcriptio. In qua multa de origine, ſuperſtitione, ſacris magicis, victu, cultu, negotiis Lapponum, item animalium, metallorumque indole, quæ in terris eorum proveniunt, hactenus incognita produntur & eiconibus adjectis cum cura illuſtrantur. *in 4:o.* Francof. ex officina Chr. Wolfii, typis Joan Andreæ, 1673. pp. 378 *ſine præmiſſ. Ind. Capp. & emendand.*

Detta Arbete har länge, ſåſom det utförligaſte och tilförlitligaſte i ſit ämne, ågt den lårda verldens bifall, och omtalas med beröm, ſå väl i Engelſka Vetenſk. Societetens Handlingar, ſom i Franſka och Italienſka Journalerne: ſe Corn. à Beughem *Apparat. ad Hiſtor. Liter. noviſſ.* Conſp. II, p. 365. Men ſedan man, genom närmare Underſökningar, blifvit i många mål

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Lappland.*

mer uplyſt, har det ſmåningom förlorat af ſit värde: det bör likväl icke helt och hållet å ſido låttas, faſtän däruti åtſkilligt finnes, ſom dels icke åger grund, dels ſtrider med de Nyares meningar.

Et Exemplar af denna Bok, med många Författarens egenhändiga Tilökningar, ſkrifne i bråddarne och på inkliſtrade Lappar, förvaras i Kgl. Bibliotheket. Uti *Svec. Liter.* p. 300 berättas väl, at Bokhandlaren Wolff i Naumburg ſkulle å nyo låta trycka Beſkrifningen öfver Lappland, anſenligen tilökt; hvartill ſkulle komma: „TUDERI Commemoratio converſionis „quorundam pagorum Lapponicorum ad veram „pietatem Chriſtianam", jämte en: „Deſcriptio „brevis Lapponicæ gentis, e Suetico verſa in „Latinum", men ſådant år icke ſkedt.

Beſynnerligit nog är, at denna Bok, ſom blifvit på flere Språk öfverſatt, aldrig på Svenſka utkommit. På *Tyſka* trykte hon i Frankfurt, 1674, *in 4:o.* En *Holländſk* Öfverſåtning, tr. i Amſterdam, hos Jan ten Hoorn, 1682, *in 4:o*, har jag funnit anteknad i en Auctions-Catalogue. En *Engelſk Uplaga*, ſom Scheffer ſjelf anförer *Suec. Liter.* p. 297, utkom i Oxford 1674 *in fol.* och en annan tr. i London 1704, *in 8:o*, förekommer *Biblioth. Langebekiana*, p. 384.

På *Franſyſka* framträdde Boken i Paris 1678, *in 4:o maj.* och med Titul: „Hiſtoire de la Lap„ponie, ſa deſcription, l'origine, les mœurs, „la manière de vivre de ſes habitans, leur re„ligion, leur magie & les choſes rares du „payis. Avec pluſieurs additions & augmentations

fort

„fort curieuſes; qui jusqu'ici n'ont pas été im- B. I. C. I.
„primées, traduites du Latin de M. Scheffer, Sv. Geogr.
„par L. P. A. L. Geographe ord. de S. M. « *Lappland.*
408 ſidd. Initial-Bokſtåfverne utmårka ſåſom Öfverſättare, *Le Pere* Auguſtin LUBIN, faſtän den bekante Pierre Richelet i början dårvid lagt handen: ſe *Nouv. Mem. d'Hiſt. de Crit. & de Literat.* par l'Abbé d'Artigny, T. VI, p. 87. At denna Uplaga icke år allmån, intygar Niceron, *Memoires*, T. XXXI, p. 152. Hon förtjenar företråde framför ſjelfva Originalet, icke ſå mycket för Geogr. Chartans ſkul, den Öfverſättaren bifogar, ſom i anſeende til Anmårkningarne och Tillågningarne, ſom hårröra af Författaren ſjelf, och hvilka gå ifrån p. 358 til ſlut: Framför dem låſes följande Avertiſſement: „Après l'édition de ce livre, l'auteur a „recouvré pluſieurs mémoires du même païs, „qu'il nous a envoié d'une manière très-obli- „geante, & nous avons crû être obligés d'en „faire part au public, qui n'y trouvera pas „moins de goût, qu'à la lecture du reſte de „l'ouvrage". Vid de ſiåſte af deſſe Anmårkningar ſtår i brådden namnet *Nic. Lundius.*

706. La Lapponia deſcritta da *Franceſco* NEGRI, e data in luce da Giovanni Cinelli, *in* 8:o. Venezia 1705.

Boken har jag ſjelf icke ſedt, utan ſånär Tituln utur *Bibliotheca Seleƈtiſſima*, eller Förtekning på Herr von Schönbergs Bibliothek, ſom af S. Schouten och P. Mortier förſåldes i Amſterdam 1743, T. II, p. 287. Finner den ockſå citerad uti J. A. Fabricii *Salutaris Lux*

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Lappland.*

Evangelii &c. p. 469. Efter all liknelſe år denna Beſkrifning öfver Lappland, antingen et Utdrag, eller en Öfverſättning af Schefferi *Lapponia*, tilåfventyrs med några Författarens egna Anmärkningar, efter han ſjelf reſt omkring i Lappmarkerne: ſe här ofvanföre n. 248.

707. Het Vermaak der Tover-Hekzen van Lap-en Finland; met haar Tover-Trommeln, Wind-verkopen &c. als mede de generale Hiſtorie van Lapland, ofte een Beſchryving van't Klimaat en Aard des Lands, de Godsdienſt, Speys en Dranck, de Jagt, t'Trouwen, t'Opvoeden harer Kinderen, Silverminen &c. Hier is bygevoegt de Beſchryving van Ys-en Grœnland, door — Dithmar Bleſkenius. Den tweeden Druck, verziert met kopereplaten, *in 8:o.* Leeuwarden, Jan Klaſen (1716).

Beſkrifningen öfver Lapland intager 168 ſidor, och är et Utdrag af Scheffer.

708. MSC. Hiſtoriſk Beſkrifning om Lapparnas Urſprung, Tungomål, Trolofningar och Giftermål, Föda och Kläder, vidſkepeliga Gudstjenſts-öfning, Warur och Handel, Skiuteri, Fiſkeri, med hvad mera, ſom märkvärdigt är. Författad af *Olof* GRAAN, Pr. och Kyrkoh. i Piteå.

Uti *Catal. Libror. qui in Hiſt. & Antiquit. patr. ſub imp.* Caroli XI *publicati ſunt*, p. 29, räknas detta Arbete til de „Werck, ſom utgångne

„ne åro hår i Riket utom Colleg. Antiquitat". Auctors Original, ſom han hade til Riks-Cantzlern öfverlemnat, förvaras i Ant. Archivo. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Lappland.*

709. Kurtze Beſchreibung des Lapplandes von *Nic.* Örn, gebohrnen Lappländer, und der freyen Künſte Befliſſenen, in Teutſcher Sprache entworffen; von einem Teutſchen aber in beſſere Ordnung und guth Teutſch geſetzet, *in 12:o.* Bremen, Saurman, 1707. 88 *ſidor utom Föret.*

Af föga värde. Nils Örn, en Avanturier, ſom i Holland och flereſtädes gaf ſig ut för Prins af Lappland, härſtammade från Birkarlarne, hvilka fordom hade ſatt ſig neder uti Luleå, Pitcå och Torneå Lappmarker. Medelſt handel voro de bragte til det anſeende i Norrlanden, att Lapparne, i K. Guſtafs tid, anſågo dem för ſina Herrar och Regenter, hvarföre de åfven med möda ville erkänna den Svenſka Konungens öfvervälde. Se Ol. Celſii *K. Guſt. d. I Hiſt.* D. II, p. 217.

År 1708 lät bem. N. Örn, under ſit namn, trycka et Bref, med titul: „Des groſſen und weltberühmten Nordländers, Printz von Lappland genant (als des allererſten, welcher aus denen äuſſerſt entlegenen mitternächtigen Ländern herumgereiſet) Sendſchreiben an ſeine Landsleute, auf deſſen Peregrination", *in 4:o.* ½ ark. Daterat år detta Bref: „im Römiſchen Reich, an den Baltiſchen Meer-küſten, d. 27 Junii A. C. 1708".

Uti Exemplaret af Örns Bok, ſom Landsh.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Lappland.*

Frih. Tilas ägde, år af en okänd hand infördt något, som ſtått i Örns Stambok, dat. Hanover 1706, åfvenſå Werwings Verſer öfver ſamme Lapp, jämte följande Anecdot, hvilken jag likväl icke annat kan, än hålla för aldeles ogrundad: „Denna Nicol. Örn engagerade ſig med en Furſtinna i Tyſkland; men ſedan hans ringa härkomſt blef bekant, blef han hemligen af daga tagen“. Så mycket vet man, at han 1715 var i häkte i Aſtrakan, hvareſt han då redan i fem år ſutit fången; hvilket, jämte flere honom rörande omſtändigheter, han ſjelf berättar, i et Bref til K. Georg d. 1 i England, ſkrifvet d. 30 Aug. fören. år, och ſom finnes tryckt i Webers *Verändertes Ruſsland*, II Th. p. 165; Hanover 1739, *in 4to.* Af ſamma ſtälle ſer man, at innan Konungens intercesſion, om hvilken han anhållit, kunde komma honom til godo, han redan från Aſtrakan var bortrymd.

Åt andra öfverlemnar jag at utreda, huru med det, ſom här anförd är, den Berättelſen om Nils Örn kan concilieras, ſom läſes *Saml. Ruſſ. Geſchichte*, VII B. p. 100 följ. och hvareſt hela hans Lefverne korteligen beſkrifves, ſamt nog tydligen ſäges, at han förd et ganſka oordentligt Lefnads-ſätt, dagligen öfverlaſſat ſig med ſtarka dryckar, och ſåledes, i ſin blomſtrande Ungdom, ſlutat ſina dagar i Aſtrakan.

710. Diſſertation ſur la Lapponie, & ſur le Gouvernement de ſes peuples.

I Fjerde Tomen af *Atlas hiſtorique*. Denna Af-

Afhandling är hel och hållen tagen utur Scheffers Lapponia. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Lappland.*

711. MSC. *Gabr.* GYLLENGRIPS Beskrifning om Lappland.

Åberopas af Tuneld, i Förtekn. framför IV Upl. af des Geographie. Författaren var Landshöfding i Wästerbotten.

712. Beskrifning öfver de til Sveriges Krona lydande Lappmarker, innehållande kort Underrättelse så väl om Landets belägenhet och beskaffenhet i gemen; som des Invånares Tilstånd och Uhållning, deras Seder, Manér och Lefnads-art, samt Laster och Vidskepelser m. m. framgifven af Mag. *Pehr* HÖGSTRÖM, Misionar. och Kyrkoh. vid Gellivare, *in 8:o.* Stockh. Salvius (1746) 271 *sidd. Ded. Föret. Reg. &c. oberäkn.*

Bibl. Raisonnée, T. XL. P. II, p. 255.

Detta Verk är i sit ämne det förSta, som på vårt Tungomål, genom almänt Tryck utkommit. Författaren har icke framgifvit annat, än det han sjelf sedt och förfarit; följaktligen har han på många ställen måst gå ifrån så väl Scheffers, som andras Berättelser och Meningar.

Boken är tvenne gånger öfversat på *Tyska*: 1) i Stockholm, af TEMPLIN, *Notar. publ.* hvilken Uplaga, tr. i Leipz. på Lochners bekostnad, 1748, består af 328 sidor *in 8:o*; 2) i Köpenhamn, tillika med A. Ehrenmalms *Resa til Asehle Lapmark.* Denna Uplaga, tr. på Rothes

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Lappland.*

förlag, framträdde också 1748, och intager, utom Ehrenmalms Resa, 292 sidor *in 8:o.*

En *Dansk* Öfversättning utgafs tillika i Köpenhamn samma år, också *in 8:o.*

713. Memoire sur la chasse, l'oeconomie & le commerce des Lappons, avec un état de l'agriculture des colonies Suédoises, qui sont établies parmi eux, par Mr de JUTERBOG.

Står i *Journal Oeconomique* 1751, Juin, p. 104-129, Juillet p. 122-140, på Engelska i *Gentleman's Magazin* 1753, May p. 214, och på Tyska uti *Allgem. Magazin der Natur, Kunst u. Wissensch.* XII Th. Leipz. 1767, *in 8:o*, pag. 280. Författaren har nytjat Högströms Arbete.

714. Description de La Lapponie.

Låses i et Verk, kallat: „Melanges interes„sans & curieux, ou Abregé d'Histoire natu„relle, morale, civile & politique de l'Asie, „l'Afrique, l'Amerique & des Terres polaires, „par M. R. D. S. Paris 1763, *in 12:o*" i andra Tomen.

Om Beskrifningen öfver Lappland i synnerhet, heter det, *Journal des Sav.* Janv. 1764, p. 66. Amst. Upl. „C'est de l'ouvrage de Scheffer que „l'on a tiré la plus grande partie de ce que „l'on dit ici sur la Lapponie. On a puisé en„core dans les Relations de Regnard, de la Mo„traye, de M. M. de Maupertuis & l'Abbé „Outhier, de même que dans l'ouvrage inti-

„tu-

„tulé *Flora Laponica* de Mr Linnæus“. Här- af ſynes, at Författaren icke känt, eller nytjat Högſtröms Beſkrifning: jämnför *Götting. Anzeig.* 1764, p. 111. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Lappland.*

715. *Knud* LEEMS, Prof. i det Lappiſke Sprog, Beſkrivelſe over Finmarkens Lapper, deres Tungemaal, Levemaade og forrige Afgudsdyrkelſe, oplyſt med mange Kaaberſtykker: med J. E. GUNNERI, Biſkop over Tronhiems Stift, og S. S. Theolog. Doct. Anmærkninger; og E. J. JESSEN's, Juſtitz-Raad, General-Kirke-Inſpector og Cancellie-Secretaire, Afhandling om de Norſke Finners og Lappers Hedenſke Religion (Paa Danſk og Latin) *in 4:o.* Kiœbenhavn, 1767, 544 *og* 82 *ſidd.*

Götting. Anzeig. 1769, p. 793. *Allgem. hiſtor. Bibl.* XI B. p. 242.

Boken är trykt i två columner: bredvid Danſkan ſtår Latinſka Öfverſättningen, til ſtörre delen författad af D. Eiler Hagerup; nederſt, Gunneri Anmärkningar. Kopparſtitken nog illa både teknade och ſtuckne, tjena föga til annat, än at göra Boken dyr. Leems Arbete angår väl allenaſt de til Norrige hörande Lappmarker; men förtjenar med Scheffers och Högſtröms Beſkrifningar at jämnföras. Om den förras *Lapponia* fäller Danſka Författaren ett långt blidare omdöme än våra egna Scribenter, hållandes före, at den väl icke är fri från fel; men finner därjämte det måſta vara med Sanningen öfverensſtämmande.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Lappland.*

En Tyſk Öfverſättning har D. VOLCKMAN i Leipzig låtit trycka, 1771 *in 8:o*; dock mycket afkortad, och utan de många vid Danika Uplagan befintlige Kopparſtick; hvarmed Allmänheten icke torde vara miſsnöjd; men väl därmed, at han jämväl uteſlutit Juſt. Rådet Jeſſens Afhandling, ſom viſſerligen hade förtjent at bibehållas. Se *N. Crit. Nachr.* Greifsw. 1771, *in 4:o*, p. 41, och *Betracht. über die neueſten hiſtor. Schriften*, II Th. p. 454.

716. Diſſert. hiſt. de Pygmæis. Pr. J. Esbergius, Reſp. *Dan.* HODELL, *in 8:o.* Upſ. 1703. pp. 37.

Författaren ſöker beviſa, at det ſom hos äldre Scribenter berättas om Pygmæer, eller Dvergar, i det närmaſte paſſar ſig til Lapparne.

Några critiſke Anmärkningar, rörande Lappland och des Inbyggare, upſatte af *Sam.* CHYDENIUS, får man igen vid ſlutet af Diſput. *de Aſkmannis*, ſom han under Prof. Scarin förſvarat 1747, och här nedanföre, n. 1413, är anteknad.

717. Två Berättelſer om Lapparnas Omvändelſe ifrån deras fordna Vidſkeppelſer och Afguderi, *in 8:o.* Stockh. K. Finſka Tr. 1773. 72 ſidd.

Lärda Tidn. 1773, n. 41.

Utgifvaren af deſſe Berättelſer är Amanuenſis Hiſtoriographi, *Sam. Lœuhom.*

Den förra, p. 9-62, är författad af *Gabr.* TUDERUS, den tiden Comminiſter i Enara, ſe-

ſedermera Kyrkoh. i Torneå, dôd 1705. U-tan tvifvel år denna Berättelſe denſamma, ſom i Latinſk Ôfverſättning ſkulle bifogas Schefferi *Lapponia*, i den tilämnade nya Uplagan, hvarom här ofvanföre. Den ſenare Berättelſen, p. 62-72, upſatt 1723 af Danſka Miſſionarien til Lapmarken, *Thomas* von WESTEN, har blifvit inſkickad til Superintend. Aſp i Hernôſand. Af den har ockſå Danſka Juſt. Rådet Jeſſen betjent ſig, uti ſin n. 715 anförde Afhandling. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Lappland.*

Uti ſit Företal ôkar Utgifvaren Förteckningen på Skrifter ang. Lappland, ſom han börjat i Företalet til Tornæi *Beſkrifning*, ſe n. 703.

Et *Petri* Er. NORAEI Bref til då varande Superintend. i Hernôſand, ſkrifvet den 24 Nov. 1686, ängående Lapparnas Vidſkeppelſer och Afgudadyrkan, år infört uti *Upſ. Tidn.* 1776, n. 18.

718. MSC. *Lennart* SIDENII Relation om de oomvända Lappars Afguderi, 1726.

Uti Friherrl. Rålambſka Bibliotheket. Åfven dårſtådes förvaras tvenne andra dylika Berättelſer, den ena af *Joh.* TORNBERG; den andra af *Petr.* THURENIUS, hvilken ſenare i ſynnerhet beſkrifver de uti Åhſele Lappmark bruklige Vidſkepelſer.

719. Bericht von der Lappländer Wahrſager-Pauken und Hexereyen, aus Joh. Schefferi Lapponiſcher Beſchreibung zuſammengezogen (von *Eraſm.* FRANCISCI). *in 4:o.* Nürnb. 1674.

Omtr.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Lappland.*

Omtr. ibid. 1681 *in 8:o.* Om Eraſs. Franciſci eller ſom des råtta namn var, *Eraſm.* FINX, handlar Joh. Mollerus, *Cimbr. Literata*, T. I, p. 178.

720. Diſſertat. de Tympanis magicis. Pr. P. Laurbechius, Reſp. *Nic.* L. FORZELIUS, *in 4:o.* Aboæ 1680. pl. 5.

Jämnför Ol. Rudbecks *Atlantica*, T. II. C. X, och Högſtröm, C. XI.

Mem. de l'Acad. des Inſcript. & Belles Lettres, T. IX p. 332, Amſt. Upl. giſſas, at Figurerne på Lapp-Trummorne torde vara et ſlags hieroglyphiſk Skrift.

721. Kort Berättelſe om Lapparnas Björna-fånge, ſamt deras därvid brukade Widſkeppelſer, utgifven af *Pehr* FJELLSTRÖM, Proſt och Kyrkoh. i Lyckſele, *in 8:o.* Stockholm, Wildiſka Trycker. 1755. 32 ſidd.

Lärda Tidn. 1755, n. 100.

722. MSC. En kort Beſkrifning om Kongl. Misſions-Collegio i Danmark, om Misſionen, Lapp-Scholorne, och Lapparnas faſeliga Afguderi: författad in Martio 1727, af *Henric* FORBUS, Paſt. & Præp. Tornenſi. Jämte Bref ifrån Svenſka Misſionarier, i ſamma ämne.

Ibland Handſkrifterne uti Ant. Archivo, n. D. 68.

723.

723. En Contract och Förening, som är gjort med Birkarlar om theras Skat; dat. Upſala, d. 1 April 1528. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Lappland.*

Uti v. Stiernmans *Saml. af Com. Stadg.* T. I, p. 16. „Docet Hadorphius in *præf. ad Le-*„*ges Bircenſes*, eos a *Biark*, mercatura, no-„men accepiſſe: ſed veriorem appellationis ra-„tionem tradit Schefferus in *Lapponia* p. 47, „fuiſſe nempe Globum hominum; qui ex Tava-„ſtiæ pagis *Birkarla* & *Ringo* oriundus, duce „*Matthia Kurk*, ad interiora Sinus Bothnici pe-„netraverit, totamque Lapponiam ſibi vectiga-„lem reddiderit". Ihre, *Gloſſar. S. G.* T. I, col. 191. Härvid förtjena Anmärkningarne *om Lapparnes fordna Hemviſter i Finland* at läſas, ſom ſtå i *Åbo Tidn.* 1778, n. 18 följ. och i hvilka Författaren, Pr. *Lemqviſt*, vil beviſa, „at Lapparne, för K. Magnus Ladulås tid, in-„nehaft hela öfre delen af Tavaſtland, en ſtor „del af Satakunda Härad, och inre lands ſidan „af Öſterbotten, hvarifrån de af Birkala-boerne „blifvit bortdrifne".

724. Öppet Bref för de Birkarlar och Lands-Köpmän i Norre-bottn, at bruka Fiſkeriet i Weſter-hafvet: dat. Stockh. d. 20 Sept. 1551.

Uti v. Stiernmans *Saml. af Com. Stadg.* T. I, p. 122.

725. Patent om Kyrkors och Marknaders inråttande i Lappmarken; dat. Stockh. d. 24 Sept. 1640.

Ibid. T. II, p. 297.

726.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Lappland.*

726. Kongl. Maj:ts Placat, angående Lapparnes flytjande ifrån theras Hemviſter: dat. Stockh. d. 9 Maji 1671, *in 4:o.*

727. Placat om Lappmarkernas bebyggande och de Förmoner och Friheter, ſom de, hvilka ſig där nedſåtja, åtnjuta ſkola: af d. 3 Sept. 1695, *in 4:o.*

727 (a). Placat angående Lappmarkernas bebyggande af den 27 Sept. 1695, *in 4:o.*

En Kongl. Maj:ts Förordning, i ſamma ämne, var redan publicerad under d. 27 Septemb. 1673, och under d. 9 Aug. ſ. å. et Privilegium för dem, ſom uti Lappmarken upptaga åtſkilliga ſlags Metall-Bruk. Se von Stiernmans *Saml. af Com. Stadg.* T. IV, p. 26 och p. 33. *Ibid.* p. 661 ſtår: „K. Maj:s Bref til Kammar-Colle„gium, ang. Lappmarkernes population och cul„tur, af d. 3 Maji 1686".

728. Tankar om Upodlings möjelighet i Lappmarkerne: under Pr. A. Berchs inſeende, til almänt omprôfvande yttrade af *Carl* P. FJELLSTRÖM, *in 4:o.* Upſala, 1760. 22 ſidd.

729. Kort Förſök af närmare Kundſkap och ſtörre Nytta utaf de ännu ej upodlade Norre Landſkaper af Sverige, med deras naturliga Beſkaffenhet och Lägen; i ſynnerhet Lappmarken. Til högre eftertan-

tanka, *in 8:o.* Stockholm, Salvius, 1771. 16 ſidd. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Lappland.*

Lärda Tidn. 1771, n. 71.

730. *Fridr.* FRYXELL, om Wäſterbotns och Lapmarkens Upodling.

Uti *Sv. Patriot. Sällſkapets Handl.* II St. I Afdeln. ſ. 1-28. Folknumern uti några Förſamlingar i Lapmarken hafva ſå väl Kyrkoh. i Luleå, *Jon.* HOLLSTÉN, ſom Proſten i Skelefta, D. *Pehr* HÖGSTRÖM utrönt: ſe *Kgl. Wet. Acad. Handl.* 1777. Denna ſenare ſåger ſig „hafva mycken anledning at tro, at den „delen af Lappſka Folkſlaget, ſom har ſit or„denteliga hemviſt i de under Sverige hörande Lapmarker, ingalunda är talrik, och at den „förut varit folkrikare, ſamt at frukta, det dera Folkſlag jämväl härefter måſte ſmåningom „aftaga. Deremot kan väl Nybyggarnes antal „efter hand tilväxa; men knapt i den mån, at „deras tiltagande kan, i myckenhet och nytta „för Riket, erſåtta afgången på Lapſka Folket".

Uti fören. *K. Wet. Acad. Handl.* 1779, 1 Qvart. läſes ockſå et „Utdrag af Juckasjervi „Förſamlings Kyrko-Böcker och Folk-Tabeller, „för 50 år, ifrån 1725 til och med 1774, „med Anmärkningar, af *Jac.* TURDEFJÄLL".

731. *Car.* LINNÆI Tankar om nyttiga Växters planterande på de Lapſka Fjällen.

Uti *K. Sv. Wet. Acad. Handl.* 1754, ſ. 182-189.

731 (a).

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Lappland.*

731 (a). *Abrah.* A. HÜLPHERS Beſkrifning om Åſele Lappmark.

Uti des *Saml. til en Beſkrifn. öfver Norrland, IV Saml. om Ångermanland*, ſ. 320 - 334. Han anmärker, at ſedan Ehrenmalms Reſa (ſe n. 284), mycket där i orten är förändrat.

732. *Joh. Otto* HAGSTRÖMS Anmärkningar öfver Jämtlands Lappmark.

De läſas i *Lärda Tidn.* 1750, n. 20, 21, 26, 27.

Jämnför *Sam.* CHYDENII Anmärkn. *ibid.* n. 32, och M. N. NORDSTRÖMS Påminnelſe vid denna Anmärkning, *ibid.* n. 45.

733. Diſſert. Acad. Statum Oeconomiæ, qui hodie obtinet in Lapponia Pitenſi, leviter adumbrans. Pr. Joh. Bilmark, Reſp. *Carol. Guſt. Bernh.* ALENIUS, *in 4:o.* Aboæ, 1768. pp. 16.

734. Diſſert. Acad. Statum Politices & Religionis in Lapponia Pitenſi præſentem delineatura. Pr. Joh. Bilmark, Reſp. *Carol. Guſt. Bernh.* ALENIUS, *in 4:o.* Aboæ 1769. pp. 12.

735. Diſſertat. Hiſtor. Oeconom. de Arieplog, Paroecia Lapponiæ (Pitenſis). Pr. Joh. Loſtbom, Reſp. *Sam.* ÖHRLING, *in 4:o.* Upſ. 1773. pp. 16.

Upſala Tidn. 1773, n. 32, 33.

736.

736. *Ol.* RUDBECKII, *Fil.* Deſcriptio Cataractarum in Caſcawari Lapponiæ. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Lappland.*

Uti *Act. Lit. & Scient. Suec.* 1734, p. 46-48.

Caſcawari är et Berg i Luleå Lappmark.

737. Sjutton års Obſervationer på Sånings- och Skörde-tiden m. m. uti Qvickjocks och Jockmocks Förſamlingar i Luleå Lappmark, gjorde af *Jonas* HOLLSTÉN, Kyrkoh. därſammaſtädes.

I *Kgl. Sv. Wet. Acad. Handl.* 1768, t. 76-82.

738. Kort Underråttelſe om Utsjoki By i Torneå Lappmark, ſamt des Inbyggares Lefnadsſätt, Tilſtånd, Wilkor, m. m.

Är upſatt år 1751 af *And.* HELLANDER, då Capelan, ſedan Kyrkoherde i Utsjocki, och tr. i *Tidn. utgifne af et Sällſkap i Åbo*, 1772, n. 12-14.

739. Diſſert. de Oeconomia & Moribus Incolarum Lapponiæ Kimienſis. Pr. S. Chydenius, Reſp. *Henr.* WEGELIUS, *in* 4:o. Aboæ 1754. pp. 24.

Lärda Tidn. 1754, n. 71.

740. Tanke-förſök om Hushållningens Hinder och Hjelp i Kimi Lappmark, under Pr. P. Kalms inſeende, til allmän gransk-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Finland* i gemen.

ning framſtälte af *Joh.* WEGELIUS, *in 4:o.* Åbo, 1752. 12 ſidd.

Lärda Tidn. 1759, n. 52.

741. Utdrag af en Beſkrifning öfver Kuſamo Socken i Kimi Lappmark, författad af Mag:r *Elias* LAGUS, Adjunct. Paſt. därſtädes.

Uti *Kgl. Wet. Acad. Handl.* 1772, ſ. 17-28, ſ. 222-235; ſ. 349-358, 1773, ſ. 76-90.

Åfven därſtädes 1776, ſ. 218-221 läſes af ſamme Författare, en Beſkrifning på Sättet at fånga Båfrar i Kuſamo Socken.

(E)

Finlands Landſkaper och Städer.

§. 1.

FINLAND i gemen.

742. Diſſert. Acad. de etymo Fenniæ. Pr. J. Bilmark, Reſp. *Iſaac* NORDLUND, *in 4:o.* Aboæ 1771. pp. 16.

Sedan Författaren uprepat flere lärde Måns Meningar om detta namns Urſprung, framſtäller han ſin egen, ſom är korteligen denna: „Antiquiſſimis temporibus patriam noſtram habitarunt *Vani* ſ. *Vanni*, Scytharum progenies, „ex quibus ipſa terra fuit nuncupata *Vanhem* „& *Vannema* promiſcue; & cum exteri audirent, majores noſtros, Gothis in longinquis horum

„horum expeditionibus mixtos, ſeſe appellare „*Vener*, *Væner* & *Vennо*, hinc & populum „*Vænnos* ſeu *Fennos*, & patriam horum *Fen-* „*niam* appellarunt“: hvilket han, båſt han kan, ſöker beviſa. B. I. C. Sv. Geogr. *Finnland* i gemen.

743. Diſſert. de ſitu veteris Finlandiæ. Pr. J. Bilmark, Reſp. *Laur.* PALANDER, *in 4:o.* Aboæ, 1772, pp. 12.

Författaren yttrar ſin mening med följande ord: „Niſi per omnia fallimur, tractus ille „terrarum, qui ſuo ambitu Angermanniam, „Weſtrobotniam & Lapmarkiam una cum mon„tibus Riphæis Norvegicis complectitur, & qui „per littora Sinus Botnici usque ad mare Al„bum exporrigitur, fuit genuina ac primitiva „Fennorum patria, cujus Reges quondam cum „Regibus Sueciæ ac Norvegiæ de principatu „contenderunt; quare etiam in Annalibus Nor„vegicis celebrantur“.

Honom förekommer också troligt, at vårt nuvarande Finland icke fått detta namn förån kort för Chriſtendomens början, och af de gamla Finnar, ſom trängde af Norrſke Konungarne, i XI och XII Seculo, öfvergåfvo ſina förra hemviſt och flyttade til detta Land, hvilket eljeſt och alt intil den tid varit kallat Oſterland, eller på Munk-Latin, Terra Orientalis.

744. Finnoniæ Elogia, Oratione comprehenſa a *Joh.* SCHÆFERO, *in 4:o.* Dorpati, 1650.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Finland* i gemen. Schefferi *Suec. Lit.* p. 319. Stiernman *Aboa Liter.* p. 43.

745. Diſſert. Acad. de juſto Fennorum in patriam amore, Præſ. J. Bilmark, Reſp. *Carol. Joh.* FAGERSTRÖM, *in 4:o.* Aboæ 1769. pp. 18.

746. *Jo. Mart.* CHLADENII Programma de Fennis, Auctore Tacito, votis opus non habentibus, *in fol.* Erlang. 1748. pl. 1.

Är icke en hiſtoriſk, utan moraliſk Afhandling, til hvilken Taciti ord gifvit anledning: ſe Strodtmans *Beyträge zur Hiſt. der Gelarth.* III Th. Hamb. 1749, *in 8:o*, p. 203.

746 (a). Diſſert. de Fennis: Auctore Tacito, ſecuris adverſus homines, ſecuris adverſus Deos. Pr. J. Bilmark, Reſp. *Iſaac.* FLORIN, *in 4:o.* Aboæ 1776. pp. 14.

Denna Afhandling, hvartil nåſtföregående Programma gifvit anledning, är hiſtoriſk.

747. Vindiciæ Fennonum, Diſſertatio, Pr. G. Juſlenius, Reſp. *Dan.* JUSLENIUS, *in 8:o.* Aboæ 1703.

Omtr. i C. Nettelbladts *Schwed. Bibliothek*, I St. p. 116-156.

748. Magnus Principatus Finlandia, epico Carmine (Græco) depicta, & in — Academ. Upſal. publice decantata a *Joh.* PAU-

PAULINO, Finlando, *in 4:o.* Holmiæ, Eberdt (1678) pl. 2. B. I. C. 1 Sv. Geogr *Finland* i gemen.

Om Författaren, slutel. Grefve med namn LILJENSTEDT, S. R. Råd och Præs. i Wismarske Tribunalet, dödd 1732, se v. Stiernmans *Adels-Matrikel*, I D. s. 53.

749. Dissertat. situm & memorabilia quædam Finlandiæ exhibens. Pr. Nic. Stobæus, Resp. *Gabr. Andr.* HERKEPÆUS, *in 4:o.* Lond. G. 1741. pp. 27.

Geographiska Observationer gjorde i Finland, af *And.* PLANMAN, åro inryckte i *K. Wet. Acad. Handl.* 1767, I Qvart. s. 11-20,

749 (a). Om Finlands fordna Borgar.

Låses en Anmärkning uti *Tidn. utgifne af et Sällsk. i Åbo* 1776, n. 21, 22.

749 (b). MSC. Monumenta antiqua per Magnum Ducatum Finlandiæ in Templis, Arcibusque passim reperta, & singulari cura investigata, propriaque manu depicta ab *El.* BRENNER, A. 1671 & 1672.

Arbetet inlemnades til Colleg. Antiquitatum, och kom sedermera til Antiquit. Archivum: se J. Schefferi *Suec. Lit.* pag. 323. Närmare underrättelse meddelar Nils Hufvedf. Dal, *Specim. Biograph.* &c. in *Memoria* El. Brenneri, §. 7.

750. MSC. M. P. ZADELERI Aurora Finlandiæ, h. e. Liber historicus antiquum Fennorum originem, statum, mores

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Finland i gemen.*

& conditiones perſpicue demonſtrans; cum ejusd. Auctoris Tractatu de prisca re litteraria in Fenningia.

Original-Handſkriften ägde Kåmnären Erik Ström, ſe Förtekn. på des Bibliothek, ſom förſåldes i Stockh. 1749, p. 242.

Marcus Pauli Zidelerus, Con-Rector förſt vid Björneborgs Schola, ſedan vid Cathedral-Schola i Åbo, förekommer väl i Stiernmans *Åboa Lärer.* p. 38; men hans här anförde Arbete nämnes icke.

I *Tidn. utg. af et Sälſk. i Åbo*, 1772, n. 16, p. 126, ſåges et MSC finnas efter honom, ang. Öſterbottens Håfder.

750 (a). De diverſa origine Finlandorum & Lapponum Obſervationes *Simon.* LINDHEIM, Conſil. Reg. Dicaſt. Aboënſ.

Uti *Nova Acta R. Societ. Scientiar. Upſal.* Vol. II, p. 1-39.

Deſſa Anmärkningar voro redan 1759 til K. Wet. Soc. inlemnade; kort derefter afled Författaren. Han vederlägger i ſynnerhet dem, ſom hålla före Finnarna vara af ſamma urſprung, ſom Lapparne.

På Tyſka läſes denna Afhandling, i Sammandrag, uti *S. Petersburg. Journal*, Novemb. 1778.

751. *Arved* MOLLER om Eſt- och Liflands Inbyggares, och deras med Finnar och Scandianer gemenſama Scythiſka Urſprung.

Se

Se denna Författares *korta Beskrifning öfver Est- och Lifland* m. m. tr. i Westerås 1756, *in 8:o.* B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Finland* i gemen.

Arved Moller, flutel. Profeſſor i Lund, afled dårſtådes 1758, uppå ſit 85 års ålder.

752. *Olavi* RUDBECK *Fil.* Epiſtolæ ad virum celeberr. Dn. Fabian. Tœrner, Prof. Eloqv. Acad. Upſ. de Eſthonum, Fennonum Lapponumque origine.

Acta Liter. Suec. 1727, p. 300-306.

Författaren leder Finſka Folkets urſprung ifrån Iſraëliterna, ſom af K. Salmanaſſar bortförd es i Fångenſkap til Aſſyrien, och hvilka ſedan begifvit ſig til de Nordiſke Länder.

753. Diſſert. Acad. de origine ac religione Fennonum, Pr. Fab. Tœrner, Reſp. *Gabr.* ARCTOPOLITANUS, Greg. Fil. *in 4:o.* Upſal. 1728. pp. 60.

Den yngre Rudbecks nåſt förut anförda Bref år här, p. 13-23, helt och hållet intaget; och des mening, om Finſka Folkets Urſprung, beſtyrkes med flere ſkål.

„Prófning af det ſkålet, ſom utur Eſræ IV „Bok plågar hämtas, til bevis deraf, at Finnar„ne ſkola härſtamma af de tijo i Aſſyriſka Fån„gelſet bortförde Iſraël's Slågter", låſes uti *Tidning. utg. af et Sällſkap i Abo*, 1771, n. 13; item *Twifvelsmål emot Finnarnes ſå nåra Slågtſkap med deſſe Iſraëliter*, ibid. 1772, n. 19.

Uti ſamma *Tidningar* 1778, n. 13, anmärkes: at det ſom Arctopolitanus, med flere Seri-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Finland i gemen.*

benter, berâttar om Finnarnas hedniſka Afgudadyrkan, âr til ſtörre delen taget urur Michaël. Agricolæ Fôretal til *Pſaltaren* på Finſka, tr. i Stockholm, hos Amund Larſon, 1551, *in 4:o.*

Latinſka Verſer, i hvilka *Finlands fordna Afgudar* beſkrifvas, ſtå i *Åbo Tidn.* 1778, n. 15. Utgifvaren fôrmodar, deſſa Verſer vara deſſamme, ſom Wexionius, i ſin *Epitome Deſcript. Suec.* L. X, C. II, berâttar vara fôrfattade af den bekante *Sigfr. Aronus Forſius* ôfver Finſke Afgudarne; hânviſandes tillika Låſaren til Biſk. Agricolas Finſka Verſer i Fôret. til des Ôfverſåttning af Pſaltaren, hvilka jâmvål anfôras af Bång, *Hiſt. Eccleſ.* L. VI, C. 6.

754. *Eric Jul.* BIÖRNERS Brev til Prof. i Upſala, M. Joh. Amnell, om Finnars, Lappars och Samojeders Urſprung av det andre och ſenare Folkſlaget i Öſtra Scythia, de Veneder, eller Sarmater, det âr, de Samaritanſke Iſraëliter.

Det âr trykt ſåſom Bihang, bakom ſamma Fôrfattares *Svea-Rikens Hâvda-âlder* m. m. Sth. 1748, *in 4:o*, om hvilken Bok mera hâr nedanfôre n. 1161.

Kanſke det torde lôna môdan med Björners Bref jâmnfôra Ryſka Etats-Rådet KLINGSTEDTS *Memoire ſur les Samojedes & les Lappons*, tr. i Kônigsberg, 1762, *in 8:o*. Lapparne ſkola, efter hans mening, hârſtamma från Finnarne; men Samojederne vara et Tartariſkt Folkſlag. Af en annan tanka âr Prof. Schlözer, ſom gôr Samojederne til et Stam-

folk,

folk, el. til et ſårſkilt Folkſlag: ſe des *Allgem. Nordiſch. Geſchichte*, pag. 292 följ. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Finland* i gemen.

755. Förſök at igenfinna den Finſka Nationens och Språkets härkomſt: af Hans Excellence Riks-Rådet m. m. Grefve *Guſtaf* BONDE.

Uti *Kgl. Sv. Witterh. Acad. Handl.* I Del. Stockh. 1755, *in* 8:o, p. 78-104.

På Tyſka läſes denna Afhandling uti: „Sam„lung Hiſtor. Schriften, zur Beförderung der „Geſchichts-kunde". Roſt. und Greifsw. 1763, *in* 4:o. I St. n. 2. *Götting. Anzeig.* 1763, p. 713.

Schlözer ſåger, *Proben Ruſſ. Annalen*, p. 131: „Dieſer Verſuch iſt mehr als Rudbeckiſch; man „weis nicht, träumt man, oder wachet man, „wenn man ihn lieſt". Hans egna Tankar om Finſka Folkets härkomſt läſas l. c. p. 76 ſeq.

756. Diſſert. Hiſt. de Origine Fennorum. P. I, II. Pr. J. Bilmark, Reſp. *Frid.* COLLIN, *in* 4:o. Aboæ, 1764, 1766. pp. 46.

Författaren antager, at Finſka Folket härſtammar från Judarne; men tror, at deras Tåg til de Nordiſke Länder ſkedt på åtſkillige tider, hvilket han bjuder til at utreda. Et ſtort ſkål, i hans tanke, är den nära gemenſkap, ſom Finſka Språket åger med Hebraiſkan; men denna gemenſkap imellan bägge Språken, hafva långt för honom flere påyrkat. Se här nedanföre B. V. C. II. §. 2.

B. I. C. 1: Sv. Geogr. *Finland i gemen.*

757. Remarques ſur les Finnois, ou Finlandois.

Journal. Encycloped. 1756, T. I, P. III, p. 31-39.

Deſſe Anmärkningar, ſammanraffade af någon Stympare, företog ſig Heſſen-Caſſelſka Hof-Rådet och Bibliothecarien Arckenholtz at vederlägga, til Förſvar af Finſka Nationens heder. Han gjorde det i et Bref, ſom under följande Titel framträdde:

758. Lettre aux Auteurs du Journal Encyclopedique de Liège, au ſujet des Remarques ſur les Finnois, ou Finlandois, où en reponſe à ce, qu'ils y ont avancé, on tâche de mieux developer l'état ancien & moderne des habitans de la Finlande & de la Lapponie, *in 8:o.* Frankf. & Leipz. 1756. pp. 56.

Götting. Anzeig. 1756, p. 548.

Brefvet, ſkrifvet i April månad 1756 och underteknat J. A. F. (*Jean* ARCKENHOLTZ, *Finnois*) är tryckt i Caſſel. Journaliſterne i Lüttich utgåfvo deremot:

759. Analiſe raiſonnée & Reponſe à la Lettre adreſſée aux Auteurs du Journal Encyclopedique, par le Gazettier litteraire de Gottingue, au ſujet de quelques Remarques ſur les Finnois, ou Finlandois, *in 12:o.* (Liège) 1756. pp. 48.

Och med en litet förändrad Titel, uti *Journ. En-*

Encycloped. 1756, T. IV, P. III, p. 52 - 75, och T. V, P. I, p. 55-77 (andra Upl.). Författarne af Götting. Lårda Tidn. som här oförskylt angripas, svarade i korthet, *Götting. Anzeig.* 1756, p. 705 - 707; men et annat och långt skarpare Svar utkom, med påskrift: B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Finland i gemen.*

760. Lettre à l'Auteur de la Reponse aux Remarques sur les Finlandois, opposée à l'Analise raisonnée du Journaliste de Liège, *in 8o.* pp. 16.

Götting. Anzeig. 1756, p. 917.

Det år underteknat C. G. W. och nederst på sista sidan står: „à Francfort & Leipzig, au „mois d'Août 1756". Orått hur det af en och annan blifvit mig tilågnat; men det år skrifvet i Amsterdam, af den bekanta *Jean* Rousset, och tryckt i Cassel. Lütrichska Journalisterne replicerade i en Anmårkning, som låses i deras Journal, 1756, T. VII, P. I, p. 12-15; men fingo oförd rojeligen til Svars:

761. Extrait d'une Lettre de Hambourg, au sujet d'une Note insérée dans le Journal Encyclopedique de Liège, pour le 1 d'Oct. 1756, *in 8o.* pp. 4.

Omtr. år detta Brefs Utdrag, som förmodligen också flutit utur *Rousjets* penna, *Biblioth. impartiale*, T. XV, p. 298-301; och hårmed flutades en Controvers, af hvilken, i hufvudåmnet, ingen sårdeles uplysning år at hämta.

762. Forsœg til de Nordiske Landes, sær-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Finland i gemen.*

färdeles Norges gamle Geographie, hvorved Finmarkens og hosliggende Lapmarkers gamle Grendſer og Strekning, Indbyggernes Oprindelſe, Landenes Ælde, ſamt andre ſaa vel geographiſke, ſom politiſke Omſtændigheder underſøges af *Gerhard* SCHOENING, Rector i Trondhiems Skole, og Medlem i det Kongel. Danſke Selſkab til Hiſtor. och Sprogets Forbedring, *in 4:o.* Kiœbenh. 1751, tr. paa det Kongelv Danſke Selſkabs Bekoſtning, hos C. G. Glaſing, 144 *ſidd. utom præmiſſa.*

Författaren hyſer, om Finnarnes och Lapparnes urſprung, helt andra tankar, ån våra Håfdeteknare, dem han i ſynnerhet ſöker at vederlägga; men tyckes i ſit företagande icke varit rått lycklig. Några påminnelſer emot des påſtående, at hela Finmarken, hvilken åfven inbegriper Lapland, af ålder hört til Norrige, och at Sverige aldrig ſträkt ſin Lagſagu öfver Lapparne för Unions-tiden, kunna läſas i Lagerbrings S. R. *Hiſt.* D. I, ſ. 315 följ.

Hvad ſom i ſynnerhet des mening om Finſka Folkets härkomſt beträffar, ſå fäller Prof. Schlözer, *Proben Ruſſ. Annal.* p. 131, dårom följ. Omdöme: „Brauchbarer iſt was — Schoe„ning — von der alten Nordiſchen Geographie „geſamlet hat, wenn er gleich in Beſtimmung „des Urſprungs der Finnen, die er gleich an„fangs S. 3. mit den Samojeden und Hunnen „vermenget, eben ſo unglücklich iſt, als ande„re, die ſie von den 10 Stämmen Iſraëls her„leiten.“

Det-

Detta oagtat, har Schlözer funnit Schœnings Afhandling lóna módan at på Tyska ófverſåttas, dock i Sammandrag, för at intaga et ſtälle uti des *Allgem. Nord. Geſchichte*, Cap. V, p. 437-482. „Ich habe dieſe Schrift, ſäger „han, wie alte Treffen ausgebrant. Aber was „davon übrig geblieben iſt, beſtehet in ſeltenen, „oder vielmehr ganz neuen Nachrichten von „dem Zuſtande der Welt im Norden, dies- „und jenſeits der Oſtſee, ſeit dem 9:ten Se- „culo“ &c. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Finland* i gemen.

762 (a). Om Finnerne, deres ældſte Sæde og Herkomſt: af *Pet. Fridr.* Suhm.

Uti *Kiœbenh. Sellſkabs Skrifter*, Del. X, p. 50-60.

Författaren menar, at alla Finſka Slägter härſtamma från Maſſageterne, och äro Bröder med Hunnerne, Mungalerne och Calmuckerne: at de på deras Tåg åt Norden fördelt ſig i tvenne Flockar, hvaraf den ena, neml. Finnarne, med deras Slägtingar, Eſther, Letter, Liver, Curländare, Semgaller, Samogeter, Lithauer och Preuſſer, utbredt ſig förſt åt Weſter i Europa, och ſedan flyttat längre åt Norr; hvaremot den andra Flocken, beſtående af Lappar, Samojeder, Oſtiaker, Biarmier, med kanſke Quener och Careler, väl också vändt ſig åt Norr, följandes Bergen och Floderne åt, intil Is-hafvet; men ſedermera utbredt ſig åt Weſter; at Finnarne redan i Sjette Seculo bebodt det egentteligen så kallade Finland, m. m.

763. Diſſert. Acad. de Coloniis Suc-

co-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Finland* i gemen.

corum in Finlandiam deductis. Præſ. Joh. Bilmark, Reſp. *Carol. Can.* WAHLBERG, *in 4:o.* Aboæ, 1772. pp. 12.

Innehåller intet annat ån det ſom allmänt bekant år, neml. at K. Erik den Helige lemnade Svenſka Åboer qvar i Finland, åt Hafs-ſidan, hvilka ſedan förſtärktes måſt från Helſingland, och bebygde Landet, ſom nu kallas Nyland, m. m.

764. MSC. *Sigfr.* ARONI *Forſii* Finländſka Krönika.

Meſſenius har ågt den; men lårer nu mera vara aldeles förkommen: ſe Forſii *Leſvernesbeſkrifn.* af Lœnbom, Stockh. 1772, *in 8:o*, pag. 38.

765. *Joh.* MESSENII Berättelſe om några gamla och märkvärdiga Finlands Handlingar, hvilken innehåller en Krönika om Inbyggarenas Härkomſt, Bedrifter, Gudstjenſt, Konungar, Regenter och Biſkopar, med Svenſka Rim beſkrifven, *in 8:o.* Åbo, Frenckel, 1774. 67 ſidd.

Stockh. Ldrda Tidn. 1776, n. 3.

Utgifvaren har icke nämnt ſig, eller tillagt minſta Förerat, ſå at man icke vet hvarifrån han fått Handſkriften, ſom han nyttjat. Åtminſtone tyckes det icke varit den, ſom under n. D. 61 förvaras uti Ant. Archivo, och ſom redan 1637 var färdig til Trycket; ty hvarken ſtämma Titlarne fullkoml. öfverens, eller finnas i trykta Uplagan Documenterne, ſom åtfölja Hand-

Handſkriften, och hvilka, ſom orden ljuda, *väl tjena til denna Krönikas förklaring.* B. I. C. 1. Sv. Geogr.

Detta Meſſenii Arbete, ehuru af nog ringa värde, har v. *Stiernman* öfverſat på Latin, och tillagt Anmärkningar: år 1728 voro redan två ark trykte; men dervid ſtannade det. Se *Aminnelſe-Talet* öfver honom, ſ. 30 följ. *Finland* i gemen.

766. Diſſert. Gradual. Animadverſiones quasdam in Meſſenii Chronicon rhytmicum Finlandiæ continens: quam Pr. Joh. Bilmark, ad publicum defert examen *Joh. Iſaac* EKEGRÉN, *in* 4:o. Aboæ 1775. pp. 8.

Af deſſe Anmärkningar år tydligit, at Meſſenius, hvad de åldſte tiders Hiſtoria vidkommer, troligen följt Joh. Magnus.

767. *Joh.* MESSENII Chronologia de rebus Venedorum borealium, ad Scondiam jure pertinentium, ſcilicet Finnonum, Livonum & Curlandorum, ab ipſo ferme orbis diluvio ad an. Chr. 1628 geſtis.

År tionde Tomen af des *Scondia illuſtrata*, Stockh. 1703, *in fol.* och af lika beſkaffenhet, ſom de öfrige Meſſenii hiſtoriſka Arbeten.

768. Chronicon Finlandiæ, incerto auctore.

Hos Nettelbladt, *Schwed. Biblioth.* I St. p. 96 - 115.

Här upräknas femton Konungar, ſom i de åldſte tider ſåges hafva regerat öfver Finſka Folket.

769.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Finland* i gemen.

769. Synopſis Chronologiæ Finnonicæ rhytmica, *in* 8:o. Aboæ, Merckel, 1752. 2 ark.

Lärda Tidn. 1752, n. 89.

Denna korta Krönika på Finſk Vers, om detta Landets öden och förnämſta händelſer, ſamt Biſkopar i bägge Stiften, har *Laur.* PETRI, Proſt i Tamela, och *Tamelinernas* Stamfader, i förra Seculo författat. Den hade förut varit trenne gånger trykt, neml. 1658, 1671 och 1695. Fortſåtningen, ſom Adjuncten i Ilmola, *Carl* REIN tillagt, går ända til vår tid.

770. Underſökning om Lagſkipningen uti Finland, i de åldre tider: under Pr. J. Bilmarks inſeende, ſåſom et Academiſkt Snille-prof, framgifven af *Joh.* LIZELIUS, *in* 4:o. Åbo, 1772. 15 ſidd.

771. Diſſert. Grad. Hiſtoriam Magnorum Ducum Finlandiæ leviter breviterque adumbrans. Pr. J. Bilmark, Reſp. *Johan. Henr.* KELLGRÉN, *in* 4:o. Aboæ 1772. pp. 18.

772. Minne af Finlands Drottar, hvilka under namn af Hertigar, Gouverneurer och Gen. Gouverneurer hafva haft at befalla i Finland, alt ſedan Chriſtna Religion här införde och Finland lades under Sveriges Krona. Af Magr LEMQVIST, Kyrkoh. i Karislojo.

Un

Uti *Abo Tidningar*, 1773, n. 1, 2, 4, 6, 7, 8, 10, 14; 1774, n. 10, 11, 14, 15. Utgifvarne hafva tillagt egne Anmärkningar. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Finland* i gemen.

773. Catalogus Gubernatorum Finlandiæ, inde a Regis Johannis III tempore (ad an. 1692.) Item, Catalogus Dynaſtarum in Dynaſt. Aboënſi, Biœrneb. & Alandenſi

Bakom J. Flachſenii *Chronolog. Sacra*, i Bihanger.

774. MSC. Rikſens Ständers öfver the Finſke Ärender förordnade Deputations Betänkande, om Stor-Förſtendömet Finlands Upräthelſe och Förkofring: af d. 20 Januarii 1747.

Hårpå utnämndes R. R. Frih. Guſt. Fridr. von Roſen til General-Gouverneur öfver Finland, med Öſterbotn och Åland: den för honom utfärdade Inſtruction är dat. den 5 Maji 1747, och finnes, tillika med ofvannämnde Betänkande, bland mina handſkrifne Samlingar.

Efter några års förlopp, blef detta Gen. Gouvernemente åter indraget, ſom ſes af *Riksd. Tidn.* 1756, n. 34, ſ. 134.

774 (a). Uberior meſſis quorundam fragmentorum Hiſtoriæ Fennicæ ac Helſingicæ. Viro clariſſ. M. Dan. Juſlenio, Secretar. Acad. Aboënſ. oblata a *Rich.* von der HARDT, Auct. Reg. & Upſal. *in 4:o.* (1708) 1 ark.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Finland i gemen.*

År, för de många och grofva Tryckfelens skull, nåstan obrukbart.

775. K. Gustafs öpna Bref til menige Man i Finland, om then Wilfarelse the uti komne åre, utaf Djefvulens inskiutelse, at the, för hårda år skul, blifve Judar, och hålla Lögerdagen helig, och intet vörde Söndagen. Dat. Westerås, den 7 Dec. an. 1554.

Uti Ol. O. Celsii *Monum. Polit. Ecclesiast. ex Archivo Palmsk. edit.* p. 20-25.

776. Välmente Tankar om Landt-Hushållningens förbättrande i Finland, under Pr. H. Hasselś inseende, utgifne och til allmänt prof öfverlåmnade af *Joh.* WELIN, *in 4:o.* Åbo, 1751. 44 sidd.

Lärda Tidn. 1751, n. 83.

777. Tankar om den Vanmagt, uti hvilken Finska Landtman sig befinner, yttrade af *Joh.* KRAFTMAN, *in 8:o.* Stockh. Salvius, 1761. 151 sidd.

Lärda Tidn. 1761, n. 51.

Så framt Academiska Afhandlingar kunna bidraga til en practisk Hushålls-kunskaps införande i et Land, torde Finland snart nog derutinnan vinna företräde framför de slåsta Svea-Rikes Landskaper. Uppå Disputationer i et så vigtigt ämne utgifne vid Academien i Åbo, har icke fattats; och som de til större delen åro skrifne på Svenska, så kunna olärde, intet mindre

dre ån lårde, deraf hâmta nytta. Alla åro vål icke med lika flit, infigt och förgfållighet utarbetade; men förtjena dock at ihågkommas: och fördenskul vill jag hår upgifva ſa många, ſom fallit mig i hånder: flere torde igenfinnas uti III Afdeln. af Prof. Lidéns *Catalog. Diſputationum* &c. Se hår nedanföre n. 9226 (a). B. I. C. r. Sv. Geogr. *Finland i gemen.*

Prof. *Pehr Adr.* GADD har yttrat ſina *Tankar om Jordens Sædande och Kyttande i Finland*, i tvenne Afhandlingar, tr. 1753, 1754; och om *Finſka Ångſkötſelens hinder och hjelp*, 1757. Des *Bevis til möjeligheten af Silkes-afvelens införande i Finland*, utkom 1760, och des *Afhandl. om äkta Såfran och des plantering*, 1769; hvaremot likvål Påminnelſer göras, *Göttinz. Anzeig.* 1770, pag. 1152. Under des inſeende, framgåfvo, M. Engeſtröm, en *Diſput. om Schåferiernas uphjelpande i Finland*, 1762; Iſr. Indréen, et *Förſök och Anmärkningar om utländſke Sädes-arter i Finſka Climatet*, 1770; Guſt. G. Lilius, en *Afhandl. om rå Pottaſke tilverkningens uphjelpande i Finland*, 1774. För egen råkning började Prof. Gadd, år 1763, et Oeconomiſkt Arbete, kallat: *Upmuntran och Underråttelſe om nyttiga Plantagers vidtagande i Finland*; hvaraf *Sjette Stycket* utkom 1768. Af des *Rön och Anmärkningar om utländſka Växter, förſökte i Finſka Climatet*, framträdde St. II, III och IV år 1778.

Utaf Acadèm. Afhandlingar i Finſka Hushållningen, ſom under Prof. *Pehr* KALMS öfvervaro åro utgifne, kan jag nåmna följande: Dan. Lithander, *om nödvåndigheten af Skogarnes bättre vård och ans i Finland*, 1753. Nicl. Cruſell,

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Finland* i gemen.

ſell, *om Ek-Skogarnes båttre vård och ans*, 1757. Ingev. Nordling, *om våra Furu- och Gran-ſkogars ömmare vård*, 1757. Hinr. Lindſten, *om möjeligheten och nyttan af Krydd- och Trägårdars anläggande*, 1754. El. Nibling, *om Fruktträns planterande*, 1757. Abr. Paulin, *om Trän, tjenliga til lefvande Häckar uti Krydd-gårdar i Finland*, 1755. Jac. Utter, *om nödvändig- och möjeligheten af Betesmarkers förbättring*, 1759. Eſai. Wegelius, *om nödvändigheten at utdika och upodla Kårr och Moſſar i Finland*, 1763. J. A. Norrgren, *om Nyttan af Storſkifte*, 1765. Jac. Tengſtröm, *om Storſkiftets nödvändighet, i anſeende til Skogarnes båttre vård*, 1765. Gabr. Rein, *om den ſkada kölden tilſogar Åker- och Trägårds-ſkötſeln*, 1768. Salom. Kreander, *om möjeligheten ſåttet och nyttan, at utan ängar ſköta Landtbruket*, II Del. 1775.

Hårtil komma: C. F. Leopold, *Diſſ. poſſibilitatem varia vegetabilia exotica Fabricis noſtris utilia in Finlandia colendi adſtruens*, 1754. Henr. Stjerna, *de prærogativis Finlandiæ, præcipue quoad plantas ſpontaneas in bellariis adhibitas*, 1756. Jac. Gunnerus, *om Sjö-Fogels vård och ans i Finſka Skårgården*, 1769. C. N. Hellenius, *de Inſectis, piſcatoribus, in maritimis Finlandiæ oris, noxiis*, 1769.

777 (a). Om Hushållningen i Finland och Nybyggens anläggande dårſtädes, iakttagit under Reſor i Finland och Öſterbottn. Uplåſt i K. Wet. Acad. d. 1 Sept. 1773, och inlåmnad af *Eric* JUVELIUS, Re-

Rector Scholæ i Gamla Carleby, *in* 8:o. Stockh. K. F. Tr. 1773. 24 sidd. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Finland* i gemen.

Lärda Tidn. 1773, n. 75.

778. Dissert. Mercaturam quæstuosam cum exteris exercendam proventibus Finlandiæ propriis ostendens. Præs. P. Kalm, Resp. *Isaac.* ERVAST, *in* 4:o. Aboæ, 1760. pp. 20.

Lärda Tidn. 1760, n. 96, 97. *Götting. Anzeig.* 1763, p. 206.

778 (a) Neueste Nachrichten von Finland.

De stå uti A. L. Schlözers *Briefwechsel*, XXVIII Heft. p. 228-265, och åro sammandragne af åtskillige trykte Skrifter, hvartil Prof. *Porthan* fogat Anmärkningar.

779. Utdrag af et Bref, dat. Gunnarskog, i Wårmeland, den 28 Febr. 1767, ang. Finnarnas Flyttning til Sverige, och som nedsat sig på Skogarne i Bergslagen, Dalarne och Wårmeland.

Uti *Inr. Tidn.* 1767, n. 22. Lägg härtil Anmärkn. *ibid.* n. 50, i hvilken påstås, at sådant skedt i anledning af det så kallade *Klubbe-Kriget.*

§. 2.

ÅBO och BIÖRNEBORGS-LÅN.

780. *Joh.* D. RAUTHELII Encomium Aboæ, Oratio, *in* 4:o. Aboæ, 1657.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. Åbo och Björneb. L.

Stiernman, *Aboa Liter.* p. 55.

Åbo Stads belägenhet, har *Jac.* GADOLIN beſtämt genom Obſervationer: *K. Wet. Acad. Handl.* 1753, ſ. 266-272. Denſamme hade redan förut afvägt Åbo Slotts belägenhet öfver Vattenbrynet, i anledning af Frågan om Vattnets aftagande: ſe förenämnde *Handl.* 1751, ſ. 219.

781. Oratio brevis de quibusdam antiquitatibus Abogicis, urbisque ſituatione, quam in Acad. Aboenſi publice dixit *Sam.* E. JUSTANDER, *in 4:o.* Aboæ, 1679. pl. 2.

782. Aboa vetus & nova, Specim. Acad. Pr. Jo. B. Munſter, Reſp. *Dan.* D. JUSLENIUS, *in 8o.* Aboæ 1700, pp. 102.

Nova Liter. Mar. Balth. 1701, p. 326.

En Förteckning på Borgmåſtare och Rådmän i Åbo, ifrån år 1543 intil år 1696, ſtår i Bihanget til J. Flachſenii *Chronologia Sacra*; och en Berättelſe om åtſkillige Eldsvådor, ſom öfvergått Staden Åbo, i ſynnerhet den, ſom upkom d. 29 Maji 1681, och afbrände fem ſjette-delar af Staden, läſes i Gabr. Wallenii *korta Underrättelſe om Vådeldars rätta urſprung* &c. Åbo 1681, *in 8:o.*

En hiſtoriſk Afhandling om Åbo Slott, af Slotts-Paſtor. Mag. E. LENCQUIST, anföres i *Tidn. utgifne af et Sällſkap i Åbo*, 1774, n. 16., och meddelas derutur en Anmärkning rörande Åbo Stads ålder.

783.

783. Oeconomiſk Beſkrifning öfver Åbo Stad, under Præſ. C. F. Mennanders inſeende, ſom et Academiſkt prof, framgifven, i Åbo, af *Niclas* WASSTRÖM, *in 8:o.* Stockh. Salvius, 1749, 50 ſidd. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Åbo* och *Björneb. L.*

Lärda Tidn. 1749, n. 88.

En Afhandling om Åbo Stifts Tilväxt i Folkrikhet på 30 år, af Biſk. D. Mennander, ſtår i *K. Vet. Acad. Handl.* 1769, III Qvart. ſ. 197-209.

784. Beråttelſe til 1771 års Riksdag ang. Åbo Stads nuvarande Tilſtånd, Handel och Manufacturer m. m.

Uti *Tidn. utgifne af et Sällſkap i Åbo*, 1773, n. 23, 24; 1774, n. 2, 3, 4, 6, 7, 9.

Åfven dårſtädes får man igen åtſkillige Handlingar, tjenande til Upplysning om Stadens tilſtånd och inråttningar, i åldre och nyare tider.

„Et Sammandrag af Åbo Magiſtrats Proto„coller för åren 1710 och 1711, rörande den„na Stads tilſtånd den tiden“, låſes *ibid.* 1778, n. 4.

785. Tal om Luftens Beſkaffenhet i Åbo, ſamt huru Politien, i ſamråd med Medicinen, bör förekomma Sjukdomar; hållit i Åbo, vid Rectoratets aflåggande, af *Joh.* LECHE, Med. Doct. och Prof. *in 8:o.* Stockh. Salvius, 1761. 48 ſidd.

Lärda Tidn. 1761, n. 90.

786. Frijhet och Privilegier för Åbo

B.I. C.T. Sv. Geogr. Åbo och Björneb. L. Stad, på deras Handel och Köpenſkap. Dat. Stockh. d. III dagh Pingesdaga, 1525.

v. Stjernmans *Saml. af Com. Stadgar*, D. I, ſid. 10.

787. Hiſtor. och Oeconom. Beſkrifning öfver Sagu Sochn i Åbo Lähn (Diſput.) under Pr. P. Kalms inſeende, utgifven af *Chriſt.* CAVANDER, *in 4:o.* Åbo, 1753. 26 ſidd.

Lärda Tidn. 1754, n. 37. *Götting. Anzeig.* 1755, p. 596.

788. Diſſert. Acad. de Borea Fennia. P. I. Pr. H. Haſſèl, Reſp. *Matth.* HALLENIUS, *in 4:o* Aboæ, 1732. pp. 56.

Senare Delen är icke utkommen.

789. *Greg.* A. HALLENII Diſſertat. II Wirmoënſis in Finlandia Territorii memorabilia continentes, *in 4:o*, Aboæ, 1738, 1741. pp. 79, 18.

790. Oratiuncula Neoſtadii deſcriptionem veraque ac digna encomia repræſentans; in Acad. Aboënſi proclamavit *Gabr.* Joſephi LEPUS, *in 4:o.* Aboæ, 1663. pl. 2½.

791. Hiſtor. och Oeconom. Beſkrifning öfver Sjö-Staden Nyſtad, under Pr. P. Kalms inſeende, til allmän granſkning framgifven af *Ephr.* HOECKERT, *in 4:o.* Åbo, 1753. 33 ſidd.

Götting. Anzeig. 1755, p. 596.

792.

792. Anmärkningar ſyftande på Handelens Förbättrande i Sjö-Staden Nyſtad, under Pr. P. Kalms inſeende, förſvarade af *Jonath.* SUNDELIN, *in 4:o.* Åbo, 1771. 16 ſidd. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Åbo* och *Björneb.* L.

792 (a). Declamatio ſuccincta Parœciæ Lethala (quæ Comitatui Wazaborgh ſubjacet) encomia, ejusdemque periphraſin ſtrictim exponens. Quam — a. 1664 d. 20 Nov. — enarrabat *Gabr.* Erici LEANDER, *in 4:o.* Aboæ. pl. 3.

793. Diſſert de primis initiis Biœrneburgi, Præſ. Joh. Hartman, Reſp. *Petr. Gabr.* FORTELIUS, *in 4:o.* Aboæ, 1732. pp. 22.

En Beſkrifning om Staden Bjórneborg, inſånd af Borgmåſt. dårſtådes, *Lars Sacklén*, ſtår uti *Upſ. Sälſk. Tidningar*, 1782, n. 19, 20. Inbyggare voro, år 1781, 2315 perſoner.

794. Hiſtor. Afhandling om Sjö-Staden Raumo, I, II D. under Prof. Bilmarks inſeende, til allmån granſkning öfverlåmnad af *Sven* MELLENIUS, *in 4:o.* Åbo, 1770, 1772. 32 ſidd.

Lärda Tidn. 1771, n. 48, 49.

En Beſkrifning öfver Raumo Kyrka, ſom tros vara en af de åldſta i Finland, ſtår i *Åbo Tidn.* 1778, n. 23.

795. Diſſert. Hiſt. Oecon. de Regia

B. I. C. 1. Sv. Geogr. Åbo och Björneb. L. Piſcatura Cumoënſi, Pr. C. F. Mennander, Reſp. *Fr. Reginald* BRANDER, *in 4:o.* Aboæ, 1751. pp. 49.

Lärda Tidn. 1751, n. 91.

796. Oecon. Afhandling om orſaker til Cumå Krono-Lax- och Sik-Fiſkets förminſkning, ſom ock de hjelpemedel ſom deremot kunna vidtagas, — utgifven af *Carl Robert* GJERS, ſamt förſvarad af Iſ. M. Arenander, *in 4:o.* Åbo, 1771, 15 ſidd.

797. Förſök til en Oeconomiſk Afhandling om Ström-rensningars nytta och nödvändighet i Björneborgs Län; under Pr. P. A. Gadds inſeende, utgifvit af *Guſt. Nicl.* IDMAN, *in 4:o.* Åbo, 1772.

Lärda Tidn. 1773, n. 5. *Götting. Anzeig.* 1775, Zug. n. 16.

798. Obſervationes Phyſico-Oeconomicæ, in ſeptentrionali prætura Territorii ſuperioris Satagundiæ collectæ. Præſ. C. F. Mennander, Reſp. *Petr. Adr.* GADD, *in 4:o.* Aboæ, 1747. pp. 35.

Lärda Tidn. 1748, n. 3.

799. Förſök til en oeconomiſk Beſkrifning öfver Satacunda Häraders norra del, ſom innehåller Anmärkningar i Geographie, Antiquiteter, Phyſique, Hiſtoria naturali och Oeconomie &c. Jemte nödige Figurer. Framgifvit af *Pehr Adr.* GADD, Phil.

Phil. Mag. *in* 8:o. Stockh. Salvius, 1751. 126 ſidd. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Åbo* och *Björneb.L.*

Lärdn. Tidn. 1751, n. 58, 59, 61, 62. Ämnet är här vidlyftigare utfört, än i näſt förutgående Diſputation.

800. Oförgripeliga Tankar om det ſå kallade gröna Linets plantering och ſkötſel i Orihweſi Sokn, under Pr. P. Kalms inſeende, uti et Academiſkt Förſök utgifne af *Sam.* A. SALOVIUS, *in* 4:o. Åbo, 1757. 23 ſidd.

En „Jämnförelſe imellan Åkerbruket och „Landthushållningen i *Carislojo* och *Orihveſi* Soknar", läſes uti *Tidn. utg. af et Sällſkap i Åbo*, 1775, n. 23. 1776, n. 2, 5, 6, 7, 8.

800 (a). Anmärkningar om Keuru Sockens fordna och nu varande tilſtånd: af Mag. *Andr.* INDRENIUS.

Uti *Tidn. utg. af et Sällſk. i Åbo*, 1776, n. 8, 9, 10, 20, 21.

„Om några Forntidens Minnes-märken i „Ruoveſi Socken i Björneborgs Län", handlar ſamma Författare, *ibid.* 1777, n. 3, 4.

801. Academ. Förſök til en Phyſico-Oeconomiſk Beſkrifning öfver Hvittis Socken, i Biörneborgs-Län; under Pr. Gadds inſeende, ſåſom et Acad. Snille-prof, utgifvit af *Ephr.* CARENIUS, *in* 4:o. Åbo, 1759. 72 ſidd.

801

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Åland.*

801 (a). Beſkrifning öfver Mouijervi Socken i Åbo Lån.

Uti *Tidn. utgifne af et Sällſkap i Åbo*, 1775, n. 24. 1776, n. 3. följ.

§. 3.

ÅLAND.

802. Oratiuncula, encomium Alandiæ ſimpliciter & ſuccincte adumbrans, quam in Acad. Aboenſi publice habuit *Elias* Petri HASSELGREN, *in 4:o.* Aboæ, 1662, pl. 2.

803. Oratiuncula, encomia & laudes diſtrictus inſularis maris Balthici, ejusque incolarum mores & deſcriptionem totius Alandiæ complectens, quam publice pronuntiavit *Chriſtiern.* ALANDER, *in 4:o.* Aboæ, 1677.

804. De Alandia, Diſſert. Acad. P. I, Geographica. Pr. A. A. Scarin, Reſp. *Laurent.* O. HALLBORG, *in 8:o.* Aboæ, 1730. pp. 92.

Et vackert Arbete; men ſenare Delen ſaknas.

805. *Chphi* TÅRNSTRÖM Diſſert. II. de Alandia, maris Balthici inſula, *in 4:o.* Upſal. 1739, 1745. pp 67.

Förſta Delen är topographiſk. Författaren räknar 8 Moder-Kyrkor, 7 Annexer, 3 Kongsgårdar och $733\frac{7}{12}$ Hemman: Tuneld ſåger $752\frac{3}{8}$.

Uti

Uti andra Delen, ſom år hiſtoriſk, förekommer något ang. Ålänningarnes Omvändelſe til Chriſtendomen, och den där i Landet vanliga Dialecten; hvarpå Djuren, Örterne och Mineralierne, ſom där finnas, upräknas. Slutteligen talas i korthet om Invånarnes Hushållning och några Ålands Märkvärdigheter. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Öſterbotn.*

805 (a). *Sam.* Ehrenmalms Berättelſe om Åland.

Denna Berättelſe, af god hand, läſes uti *Hushållnings-Journalen*, 1781, Nov. ſ. 103-114.

Folknumern beſtår af 11302 perſoner, hvaraf 6051 åro mantalsſkrifne, och fullårige. Tabellerne, ſom medfölja, utviſa: 1) Spanmålsinkomſten och afgången i Åland; 2) Ålands Handels-Balance; 3) Et Hemmans årliga Inkomſt och Utgift i Åland; 4) Kgl. Majts och Kronans Inkomſter i Åland m. m. för år 1780.

§. 4.

Öster-Botn.

806. *Martin* A. Wargii brevis & ſuccincta Commendatio Bothniæ orientalis, *in 4:o.* Aboæ, 1643.

Stiernman, *Aboa Liter.* p. 21.

807. *Jac.* Julenii Carmine ſuccincto recitata Oratio ſimplex in laudes Oſtbothniacæ regionis amœnæ &c. *in 4:o.* Aboæ 1686.

Idem, *ibid.* p. 121.

808.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. Öſter Botn.

808. MSC. *El.* BRENNERS Beſkrifning om Öſter-Botn.

Åberopas af Tuneld; jämnför N. Huf. Dals *Specim. biogr. de Antiquar. Suec.* pl. K. 4.

809. Diſſert. Geogr. de Oſtro-Botnia. Pr. A. Grœnwall, Reſp. *Petr.* Nic. MATHESIUS, *in 4:o.* Upſal. 1734, pp. 117.

Af Företeket ſynes, at Författaren ägt vidſträkta Samlingar, rörande detta Landſkap; men at han dem icke alla nyttjat; ej eller har han efterkommit ſit löfte at fortſätta detta Arbete; det är likväl all heder värdt.

809 (a). *Eric* TULINDBERGS Beſkrifning öfver Uhleåborgs Höfdingedöme.

Uti *Åbo Tidningar*, 1782. Början ſtår n. 15, ſ. 116. Författaren är Lands Kamererare — dårſtådes.

Öſterbottens Höfdingedöme innefattade för detta 8 Ståder, 5 Fögderier och 29 Soknar. År 1775 fördeltes detta vidſträkta Land, med tillåggning af några Soknar ifrån näſtgränſande Lån, imellan tvenne Landshöfdingar, hvilkas Förvaltning med 1779 års början gick i verkſtällighet. Det ena Höfdingedömet kallas nu *Waſa*, det andra *Uhleåborgs*-Lån, eller egenteligen *Öſterbotten*; har uti Läns-Sigillet förra Öſterbothniſka Vapnet, och beſtår af Ståderne Uhleåborg, Brahеſtad och Cajana, 4 Fögderier eller Härader, &c. ſom här med noggranhet beſkrifvas. Folk-numern utſättes efter 1775 års Tabell-verk och 1776 års Jordebok.

810.

810. Tractat. de Phocis in Sinu Bothnico capi ſolitis. Pr. T. Rudén, Reſp. *Jac.* Wijkar, *in 8:o.* Aboæ, 1707. pp. 44. B. I. C. I. Sv. Geogr. Öſter Botn.

811. Berättelſe om Skål-fånget i Öſter-Botn, af *Joh. Dan.* Cneiff.

Kgl. Sv. Vet. Acad. Handl. 1757, ſ. 177-194.

Åfven därſtädes ſtår en Anmärkning vid denna Berättelſe, af J. G. Jämnſör *Lärda Tidn.* 1758, n. 2, 36, 44.

812. Specim. Acad. de arte adipem phocarum coquendi in Oſtro-Bothnia. Pr. C. Fr. Mennander, Reſp. *Joh.* Tengſtröm, *in 4:o.* Aboæ, 1747. pp. 23.

Lärda Tidn. 1748, n. 6.

813. Tankar om möjeligheten och nyttan af beqvämare Båtfarter i Kimi Elf uti Öſter-Botn: under Pr. Kalms inſeende, framſtälte af *Henric* Wegelius, *in 4:o.* Åbo, 1755. 8 ſidd.

814. Diſſert. phyſ. de Salmonum natura, eorumque apud Oſtro-Bothnienſes piſcatione. Pr. L. Roberg. Reſp. *Dan.* Bonge, *in 4:o.* Upſal. 1730. pp. 27.

815. M. *Eric* Juvelii Beſkrifning om Nejon-ögons-Fiſket i Öſterbottn, *in 8:o.* Stockh. Salvius, 1772. 8 ſidd.

Var

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Öfter Botn.*

Var förut trykt i *Åbo Tidningarne*, 1772, n. 20, 21.

816. Berättelſe om Salt i Öſter-Botn, af IPROCLIS.

K. Sv. Wet. Acad. Handl. 1742, ſ. 184-187.

817. Om Pärle-Fiſkeri i Öſter-Botn; och om Pärle-fiſkeriet i Saftmola Sokn, Björneb. Län: af *Denſamma.*

Ibid. 1742, ſ. 225-233.

818. Diſſert. de arte picem deſtillandi in Oſtro-Botnia. Pr. C. F. Mennander, Reſp. *Eric.* JUVELIUS, *in 4:o.* Aboæ, 1747. pp. 31.

Lärda Tidn. 1747, n. 30.

Denna Diſput. är också öfverſat på Svenſka och tr. i Åbo. *Lärda Tidn.* 1751, n. 24.

På Tyſka, läſes hon i D. G. Schrebers *Neue Saml. verſchiedener in die Cameral-Wiſſenſchaft einſchlag. Abhandl.* IV Th. Bützov, 1763, *in 8:o*, p. 820.

819. Anmärkningar om Ång- och Åker-ſkötſel i Öſter-Botn, under Pr. Mennanders inſeende, ſom Academiſkt prof framſtälte af *Matth.* PAZELIUS, *in 4:o.* Åbo, 1751. 64 ſidd.

Lärda Tidn. 1751, n. 62, 63.

820. Tankar huru en tilbörlig Landthushållning ſkyndſammaſt ſynes kunna uphjel-

hjelpas i Öſter-Botn, vålment yppade af *Joh. Dav.* CNEIFF, Prov. Schåfer: och til tryc- B. I. C. 1. Sv. Geogr. Öſter-Botn
ket befordrade af R. H. St. Manufact. Con- toir, *in 8:o.* Linköp. 1757. 333 *ſidd. utom Dedicat.* m. m.

Sv. Mercur. Aug. 1758, ſ. 245.

820 (a). Välmenta Anmårkningar ſyftande på Landthushållningens förbättrande i Norra Delen af Öſterbotn: under Profeſſor Kalms inſeende, framgifne af *Joh.* SIMELIUS, *in 4:o.* Åbo, 1778. 1¾ a.

821. Aphorismi Oeconomici Commercia Oſtrobotnienſium ſpectantes. Pr. C. F. Mennander, Reſp. *Jac.* CHYDENIUS, *in 4:o.* Aboæ, 1752. pp. 12.

Lärda Tidn. 1752, n. 91.

822. Hiſtor. och Oecon. Beſkrifning öfver Cajaneborgs-Lån, under Prof. Kalms inſeende, til almänt omprôfvande, framgifven af *Eric* CASTRÉN, *in 4:o.* Åbo, 1754. 78 ſidd.

Lärda Tidn. 1755, n. 10, 11. *Götting. Anzeig.* 1755, p. 643.

Cajaneborgs Geographiſka belägenhet har And. Planman beſtämt: ſe *K. Sv. Wet. Acad. Handl.* 1762, II Qvart. ſ. 132.

822 (a). Berättelſe om den förſta Viſitation, ſom hölls uti Paldamo Sokn, d. 1

P. I. C. 1. Sv. Geogr. Öster-Botn. Febr. 1663. Upsat af Probsten dårstådes *Joh.* CAJANUS.

Uti *Tidn. utgifne af et Sällskap i Åbo* 1777, n. 16, 17, 18. Innehåller en Beskrifning öfver denna Socken. Författaren lefde til 1703.

823. Oförgripeliga Tankar om Landtbrukets uphjelpande uti Paldamo Sockn i Cajanaborgs Län. I Del. under Pr. P. Kalms inseende utgifne och försvarade af *Gustaf Reinh.* APPELGREN, *in 4:o.* Åbo, 1775.

Anmärkningar om Renskötslen i Paldamo Socken, kunna låsas uti *Tidn. utgifne af et Sällskap i Åbo*, 1776, n. 3.

824. Dissert. de Urbe Uloa, P. I, II; Pr. A. Scarin & H. Hassel, Resp. *Joh.* J. SNELLMAN, *in 4:o.* Aboæ, 1736, 1737, pp. 73.

824 (a). Kort Beskrifning öfver Pudasjärvi Socken i Österbotten, författad af M. *Eric* CASTRÉN, Kyrkoh. dårstådes.

Uti *Tidn. utgifne af et Sällskap i Åbo*, 1776, n. 10-13.

825. Hushålds-Anmärkningar öfver Carlö Socken i Österbotten.

De stå i *Tidn. utgifne af et Sällskap i Åbo*, 1774, n. 13, och lågas vara utdragne af Landtmåtaren C. F. STIERWALDS *Geographiska Beskrifning öfver denna Socken*, som består af en Ö uti norra delen af Bottniska Viken.

826. Om Gamle Carleby, förra och se-

ſenare Delen, utgifne af *Jac.* CHYDENIUS, *in 4:o.* Åbo, 1754. 36 och 44 ſidd. B. I. C. r. *Sv.* Geogr. Öſter-Botn

Lärda Tidn. 1754, n. 67.

827. Hiſtor. och Oecon. Beſkrifning öfver Calajocki Socken uti Öſterbotten, under Pr. Kalms inſeende, ſom et Academiſkt Förſök, utgifven af *Chriſtiern* SALMENIUS, *in 4:o.* Åbo, 1754. 56 ſidd.

Lärda Tidn. 1754, n. 43, 44. *Götting. Anzeig.* 1755, p. 597.

828. Korta Anmärkningar vid Inbyggarenas Näringar och Hushållning uti Calajocki Socken, i Öſterbotten, under Profeſ. Kalms inſeende, af *Gabr.* Gabr. CALAMNIUS, *in 4:o.* Åbo, 1753. 10 ſidd.

Lärda Tidn. 1753, n. 93.

829. Hiſtor. och Oecon. Beſkrifning öfver Cronoby Socken uti Öſterbotten, I Del. under Pr. Kalms inſeende framſtäld af *Eric* E. CAJANUS, *in 4:o.* Åbo, 1755.

829 (a). Anmärkning ang. Folkmängden i Låchteå Socken, i Öſterbotten.

Står uti *Hushållnings-Journalen* 1781, Oct. ſ. 90. Folk-numern var 1750 2765 perſoner, men deremot 1780 4463; ſå at inom 30 år en tilökning ſkedt af 1698 perſoner.

830. Förſök til en Hiſtoriſk, Geo-

P. I. C. 1. Sv. Geogr. Öſterbotn. metriſk och Phyſico-Oeconomiſk Beſkrifning öfver Pedersöhre Sockn i Öſterbotn. I Del. öfver Sjöſtaden Jacobsſtad, uti en Diſput. under Pr. Kalms inſeende, utgifven af *Hans Henr.* ASPEGREN, *in 4:o.* Åbo, 1763. 36 ſidd.

Lärda Tidn. 1763, n. 61.

- - - II eller Hiſtoriſka Delen, *in 4:o.* Åbo, 1766, ſ. 37-93.

Lärda Tidn. 1766, n. 76, 77.

830 (a). Kongl. Maj:s Bref til Landshöfd. Frih. Didric Wrangel, at låta transportera Städerne Jacobsſtad och Braheſtad til de nåſt kringliggande Städer Dat Stockh. d. 10 Dec. 1680.

Uti v. Stiernmans *Saml. af Com. Stadg.* D. IV, ſ. 296. Detta blef icke verkſtält: ſe nåſt förutgående Diſputation.

831. Oeconomiſka Anmärkningar öfver Lappo Socken i Öſterbotten.

Uti *Tidn. utgifne af et Sällſkap i Åbo*, 1774, n. 20, 21.

832. Korta Anmärkningar om Stor-Kyro Socken i Öſterbotten.

Uti *Tidn. utgifne af et Sällſkap i Åbo*, 1773, n. 9-11.

832 (a). MSC. *Jac.* WIDMANS Berät-

råttelſe om Kyro Ålf och de dårvid boende Folk. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Öſterbotn.*

Författaren har varit Råntmåſtare i Waſa: et Stycke af denna hans Berättelſe, ſom angår Klubbe-kriget uti Ilmola Socken, 1597, år inryckt uti *Åbo Tidningar*, 1778, n. 9.

833. Utdrag af Sokne-beſkrifningen öfver Malax Moder-Kyrko-Lån, i Öſterbottn m. m.

Uti *Tidn. utgifne af et Sällſkap i Åbo*, 1771, n. 12, 14; 1772, n. 6, 7.

834. Beſkrifning öfver Laihela Sokn, i Öſterbotn, af *Ephr. Otto* RUNEBERG.

Uti *K. Sv. Vet. Acad. Handl.* 1758, ſ. 108-163. Åfven dårſtådes 1759, ſ. 187-198, läſes et Förſök til en politiſk vårdering på Land och Folk, i anledning af ſamma Socken.

835. MSC. Delineationem Paroeciæ Nerpenſis, tenui Orationis filo adumbrat, & ſub examine vernali a. 1731, d. 1 Jun. in Schola Triviali Waſenſi e memoria proclamabat *Martin* Gabr. ARENIUS, Scholæ ejusd. Qvart.

Ibland mina handſkr. Samlingar.

§. 5.

TAWASTLAND.

836. Schediaſm. Hiſtor. de Tavaſtia, Cap.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Tawaſtl:d.* Cap. I, II. Pr. Haſſel, Reſp. *Chriſt.* LIMNELL, *in 4:o.* Aboæ, 1748. pp. 29, 47.

Underrättelſe om några fordna Håſder i Tawaſtland, låſes i *Tidn. utgifne af et Sälſkap i Åbo*, 1775, n. 7, ſ. 54-56.

837. Specim. Acad. de Agricultura Tavaſtenſium. Pr. J. Browallius. Reſp. *Henr.* E. CARLING, *in 4:o.* Aboæ, 1744. pp. 23.

838. Epiſtola ad--D. Joh. Peringſkiöldium, — qua Johannis, Epiſc. Aboënſis, Literæ verbum *Maſkoth* explicantes, & Birgeri Suecor. Regis Mandatum ad Nic. Anderſon, Præfect. Finlandiæ, de ſylvarum & prædiorum cultura in Tavaſtia non impedienda, nuper inventa, ex membrana exponuntur, & ab interitu nunc primum vindicantur a *Rich.* von der HARDT, *in 4:o.* ſ. l. v. a. pl. 1.

Biſkopens Bref är dat d. 17 Febr. 1370, och Konungens 1303, III *Kalend Jun.* Bägge äro de omtr. uti *Auctario Diplomatum* &c. vid E. Lindenbrogii *Scriptor. rer. Germ. Septentrional.* edit. J. A. Fabricii, p. 187.

839. Tankar om Svedjande, och huruvida det tål inſkränkning uti norra delen af Tawaſtland, Savolax och Karelen. Af J. K. *in 8:o.* Stockh. Lange, 1765. 40 ſidd.

840. Hiſtor. och Oecon. Beſkrifning öf-

öfver Hauho Sockn uti Tawaſtland, under Pr. Kalms inſeende, framſtält af *Chph.* HERKEPÆUS, *in 4:o.* Åbo, 1756. 74 ſidd. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Tawaſtl:d.*

Lärda Tidn. 1757, n. 52, 54.

841. Hiſtor. och Oeconom. Beſkrifning öfver Somero Sockn, under Pr. Kalms inſeende, til allmän granſkning utgifven af *Carl Peter* BORENIUS, *in 4:o*, Åbo, 1774, 14 ſidd.

842. Academ. Afhandling och Oeconomiſk Beſkrifning öfver Kulſiala Förſamling i Tavaſtehus-Lån, under Pr. Gadds anförande, utgifven af *Lars* PALANDER Gabr. S. *in 4:o.* Åbo, 1767, 20 ſidd.

Götting. Anzeig. 1770, Zug. n. 21.

842 (a). Anmärkningar om Wiitaſari Socken.

Uti *Tidn. utgifne af et Sällſkap i Åbo*, 1777, n. 9, 10, 12. Denna Socken hörde tilförene til Tawaſtehus-Lån och öfre Såxmåki Härad; men blef år 1775, genom den nya Låne-fördelningen, lagd til Waſa-Lån, tillika med de näſtgränſande Saarijärvi och Laukas Socknar.

842 (b). Beſkrifning öfver de Forſar och Strömmar, ſom finnas inom Laukas Sockn, hvarigenom de tre ſtora Vattuleder, ſom komma ifrån Rautalambi, Wiitaſaari och Saarijärvi Socknar, förenas, och änteligen utfalla uti ſtora Sjön Päjäne.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Nyland.*

Uti *Åbo Tidningar*, 1782, n. 11. Upſat af Capellanen i ſamma Socken, BORGSTEDT.

Tuneld uti ſin *Geographie*, IV Upl. ſ. 527, talar om en Båtleds inrättning, ifrån Rautalambi Kyrka til Sjön Påjäne, hvartil Utmätningar och Chartor blifvit författade.

§. 6.

NYLAND.

843. Specim. Acad. de Helſingforſia, celebri Nylandiæ emporio; P. I. Pr. A. A. Scarin, Reſp. *Henr.* FORSSIUS, *in 4:o.* Aboæ, 1755, p. 154.

Lärda Tidn. 1756, n. 7, 8. *Neueſte Geſchichte der Gelehrſamkeit in Schweden*, III St. p. 465.

844. Hiſtor. och Oeconom. Beſkrifning öfver Stapel-Staden Helſingfors uti Nyland, *Senare Delen*, under Pr. Kalms inſeende utgifven af *Henr.* FORSSIUS, *in 4:o.* Åbo, 1757, p. 55-85.

Lärda Tidn. 1757, n. 62. *Neueſte Geſchichte* &c. III St. p. 467.

845. Om Nylands och Tawaſtehus Höfdingedöme, utur *Svea och Götha Höfdingeminnes* ſenare Del, i Manuſcript, af *And. Ant.* v. STIERNMAN.

Sv. Mercur. Sept. 1757, ſ. 268-292.

Tjänar til uplysning och förbättring af näſt förut anförde H. Forſſii Diſputationer om Staden Helſingfors.

846.

846. Hiſtor. och Oeconom. Beſkrifning öfver Sjö-Staden Ekenäs, under Prof. Kalms inſeende, utgifven af *Carl* BERGMAN, *in 4:o.* Åbo, 1760, 58 ſidd. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Nyland.*

Lärda Tidn. 1760, n. 73. *Göttlng. Anz.* 1763, p. 207.

847. Jämförelſe emellan Carislojo Sockens Tilſtånd i det 15:de och i detta 18:de Seculo, til utrönande af Folkmängden och Landets Upodling på deſſe ſärſkilte Tider.

Står uti *Tidn. utgifne af et Sälſk. i Åbo*, 1775, n. 1, 6.

848. Beſkrifning öfver Pernå Socken, belägen i Skårgården, vid Finſka Viken, uti Nyland, och Degerby Höfdingedöme, ingifven af *Jac.* FAGGOT.

K. Sv. Wet. Acad. Handl. 1750, ſ. 257-268.

849. Bref om Staden Loviſa, upſat af *Joël Jac.* PETREJUS, Adj. vid Stads-Förſaml. d. 2 Sept. 1758.

Sv. Mercur. Decemb. 1758, ſ. 279-290.

Staden, anlagd 1745 til en Gränſe-Stad emot Ryſka Gebietet, kallades tilförene *Degerby*; namnet *Loviſa*, efter Hen. Maj:t Drotningen, fick Staden 1752. Landshöfdingen öfver Savolax och Kymenegårds-Län, hade förr här ſit Höfdinga-Säte.

849 (a). En hiſtoriſk Beſkrifning öfver

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Savolax, Kymeneg. Lân* och *Carelen.*

ver Stapel-Staden Loviſa, under Pr. J. Bilmarks inſeende, til almån granſkning framgifven af *Henric* BACKMAN, *in 4:o.* Åbo, 1776. 19 ſidd.

849 (b). Bröllops-Seder i våſtra Delen af Nyland och de Finſka Socknarne därſtådes.

De beſkrifvas uti *Åbo-Tidningar*, 1778, n. 11, 12, 13.

§. 7.

SAVOLAX, KYMMENEGÅRDS-LÅN och CARELEN.

850. Diſſert. Gradual. Deſcriptionem Paroeciæ Cuopio continens: cujus Part. I. Pr. Jo. Bilmark, publico eruditor. examini ſubjicit *Sigfr. Hen.* PORTHAN, *in 4:o.* Aboæ, 1775. pp. 15.

851. Giftermåls- och Bröllops-ſeder hos Almogen i Savolax öfre Del.

Uti *Tidn. utg. af et Sällſkap i Åbo*, 1772, n. 1-4.

852. Kurtze Beſchreibung der Kymmenegardiſchen Provintz in Finland, und der Lebensart der Finnen.

Uti A. F. Büſchings *Magazin für die neue Hiſt. und Geogr.* IV Th. Hamb. 1770, *in 4:o*, p. 479-496.

Den-

Denna Beſkrifning, upſat 1764, ſträcker ſig öfver den delen af Kymmenegårds-Lån, ſom genom Åboiſka Freds-fördraget 1743 afſtods til Ryſsland, och räknas nu til Wiborgiſka Gouvernementet. Beſtår af 16 Kyrk-Soknar, jämte Ståderne Fredricshamn, Wilmanſtrand och Nyſlott; men emedan på åtſkillige ſtällen Gränsſkilnaden ännu icke blifvit fullkomligen reglerad, ty finnas flere Hemman, ſom altſedan Freden ſlöts, ingen Skatt betalt, hvarken til Sverige eller Ryſsland. Alla Saker dömas efter Sveriges Lag, och vid Expeditionerna, ſom vid Lands-Cancelliet utfärdas, hvilket år i Wilmanſtrand, brukas ännu Svenſka Språket, faſtän få af Inbyggarne förſtå det; men ſå bör Landsbetjeningen vara bägge Språken mägtig. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Savolax Kymmeneg. Lån och Carelen.*

853. Tankar om Hushållningens uphjelpande i Carelen, under Pr. Kraftmans inſeende, yttrade af *Joh.* LAGUS, *in 4:o.* Åbo, 1756, 32 ſidd.

Lärda Tidn. 1756, n. 64. *Neueſte Geſchichte der Gelehrſ. in Schw.* III St. p. 362.

I Svenſka Carelen, beſtående af 6 Socknar, voro år 1754 2214 Krono- och 226 Frälſe-Hemman, ſamt Inbyggare ungefärligen 25000 Menniſkor; Landets vidd år 200 Qvadrat-mil. Tuneld ſ. 550.

854. Oratio de celeberrima Carelorum civitate Wiburgo, quam in Reg. Acad. quæ Dorpati — eſt, habuit *Georg.* HA-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. HAVEMAN, Henr. Fil. *in 4:o.* Dorpati, 1694. pl. 4.

Savolax &c.

Den tiden hörde Staden Wiborg Sverige til; men afstods i Nystadska Freden 1721, jemte östra delen af Carelen, til Rysland.

RE-

Regiſter. *).

Acander, P. 481.
Adamus (Bremenſis), 183.
Afzelius, A. A. 530 a.
Alander, C. 803.
Alenius, C. G. B. 733, 734
Algoet, L. 11.
Alrot, E. 633.
Alſing, J. G. 602.
Amnel, J. J. 181.
Anagrius, F. 406.
Anmärkningar angående Hu-hålningen på Oland, 498 b.
——— (Oecon.) öfver W. Norrland, 628.
——— ——— rörande Jämtland, 670.
——— om Folkmängden i Låchteå Sokn, 829 a.
——— om Lappo Sokn, 831.
——— om Storkyro Sokn, 832.
——— om Wiitafari Sokn. 842 a.
——— öfver Carislojo Sokn. 847.
Annel, E. J. 333.
Annotation öfver Norrköpings Stads Ströms Stadnande m. m. 449.
Annotationes ex Scriptis Karoli Ep. Aroſ. 351.
Antiquitas Civitatis Strengnenſis, 386.
Antiquitates Sorundenſes, 392 a.
——— Werndœenſes, 330.
Appelgren, G. R. 823.
Arckenholtz, J. 758.
Arelop Iitanus, G. 753.
Arenius, J. E. 340.
——— J. 364.
——— M. G. 835.
Arfvidſon, J. 94 a.
Arverus, L. 444.
Aronus, S. (Forſius), 764.
Arrhenius, C. Se Örnhielm.
Aſchaneus, M. L. 342.
Aſk, J. E. 692.
Aſp, M. S. 431.
Aſpegren, H. H. 830.
Auditfret, J. B. d' 204.
Aurelius, A. V. 15.
Avity, P. d' 192.

Backman, H. 849 a.
Bagge, J. F. 396.
Bahr, C. 548.
Baltimore (Lord), 259 a.
Barchæus, A. G. 269.
Barfoth, I. E. 502.
Barolin, O. A. 592.
Barch, C. R. 68.
Berg, A. 188.

*) Detta Regiſter är egenteligen et Nominal-Regiſter, ſå vida görligt varit; men hvareſt antingen Författarens, Granſkares eller Utgifvares Namn aldeles ſaknas, där har Saken måſt uptagas, hvilka Artiklar åter utgöra Real-Regiſtret: bägge äro dock förbundne til et Regiſter. Ifrån betyder här ej Sidan, utan Artikelns Numer, hvari eller hvarunder Namnet eller Saken bör ſökas. Med et ſådant Regiſter, ſom detta, förnes hvar Del; men hela Verket åtföljer icke deſto mindre til ſiut et General-Regiſter.

Berg, O. E. 363.
Bergen, A. B. 574.
Bergius, A. 381 a.
——— P. J. 315.
Bergman, C. F. 537.
——— C. 846.
Bertius, P. 189.
Berättelſe om Finſka Kyrkan i Stockholm, 323.
——— om Björkö, 337.
——— om Nyköping, med tillhör. Handlingar, 379, 380.
——— om Särna, Hede o. Idre, m. m. 428.
——— om Gotlands Upfinning, m. m. 501.
——— om Wisbys forna Öden, 506.
——— om Runſtenar vid Krageholm, 588.
——— om Åbo Stads Tillſtånd 1771, 784.
Beſchreib. des Königr. Schweden, 206.
——— von Schonen, Halland m. m. 575.
——— der Kymenegardiſchen Provintz, 852.
Beſkrifn. på de uti Arfvedalen i Stockh. varande Saker, 325.
——— öfver Skaraborgs Län, 535.
——— öfver Frånke Härad, 567.
——— öfver Helſingland, Medelpad m. m. 624.
——— öfver Mouhijervi Socken, 801 a.
——— öfver Malax Sokn, 833.
Beſkrivelſe over Skaane, 573.
Betänkande af en Rikſens Ständers öfver de Finſke Ärenderne förordnad Deputation, om Finlands Uprättelſe 1747, 774.
Bjerkander, C. 544.
Birgeri Regis Statutum pro Helſingis 1297, 651.
Biurman, G. 80, 231.
Biörckbohm, A. 519 a.
Björn, A. 317.
Biörner, E. J. 304, 621, 622, 660, 662, 754.
Boding, J. D. 684.
Boehmius, A. G. 36 a.
Bonde, G. 755.
Bonge, D. 814.
Bonsdorff, P. 262.
Borenius, C. P. 841.
Borgh, E. 620.
Bergſtedt - - (Capel. i Laukas Sokn) 842 b.
Brag, C. J. 523.
Brander, F. R. 795.
Brannius, J. W. 390.
——— L. D. 382.
Braunius, G. 308.
Bref, rörande et Landſkaps Beſkrifning, 264.
—— om Plantagerne i Skåne, 585 a.
—— af K. Chriſtiern II om Luntertun 1516, 608.
—— (öpet) för Birkarlarne at bruka Fiſkeri 1551, 724.
—— af K. Guſtaf I til menige Man i Finland, at de icke ſkola blifva Judar 1554, 775.
—— om Finnarnes Flytning til Sverige, 779.
—— ifrån K. Carl XI om Stä-
der-

derne Jacobſtads och Brahestads Flyttning 1680, 830 a.
Brennér E. 749 b, 808.
Brietius, P. 195.
Bring, E. 584.
—— O. 583.
Bringander, J. N. 458.
Brobergh, G. E. 369.
Brocman, N. R. 282, 446.
Brodinus, A. 405.
Brolin, J. 81, 85, 100, 101, 102, 121.
Broman, O. J. 225, 640.
Broocman, C. F. 439.
——— C. G. 447.
Browallius, J. 274.
Brunnius, E. 696.
Bruſenius, D. 498 a.
Bröllopsſeder i Nyland, 849 b.
——— i Savolax, 851.
Büſching, A. F. 215.
Bureus, A. 16, 17, 18, 191.
Burman (Ingenieur-Capit.), 579.
Buſſæus, A. 238.
Buſſemecher, J. 14 a.
Buſſer, J. B. 360.
Bång, J. 316.
Bälter, S. 641.
Böckman, J. C. 223.
Böker, L. 531.

Cajanus, E. 829.
- - - J. 822 a.
Calamnius, G. G. 828.
Calvagen, E. 149, 150.
Capel, S. 582.
Carenius, E. 801.
Carlander, A. O. 532.
Carlgrund, E. 305.
Carling, H. E. 837.
Caſtrén, E. 822, 824 a.
Catalogus Gubernatorum Finlandiæ, 773.
Catonius, E. 471.
Cavander, C. 787.
Cederbourg, E. 527.
- - - J. G. 526.
Celſius, A. 650, 659.
- - - M. 646, 647.
- - - O. Fadren, 648, 649, 661, 663.
- - - - O. Sonen, 361.
Champigny, de, 260.
Chartu *) öfver de Nordiſke Riken

*) Hvad Chartorne vidkommer, ſå äro uti Namn-Regiſtret icke andre uptagne, än ſådane ſom böra anſes ſåſom Originaler, och vid hvilka Författarne utfatt ſina Namn; deremot äro Anonymi, Copiſter eller Förlägare därifrån uteſlutne, hvilka åter här under föreſtående Rubrik äro upförde. Til de begge ſenare ſlagen räknas ſåledes Blaeu, Janſſonius, Valck, Viſſcher, Homan, Seuter, med flere, ſom intet annat gjort än copierat Original-Chartor, ſtundom utan, ſtundom med några ſmå Förändringar och Tillägningar af en eller annan näſtgränſande Province, ändrat Scala och Format m. m. Chartor, ſom ſå antingen uti K. Vet. Academ.

Riken och Länder i äldre Tider, gemenligen kände under Namn af Scandinavia, 4, 5, 6, 7, 13.
Charta öfver Sverige, i Blaeus Atlas, 19, 48.
- - - - - i Jansſonii Atlas, 20, 49.
- - - - - af Kiuffer, 23.
- - - - - af Danckert, 24.
- - - - - af Valck, 25.
- - - - - af Viſcher, 25 a.
- - - - - i Svecia antiqua & hodierna, 28.
- - - - - af de Fer, 30.
- - - - - i Atlas Hiſtor. 32, 54.
- - - - - af Moll, 34.
- - - - - af Seuter, 35.
- - - - - af Homan, 36, 55.
- - - - - af Weigel, 53.
- - - - - i Staat van alle Volkeren, 56.
- - - - - af Kgl. Sv. Landmäterie-Contoiret, 57.
- - - - - med Miltalen, af Dito, 58.
- - öfver Vägarne i Sverige, i Biurmans Vägviſare, 56 a.
- - öfver Sverige för ſig ſjelft, i Blaeus Atlas, 59.
- - öfver Upland, i Blaeus Atlas, 62.
Charta öfver Upland, i Jansſonii Atlas, 63.
- - - - - af Wasberge och Pitt, 65.
- - - - af Kongl. Landmäterie-Contoiret, 67.
- - öfver Stockholms-Skären, af Homan, 72.
- - öfver Stockholm, förfardigad 1701, 75.
- - - af Homan, 76.
- - - - - af Seuter, 77.
- - - - af Kgl. Landmäterie-Contoiret, 79.
- öfver Poſtvägen imellan Stockholm och Åbo, i Göranſſons Sv. R. Kon. Hiſt. 89.
- - öfver Björkö, i Svec. ant. & hod. 84.
- - öfver Södermanland, af K. Landmät. Cont. 86.
- - öfver Sjön Hjelmaren, i K. Vet. Ac. Handl. 88 a.
- - öfver Nerike, af Kongl. Landtmät. Cont. 89.
- - öfver Weſtmanland, af Dito, 90.
- - öfver Dalarne och Weſtmanland, i Blaeus Atlas, 91.
- - öfver Dalarne, af Viſcher, 92.
- - - - uti Hülphers Reſa

Handlingar, eller uti viſſa Böcker och Diſputationer, äro ock utur Namn-Regiſtret uteſlutne, emedan ſjelfva Böckerne eller Afhandlingarne, til hvilka de höra, under Författarnes Namn äro i Regiſtret uptagne. Til de Chartor, ſom finnas af K. Landmäteri-Contoiret utgifne, räknar man här i Regiſtret äfven dem, hvilka af Ämbetsmän vid ſamma Verk, dock för enſkylt räkning, ſåledes icke uti Contoirets Namn, blifvit förfärdigade och utgifne.

ſa i Kopparbergs Lân, 93.
Charta öfver Tuna Sokn, i Sahlſtedts Tuna - Minne, 94.
- - öfver Götha Rike, i Blaeus Atlas, 96.
- - öfver Motala-ſtröms Lopp. i Brocks Anmärkningar öfver ſamma Ström, 99.
- - öfver Haltorps och Woxtorps Soknar, i K. Vet. Acad. Handl. 103.
- - öfver Tveta Härad, i ſamma Handl. 104.
- - öfver Greſſkapet Wiſingsborg, i Örnewinges Geneal. Bihaæa, 105.
- - öfver Öland, i Linnæi Öl. och Gothl. Reſa, 106.
- - öfver Gothland, i ſamma Reſa och af J. Husman, 107, 108.
- - öfver Weſtergöthland, i Jonſonii Atlas, 109.
- - öfver Weneras Utlopp och Trollhättan, 111.
- - öfver Kuſten af Norrige til Götheborg, af G. van Keulen, 115.
- - öfver Elfsborgs Höfdingedöme, af K. Landmät. Contoiret, 117.
- - öfver Wâhne Härad, i Carlanders Diſſ. de Sedibus Gentis Vanorum, 117 a.
- - öfver Skaraborgs Lân, i Kgl. Vet. Acad. Handl. 118 a.
- - öfver Kinne Härad, i Digelii Diſſ. de Huſaby, 119.
- - öfver Wadsbo Härad, i Bergmans Beſkr. öfv. ſamma Härad, 120.
Charta öfver Bohus-Lân och Dal, af Homan, 123.
- - öfver Bohus, Marſtrand och Götheborg, 124.
- - öfver Skâne, Halland och Blekingen, af Viſcher, Husman, Pauli och Homan, 127, 129, 130 o. 131.
- - öfver Skâne, i Blaeus Atlas, af Danckert och flere, 132, 133, 134.
- - öfver Skâne, i Linnæi Skånſka Reſa, 135.
- - - - - af K. Landmäteriet-Cont. 136.
- - öfver Sundet, af Homan, 139.
- - öfver Hwen, i Blaeus Atlas, 140.
- - öfver Halland, af Viſcher, 141.
- - - - i Richardsſons Hallandia, 142.
- - öfver Norrland, i Blaeus Atlas, 143.
- - öfver Delsbo Sokn, i Lenæi Delsboa illuſtr. 147.
- - öfver Jerlsö Sokn, i Schiſlers Beskr. öfv. ſamma Sokn, 148.
- - öfver Jämtland, i Kgl. Vet. Acad. Handl. 151.
- - - - i Hülphers Beſkr. öfver Norrland, 152.
- - öfver Ångermanna-Elfven m. m. i Ehrenmalms Reſa genom W. Norrland, 153.
- - öfver Lapland, i Blaeus Atlas, 154.

Charta öfver Lapland, i Atlas Hiſtorique, 158.
- - öfver Finland, i Blaeus Atlas, 159.
- - - - - - af Seuter, 162.
- - - - - - af Kejſ. Vet. Ac. i Petersburg, 165.
- - öfver Gränſen imellan Sverige och Ryſsland, i Saml. Ruſſ. Geſch. 164.
- - öfver de omkring Finſka Viken belägne Landſkaper, af K. Landmät. Contoiret, 166.
- - öfver Vägarne i Finland och Norrland, i Biurmans Vägvifare, 166 a.
- - öfver Förſvars-verken i Finſka Viken, i Homans Atlas, 170.
- - öfver Åland, i Tärnſtröms Diſſ. de Alandia, 171.
- - öfver Friherreſkapet Cajana, 172.
- - öfver Laihela Sokn, i K. Vet. Acad. Handl. 174.
- - öfver Ingermanland och Carelen, af Kejſ. Vet. Acad. i Petersburg, 177.
- - - - - af Homan, 177 a.
Charta (Sjö-) öfver Öſterſjön och Kattegat, 38 - - 47.
Chladenius, J. M. 746.
Chriſtiernin, G. 424.
Chronander, J. P. 516.
Chronicon Finlandiæ, 768.
Chydenius, J. 821, 826.
- - - S. 716, 732.
Chytræus, H. 586 a.
Clarmannus, I. P. 297.
Claudius, A. 296.
Cluverius, P. 2, 194.
Cneiff, D. 811.
- - J. D. 820.
Colliander, E. 484.
Collin, F. 756.
Conſtitutio Regis Magni Ladulås de levandis Oelandorum oneribus 1281, 499.
Contract med Birkarlarne om deras Skatt 1528, 723.
Copia af et Kon. Ingels Syningsbref, 514.
Coyet, W. J. 604.
Crælius, M. G. 475.

Dahlberg, E. 207.
Dahlbom, A. 643.
Dahlijn, P. 432.
Dal, N. H. 534.
Deſcr. Urbis Lidecopenſis, 545.
Deſcription de la Lapponie, 714.
Digelius, S. J. 542.
Dijkman, P. 356.
Diploma, quo Monachi Wisbyenſes - teſtantur &c. 512.
Diſſert. ſur la Lapponie, 710.
Djurberg, D. 638.
Donis, N. 1.
Dryſén, N. J. 552.

Edſtröm, J. 554.
Eenberg, J. 359.
Effen, J. van, 256.
Ehrenmalm, A. 284.
- - - S. 805 a.
Ekegren, J. I. 766.

Ek-

Ekman, E. S. 557.
Eldsbref om Götheborgs O-lycka 1721, 528.
Elfſten, G. 515.
Elvius, O. 236.
- - - P. 116, 268.
Eneberg, S. L. 377.
Enebom, D. 365.
Eneroth, O. 623.
Enewald, P. 698.
Enewall, J. 329.
Enholm, J. E. 436.
Ervaſt, I. 778.

Fagerſtröm, C. J. 745.
Faggot, J. 263, 848.
Fahlman, N. S. 419.
Falckman, J. D. 384.
Falkengren, G. A. 632.
Fernow, E. 557 a, 559.
Fjellſtröm, C. P. 728.
- - P. 721.
Finlandsfordne Borgar, 749 a.
Finx, E. 719.
Fiſcher, A. 579.
- - - D. 393.
Fiſcherſtröm, J. 611.
Flodberg, A. 642.
Floræus, J. 572.
Florin, I. 746 a.
Flygare, G. 408.
Forbus, H. 722.
Forelius, L. 586.
Fornelius, L. J. 346, 362.
Forsſenius, A. C. 606 a.
- - - A. H. 551.
Forsſius, H. 843, 844.
Fortegnelſe paa Gods i Skaane, 578.
Fortelius, P. G. 793.
Forzelius, N. L. 720.
Franciſci, E. 719.
Franciſcus (Monachus Mechlinenſis) 12.
Fruntimrets (Svenſka) uråldriga Beröm, 485.
Fryxell, F. 558, 730.
Frölich, C. G. 519.
Förening emellan Stora Kopparbergslagen och Fahlu Stad, 420.
Förſök af närmare Kunſkap om de ännu oupodlade Norre Landſkaper, 729.
Förtekn. på gamla Slott o. Fåſtningar i Sverige, 210.
- - - på Ambetsmän i Öſtergöthland, 432.

Gadd, P. A. 777, 798, 799.
Gadolin, J. 780, 811.
Gahm, S. L. 464, 493.
Gallenius, A. S. 469.
Gane, J. 504.
Gaslander, G. 489.
Gault, E. 193.
Gedda, P. 42.
Gemzæus, A. 594.
Genberg, C. J. 657 b.
Geyerſtam, J. H. af, 559 b.
Gezelius, G. 416.
Gielberg, J. P. 570.
Gjers, C. R. 796.
Gilberg, J. 546.
Gillberg, J. L. 137, 138, 591, 601.
Giſsler, N. 679, 680, 681, 691.
Gjöding, O. J. 318, 327.
Goelgel, (Rådman) 209.
Goës, D. a, 700.
Gothenius, J. 569.
Gotzigerodius, G. A. 197 a.

Graan, O. 708.
- - - P. S. 693.
Graffman, J. 388.
Granberg, W. P. 460.
Grau, O. 400.
Grimbeck, J. G. 609.
Gripenhielm, C. 66, 83.
Grundel, A. J. 311.
Grôndal, P. 326.
Gunnerus, J. E. 715.
Gyllengrip, G. 711.
Gyllenſtolpe, M. O. 197, 221.
Gôtlin, E. 339.

Hackzell, N. 695.
Hadorph, J. 217 a, 341.
Hagelberg, B. N. 487.
Haglinius, J. L. 493.
Hagſtrôm, J. O. 283, 435, 686, 732.
Hahn, J. 47, 226.
Hallborg, L. O. 804.
Hallenius, G. A. 789.
- - - M. 783.
Hallman, J. G. 394, 409.
- - - L. 383, 387.
Halmæus, F. D. 295.
Hammar, M. F. 621.
Hardt, R. von der, 774 a, 838.
Haſſelbom, N. 227.
Haſſelgren, E. P. 802.
- - , L. N. 561.
Haveman, G. 854.
Hedarſtrôm, H. 451.
Hedin, G. 397.
Heidenreich, C. 298.
Helin, J. 492.
Hellander, A. 738.
Hellant, A. 682, 697.
Henel, A. J. von, 312.
Herkepæus, C. 840.
- - - G. A. 749.
Hermanides, R. 205.
Hermelin, O. 207, 224.
Hesling, J. 300.
Hierpe, J. 366.
Hillerſtrôm, A. 405.
Hindbeck, O. 585.
Hiſt. om Warberg, 612.
Hiârne, U. 281, 335.
Hodell, D. 716.
Hoeckert, E. 791.
Hofſten, E. 555.
Hogenberg, F. 308.
Holenius, Z. 415.
Hollſten, J. 730, 737.
Holm, E. J. 443.
- - - H. 586.
Holmén, B. 232.
Holmſtrôm, A. 607.
Holſtenius, J. 402.
Hübner, J. 212.
Hülphers, A. A. 221 a, 273, 319, 404, 625, 658, 666, 675 a, 678 a, 731 a.
Huetius, P. D. 245.
Hult, E. A. 368.
- - J. C. 424.
Humbla, E. 88, 389.
Humble, N. 334.
Hülcman, C. 265, 266, 267.
Hôgſtrôm, P. 694, 712, 730.

Jars, G. 272.
Ichſell, J. 590.
Idman, G. N. 797.
Jeſſen, E. J. 715.
Ihre, J. 353.
Indrenius, A. 800 a.
Jordan, C. 252.

Jou-

Jouvin, A. 249.
Iprocliis, 816, 817.
Iſenberg, N. P. 466.
Iſle, W. de, 29, 33.
Julenius, J. 807.
Julin, P. 401.
Julinus, A. 270.
- -, P. A. 381.
Juſſenius, D. D. 747, 782.
Juſtander, S. E. 781.
Juſtus, C. 644.
Juretbog, - - 713.
Juvelius, E. 777 a, 815, 818.
Iverſen, B. 309.

Kaarberg, L. 553.
Kalm, P. 278, 564, 777.
Kaſtman, P. J. 476.
Kellander, N. 491.
- -, P. 461.
Kellgren, J. H. 771.
Ker, W. 252.
Kiellin, N. G. 559 a.
Klein, C. E. 214.
Kling, A. J. 615, 616.
Klingſtedt, T. M. von, 754.
Knape, N. 125.
Kongelf (om G. och N.) 565.
Kraftman, J. 777.
Krok, S. 480.
Kungörelſe om Ödes-land i Weſterbotten, 689.
Kylander, D. J. 430.
- - P. 409.
König, C. 691.

Lagerbring, S. 589.
Lagerlöf, P. 207.
Lagmän (om de förſte) i Weſt. Götland, 518.
Lagus, E. 741.
Lagus, J. 853.
Lang, L. L. 358.
Langebek, J. 238.
Lannér, I. 486.
Laurenius, J. 454.
Leander, G. E. 792 a.
Leche, J. 785.
Leem, K. 715.
Lemqviſt, E. 723, 772, 782.
Lenæus, K. N. 655.
Leopold, J. F. 254.
Lepus, G. J. 790.
Lidbeck, E. G. 529, 583, 585.
Lidholm, J. S. 544.
Liewen, H. H. von, 606.
Lilienſtedt, J. 748.
Lilonius, A. E. 292.
Limnell, C. 836.
Linde, L. de, 202.
Lindahl, J. E. 462.
Lindheim, S. 750 a.
Lindwall, J. 483.
Linnæus, S. 482.
Linné, C. von, 261, 276, 277, 279, 731.
Lithou, G. 301.
Lithzenius, P. W. 445.
Liungman, C. F. 385.
Lizelius, J. 770.
Loccenius, J. 201, 207.
Lohman, J. B. 411.
Lomenius, L. H. 246.
Lovén, N. H. 593 a.
- -, P. 605.
Lubin, A. 157, 705.
Ludviksſon, E. 664, 674.
Lundſtröm, C. J. 421.
- -, E. 371.
Luth, A. P. 538, 547.
Lynar, R. F. von, 256 a.

Löfman, A. 275 a.
Lönbom, S. 703, 717.

Maas, A. 163.
Magnus, J. 186.
- -, O. 9, 186.
Malmer, O. 690.
Marelius, N. 37, 71, 97a, 98a, 113, 114, 118, 216, 336, 673.
Marin, G. 610 b.
Marſhall, J. 260.
Matheſius, P. N. 809.
Matthiæ, J. 441, 442.
- -, M. 576.
Maupertuis, P. L. Moreau de, 290.
Maurier, L. Aubery du, 244.
Mayer, T. 168.
Mehmer, J. 338.
Meldercreutz, J. 288.
Mellenius, S. 794.
Memorial för D. Behm, om des Förrätning i viſſe Norrländſke Städer 1646, 626.
Menſchewer, A. A. 347.
Mercator, G. 1, 15.
Meſſenius, J. 183, 222, 307, 417, 765, 767.
Middagten, C. 43.
Miller, J. 207.
Modeer, A. 472.
Moller, A. 751.
Monum. Helſingica &c. 645.
Morgonſtierna, D. O. 199.
Morin, B. M. 275 a.
Morsberg, A. von, 241.
Motraye, Aubry de la, 255.
Münſterus, S. 10, 187.
Mützell, P. 617, 618.
Muhrbeck, L. 613.
Munck, P. 603.
Murray, J. P. 184, 238.
Muſæ itinerantes per Oſtrogothiam, 275.
Månsſon, J. 226.

Nachrichten (Neueſte) von Finland, 778 a.
Negri, F. 248, 706.
Nerbelius, P. L. 639.
Nicander, P. M. 490.
Nohrborg, D. 412, 414.
Nohrfors, A. 413.
Nolin, J. B. 31.
Noræus, P. E. 717.
Nordal, M. 657 a.
Nordberg, J. 319.
Nordencreutz, J. 70.
Nordholm, Æ. 672.
Nordlund, I. 742.
Nordſtröm, M. N. 732.
Nordæling, G. B. B. 560.
Norlin, J. 678.
Nyman, A. 237.
Näsman, P. 473.

Odhelius, T. A. 536.
Ogerius, C. 242.
Olai, E. 459.
Ortelius, A. 14.
Osbeck, P. 610a, 611.
Other, 238.
Outhier (Präſim.), 257.
Oxelgren, M. 495.

Palander, L. 623, 743, 842.
Palmqviſt, F. 401.
Patent til alt W. Götland 1540, 521.
- -, om Kyrkors inrättande i Lappmarken 1640, 725.
Parin,

Patin, C. 246.
Paulin, B. 530.
Paulinus; J. Se Lilienſtedt.
Payen, - - 243.
Pazelius, M. 819.
Peringſkiöld, J. 292, 319, 344, 345, 372.
- -, J. F. 183.
Petrejus, J. J. 849.
Petri, J. 429.
- -, L. 769.
- -, O. 220.
Pitt, M. 22, 161.
Placat (Kgl.) om Lapparnes Flyttande 1671, 726.
- -, om Lappmarkernes Bebyggande 1695, 727, 727a.
Planman, A. 749.
Plantinus, O. P. N. 702.
Pontanus, J. I. 573 a.
Pontinus, M. 322.
Porath, N. 556.
Porte, J. de la, 259.
Porthan, S. 182.
- -, S. H. 850.
Privilegier för Calmar, 468.
- - Malmö, 593.
- - Landscrona, 598, 599.
- - Helſingborg, 598 a.
- - Carlscrona, 619.
- - Gefle, 636, 636 a.
- - Åbo, 786.
Prytz, L. 203.
Ptolemæus, C. 1, 7.

Quiriao, P. 239.

Raab, A. J. 479.
Rahn, J. 407.
Rapport om Nyköpings Höfdingedöme, 374.
Rauthelius, J. D. 780.
Receſs ang. Regementet i Skåne 1662, 581.
Reetzius, J. 452.
Regements-Form i W. Götl. 1540, 520.
Regnard, J. F. 251, 285.
Rehn, S. 724.
Rein, C. 769.
- -, G. 777.
Relat. de Laponie par des Mathematiciens François, 289.
Relation om Själe-Fiſkeriet i Roslagen, 335.
Remarques ſur les Finnois, med tilhör. Stridſkrifter, 757, 758, 759, 760, 761.
Renhorn, J. B. 669.
- -, J. 723.
Reſcript af Kon. Carl XI om Finnarnes i Norrland undervisning 1682, 1693, 652, 653.
Reſenberg, S. 418.
Retzius, A. J. 581 a.
Rhezelius, J. H. 496.
Rhyzelius, A. O. 218.
- -, P. O. 541.
Richardsſon, J. 610.
Riddermarck, L. 202.
Rogberg, J. 488.
- -, S. 463, 478.
Ronander, P. 505.
Roſenfeld, M. 178 a.
Roſenfeldt, W. van, 42.
Roſenhane, G. 389 a.
- - , S. 310.
Rouge, le, 167.
Rouſſet, J. 760, 761.
Ruda, E. S. 324, 478.
Rudbeck, O. Fadren, 3, 69.
- - , O. Sonen, 286, 736, 752.

Rud-

Rudbeck, P. 465.
Rydbeck, E. O. 437.
Rydell, C. 539.
Ryding, J. 453.
Rüdling, J. G. 313.
Runeberg, E. F. 315.
- -, E. O. 834.

Sacklén, L. 793.
Sahlmonius, E. 399.
Sahlſtedt, M. A. 425.
Salamontanus, E. A. 398.
Salin, E. 687.
- -, O. E. 395.
Salmenius, C. 827.
Salovius, S. A. 806.
Salvius, L. 213, 294.
Sanſon, G. 26, 145.
- -, N. 21, 50, 52, 60, 98, 110, 122, 126, 146, 155, 173, 175, 176.
Schæperus, J. 744.
Schefferus, J. 348, 349, 352, 353, 705.
Scheller, J. G. 287.
Schenberg, P. 580.
Schenck, P. 207.
Schiſsler, P. 634, 654, 657, 676.
Schlözer, A. L. 179, 778 a.
Schmidt, J. 169.
Schoumacher, J. 507.
Schreber, J. C. D. 271.
Schroderus, E. J. 291.
Schultz, S. 258.
Schultze, J. R. 423.
- -, S. 422.
Schweden (das eröfnete Königreich) 288.
Schöning, G. I. 58, 179, 179 a, 762.
Sepelius, L. 332.
Serenius, J. 293, 376.
Setthelius, H. E. 525.
Sidenius, L. 718.
Siljeſtröm, O. 4.6.
Simelius, J. 820 a.
Simmern, C. von, 190.
Simonis, J. 410.
Sivers, H. J. 477.
Slakovius, O. A. 436 a.
Ietto-Gizæus, P. 457.
Snellman, J. 824.
Sommelius, G. 595.
Sorbon, J. H. 614.
Sotberg, E. af, 282.
Sparrman, J. E. 665.
Spegel, H. 503.
Stadin, N. 391.
Stalhof, G. 247.
Steckſenius, I. D. 688.
Stiernman, A. A. von, 483, 845.
Stjernſwärd, R. 581 a.
Stierwald, C. F. 825.
Stobæus, K. 228, 583, 596, 597.
Stockholms Hiſtoria, 314.
- - Privilegier, 305.
- - Styrelſe, 306.
Storfkifts-delningen i Skåne, 582.
Strelow, H. N. 500.
Strengnenſis, A. A. 392.
Stricker, J. C. 319.
Ström, E. M. 677.
- - S. 566.
Strömcrona, N. 46.
Strömwall, S. G. 213.
Ståhl, J. 491 a.
Suhm, P. F. 762 a.
Sundelin, J. 792.
Sundius, I. 2[illegible]

Sun-

Sundius, P. 600.
Sundler, J. 378.
Sundſtröm, J. 640.
Sveriges Namn och Indelning (om), 210.
- - gamla Ordning m. m. 357.
Swebilius, A. D. 470.
Swedén, J. 328.
Såthe, C. A. 601.
Södermanlands Lands-Stat, 373.
Söderſten, M. S. 450.

Tacitus, C. C. 180.
Taſla öfver Sverige, 211.
Tankar om Norrlands rätta Upodlings-ſätt, 627.
- -, om Weſterbottn, 689 a.
- - , om Svedjande i Tavaſtland m. m. 839.
Templin (Notar.), 712.
Tengſtröm, Jac. 777.
- - , Joh. 812.
Terſerus, D. P. 198.
Teſauro, E. 6.
Thim (Actuar.) 577.
Thurenius, P. 718.
Tiburtius, T. 433, 434, 455.
Tideman, H. 671.
- - , J. 667.
Tidſtröm, A. P. 549.
Tilas, D. 68.
Tillæus, P. 78.
Torén, M. 568.
Tornæus, J. J. 703.
Tornberg, J. 718.
Torslund, J. 95.
Touſcherus, D. 668.
Tranander, E. B. 517.
Travels through - - Sweden - - 253.
Treſk, O. 701.
Tuderus, G. 705, 717.
Tulindberg, E. 809 a.
Tunæus, H. J. 658, 666, 675 a, 678 a.
Tuneld, E. 214.
Turdefjäll, J. 730.
Tärnſtröm, C. 805.
Törner, F. 355.
Törnſten, J. 149.
- - , O. 685.

Ugla, P. 424.
- -, S. 424.
Ullenius, H. 522.
Unæus, J. O. 675.
Underrättelſe om Södermanland, 370.
Utdrag af Norrköp. Stads Kyrkoböcker, 448.

Vatky, D. J. 233.
Vellejus, A. S. 576.
Verelius, O. 350, 351.
Vermaak der Tover Hekzen van Lappland, 707.
Vogelius, S. 73, 105.

Waeſt, G. M. 299.
Wahlberg, C. C. 763 a.
- - S. 540.
Wahlman, A. 217 a.
Wahlſtröm, G. 87.
Wallenius, A. 427.
- - , G. 782.
Wallenſtråle, M. G. 509, 524, 533 a.
Wallerius, L. E. 456.
Wallin, G. Sonen, 343, 467, 508, 509, 510.
- - J. P. 302.
Wallinus, N. O. 497.
Wankif, P. 571.

Wargentin, P. 315, 556 a.
Wargius, M. A. 806.
Warmholtz, C. G. 68.
Warnmarck, P. O. 229.
Waſell, J. J. 631.
Waſenius, P. H. 683.
Waſſenius, T. 533.
Waſtröm, N. 783.
Wattrang, J. 703.
Wegelius, H. 739, 813.
- -, J. 740.
Welin, J. 776.
Wennerdahl, W. A. 440.
Werner, A. 331.
Weſsman, N. 280, 590.
Weſten, T. von, 717.
Weſtgötha Råmärken, 513.
Weſtman, G. B. 68.
Wetter, S. N. 494.
Wetterſten, N. 656.
Wexionius, M. O. Se Gyllenſtolpe.
Wiberg, E. 367.
Wicander, L. 404 a.
Widman, J. 832 a.
Wijkar, J. 810.
Wikſtröm, A. 474.
Wilde, J. 178.
Williams, J. 260.
Wimmannus, N. 240.
Wismenius, J. L. 552.
Witt, F. de, 27, 51, 61, 64, 74, 97, 128, 144, 156, 160.
Witting, F. L. 320, 321.
Wolff, J. L. 562.
Wollenius, P. O. 405.
Wormius, O. 587.
Wraxall, N. 260.
Wulfſtan, 238.
Wägvifare ifrån Stockholm til åtſkillige Orter, 230.
- - genom Stockholms Höfdingedöme, 234.
- - genom Södermanlands Höfdingedöme, 235.
Wätterhamn, L. Se Riddermarck.

Zadelerus, M. P. 750.
Zeilerus, M. 21 a, 196.
Zieglerus, J. 8, 185, 699.

Åhſtrand, P. 498.
Åkerman, A. 169.
- -, I. 511.
Åminnelſe af S. Mariæ Magdalenæ Brand i Stockholm, 328.
Årre, O. 112.

Älfwik, L. 637.

Ödman, J. 563.
Öhrling, S. 735.
Örn, N. 709.
Örnberg, M. 635.
Örnhielm, C. Arrhenius, 207, 354.
Örnſköld, P. A. 375, 629, 630, 631.
Öfterplan, B. 543.

RÄTTELSER.

Sid.	4,	rad. 21,	läs: *Eman.* TESAURO Bok:
—	95,	— 8,	— l'Abbé *de la* PORTE.
—	96,	— 11,	— Abbé de la Porte - -
—	129,	— 20,	— *Eric* J. ANNELI.
—	197,	— 11,	— *Er. Guſt.* LIDBECKS Bref - -
—	248,	— 17,	— *Pet.* H. WASENIUS - -
—	292,	— 28,	— Mag. E. LEMQUIST, anföres - -

Flere Tryckfel torde finnas, och hvilka uti et på Namn och Årtal ſå rikhaltigt Verk, ſom detta, kunnat unfalla, churu mycken Flit man ock använt på en upmärkſam Correctur; men ſom Utgifvaren är ſärdeles angelägen, at vinna högſta Säkerhet uti et för Lärdoms-Hiſtorien ſå oumgängeligt Verk, ſom detta, och hvilket bör, utan vidare Granſkning, åtminſtone hvad Namn och Årtal beträffar, kunna åberopas, och dymedelſt blifva Claſſifkt i ſin Sak, ſå anmodas, ja ombedes hvar upmärkſam Läſare, at upgifva de Fel, ſom Minne eller Öga unfallit, för at uti näſtföljande Del anmärkas.

FÖR KÖPAREN.

Denne FÖRSTE Del af *Bibliotheca Hiſtorica Sveo-Gothica*, beſtår af 24 Ark, ſom, beräknat å 1 ſs arket, gör - - - - - - - - - 24 ſs.

Prenumeration på ANDRE Delen, och ſom vid des utgifning godtgöres, är - - 16 —

Summa - 40 ſs.

Om de för Köparen förmånliga Vilkor, under hvilka detta Verk uplåtes til det Almännas Tjenſt, kan läſas uti *Utgifvarens Företal*, ſid. 6.

Denne Del ſlöts at tryckas i
STOCKHOLM, D. 28 AUG. 1782.